BIBLIOTECA POLIROM

Philippa Gregory

Autoarea bestsellerului *Surorile Boleyn*

Regina roșie

POLIROM

Philippa Gregory

Regina roşie

Traducere din engleză de
ANACAONA MÂNDRILĂ-SONETTO

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM
Proză XXI

Editura POLIROM
IAŞI, 2011

Philippa Gregory
The Red Queen

The Cousins' War series, #2

Versiune electronică:

[V2.0]

Corectură [V1.0]: iunie 2016
Corectură [V2.0]: iulie 2016

Philippa Gregory s-a născut în 1954, în Kenya, dar la scurt timp s-a mutat în Anglia împreună cu familia. A absolvit secția de istorie a Universității din Sussex şi şi-a luat doctoratul în literatura secolului XVIII la Universitatea din Edinburgh. A lucrat o vreme ca jurnalist şi producător la radio BBC, însă pasiunea pentru istorie şi literatură a îndemnat-o să se dedice scrisului, publicând până acum peste douăzeci de romane. De aceeaşi autoare, la Editura Polirom au mai apărut: *Surorile Boleyn* (2001; Polirom, 2008), *Moştenirea Boleyn* (2006; Polirom, 2010) şi *Regina Albă* (2009; Polirom, 2010).

Regina roşie (2010), al doilea roman din ciclul dedicat Războiului celor Două Roze, îmbogăţeşte galeria de femei puternice şi influente creată de Philippa Gregory cu o figură emblematică pentru istoria Angliei: lady Margaret Beaufort, femeia ale cărei ambiție, inteligență şi curaj au dus la întemeierea dinastiei Tudor. Romanul urmăreşte cu fidelitate destinul ei schimbător şi transformarea sa uluitoare dintr-o tânără inocentă şi pioasă de nouă ani, silită să se supună fără proteste dorințelor familiei pentru a încheia o căsătorie lipsită de iubire, într-o curteană abilă şi hotărâtă. Ea nu se dă în lături de la cele mai primejdioase uneltiri, de la cele mai îndoielnice alianțe sau cele mai avantajoase căsătorii pentru a-şi vedea împlinit visul cel mai fierbinte: acela de a-şi vedea fiul pe tronul Angliei. Philippa Gregory zugrăveşte în culori vii perioada adolescenței şi maturității sale într-o Anglie sfâşiată de rivalitățile dintre Casa de Lancaster şi Casa de York şi devastată de bătăliile sângeroase din Războiul celor Două Roze.

Lui Anthony

Bătăliile din Războiul celor Două Roze
Victorii ale Casei de Lancaster
Victorii ale Casei de York
Skye
Inverness
Aberdeen
Dundee
Stirling
Glasgow
Edinburgh
Hedgeley Moor 1464
Carlisle
Hexham 1464
MAREA NORDULUI
Isle of Man
Lancaster
Towton 1461
York
MAREA IRLANDEI
Preston
Wakefield 1460
Ferrybridge 1461
Lincoln
Caernarfon
Chester
Blore Heath 1459
Shrewsbury
Losecote Field 1470
Ludford Bridge 1459
Bosworth 1485
Aberystwyth
Northampton 1460
Mortimer's Cross 1461
Edgecote Moor 1469
St. Alban's 1455, 1461
Ipswich
Fishguard
Swansea
Cardiff
Tewkesbury 1471
Barnet 1471
LONDRA
Dover
Bristol
Winchester
Taunton
Southampton
Lewes
Hastings
Calais
Exeter
Chichester
Dorchester
Plymouth
FRANȚA
Penzance
CANALUL MÂNECII

VERII ÎN RĂZBOI

Casele de York, Lancaster şi Tudor
în primăvara anului 1453

LANCASTER

YORK

TUDOR

EDWARD al III-lea
1312-1377

Edward,
Prinţul Negru

Blanche de Lancaster c. John de Gaunt,
primul duce de Lancaster
1340-1399 c. Katherine Swynford

Edmund,
duce de York
1341-1402 c. Isabela de Castilia

Henric al IV-lea
1367-1413

John Beaufort,
conte de Somerset
1373-1410

Richard,
conte de Cambridge
1373-1415

Henric
al V-lea
1386-1422 c. Caterina a Franţei
1401-1437 c. Owen Tudor
aprox.
1385-

John Beaufort,
duce de Somerset
1404-1444

Richard,
duce de York
1411- c. Cecily Neville

Margareta de Anjou
1430- c. Henric al VI-lea
1421-

Edmund Tudor
1430- c. Margaret Beaufort
1443-

Edward
al IV-lea
1442-

George,
duce de Clarence
1449-

Richard,
duce de Gloucester
1452-

Primăvara anului 1453

Lumina de-afară e orbitoare, după întunecimea odăilor. Clipesc şi aud vacarmul unui mare număr de glasuri. Dar nu e oştirea mea care mă cheamă; această şoaptă ce creşte până la vuiet nu e strigătul ei de atac, nici răpăitul săbiilor lovindu-se de scuturi. Zgomotul pânzei ce flutură în vânt nu e al flamurii mele brodate cu îngeri şi crini înălţându-se pe cer, ci al blestematelor flamuri englezeşti în adierea triumfătoare de mai. Mugetul acesta e deosebit de imnurile cântate de noi din toţi rărunchii, e urletul oamenilor însetaţi de moarte: de moartea mea.

În faţă, dominându-mă cu înălţimea când păşesc peste pragul temniţei mele şi ies în piaţa oraşului, se află capătul drumului meu: o stivă de lemne de care se sprijină o scară cu fuscei grosolani. Şoptesc: „O cruce, îmi puteţi da o cruce!”. Apoi mai tare: „O cruce! Trebuie să am o cruce!”. Un bărbat – un străin, un duşman, un englez, unul dintre cei pe care-i numim „blestemaţii” din cauza blasfemiilor neîncetate pe care le rostesc – îmi întinde un crucifix din lemn cioplit, grosolan întocmit, şi-l înşfac fără mândrie din mâna lui murdară. Îl strâng în pumn pe când sunt împinsă spre grămada de lemne şi îmbrâncită pe scară, cu tălpile zgâriate de fusceii aspri în timp ce urc, mai sus decât propria-mi statură, până ajung la podişca nesigură, bătută în cuie în vârful rugului; sunt răsucită cu bruscheţe şi mi se leagă mâinile la spate, pe după stâlp.

Totul se petrece atât de încet, încât aproape aş putea crede că timpul însuşi a încremenit şi îngerii pogoară din cer pentru mine. S-au întâmplat şi lucruri mai stranii! Oare n-au venit la mine îngerii pe când păşteam oile? Nu m-au strigat oare pe nume? N-am condus o armată întru ajutorarea oraşului Orléans? Nu l-am încoronat pe Delfin şi nu i-am alungat pe englezi? Eu singură? O fată din Domrémy, sfătuită de îngeri?

Sunt aprinse surcelele de la picioarele rugului, de jur împrejur, şi fumul se împrăştie şi se unduieşte, purtat de adiere. Apoi focul se înteţeşte şi mă învăluie un nor fierbinte ce mă face să tuşesc şi să clipesc, cu lacrimile curgând şiroaie. Îmi pârleşte deja tălpile goale. Ridic când un picior, când pe celălalt, prosteşte, de parcă aş trage nădejde să mă cruţ astfel de neplăcere, şi mă uit cu ochii mijiţi prin fum, dacă nu cumva

soseşte cineva în fugă, cu găleți cu apă, ca să spună că regele pe care l-am încoronat a oprit această faptă sau că englezii, care m-au cumpărat de la un soldat, recunosc acum că nu sunt a lor ca să mă omoare sau că Biserica mea ştie că sunt o fată bună, o femeie bună, a cărei singură vină e aceea că-l slujeşte pe Dumnezeu cu o hotărâre pătimaşă.

În mulțimea ce se îmbrânceşte nu există însă niciun salvator. Zgomotul creşte, devenind un țipăt strident, asurzitor: un amestec de binecuvântări şi blesteme, rugăciuni şi necuviințe. Îmi ridic ochii spre cerul albastru, aşteptându-mi îngerii să pogoare, iar un buştean se mişcă în rugul de sub mine, stâlpul de care sunt legată se clatină şi cele dintâi scântei țâşnesc în sus şi-mi pârlesc haina. Le văd cum mi se aşază pe mânecă, lucind ca nişte licurici, simt ceva ca o zgârietură în gâtlejul uscat şi încep să tuşesc din cauza fumului şi să şoptesc ca o fetiță: „Dumnezeule bun, salvează-Ți fiica! Dumnezeule bun, pogoară-Ți mâna asupra mea! Dumnezeule bun, mântuieşte-mă pe mine, fecioara Ta…”

Se aude un trosnet, simt o lovitură la cap şi mă trezesc zăcând buimacă pe scândurile duşumelei din odaia mea de culcare, cu mâna lipită de urechea înroşită, privind în jur ca o neghioabă, fără să văd nimic. Doamna mea de companie deschide uşa şi, văzându-mă năucită, cu scăunelul de rugăciune răsturnat, spune supărată:

— Lady Margaret, culcă-te! A trecut demult ora ta de culcare. Sfânta Fecioară nu prețuieşte rugăciunile fetelor neascultătoare. N-ajută la nimic să întreci măsura. Mama ta vrea să te trezeşti devreme dimineață. Nu se poate să stai trează toată noaptea şi să te rogi; e o nebunie!

Trânteşte uşa şi o aud spunându-le servitoarelor că una dintre ele trebuie să intre la mine neîntârziat, să mă bage în pat şi să doarmă lângă mine, ca să se încredințeze că nu mă scol la miezul nopții pentru un alt rând de rugăciuni. Nu le place să mă țin de ceasurile liturghiilor; se pun între mine şi o viață de sfințenie, zicând că sunt prea mică şi am nevoie de somn. Ba chiar cutează să mă mustre că mă dau mare, că fac paradă de pioşenie, când eu ştiu că Dumnezeu m-a chemat şi că e datoria mea, datoria mea cea înaltă, să-I dau ascultare.

Dar chiar de-ar fi să mă rog toată noaptea, n-aş putea regăsi

viziunea care era atât de vie cu doar câteva clipe în urmă; a pierit. Preț de o clipă, preț de o clipă sfântă, am fost acolo: am fost Fecioara din Orléans, sfânta Ioana a Franței. Am înțeles ce poate face o fată, ce poate fi o femeie. Dar pe urmă am fost târâtă înapoi pe pământ şi mustrată de parcă aş fi o fată obişnuită, iar asta a stricat totul.

— Sfântă Fecioară Maria, călăuzeşte-mă! Îngerilor, întoarceți-vă la mine! şoptesc, încercând să mă înapoiez în piață, la mulțimile ce privesc, la acel moment înălțător.

Însă toate astea au dispărut. Trebuie să mă agăț de stâlpul patului ca să mă ridic în picioare – sunt amețită din cauza postului şi a rugăciunilor. Îmi frec genunchiul la care m-am lovit. Pielea are o asprime minunată; cobor mâna şi ridic cămaşa de noapte ca să-mi văd amândoi genunchii, iar amândoi sunt la fel: aspri şi roşii. Genunchi de sfântă, Domnul fie lăudat, am genunchi de sfântă! M-am rugat atât de mult şi pe podele atât de tari, încât pielea genunchilor mei s-a întărit ca bătătura de pe degetul unui arcaş englez. Încă n-am împlinit zece ani, dar am genunchi de sfântă! Asta nu se poate să nu aibă o însemnătate, orice i-ar spune mamei guvernanta despre cucernicia prefăcută şi lipsită de măsură. Am genunchi de sfântă. Mi-am julit pielea genunchilor prin rugăciuni neîntrerupte; acestea sunt stigmatele mele: genunchii de sfântă. Domnul fie lăudat, pot să mă ridic la înălțimea provocării şi să am un sfârşit de sfântă!

Mă bag în pat, aşa cum mi s-a poruncit, căci supunerea, fie şi în fața unor femei neghioabe şi vulgare, e o virtute. Chiar dacă sunt fiica unui om care s-a numărat printre cei mai de seamă comandanți englezi în Franța, vlăstar al măreței familii Beaufort şi prin aceasta moştenitorul tronului lui Henric al VI-lea al Angliei, tot trebuie să le dau ascultare guvernantei şi mamei mele, ca şi cum aş fi o fată ca oricare alta. Am un rang înalt în regat, sunt verişoară cu însuşi regele – dar groaznic de nerespectată acasă, unde sunt silită să fac ce-mi spune o femeie bătrână şi proastă, care doarme în timp ce preotul ține predica şi suge prune zaharisite pe când se rosteşte *Tatăl nostru*. O socotesc pe guvernanta mea drept crucea pe care mi-e dat s-o port şi o amintesc în rugăciunile mele, ca pe o dovadă de evlavie.

Aceste rugăciuni îi vor mântui sufletul nemuritor – în ciuda

a ceea ce merită pe drept –, căci întâmplarea face ca rugăciunile mele să fie binecuvântate cu osebire. Încă de când eram mică, încă de când aveam cinci ani, am ştiut că în ochii Domnului sunt un copil aparte. Ani la rând am crezut că acesta e un dar unic – câteodată simțeam duhul lui Dumnezeu aproape de mine; alteori simțeam binecuvântarea Sfintei Fecioare. Anul trecut însă, un veteran din Franța care se întorcea cerşind în satul lui, a apărut la uşa bucătăriei pe când eu smântâneam laptele şi l-am auzit cerându-i lăptăresei ceva de mâncare, căci era un soldat care văzuse minuni: o văzuse pe fata căreia i se spunea Fecioara din Orléans.

— Lasă-l să intre! am poruncit dându-mă iute jos de pe scăunelul meu.

— E murdar, s-a împotrivit servitoarea. Nu-l las să intre dincolo de uşă.

Omul a trecut pragul cu paşi târşiți şi a azvârlit sacul din spinare pe podea.

— Dacă v-ați putea lipsi de nişte lapte, domniță... s-a milogit el. Şi poate de-o coajă de pâine pentru un om sărman, un soldat care-a luptat pentru stăpânul şi țara lui...

— Ce ziceai despre Fecioara din Orléans? l-am întrerupt. Şi despre minuni?

Îndărătul meu, servitoarea a mormăit ceva în barbă, a dat ochii peste cap, dar i-a tăiat un colț de pâine neagră de secară şi i-a turnat lapte într-o ulcică grosolană de lut. El aproape că i-a smuls-o din mână şi a dat laptele pe gât într-o clipită, apoi s-a uitat să vadă dacă mai capătă.

— Spune-mi! i-am poruncit.

Servitoarea i-a făcut semn din cap că trebuie să-mi dea ascultare, aşa că omul s-a întors spre mine şi s-a înclinat.

— Slujeam în oştirea ducelui de Bedford în Franța, când am auzit de o fată care lupta călare alături de francezi. Unii o credeau vrăjitoare, alții o credeau în cârdăşie cu diavolul. Dar țiitoarea mea...

Servitoarea a pocnit din degete şi omul şi-a înghițit cuvintele.

— O femeie pe care o cunoşteam din întâmplare, o tânără franțuzoaică, mi-a spus că fata asta, Ioana din Domrémy, vorbise cu îngerii şi făcuse legământ că va avea grijă ca prințul francez să fie încoronat şi să urce pe tronul Franței. Era doar o

copilă, o fată de la țară, dar spunea că îngerii i-au vorbit şi au chemat-o să-şi salveze țara de noi.

Mă simțeam fermecată.

— I-au vorbit îngerii?

El a zâmbit, ca să-mi intre în voie.

— Da, domniță. Când era nu mai mare decât Domnia Voastră.

— Dar cum i-a înduplecat pe oameni să-i dea ascultare? Cum i-a făcut să înțeleagă că e deosebită?

— O, mergea călare pe un cal mare şi alb şi purta haine bărbăteşti, ba chiar şi armură! Avea o flamură cu crini şi îngeri, iar când au adus-o în fața prințului francez, l-a cunoscut dintre toți curtenii lui.

— Purta armură? am şoptit a mirare, ca şi cum în fața ochilor mi s-ar fi desfăşurat propria viață, nu povestea unei franțuzoaice necunoscute.

Oare ce-aş putea fi dacă oamenii şi-ar da seama că îngerii îmi vorbesc, întocmai cum i-au vorbit acestei Ioana?

— Purta armură şi conducea oştenii în luptă, a zis omul dând din cap. Am văzut-o!

I-am făcut semn servitoarei.

— Dă-i nişte carne şi nişte bere slabă să bea.

Ea a pornit cu paşi vioi spre cămară, iar bărbatul cel străin şi cu mine am ieşit din lăptărie, el lăsându-se greoi pe o bancă de piatră de lângă uşa din spate. Am rămas în picioare, aşteptând, până când servitoarea i-a trântit omului o tavă la picioare, iar el s-a apucat să-şi înfunde gura cu mâncare. Înfuleca întocmai ca un câine lihnit, fără pic de mândrie; după ce a isprăvit şi a golit cana cu bere, l-am potopit iar cu întrebările.

— Când ai văzut-o prima oară?

— Ah, a mormăit el ştergându-se la gură cu mâneca. Eram pregătiți de asediu în fața unui oraş francez numit Orléans, siguri că vom învinge. La vremea aceea, înainte să apară ea, învingeam de fiecare dată. Noi aveam arcul cel lung, iar ei nu-l aveau; îi doboram ca la seceriş, parcă am fi tras la țintă în snopi de paie. Eu eram arcaş. (S-a oprit, de parcă s-ar fi ruşinat că a umflat prea mult adevărul, şi şi-a îndreptat greşeala.) Eram făurar de săgeți. Dar arcaşii noştri câştigau fiecare bătălie.

— Lasă asta, cum e cu Ioana?

— Păi, despre ea vă povestesc. Însă trebuie să înțelegeți că francezii n-aveau nicio şansă de victorie. Oameni mai înțelepți şi mai pricepuți decât ea ştiau că sunt pierduți. Pierdeau luptă după luptă.

— Dar ea? am şoptit.

— Ea spunea că aude voci, îngeri care-i vorbesc. Au îndemnat-o să meargă la prințul francez – un nătâng, un nimeni să meargă la el şi să-l facă să-şi ia în primire tronul de rege şi pe urmă să ne alunge de pe pământurile noastre din Franța. A izbutit să ajungă la rege şi i-a spus că neapărat trebuie să-şi ia în primire tronul şi s-o lase pe ea să-i conducă oştirea. El s-a gândit că poate fata are darul profeției, nu era sigur – dar n-avea nimic de pierdut. Soldații credeau în ea. Era o simplă fată de la țară, dar se îmbrăca în straie de ostaş, avea o flamură brodată cu crini şi îngeri. A trimis un sol la o biserică, unde omul a găsit o veche spadă de cruciat, exact acolo unde spusese ea că ar fi – stătuse ascunsă ani de zile.

— Chiar aşa?

Omul a râs, apoi a dat în tuse şi a scuipat.

— Cine ştie? Poate există ceva adevăr în asta. Ții… prietena mea era încredințată că Ioana e o fecioară sfântă, chemată de Dumnezeu să salveze Franța de noi, englezii. Era încredințată că n-o poate atinge tăişul sabiei. Că e un mic înger.

— Şi cum era?

— O fată, o fată ca Domnia Voastră. Mărunțică, cu ochi strălucitori, plină de ea.

Am simțit că-mi tresaltă inima.

— Ca mine?

— Da, întocmai ca Domnia Voastră.

— Îi spuneau alții mereu ce să facă? Îi spuneau că habar n-are de nimic?

Omul a clătinat din cap.

— Nu, nu, ea era comandantul! Îşi urma propria viziune despre ea însăşi. Conducea o oştire de peste patru mii de oameni şi s-a abătut asupra noastră în tabăra pe care ne-o făcuserăm lângă Orléans. Lorzii noştri n-au reuşit să-i hotărască pe soldați să pornească la luptă împotriva ei; eram îngroziți doar văzând-o! Nimeni nu voia să ridice sabia împotriva ei. Toți o credeam de neînvins. Am pornit către

Jargeau, iar ea ne-a hăituit, atacând, mereu atacând. Eram îngroziți cu toții de ea! Juram că e vrăjitoare.

— Vrăjitoare sau călăuzită de îngeri? am vrut să ştiu.

El a zâmbit.

— Am văzut-o la Paris. N-avea nimic necurat. După cum arăta, ai fi zis că Dumnezeu însuşi o ține în spinarea acelui cal voinic. Stăpânul meu a numit-o „floarea cavaleriei". Zău aşa!

— Era frumoasă? am întrebat în şoaptă.

Eu, una, nu sunt frumoasă – o dezamăgire pentru mama, însă nu şi pentru mine, căci mă ridic deasupra vanității. Omul a clătinat din cap şi mi-a dat tocmai răspunsul pe care voiam să-l aud:

— Nu, nu era frumuşică, deloc frumuşică, nu era ca o fetişcană… dar răspândea lumină.

Am încuviințat din cap. Simțeam că-n clipa aceea înțelegeam… totul.

— Se mai luptă şi acum?

— Micuță neghioabă ce eşti, Dumnezeu să te aibă în paza lui! Nu, a murit. A murit, să mă gândesc… acum vreo douăzeci de ani.

— A murit?

— Sorții s-au întors împotriva ei după încercuirea Parisului; am respins-o chiar de pe zidurile oraşului, însă a fost cât pe ce! Ia gândeşte-te: aproape a cucerit Parisul! Şi apoi, la urmă, un soldat din Burgundia a tras-o jos de pe cal într-o luptă, a zis cerşetorul cu nepăsare. Ne-a oferit-o în schimbul unei răscumpărări, iar noi am omorât-o. Am ars-o pe rug pentru erezie.

Mă simțeam îngrozită.

— Dar spuneai că o călăuzeau îngerii!

— A urmat vocile pe care le auzea până la moarte, a răspuns el sec. Dar a fost cercetată şi era într-adevăr virgină. Era cu adevărat fecioara Ioana. Şi a văzut limpede când a crezut că vom fi înfrânți în Franța. Cred că acum suntem pierduți. Ea a făcut din regele francez un bărbat şi din soldații francezi – o armată. Nu era nici pe departe o fată obişnuită! Nu mă aştept să mai văd vreodată una ca ea. Ardea ca o torță înainte s-o urcăm noi pe rug. Ardea în vâlvătaia Sfântului Duh.

Am tras aer în piept şi i-am şoptit:

— Eu sunt ca ea.

Omul mi-a privit chipul plin de încântare şi a râs.

— Nu, astea-s poveşti vechi! Nu înseamnă nimic pentru o fată ca Domnia Voastră. Ea a murit şi în curând va fi uitată. Cenuşa i-a fost împrăştiată, ca să nu-i poată ridica nimeni un altar.

— Dar Dumnezeu i-a vorbit ei, o fată, am şoptit. Nu i-a vorbit regelui, niciunui băiat, ci i-a vorbit unei fete!

Bătrânul soldat a încuviințat din cap.

— Nu mă îndoiesc că era sigură de asta, a zis el. Nu mă îndoiesc că auzea glasurile îngerilor. Negreşit că le auzea; altminteri n-ar fi putut face ce-a făcut.

Am auzit vocea ascuțită a guvernantei mele strigându-mă din uşa de la intrare şi am întors capul preț de o clipă, în timp ce soldatul îşi ridica sacul şi îl sălta în spinare.

— Dar e adevărat? l-am întrebat cu o stăruință neaşteptată, văzându-l că porneşte cu paşi mari şi domoli spre curtea grajdurilor şi spre poarta ce dădea în drumul mare.

— Poveşti de oştean, a răspuns el nepăsător. Puteți să le uitați şi s-o uitați şi pe ea; de mine, Dumnezeu ştie că n-o să-şi amintească nimeni.

L-am lăsat să plece, dar pe Ioana n-am uitat-o şi n-o voi uita niciodată. Mă rog ei, spunându-i pe nume şi cerându-i să mă călăuzească, închid ochii şi încerc s-o văd. Din ziua aceea, fiecărui oştean care vine la uşa conacului Bletsoe să cerşească de mâncare i se spune să aştepte, căci micuța lady Margaret vrea să-l vadă. Îi întreb pe toți dacă au fost la Les Augustins, la Les Tourelles, la Orléans, la Jargeau, la Beaugency, la Patay, la Paris… îi cunosc victoriile tot atât de bine cum cunosc numele satelor învecinate din Bedfordshire. Unii oşteni au luat parte la aceste bătălii, alții chiar au văzut-o. Toți vorbesc despre o fată mărunțică, suită în şaua unui cal mare, cu o flamură deasupra capului, zărită în treacăt acolo unde încleştarea bătăliei era mai aprigă, o fată ca un prinț, care jurase să aducă țării ei pacea şi izbânda şi se dăruise slujirii lui Dumnezeu, o simplă fată, o simplă fată ca mine – dar o eroină.

A doua zi dimineață, la micul dejun, aflu de ce nu mi s-a dat voie să mă rog toată noaptea. Mama mă vesteşte că trebuie să mă pregătesc de călătorie, o călătorie lungă. Îmi spune cu un glas liniştit:

— Mergem la Londra. La curte.

Gândul călătoriei la Londra mă încântă la culme, dar am grijă să nu mă bucur ca o fată vanitoasă şi mândră. Plec capul şi şoptesc:

— Cum doreşti, milady mamă.

Ăsta e cel mai bun lucru din câte se puteau întâmpla! Căminul meu de la Bletsoe, din inima comitatului Bedfordshire, e atât de paşnic şi de monoton încât n-am niciun prilej de-a înfrunta primejdiile lumii. Nu există ispite de învins şi nimeni nu mă vede, în afară de servitori şi de frații mei vitregi şi surorile mele vitrege, mai mari cu toții, care mă cred o copiliță fără pic de însemnătate. Încerc să mă gândesc la Ioana, păscând oile tatălui ei în Domremy, îngropată întocmai ca mine în mijlocul câmpurilor noroioase. Ea nu se plângea că se plictiseşte la țară; aştepta şi pândea cu urechea ciulită vocile care aveau s-o cheme la măreție. Trebuie să fac şi eu acelaşi lucru.

Mă întreb dacă acest ordin de-a merge la Londra e vocea pe care o aşteptam, chemându-mă în clipa asta la măreție. Ne vom afla la curtea bunului rege Henric al VI-lea. Negreşit mă va primi cu brațele deschise, ca pe o rudă foarte apropiată – la urma urmei, sunt aproape verişoara lui. Bunicul lui şi bunicul meu erau frați vitregi, iar asta înseamnă o înrudire foarte strânsă când unul dintre oamenii cu pricina e rege, iar celălalt nu; pe deasupra, regele însuşi a dat o lege prin care a recunoscut neamul Beaufort, familia mea, drept legitimă, deşi nu de viță regească. De bună seamă, mă va vedea în lumina sfințeniei despre care toți spun că sălăşluieşte în el. Mă va întâmpina ca pe o rudă şi un spirit înrudit. Dar dacă hotărăşte că trebuie să rămân cu el la curte? De ce nu? Şi dacă vrea să mă ia drept sfetnic, cum a luat-o Delfinul pe Ioana d'Arc? Îi sunt verişoară de-al doilea şi aproape că am vedenii cu sfinți. N-am decât nouă ani, dar aud glasurile îngerilor şi, când mi se dă voie, mă rog toată noaptea. Dacă m-aş fi născut băiat, acum aş fi fost aproape prinț de Wales. Câteodată mă întreb dacă ceilalți îşi doresc să mă fi născut băiat şi din pricina asta sunt orbi la strălucirea luminii mele lăuntrice. E oare cu putință să fie atât de plini de păcatul mândriei față de rangul pe care îl ocupăm, încât să-şi dorească să fi fost băiat şi să nu ia în seamă măreția a ceea ce sunt, ca o copilă sfântă?

— Da, milady mamă, rostesc supusă.

— Nu pari prea încântată. Nu vrei să ştii de ce mergem?

Cu disperare!

— Ba da, te rog.

— Te înştiinţez cu părere de rău că logodna ta cu John de la Pole trebuie să ia sfârşit. Era o partidă bună la vremea când a fost încheiată, pe când aveai şase ani, însă acum trebuie s-o respingi. Te vei înfăţişa dinaintea unui grup de judecători care te vor întreba dacă vrei ca logodna ta să ia sfârşit şi vei spune că da. Înţelegi?

Sună foarte neliniştitor!

— Dar nu voi şti ce să spun!

— Vei încuviinţa doar sfârşitul logodnei tale. Vei spune da şi atât.

— Şi dacă mă întreabă de cred ori nu că asta-i voia Domnului? Dacă mă întreabă de-i răspunsul la rugăciunile mele?

Ea oftează, de parcă aş obosi-o.

— Nu te vor întreba aşa ceva.

— Şi ce se va întâmpla pe urmă?

— Alteţa Sa regele îţi va numi un nou tutore, iar acesta, la rândul lui, te va da de soţie bărbatului ales de el.

— O altă logodnă?

— Da.

— Nu pot să mă duc la o abaţie? întreb foarte încet, deşi ştiu ce-mi va răspunde – nimeni nu-mi preţuieşte darurile spirituale. Acum, că sunt eliberată de această logodnă, nu pot să mă duc?

— Fireşte că nu poţi să te duci la o abaţie, Margaret. Nu fi proastă! Datoria ta e să zămisleşti un fiu şi moştenitor, un băiat pentru familia noastră, Beaufort, o tânără rubedenie pentru regele Angliei, un băiat pentru Casa de Lancaster. Dumnezeu mi-e martor, Casa de York are destui băieţi! Trebuie să avem şi noi unul. Tu ni-l vei da pe băiatul nostru.

— Dar cred că am o chemare…

— Eşti chemată să fii mama următorului moştenitor Lancaster, îmi taie ea vorba. Ambiţia asta e îndeajuns de mare pentru orice fată. Acum du-te şi găteşte-te de plecare! Femeile tale ţi-au împachetat deja veşmintele; trebuie doar să-ţi iei păpuşa pentru călătorie.

Îmi iau păpuşa, precum şi cărticica mea de rugăciuni, copiată cu grijă. Ştiu să citesc în franceză, desigur, şi în engleză, însă latina şi greaca nu le înțeleg şi mama nu-mi îngăduie să am un preceptor. Zice că fetele nu merită educate. Aş vrea să pot citi Evanghelia şi rugăciunile în latină, dar nu pot, iar tălmăcirile în engleză sunt rare şi scumpe. Băieților li se predau latina şi greaca, precum şi alte materii; fetele, însă, trebuie să fie în stare doar să citească şi să scrie, să coasă, să țină socotelile casei, să facă muzică şi să guste poezia. Dacă aş fi stareță, aş avea la îndemână o bibliotecă mare şi aş putea pune scribii să copieze toate lucrările pe care aş vrea să le citesc. Le-aş putea cere novicelor să-mi citească toată ziua. Aş fi o femeie învățată şi nu o copilă needucată, la fel de proastă ca orice fată de rând.

Poate că, dac-ar fi trăit, tata m-ar fi învățat latina. Era un cititor şi un scriitor împătimit – măcar atât ştiu despre el. A petrecut ani mulți în captivitate în Franța, studiind în fiecare zi. Dar a murit cu doar câteva zile înainte să împlinesc un an. Naşterea mea a fost atât de lipsită de însemnătate pentru el, încât se afla în campanie militară în Franța, încercând să-şi redobândească averea, când mama s-a retras pentru naştere, şi s-a întors acasă doar cu câteva zile înainte să împlinesc un an, iar atunci a murit, aşa că n-a avut vreme să mă cunoască, să-mi cunoască înzestrările.

Ne va lua trei zile ca să ajungem la Londra. Mama va merge călare pe calul ei, însă eu trebuie să urc în şaua dublă, în spatele unuia dintre rândaşi. Îl cheamă Wat şi se crede un mare crai în grajduri şi la bucătărie. Îmi face cu ochiul, de parcă mi-ar putea trece prin cap să fiu prietenă cu unul ca el, iar eu mă încrunt, ca să-i aduc aminte că eu sunt o Beaufort şi el e un nimeni. Mă aşez în spatele său şi sunt nevoită să mă prind zdravăn de cureaua lui din piele, iar când mă întreabă: „Stai bine şi te ții strâns? Binişor, strânsişor?”, încuviințez din cap cu răceală, ca să-l previn că nu vreau să-mi vorbească tot drumul până la Ampthill.

Se pune în schimb pe cântat, ceea ce-i la fel de rău. Cântă doine de dragoste şi de fânărit, cu o voce curată şi înaltă, iar soldații care călăresc alături de noi, ca să ne apere de cetele înarmate ce cutreieră în ultima vreme întreaga Anglie, i se alătură şi cântă şi ei. Aş vrea ca mama să le poruncească să

tacă – sau măcar să le ceară să cânte psalmi dar ea e fericită să călărească sub soarele călduț al primăverii şi, când ajunge în dreptul meu, îmi zâmbeşte zicând:

— Nu mai avem mult, Margaret. Vom petrece noaptea la Abbots Langley şi vom pleca mai departe spre Londra mâine. Nu eşti prea obosită?

Cei care ar trebui să se ocupe de mine m-au pregătit atât de prost încât n-am fost învățată să călăresc, aşa că nu mi se îngăduie nici măcar să stau în spinarea unui cal al meu, dus de cineva de căpăstru, nici când intrăm în Londra şi sute de târgoveți de pe străzi, din piețe şi din prăvălii cască gura la trecerea alaiului nostru de cincizeci de oameni. Cum să mă înfățişez drept eroina care va salva Anglia, dacă trebuie să salt în şa în spatele lui Wat, cu mâna încleştată pe centura lui, ca târâtura satului mergând la un târg de gâşte? Nu arăt câtuşi de puțin ca o moştenitoare a Casei de Lancaster. Nici măcar nu stăm la curte, ci tragem la un han, fiindcă ducele de Suffolk, tutorele meu, a căzut într-o dizgrație cumplită şi acum e mort, aşa că nu putem locui în palatul lui. Îi spun Sfintei Fecioare că nu avem o locuință a noastră ca lumea în Londra, dar apoi mă gândesc că şi Ea a fost silită să se mulțumească cu un han de rând în Betleem, când Irod avea cu siguranță încăperi libere în palatul lui. De bună seamă, trebuie să fi fost alegeri mai bune decât un grajd – dacă ne gândim cine era Ea. Aşadar încerc să mă resemnez, întocmai ca Ea.

Măcar voi avea parte de veşminte noi înainte să mergem la curte ca să renunț la logodna mea. Milady mama mea cheamă la han croitorii şi cusătoresele şi mi se iau măsuri pentru o rochie minunată. Se zice că doamnele de la curte poartă bonete conice înalte, atât de înalte încât o femeie trebuie să plece capul pentru a trece pragul unei uşi înalte de şapte picioare{1}. Reginei, Margareta de Anjou, îi plac hainele frumoase şi poartă o culoare nouă, roşu rubiniu, făcută cu o vopsea născocită de curând; se zice că e roşie ca sângele. Mama cere să mi se coasă o rochie de un alb îngeresc, pentru ca deosebirea să fie cât mai mare, şi pune să fie garnisită cu trandafirii roşii de Lancaster, ca să le amintească tuturor că, deşi sunt doar o fată de nouă ani, sunt moştenitoarea casei noastre. Abia când veşmintele sunt gata putem lua o barjă în

josul fluviului ca să spun că mă împotrivesc logodnei mele şi să fiu prezentată la curte.

Împotrivirea se dovedeşte a fi o dezamăgire uriaşă. Trag nădejde că mi se vor pune întrebări şi că, stând în picioare în fața judecătorilor, cu glas sfios, dar limpede, voi spune că ştiu de la însuşi Dumnezeu că John de la Pole nu e sortit să-mi fie soț. Mă închipui dinaintea unui şir de judecători, uluindu-i precum Pruncul Isus la sinagogă. Mă gândeam că voi putea spune c-am avut un vis care mi-a arătat că nu trebuie să mă mărit cu el, fiindcă am o soartă mai măreață: Dumnezeu însuşi m-a ales ca să salvez Anglia! Voi fi regina Angliei şi mă voi semna Margaret Regina: *Margaret R.* Dar n-am niciun prilej să le vorbesc, să strălucesc. Totul e aşternut pe hârtie înainte de sosirea noastră şi mi se îngăduie să spun doar „Mă împotrivesc", şi să-mi scriu numele dedesubt – doar Margaret Beaufort, iar treaba e înfăptuită. Nimeni nu mă întreabă nici măcar ce părere am despre asta.

Mergem să aşteptăm la uşa sălii de primire, iar la un moment dat unul dintre oamenii regelui iese şi strigă: „Lady Margaret Beaufort!" şi toți se uită în jur să mă vadă. Trăiesc o clipă, o clipă de-a dreptul minunată, când simt toate privirile ațintite asupra mea, şi-mi aduc aminte să plec ochii şi să disprețuiesc deşertăciunea lumească, după care mama porneşte prima spre sala de primire a regelui.

Regele şade pe tronul lui impunător, cu baldachinul nobiliar deasupra, iar alături se află un tron de aproape aceeaşi mărime, pentru regină. Aceasta e bălaie şi cu ochi căprui, cu o față rotundă ca o budincă şi nas drept. Mă gândesc că e frumoasă şi pare răzgâiată, iar lângă ea, regele, e blond şi palid. Nu pot spune că văd la el, la această primă cercetare, vreo mare lumină a sfințeniei – arată cât se poate de obişnuit. Îmi zâmbeşte când intru şi fac o reverență, însă regina se uită de la trandafirii roşii brodați pe poala rochiei mele până la coronița ce-mi ține vălul şi apoi priveşte într-o parte, de parcă n-ar avea o părere prea grozavă despre mine. Pesemne că, fiind franțuzoaică, nu înțelege cine sunt. Cineva ar fi făcut bine să-i spună că, dacă nu zămisleşte un prunc, va trebui găsit alt băiat care să fie moştenitorul Casei de Lancaster şi că s-ar putea foarte bine să fie al meu. Atunci m-ar fi privit cu mai multă luare-aminte, sunt încredințată. Dar e laică – francezii

pot fi cumplit de laici, mi-am dat seama de asta din lecturile mele. Sunt încredinţată că ea n-ar fi văzut nici măcar lumina fecioarei Ioana. Nu mă miră faptul că nu mă preţuieşte.

Alături de ea se află o femeie grozav de frumoasă – poate cea mai frumoasă din câte am văzut vreodată. Poartă o rochie albastră, ţesută cu un fir de argint ce o face să scânteieze precum oglinda apei. Ai zice că e acoperită de solzi, ca un peşte. Mă vede privind-o lung şi-mi zâmbeşte, lucru care-i face chipul să se lumineze de o frumuseţe caldă precum lumina soarelui pe apă, într-o zi de vară.

— Cine e? o întreb în şoaptă pe mama, care mă ciupeşte de braţ ca să-mi aducă aminte să nu vorbesc.

— Jacquetta Rivers. Nu te mai holba! se răsteşte ea, ciupindu-mă iar de braţ, ca să-mi dau seama unde mă aflu.

Fac o reverenţă foarte adâncă şi-i zâmbesc regelui.

— Încredinţez ocrotirea fiicei voastre mult iubiţilor mei fraţi vitregi, Edmund şi Jasper Tudor, îi spune regele mamei. Poate să locuiască împreună cu voi până când îi vine vremea să se mărite.

Regina se uită într-o parte şi-i şopteşte ceva Jacquettei, care se apleacă înainte s-o asculte, ca o salcie pe malul unui pârâu, cu vălul unduind în jurul bonetei înalte. Regina nu pare prea încântată de această veste, însă eu sunt de-a dreptul năucită. Aştept să-mi ceară cineva încuviinţarea ca să-i pot lămuri că sunt hărăzită unei vieţi de sfinţenie, însă mama se mulţumeşte să facă o reverenţă şi să se retragă, iar apoi păşeşte altcineva în faţă şi pare că totul s-a isprăvit. Regele abia dacă s-a uitat la mine; nu ştie nimic despre mine, nimic mai mult decât ştia înainte să intru în încăpere, şi totuşi m-a încredinţat unui nou tutore, unui nou străin. Cum e cu putinţă să nu-şi dea seama că sunt o copilă de o sfinţenie aparte, cum a fost şi el? Oare nu voi avea prilejul să-i spun despre genunchii mei de sfântă?

— Pot să vorbesc? o întreb în şoaptă pe mama.

— Nu, fireşte că nu!

Atunci de unde să afle el cine sunt, dacă Dumnezeu nu se grăbeşte să-i spună?

— Şi ce urmează mai departe?

— Aşteptăm până când regele îi primeşte pe ceilalţi solicitanţi, iar apoi mergem să luăm cina.

— Nu, voiam să spun, ce se întâmplă cu mine?

Mama mă priveşte cu aerul că sunt neghioabă dacă nu înțeleg.

— Vei fi logodită din nou. N-ai auzit, Margaret? Aş vrea să fii mai cu băgare de seamă. Există o partidă şi mai bună pentru tine! Vei fi mai întâi pupila şi apoi soția lui Edmund Tudor, fratele vitreg al regelui. Băieții Tudor sunt fiii reginei Caterina de Valois, mama regelui, din a doua ei căsătorie, cea cu Owen Tudor. Sunt doi frați Tudor, Edmund şi Jasper, amândoi mari favoriți ai regelui. Amândoi de viță pe jumătate regească, amândoi bine văzuți. Tu te vei căsători cu cel mare.

— Nu va vrea să mă întâlnească mai întâi?

— De ce să vrea?

— Ca să vadă dacă mă place…

Mama clatină din cap.

— Nu pe tine te vor, ci pe fiul pe care-l vei naşte.

— Dar am numai nouă ani!

— El poate aştepta până faci doisprezece.

— Atunci mă voi căsători?

— Fireşte, răspunde ea cu aerul că sunt proastă dacă întreb aşa ceva.

— Şi el câți ani va avea?

Se gândeşte o clipă.

— Douăzeci şi cinci.

Clipesc, apoi o întreb:

— Şi unde va dormi?

Mă gândesc la casa de la Bletsoe, în care nu există un şir de încăperi nelocuite pentru un bărbat tânăr şi voinic şi pentru suita acestuia, nici pentru fratele lui mai mic. Mama râde.

— O, Margaret! Nu vei rămâne acasă cu mine. Vei merge să locuieşti împreună cu el şi cu fratele lui în palatul Lamphey, în Țara Galilor.

Clipesc iarăşi.

— Milady mamă, mă trimiți să locuiesc cu doi bărbați în toată firea, în Țara Galilor, singură? Când împlinesc doisprezece ani?

Ea ridică din umeri cu aerul că îi pare rău, dar nu se poate face nimic.

— E o partidă bună. Sânge regesc de ambele părți ale căsătoriei. Dacă naşti un fiu, dreptul lui la tron va fi foarte puternic. Eşti verişoară cu regele şi soțul tău e fratele vitreg al

regelui. Băiatul pe care-l vei naşte îl va ține pe Richard de York la distanță pentru totdeauna. Gândeşte-te la asta; nu te gândi la nimic altceva!

August 1453

Mama îmi spune că timpul va trece repede, dar fireşte că nu se întâmplă aşa. Zilele se lungesc la nesfârşit şi nu se întâmplă niciodată nimic. Fraţii şi surorile mele vitrege din prima căsătorie a mamei cu un bărbat din familia St. John nu-mi arată mai multă cinstire acum, că urmează să mă mărit cu un Tudor, decât îmi arătau când urma să mă căsătoresc cu un De la Pole. Dimpotrivă, acum râd de mine pentru că voi merge să trăiesc în Ţara Galilor, despre care îmi spun că e un ţinut locuit de balauri şi vrăjitoare, unde nu există drumuri, ci doar castele uriaşe în păduri întunecate, în care vâlvele apelor ţâşnesc din fântâni arteziene şi-i vrăjesc pe bărbaţii muritori, iar lupii cutreieră în haite mari, mâncătoare de oameni. Nu se schimbă absolut nimic, până într-o seară când, la rugăciunea de familie, mama rosteşte numele regelui cu mai multă evlavie decât de obicei şi trebuie să rămânem toţi în genunchi încă o jumătate de ceas ca să ne rugăm pentru sănătatea regelui Henric al VI-lea, în aceste vremuri de grea cumpănă pentru el, şi s-o implorăm pe Sfânta Fecioară ca noul prunc, aflat acum în pântecul regesc al reginei, să fie băiat şi un nou prinţ al Casei de Lancaster.

Nu spun „Amin" la rugăciunea pentru sănătatea reginei, fiindcă sunt de părere că n-a fost prea binevoitoare cu mine, plus că un copil născut de ea îmi va lua locul ca următorul moştenitor Lancaster. Nu mă rog să nu nască un prunc viu, căci asta ar însemna să doresc de rău şi de asemenea să săvârşesc păcatul invidiei; dar lipsa mea de ardoare în rugăciuni va fi înţeleasă, sunt încredinţată, de Sfânta Fecioară, care e împărăteasa cerurilor şi înţelege tot ce ţine de moştenire şi cât de greu e să te numeri printre moştenitorii tronului, dar să fii fată. Orice s-ar întâmpla în viitor, nu voi putea fi niciodată regină; nimeni n-ar accepta asta. Dar dacă voi naşte un fiu, el va avea un drept temeinic de-a deveni rege. Desigur, şi Sfânta Fecioară a avut un băiat, lucru dorit de toată lumea, şi aşa a devenit Maica Domnului şi împărăteasa cerurilor şi a putut să se semneze Maria Regina: *Maria R.*

Aştept până când fraţii şi surorile mele vitrege o iau înainte, grăbindu-se să cineze, şi apoi o întreb pe mama de ce ne

rugăm atât de fierbinte pentru sănătatea regelui şi ce vrea să spună prin „vremuri de grea cumpănă”. Fața îi e încordată de îngrijorare.

— Am primit astăzi o scrisoare de la Edmund Tudor, noul tău tutore. Mă înştiințează că regele a căzut într-un fel de somn. Nu spune nimic şi nu face nimic; şade nemişcat, cu ochii în pământ, şi nimic nu-l trezeşte.

— Îi vorbeşte Dumnezeu?

Ea pufneşte uşor, supărată.

— Eh, cine ştie? Cine ştie? Sunt sigură că pioşenia îți face mare cinste, Margaret. Dar de bună seamă, dacă Dumnezeu îi vorbeşte regelui, n-a ales cel mai nimerit moment pentru aşa ceva. Dacă regele dă vreun semn de slăbiciune, ducele de York se va folosi negreşit de prilej ca să pună mâna pe putere. Regina s-a înfățişat dinaintea parlamentului ca să ceară pentru sine toate puterile regelui, însă acesta nu va avea niciodată încredere în ea. Îl va numi regent pe Richard, ducele de York, în locul ei. E un lucru sigur. Iar atunci vom fi conduşi de Casa de York şi vei vedea că soarta noastră va suferi o schimbare în rău.

— Ce schimbare?

— Dacă regele nu-şi vine în fire, vom fi conduşi de Richard de York în locul său, iar el şi familia lui se vor bucura de o regență lungă până când va creşte pruncul reginei şi va deveni bărbat. Vor avea înainte ani întregi ca să pună mâna pe cele mai bune cinuri din sânul Bisericii, din Franța şi din cele mai alese palate ale Angliei. (Porneşte iute în fața mea spre sala cea mare, mânată de propria-i enervare.) Mă pot aştepta să vină la mine şi să-ți desfacă logodna. Nu te vor lăsa să fii logodită cu un Tudor de Lancaster. Vor vrea să te măriți cu un bărbat din casa lor, aşa încât fiul tău să fie moştenitorul lor, iar eu va trebui să-i înfrunt, dacă o fi să dăinuie Casa de Lancaster prin tine. Lucrul ăsta-mi va atrage duşmănia lui Richard de York şi ani de necazuri.

— Dar de ce are atâta însemnătate? întreb, aproape alergând ca să țin pasul cu ea pe coridorul lung. Suntem cu toții de viță regească. De ce trebuie să fim rivali? Suntem cu toții Plantageneți, ne tragem din Edward al III-lea. Suntem veri cu toții. Richard, ducele de York, e văr cu regele, aşa cum îi sunt şi eu verişoară.

Mama se întoarce spre mine mânioasă şi rochia ei mătură ierburile parfumate aşternute pe pardoseală, stârnind mirosul de levănțică.

— Poate ne tragem din aceeaşi familie, însă tocmai din cauza asta nu suntem prieteni, căci suntem rivali la tron. Care certuri sunt mai aprige decât cele de familie? Poate că suntem veri, dar ei fac parte din Casa de York, iar noi, din Casa de Lancaster. Să nu uiți asta niciodată! Noi, Casa de Lancaster, suntem urmaşii direcți ai lui Edward al III-lea, prin fiul lui, John de Gaunt. Urmaşii direcți! Pe când cei din Casa de York îşi pot trasa descendența numai până la Edmund, fratele mai mic al lui John de Gaunt. Sunt o spiță de mai mică însemnătate: nu se trag din moştenitorul lui Edward, ci dintr-un frate mai mic al acestuia. Pot moşteni tronul Angliei doar dacă nu mai rămâne niciun băiat Lancaster. Şi atunci – gândeşte-te, Margaret! – ce crezi că nădăjduiesc ei când regele Angliei cade în somn şi pruncul lui nu s-a născut încă? La ce crezi că visează, când tu eşti moştenitorul Casei de Lancaster, dar eşti fată şi nici măcar nu te-ai măritat, darămite să fi născut un fiu?

— Vor vrea să mă mărit cu un bărbat din casa lor? întreb, descumpănită de gândul unei noi logodne.

Mama râde scurt.

— Ori asta... ori, drept să-ți spun, vor vrea mai curând să te vadă moartă.

Vorbele astea mă fac să amuțesc. Gândul că o întreagă familie, o casă măreață precum cea de York, mi-ar dori moartea e înspăimântător.

— Dar de bună seamă că regele se va trezi, nu? Şi atunci totul va fi bine. Şi pruncul lui ar putea fi băiat. Iar atunci el va fi moştenitorul Lancaster şi totul va fi bine.

— Roagă-te la Dumnezeu ca regele să se trezească degrabă, spune mama. Dar ar trebui să te rogi să nu existe un prunc care să-ți ia locul. Roagă-te la Dumnezeu să te putem vedea măritată şi în patul soțului tău fără întârziere, căci nimeni nu e în siguranță în fața ambițiilor Casei de York.

Octombrie 1453

Regele visează mai departe, surâzând în somnul lui cu ochii deschişi. Singură în odaia mea, încerc să şed pe jilţ, aşa cum se zice că şade el, şi să-mi aţintesc privirea la scândurile duşumelei, poate Dumnezeu va veni la mine aşa cum a venit la rege. Încerc să rămân surdă la zgomotele din curtea grajdurilor, dincolo de fereastra mea, şi la cântecele răsunătoare din spălătorie, unde cineva loveşte rufăria de scândura de spălat. Încerc să-mi las sufletul să plutească spre Dumnezeu şi să simtă adânca împăcare ce trebuie să scalde sufletul regelui, astfel că nu vede chipurile îngrijorate ale sfetnicilor săi şi rămâne orb chiar şi la soţia lui, când aceasta îi pune în braţe fiul nou-născut şi-i spune să se trezească şi să-l salute pe micul prinţ Edward, moştenitorul tronului Angliei. Chiar şi atunci când, cuprinsă de mânie, ea îi strigă în faţă că trebuie să se trezească, fiindcă altfel Casa de Lancaster va fi distrusă.

Încerc să mă las răpită întru Domnul, aşa cum e regele, însă cineva vine de fiecare dată şi-mi bate în uşă cu putere, ori mă strigă de pe coridor să mă duc să fac o treabă sau alta, iar atunci sunt târâtă iarăşi în lumea obişnuită a păcatului şi mă trezesc. Pentru Anglia, e de neînţeles că regele nu se trezeşte; şi în vreme ce el şade nemişcat, auzind numai şoaptele îngerilor, bărbatul care s-a învestit singur regent al Angliei, Richard, ducele de York, ia în mâinile sale frâul domniei şi începe să se poarte de parcă ar fi el însuşi rege, astfel încât regina Margareta trebuie să-şi strângă în jur prietenii şi să-i prevină că s-ar putea să aibă nevoie de ajutorul lor ca să-şi apere fiul. Numai această simplă înştiinţare e de-ajuns ca să stârnească nelinişte. Pe tot cuprinsul Angliei, bărbaţii încep să-şi adune oştirea şi să cumpănească dacă le-ar fi mai bine sub cârmuirea unei regine franţuzoaice urâtă de toată lumea, cu un mic prinţ adevărat în braţe, sau urmându-l pe Richard de York, englezul cel chipeş şi iubit, încotro îl va purta ambiţia.

Vara anului 1455

E ziua nunții mele – a sosit în sfârşit. Aştept la uşa bisericii, îmbrăcată cu cea mai bună rochie pe care o am, cu centura strânsă bine în jurul coastelor şi cu mânecile cumplit de largi înecându-mi brațele subțiri şi mâinile mici. Boneta conică e atât de grea încât îmi plec capul sub suportul din sârmă şi sub acoperământul înalt. Unduirea vălului prins în vârful bonetei îmi ascunde revolta palidă. Mama stă lângă mine, ca să mă însoțească până la tutorele meu, Edmund Tudor, care a hotărât – aşa cum ar hotărî neîndoielnic orice tutore înțelept – că interesele mele vor fi servite cel mai bine prin căsătoria cu el: s-a socotit singur drept cea mai bună alegere pentru apărarea intereselor mele.

— Mi-e frică! îi şoptesc mamei.

Ea se uită în jos la mine. Îi ajung cu capul doar până la umăr. Am doisprezece ani, dar încă mai arăt a fetiță, cu pieptul neted ca o scândură şi fără fir de păr pe trupul acoperit de straturi groase de țesături bogate. A trebuit să mi se căptuşească corsetul cu pânză pentru a da impresia că am sâni. Sunt o copilă trimisă să îndeplinească îndatoriri de femeie.

— N-ai nicio pricină să te temi, răspunde ea sec.

Mai încerc o dată.

— Credeam că voi rămâne fecioară, ca Ioana d'Arc, spun punându-i mâna pe mânecă pentru a-i atrage luarea-aminte. Ştii că asta am crezut. Asta am crezut întotdeauna. Voiam să merg la o mănăstire. Şi acum vreau. Se poate să am chemare. Se poate să fie voia lui Dumnezeu. Ar trebui să cerem sfatul cuiva! Am putea să-l întrebăm pe preot. Am putea să-l întrebăm acum, până nu e prea târziu! Dacă Dumnezeu mă vrea pentru El? Atunci ar fi o blasfemie să mă căsătoresc!

Mama se întoarce, îmi ia mâna rece într-ale ei şi-mi spune serioasă:

— Margaret, trebuie să ştii că nu vei putea alege niciodată cum să-ți trăieşti viața! Eşti fată, iar fetele n-au de ales. Nu vei putea nici măcar să-ți alegi singură soțul: faci parte din familia regală. Soțul ți-l vor alege întotdeauna alții. Celor de sânge regal nu le e îngăduit să aleagă singuri cu cine se căsătoresc.

Ştii doar lucrul ăsta. Şi în sfârşit, faci parte din Casa de Lancaster. Nu poți alege cui să-ți dăruieşti loialitatea. Trebuie să-ți slujeşti casa, familia şi soțul. Ți-am îngăduit să visezi şi să citeşti, dar a sosit timpul să laşi deoparte poveştile şi visele caraghioase şi să-ți faci datoria. Nu-ți închipui că poți să fii ca tatăl tău şi să fugi de datorie! El a ales scăparea laşului; tu n-ai voie să faci asta.

Pomenirea neaşteptată a tatălui meu mă năuceşte. Mama nu vorbeşte despre al doilea soț al ei, tatăl meu, decât în cel mai nelămurit şi mai ocolit chip. Sunt gata să întreb: „Cum a fugit? Ce înseamnă scăparea laşului?”, dar uşile bisericii se deschid şi trebuie să păşesc înainte, să-l iau de mână pe noul meu soț şi să jur în fața preotului că-i voi fi soție. Îi simt mâna mare prinzând-o pe a mea şi-i aud vocea adâncă răspunzând la întrebări, pe când eu doar şoptesc. Îmi pune pe deget un inel greu, din aur galic, şi trebuie să-mi țin mâna strânsă ca să-l împiedic să cadă. E mult prea mare pentru mine. Ridic ochii spre soțul meu, uluită că el crede că o astfel de căsătorie poate să meargă, când inelul lui e prea mare pentru mâna mea şi eu am doar doisprezece ani, iar el are de două ori şi ceva vârsta mea: un bărbat călit în lupte şi plin de ambiție. E un bărbat dur, dintr-o familie însetată de putere. Iar eu sunt încă o copilă ce tânjeşte după o viață spirituală şi se roagă ca oamenii să vadă că e deosebită. Acesta e încă unul din multele lucruri de care se pare că nu-i pasă nimănui în afară de mine.

Trebuie să-mi încep viața de femeie căsătorită în palatul Lamphey din Pembrokeshire, comitat aflat în mijlocul groaznicei Țări a Galilor. În primele luni n-am vreme să duc dorul mamei şi al familiei mele, căci totul e atât de diferit încât trebuie să deprind obiceiuri cu desăvârşire noi. Îmi petrec cea mai mare parte a timpului cu servitorii şi slujnicele din castel. Soțul meu şi fratele lui vin şi pleacă întocmai ca nişte furtuni. Mi-am adus cu mine guvernanta şi servitoarea de-acasă, dar toți ceilalți îmi sunt străini. Vorbesc galica şi se holbează la mine când încerc să le cer un pahar cu bere slabă sau un urcior cu apă de spălat. Tânjesc atât de tare după un chip prietenos de acasă, încât m-aş bucura să-l văd chiar şi pe Wat, rândaşul.

Castelul se află într-un ținut pustiu. În jur nu sunt decât

munți înalți şi cer. Pot să zăresc norii de ploaie apropiindu-se ca o perdea udă cu jumătate de ceas înainte să se reverse pe acoperişurile de ardezie cenuşie şi pe zidurile vrâstate de ploaie. Capela e o clădire friguroasă şi neîngrijită, iar preotul slujeşte foarte prost; nici măcar nu-mi vede cucernicia neobişnuită. Merg deseori acolo să mă rog şi lumina se revarsă prin fereastra de la asfinţit pe capul meu plecat, însă nimeni nu bagă măcar de seamă. Londra se află la o depărtare de nouă zile de călătorie istovitoare; fostul meu cămin e la fel de departe. O scrisoare de la mama are nevoie de zece zile ca să ajungă la mine, dar ea îmi scrie foarte rar. Câteodată îmi pare că am fost răpită de pe un câmp de luptă şi sunt ţinută ostatică într-un ţinut duşman, întocmai ca tatăl meu. De bună seamă, nu m-aş putea simţi mai străină şi mai însingurată decât aici.

Cel mai rău dintre toate e că n-am mai avut nicio viziune din noaptea nunţii. Îmi petrec fiecare după-amiază în genunchi, închizând uşa odăii mele personale şi prefăcându-mă ocupată cu cusutul. Îmi petrec fiecare seară în capela umedă. Dar nu pogoară nimic asupra mea. Nici viziuni cu rugul, nici cu bătăliile, nici măcar fluturarea unei flamuri cu îngeri şi crini. Mă rog la Maica Domnului să-mi trimită o viziune cu fecioara Ioana, însă Ea nu-mi dăruieşte nimic şi, în cele din urmă, stând în genunchi, sprijinită pe călcâie, încep să mă tem că am fost sfântă doar cât am fost neprihănită; ca soţie n-am nimic aparte.

Niciun lucru din lume nu m-ar putea despăgubi pentru această pierdere. Am fost învăţată să mă socotesc fiica unui om de seamă şi moştenitoarea familiei regale, dar gloria mea venea din ştiinţa faptului că Dumnezeu îmi vorbeşte nemijlocit şi că El mi-a trimis viziunea cu fecioara Ioana. Mi-a trimis un înger îmbrăcat în cerşetor ca să-mi povestească totul despre ea. L-a numit pe William de la Pole tutorele meu pentru ca acesta – văzând-o pe Ioana în trecut – să recunoască la mine aceeaşi sfinţenie. Dar apoi, din cine ştie ce pricină, Dumnezeu a uitat cu desăvârşire acest plan înţelept şi m-a lăsat să ajung în grija unui soţ care nu se sinchiseşte câtuşi de puţin de sfinţenia mea şi care, prin consumarea brutală a jurămintelor de cununie, mi-a răpit fecioria şi viziunile într-o singură noapte cumplită. De ce să fiu întâi aleasă de Dumnezeu şi apoi

părăsită de El, nu pot pricepe. Nu-i treaba mea să pun la îndoială voia Domnului, dar trebuie să mă întreb: de ce m-a ales, dacă a făcut-o doar ca să mă părăsească aici, în Țara Galilor? De n-ar fi Dumnezeu, ai putea crede că a întocmit planurile foarte prost. Aici nu pot face absolut nimic şi, neîndoielnic, nimeni nu mă vede ca pe-o lumină vie! E chiar mai rău decât la Bletsoe, unde oamenii cel puțin se plângeau de sfințenia mea fără măsură. Cei de-aici nici măcar n-o văd şi mă tem că sunt ascunsă sub un oboroc şi că nu pot face nimic ca să mă arăt ca lumină călăuzitoare a lumii.

Soțul meu e chipeş şi viteaz, bănuiesc. Ziua abia dacă-i văd, pe el şi pe fratele lui, căci umblă mereu călare, înăbuşind zeci de răscoale din ținut pentru a păstra pacea regelui. Edmund e mereu în frunte, iar Jasper, fratele lui, îl însoțeşte ca o umbră. Până şi mersul le e la fel – Edmund înaintează cu paşi mari, iar Jasper se ține pe urmele lui. Îi desparte doar un an ca vârstă. Prima oară când i-am văzut împreună i-am crezut gemeni. Au acelaşi păr roşcovan neplăcut şi acelaşi nas lung, subțire; amândoi sunt înalți şi zvelți acum, dar cred că vor pune osânză pe ei când vor fi mai în etate, lucru care se va întâmpla probabil destul de curând. Când vorbesc, îşi termină unul altuia frazele şi râd tot timpul de glume numai de ei ştiute. Mie mi se adresează foarte rar şi nu-mi spun niciodată ce ar trebui să fie atât de amuzant. Nutresc o fascinație deplină pentru arme şi sunt în stare să-şi petreacă toată seara vorbind despre întinderea corzii unui arc. Nu văd la ce-ar fi buni nici unul, nici celălalt în planul Domnului.

Castelul se află permanent în stare de alarmă, fiindcă prin preajmă se ivesc mereu cete războinice şi bande de soldați răzvrătiți înarmați, care pradă satele învecinate. Aşa cum s-a temut mama că se va întâmpla când regele a căzut în somnul lui, pretutindeni sunt frământări, iar aici, desigur, mai rele ca oriunde altundeva, de vreme ce ținutul e pe jumătate sălbatic din capul locului. Pe deasupra, venirea în fire a regelui n-a schimbat mare lucru, deşi oamenilor de rând li s-a spus să se bucure de ea, căci acum s-a îmbolnăvit iar şi unii spun că aşa va fi mereu: vom trăi cu un rege pe care nu ne putem bizui să rămână treaz. Lucru vădit, ăsta e un neajuns. Până şi eu înțeleg asta.

Oamenii se ridică la arme împotriva cârmuirii regelui, întâi

plângându-se de birurile sporite pentru ca țara să poată purta nesfârşitele războaie cu Franța, iar acum plângându-se că războaiele s-au sfârşit, dar am pierdut tot ce-am câştigat sub domnia tatălui şi a bunicului regelui, domnitori mai viteji. Toată lumea o urăşte pe regină, care e franțuzoaică, fireşte, şi toți spun pe şoptite că regele e sub papuc în căsnicia asta şi că țara e condusă de o franțuzoaică şi că ar fi mai bine dacă ar conduce-o ducele de York.

Oricine are vreo pricină de-a se plânge de vecinul lui nu scapă prilejul să-i dărâme acestuia gardurile sau să-i ucidă pe furiş vânatul sau să-i fure lemnul, după care se stârneşte o bătaie şi Edmund trebuie să plece să facă dreptate cu o mână viguroasă şi hotărâtă. Drumurile sunt primejdioase pentru călători, din pricina cetelor de soldați rătăcitoare, care s-au închegat în Franța şi au acum obiceiul de-a cutreiera după mâncare şi de-a răpi oameni. Când ies călare în şaua dublă, în spatele unui servitor, şi merg în cătunul îngrămădit împrejurul zidurilor castelului, trebuie să iau cu mine o gardă înarmată. Zăresc fețele albite şi ochii goi ai înfometaților şi nimeni nu-mi zâmbeşte, deşi ai putea crede că se bucură că noua stăpână a castelului caută de soarta lor – căci cine le va ține partea pe pământ şi în ceruri, dacă nu eu? Însă nu înțeleg ce-mi spun oamenii, pentru că toți vorbesc galica, iar dacă se apropie prea mult, servitorii coboară sulițele şi le poruncesc să se tragă înapoi. Vădit lucru, nu sunt o lumină pentru oamenii de rând din sat, aşa cum nu sunt nici pentru cei din palat. Am doisprezece ani; dacă oamenii nu văd acum că sunt o lumină într-o lume întunecată, când vor vedea? Dar cum ar putea cineva să vadă ceva aici, în nefericita Țară a Galilor, unde nu desluşeşti nimic din pricina noroiului?

Jasper, fratele lui Edmund, locuieşte de fapt la câteva mile depărtare, la Castelul Pembroke, dar rareori se află acolo. E ori la curtea regală, încercând să împiedice ruperea înțelegerii precare dintre Casa de York şi rege pentru a păstra pacea în Anglia, ori la noi. Fie că porneşte călare ca să-l vadă pe rege sau se întoarce acasă, cu chipul plin de îngrijorare pentru că regele a căzut iarăşi în somnul lui, de fiecare dată reuşeşte să găsească un drum ce trece pe lângă Lamphey şi vine să ia cina.

La cină, Edmund, soțul meu, discută doar cu fratele său

Jasper. Nici unul, nici celălalt nu-mi adresează o vorbă măcar, însă eu trebuie să-i ascult cum își fac griji că Richard, ducele de York, va cere tronul pentru sine. Îl are drept sfetnic pe Richard Neville, contele de Warwick, și aceștia doi, Warwick și York, sunt bărbați cu ambiție mult prea mare ca să se supună unui rege adormit. Mulți spun că țara nu va fi în siguranță în mâinile unui regent și că, dacă regele nu se trezește, Anglia nu va face față celor doisprezece ani care trebuie să treacă până când fiul lui împlinește vârsta potrivită ca să domnească. Cineva însă va trebui să ia tronul; nu putem fi conduși de un rege adormit și de un prunc.

— Nu putem îndura încă o regență lungă; trebuie să avem un rege, spune Jasper. Îmi doresc din toată inima să te fi însurat și să te fi culcat cu ea cu ani în urmă! Acum am avea cel puțin un avantaj în jocul ăsta.

Roșesc și plec privirea spre farfuria din fața mea, plină ochi cu bucăți de vânat prea fripte și cu neputință de recunoscut. Cei din Țara Galilor se pricep mai bine la vânătoare decât la munca istovitoare a câmpului, așa că la fiecare masă ni se aduce o pasăre sau o fiară slăbănoagă, în porții tranșate grosolan. Tânjesc după zilele de post, când mâncăm doar pește, și mă silesc să țin mai multe zile de post ca să scap de mizeria cleioasă de la cină. Fiecare mesean împunge cu pumnalul bucata de carne dorită de pe platoul comun și întinge un codru de pâine prin sos. Toți își curăță mâinile de pantaloni, iar la gură se șterg cu mânecile. Chiar și la masa principală ni se servește carnea pe bucăți mari de pâine, care sunt mâncate la sfârșit. Pe masă nu se așază farfurii. Șervetele sunt, neîndoielnic, prea franțuzești; ștergerea gurii cu mâneca e socotită o datorie față de țară și fiecare își aduce lingura lui, de parcă ar fi o moștenire de preț, vârâtă în cizmă.

Iau o bucățică de carne și ciugulesc din ea. Mirosul de seu îmi întoarce mațele pe dos. Cei doi vorbesc acum în fața mea, de parcă aș fi surdă, despre rodnicia mea și despre posibilitatea ca, dacă regina e alungată din Anglia sau pruncul ei moare, fiul meu să fie unul dintre moștenitorii foarte probabili ai regelui.

— Crezi că regina va îngădui să se întâmple așa ceva? Crezi că Margareta de Anjou nu se va lupta pentru Anglia? Își cunoaște prea bine datoria pentru așa ceva, spune Edmund

râzând. Sunt chiar unii care zic că e prea hotărâtă ca să se lase împiedicată dintr-ale ei de un soț adormit. Că şi-a zămislit pruncul fără rege. Unii zic că a preferat să pună un rândaş de la grajduri s-o încalece decât să lase leagănul regal gol şi pe bărbatul ei pierdut în visare.

Îmi acopăr cu mâinile obrajii încinşi. E ceva de neîndurat, dar nimeni nu-mi bagă de seamă stinghereala.

— Să nu mai aud o vorbă! răspunde Jasper sec. E o mare doamnă şi mă tem pentru ea şi pentru pruncul ei. Zămisleşte un moştenitor al tău şi nu-mi mai repeta bârfele! Încrederea lui York, cu liota lui de patru băieți, creşte pe zi ce trece. Trebuie să le arătăm că există un viitor moştenitor Lancaster adevărat; trebuie să le ținem ambiția în frâu. Neamurile Stafford şi Holland au deja moştenitori. Unde-i băiatul Tudor-Beaufort?

Edmund râde scurt şi se întinde să-şi mai toarne vin.

— Încerc în fiecare noapte. Crede-mă, nu-mi neglijez datoria! Chiar dacă e ea însăşi un copil, fără pic de plăcere față de aşa ceva, fac ce trebuie.

Jasper îmi aruncă pentru prima oară o privire, de parcă s-ar întreba cum primesc această descriere sumbră a vieții conjugale. Îi înfrunt privirea cu o căutătură nepăsătoare şi cu dinții încleştați. Nu-i vreau mila. Ăsta e martiriul meu. Căsnicia cu fratele lui, în castelul ăsta țărănesc din cumplita Țară a Galilor e martiriul meu; îl aduc ofrandă şi ştiu că Dumnezeu mă va răsplăti.

Edmund îi spune fratelui său purul adevăr. În fiecare seară a vieții noastre vine în odaia mea, cam nesigur pe picioare din pricina vinului pe care şi-l toarnă pe gât la cină ca un bețivan. În fiecare seară se suie în pat lângă mine, îmi prinde în pumn cămaşa de noapte, ca şi cum n-ar fi din cea mai fină dantelă de Valenciennes tivită cu cusătura mea de fetiță, şi o dă la o parte ca să se poată împinge în mine. În fiecare seară strâng din dinți şi nu scot o vorbă de împotrivire, nici măcar un scâncet de durere, când mă ia fără bunătate sau curtenie; şi în fiecare seară, după câteva clipe, se ridică din patul meu, îşi trage halatul pe el şi pleacă fără o vorbă de mulțumire sau de rămas-bun. Nu spun nimic, nici măcar un cuvânt, de la început până la sfârşit, şi nici el nu spune. Dacă ar fi un lucru legiuit ca o femeie să-şi urască soțul, l-aş urî ca pe un siluitor.

Dar ura ar face copilul să se nască pocit, aşa că am grijă să nu-l urăsc, nici măcar în taină. Mă strecor însă afară din aşternut în clipa când el pleacă şi îngenunchez lângă pat, simțind încă mirosul năduşelii lui stătute, simțind încă durerea arzătoare între picioare, şi mă rog la Sfânta Fecioară, cea care a avut norocul să fie cruțată de toate astea prin vizita plină de bunătate a Sfântului Duh cel fără de trup. Mă rog la Ea să-l ierte pe Edmund Tudor fiindcă mă chinuie astfel pe mine, copila ei, îndrăgită cu osebire de Dumnezeu. Pe mine, care sunt fără de păcat şi neîndoielnic fără de poftă trupească. După mai multe luni de căsnicie sunt la fel de departe de dorință pe cât eram în copilărie şi-mi pare că nimic nu poate vindeca mai bine femeia de poftă trupească decât căsnicia. Acum înțeleg vorbele sfântului aceluia care spunea că e mai bine să te căsătoreşti decât să arzi. Din ce-am trăit eu, dacă te căsătoreşti, e sigur că nu vei arde.

Vara anului 1456

După un an lung de singurătate, scârbă şi durere, acum mai am o povară de îndurat. Fosta dădacă a lui Edmund e atât de nerăbdătoare să vadă născându-se un alt băiat Tudor, încât vine la mine în fiecare lună să mă întrebe dacă sângerez, de parcă aş fi o iapă îndrăgită, dată la armăsar. Îşi doreşte fierbinte să mă audă spunând nu, căci atunci ar putea socoti pe degetele ei bătrâne şi grase şi ar şti că scumpul ei băiat şi-a făcut datoria. Luni la rând o dezamăgesc şi văd cum i se pleoşteşte fața bătrână şi zbârcită, însă la sfârşitul lui iunie pot să-i spun că n-am sângerat, iar ea îngenunchează în odaia mea şi mulțumeşte lui Dumnezeu şi Fecioarei Maria că acum Casa Tudor va avea un moştenitor şi că domnia Casei de Lancaster în Anglia e salvată.

La început o cred neghioabă, dar după ce dă fuga să le spună soțului meu Edmund şi fratelui său Jasper şi aceştia vin la mine ca doi gemeni în culmea bucuriei şi-mi strigă urări de bine, întrebându-mă dacă aş dori ceva special de mâncare sau dacă să trimită după mama mea sau dacă aş vrea să fac o plimbare uşoară prin curte ori să mă odihnesc, înțeleg că pentru ei această zămislire este într-adevăr primul pas spre măreție şi ar putea să fie salvarea casei noastre.

În seara aceea, când îngenunchez ca să mă rog, am iarăşi o viziune, în sfârşit. Am o viziune tot atât de clară ca dacă aş fi într-o clipă a vieții mele obişnuite în stare de veghe, dar soarele e luminos ca în Franța, nu cenuşiu ca în Țara Galilor. Nu e o viziune cu Ioana mergând spre eşafod, ci o viziune miraculoasă cu Ioana când a primit chemarea la măreție. Sunt cu ea pe câmpurile din apropierea casei sale; simt moliciunea ierbii sub tălpi, iar limpezimea cerului mă năuceşte. Aud clopotele bătând ca să anunțe rugăciunea Bunei Vestiri şi-mi răsună în cap ca nişte glasuri. Aud cântecele dumnezeieşti şi apoi văd lumina scânteietoare. Îmi las capul pe cuvertura bogată a patului meu, însă chiar şi aşa, lumina învăpăiată îmi arde pleoapele pe dinăuntru. Am dintr-odată credința că sunt martoră la chemarea Ioanei şi că sunt eu însămi chemată. Dumnezeu a vrut ca Ioana să-L slujească, iar acum vrea să-L slujesc eu. Mi-a sosit clipa şi eroina mea, Ioana, mi-a arătat

calea. Tremur de dorința sfințeniei şi arsura din pleoape mi se răspândeşte în tot trupul şi arde, sunt sigură, în pântecul meu, unde pruncul creşte în lumina vieții şi i se încheagă duhul.

Nu ştiu cât timp stau în genunchi şi mă rog. Nu mă tulbură nimeni, iar când deschid în sfârşit ochii, minunându-mă, şi clipesc la flăcările pâlpâitoare ale lumânărilor, îmi pare că am petrecut un an întreg scăldată în lumina sfântă. Mă ridic încet în picioare, ținându-mă de stâlpul patului, cu genunchii muiați din pricina simțământului apropierii lui Dumnezeu. Mă aşez pe marginea patului, uimită şi buimăcită de natura chemării mele. Ioana a fost chemată să scape Franța de război şi să-l aşeze pe adevăratul rege al Franței pe tronul lui. Trebuie să existe un temei pentru care m-am văzut pe câmpurile ei, pentru care toată viața am visat la viața ei. Viețile noastre trebuie să meargă în acelaşi pas. Povestea ei trebuie să-mi vorbească. Pesemne că şi eu sunt chemată să-mi salvez țara, aşa cum Ioanei i s-a cerut s-o salveze pe a ei. Am fost chemată să scap Anglia de primejdie, de nesiguranță, chiar de război şi să-l urc pe tron pe adevăratul rege al Angliei. La moartea regelui Henric, chiar dacă fiul lui e încă în viață, ştiu că pruncul care creşte acum în pântecul meu va fi cel ce va moşteni tronul. O ştiu! Pruncul acesta e fără îndoială băiat – asta îmi spune viziunea. Fiul meu va moşteni tronul Angliei. Domnia fiului meu va pune capăt ororii războiului cu Franța. Fiul meu va preschimba în pace frământările din țara noastră. Îl voi aduce pe lume, îl voi aşeza pe tron şi-l voi călăuzi pe căile Domnului, pe care îl voi învăța să le cunoască. Ăsta mi-e destinul: să-mi pun fiul pe tronul Angliei, iar cei care au râs de viziunile mele şi s-au îndoit de chemarea mea mi se vor adresa cu „milady mama regelui”. Mă voi semna Margaret Regina.

Îmi pun mâna pe pântecul încă neted ca al unei copile şi şoptesc:

— Rege. Vei fi regele Angliei.

Şi ştiu că pruncul mă aude şi înțelege că destinul lui şi al întregii Anglii mi-au fost încredințate de Dumnezeu şi se află în grija mea.

Gândul că pruncul din pântecul meu va fi rege şi că toți îmi vor face plecăciuni mă sprijină în lunile de început, deşi mi-e

greață în fiecare dimineață și sunt obosită până-n măduva oaselor. E cald și Edmund trebuie să plece călare peste câmpurile unde oamenii cosesc, ca să-i vâneze pe dușmanii noștri. William Herbert, susținător aprig al taberei York, se gândește să-și însușească Țara Galilor câtă vreme avem un rege adormit și nu e nimeni care să-i ceară socoteală. Mărșăluiește cu oamenii lui pe pământurile noastre și adună birurile ce ni se cuvin zicând că el conduce Țara Galilor în numele regenței York. Da, e adevărat că bunul lui prieten, contele de Warwick, l-a numit să conducă Țara Galilor, dar cu mult înainte de asta noi, Tudorii, am fost așezați aici de către rege și rămânem aici să ne facem datoria, fie că regele nostru e treaz sau nu. Și Herbert, și noi, Tudorii, credem că suntem singurii conducători de drept ai Țării Galilor, numiți după lege; însă diferența e că noi avem dreptate, iar el greșește. Și Dumnezeu îmi zâmbește, desigur.

Edmund și Jasper sunt într-o stare de necontenită furie înăbușită față de năvălirile lui Herbert și ale susținătorilor taberei York și-i scriu tatălui lor, Owen, care a pornit și el călare cu oamenii săi, dând atacuri de hărțuire pe pământurile taberei York și punând la cale o campanie împreună cu băieții lui. E întocmai cum a prezis mama: regele face parte din Casa de Lancaster, însă doarme buștean; regentul face parte din Casa de York, dar e prea treaz și vioi. Jasper stă departe de casă o bună parte din timp, veghind asupra regelui adormit ca o biată cloșcă cu ouăle stricate. Zice că regina aproape și-a părăsit soțul în Londra, căutând mai multă siguranță pentru sine în orașul fortificat Coventry, unde poate să țină piept unei oștiri, și crede că va trebui să conducă Anglia de acolo și să ocolească trădătoarea Londră. Zice că negustorii din Londra și jumătate din comitatele de la miazăzi sunt de partea taberei York, fiindcă speră la vremuri pașnice pentru a face bani și nu le pasă câtuși de puțin de adevăratul rege și de voia Domnului.

Între timp, fiecare lord își pregătește oștenii și-și alege tabăra, iar Jasper și Edmund așteaptă doar până se termină strânsul fânului, după care cheamă oamenii la arme, cu secerile și cosoarele lor, și pornesc în marș ca să-l găsească pe William Herbert și să-i arate cine e stăpân în Țara Galilor. Îi însoțesc până la poarta castelului, unde le fac semne de rămas-bun cu mâna și le urez mult noroc. Jasper mă

încredințează că-l vor înfrânge pe Herbert în două zile şi vor pune stăpânire pe Castelul Carmarthen, aşa că mă pot aştepta să-i văd întorcându-se la timp pentru seceriş; dar cele două zile vin şi trec şi n-avem nicio veste de la ei.

Trebuie să mă odihnesc în fiecare după-amiază, iar guvernanta mea are poruncă de la mama să vegheze cu mai multă băgare de seamă la sănătatea mea, acum că port în pântec un prunc ce ar putea fi moştenitorul tronului. Şade cu mine în odăile întunecate ca să se încredințeze că nu citesc la lumina unei lumânări şterpelite şi nu îngenunchez ca să mă rog. Trebuie să stau întinsă pe pat şi să mă gândesc la lucruri vesele, aşa încât copilul să devină puternic şi voios. Ştiind că-l zămislesc pe următorul rege, îi dau ascultare şi încerc să mă gândesc la cai zdraveni şi la haine frumoase, la farmecul turnirurilor şi al curții regelui şi la regină în rochia ei rubinie. Dar într-o zi se stârneşte zarvă la uşa mea; mă ridic în capul oaselor şi arunc o privire către guvernantă, care departe de-a veghea asupra mea – făptura ce se pregăteşte să-l nască pe următorul rege –, doarme buştean în jilțul ei. Mă ridic, merg cu paşi mărunți la uşă şi o deschid cu mâna mea, iar atunci o văd în prag pe servitoarea Gwyneth, albă la față, cu o scrisoare în mână.

— N-o putem citi, zice ea. E o scrisoare pentru cineva. Niciunul din noi nu ştie să citească.

— Milady guvernanta doarme. Dă-mi-o mie, îi poruncesc.

Fata îmi întinde prosteşte scrisoarea, deşi îi e adresată guvernantei şi se spune clar că e doar pentru ochii ei. Rup pecetea lui Jasper Tudor şi o deschid. A scris-o de la Castelul Pembroke.

Edmund rănit şi capturat de William Herbert. Ținut prizonier la Carmarthen. Pregătiți-vă de atac cât de bine puteți în timp ce eu mă duc să-l salvez. Nu primiți niciun străin; e molimă.

Gwyneth se uită la mine şi întreabă:

— Ce spune?

— Nimic.

Minciuna îmi vine atât de iute pe buze încât pesemne că Dumnezeu mi-a trimis-o ca să mă ajute şi, ca atare, nu poate fi

socotită câtuşi de puţin o minciună.

— Spune că mai rămân câteva zile la Castelul Pembroke. Se va întoarce mai târziu.

Îi închid uşa în nas, apoi mă întorc la pat şi mă întind. Îmi pun mâna pe pântecul care a crescut şi acum mi se arcuieşte sub rochie. Îmi zic că le voi da vestea diseară. Dar mai întâi trebuie să hotărăsc ce să spun şi ce să fac.

Mă întreb, ca de fiecare dată: Ce ar face Ioana d'Arc dacă ar fi în locul meu? Cel mai însemnat lucru ar fi să mă încredinţez că viitorul rege e ferit de orice primejdie. Edmund şi Jasper pot să-şi poarte singuri de grijă. Pentru mine nimic nu e mai însemnat decât să mă încredinţez că fiul meu se află îndărătul unor ziduri care pot fi apărate, aşa încât atunci când Herbert cel Negru va veni să pună mâna pe pământurile neamului Tudor, să-l putem cel puţin păzi pe pruncul meu.

Gândul că William Herbert porneşte cu oştirea împotriva mea mă face să mă las în genunchi ca să mă rog.

— Ce să fac? o întreb în şoaptă pe Sfânta Fecioară şi niciodată în viaţa mea nu m-ar fi bucurat mai mult un răspuns clar. Aici nu ne putem apăra; nu există nici măcar un zid care să înconjoare neîntrerupt castelul şi nu avem ostaşii trebuincioşi. Nu pot merge la Pembroke dacă acolo a izbucnit molima şi, oricum, nici măcar nu ştiu unde-i Pembroke. Dar dacă Herbert ne atacă aici, cum să ne păzim? Dacă mă răpeşte ca să ceară răscumpărare? Dar dacă mă îmbolnăvesc pe când încercăm să ajungem la Pembroke? Dacă drumul îi face rău copilului?

Tăcere deplină.

— Sfântă Fecioară? rostesc. Fecioară Maria?

Niciun răspuns. E o tăcere foarte neplăcută. Oftez şi mă întreb: „Ce-ar face Ioana dacă ar fi pusă în faţa unei alegeri periculoase? Ce-ar face Ioana? Dacă aş fi Ioana, cu curajul ei, ce-aş face?"

Ostenită, mă ridic în picioare, mă apropii de guvernanta mea şi încep s-o zgâlţâi, plină de încântare, ca s-o trezesc.

— Scoală-te! Ai treabă. Plecăm la Castelul Pembroke.

Toamna anului 1456

Edmund nu se întoarce acasă. William Herbert nici măcar nu cere răscumpărare pentru el, moştenitorul numelui Tudor şi tatăl copilului meu. În aceste vremuri nesigure, nimeni nu poate spune cât valorează Edmund şi, pe deasupra, aflu că e bolnav. E ținut în Castelul Carmarthen, prizonier al neamului Herbert, şi nu-mi scrie, neavând nimic să-i spună unei soții care nu e decât o copilă; nu-i scriu nici eu, căci la rândul meu n-am ce să-i spun.

Aştept, singură în Castelul Pembroke, pregătindu-mă de asediu, fără să primesc pe nimeni din oraş de teamă să nu fie purtător al bolii, ştiind că s-ar putea să trebuiască să apăr acest castel de duşmanii noştri, fără să ştiu încotro să trimit după ajutor, fiindcă Jasper e mereu în mişcare. Avem mâncare, avem arme şi avem apă. Dorm cu cheia de la podul mobil şi de la bariera-ghilotină sub pernă, dar nu pot spune că aş şti ce trebuie să fac în continuare. Aştept să mă înştiințeze soțul meu, însă nu primesc nicio veste de la el. Aştept venirea fratelui său. Îmi doresc ca tatăl lui să treacă pe la castel călare şi să mă salveze. Dar e ca şi cum m-aş fi închis între ziduri şi aş fi fost dată uitării. Mă rog la Sfânta Fecioară pentru sfaturi, căci şi ea a trecut prin vremuri frământate cât a fost grea, dar nu se iveşte niciun Duh Sfânt să vestească lumii că sunt potirul Domnului. Se pare că pentru mine nu va exista o Bună Vestire. Mai mult chiar, servitorii, preotul, chiar şi guvernanta mea sunt cufundați în propriile nefericiri şi griji când zvonurile despre somnul ciudat al regelui şi despre lupta pentru putere dintre regină şi regentul țării îi vestesc pe toți nemernicii că au prilejul de-a scoate lesne câştiguri într-o țară fără cârmuire, iar prietenii lui Herbert din Țara Galilor ştiu că cei din neamul Tudor sunt fugari, că moştenitorul lor a fost capturat, că fratele acestuia a dispărut şi că nevasta lui e singură cuc în Castelul Pembroke, bolnavă de frică.

În noiembrie însă, mi se aduce o scrisoare adresată mie, lady Margaret Tudor, de la cumnatul meu Jasper. E prima oară în viață când îmi scrie; o deschid cu mâinile tremurând. Nu iroseşte cuvintele.

Te înştiinţez cu părere de râu că soţul tău, mult iubitul meu frate Edmund, a murit de molimă. Apără castelul cu orice preţ. Sosesc.

Îl întâmpin pe Jasper la poarta castelului şi văd pe dată schimbarea ce s-a petrecut înlăuntrul lui. Şi-a pierdut geamănul, fratele, marea iubire a vieţii sale. Sare din şa cu aceeaşi graţie pe care o avea şi Edmund, dar de astă dată se aude numai zgomotul făcut pe pavaj de o singură pereche de cizme cu botul de fier. Jasper va aştepta în zadar tot restul vieţii să audă paşii fratelui său. E pământiu la faţă şi ochii îi sunt adânciţi în orbite din pricina amărăciunii. Îmi ia mâna ca şi cum aş fi o doamnă în toată firea, îngenunchează, întinde spre mine palmele împreunate în rugăciune, ca şi cum ar jura credinţă, şi-mi spune:

— Mi-am pierdut fratele, iar tu – soţul. Îţi jur că, dacă vei naşte un băiat, voi avea grijă de el ca şi cum ar fi al meu. Îl voi păzi cu preţul vieţii mele. Voi avea grijă să fie ferit de primejdii. Îl voi călăuzi până pe tronul Angliei, de dragul fratelui meu.

Are ochii plini de lacrimi şi mă simt grozav de stânjenită văzându-l pe acest bărbat voinic, în toată firea, în genunchi în faţa mea.

— Îţi mulţumesc.

Mă uit încurcată în jur, dar nu e nimeni care să mă sfătuiască cum să-l ridic pe Jasper de jos. Nu ştiu ce ar trebui să spun. Bag de seamă că nu-mi făgăduieşte nimic dacă nasc o fată. Oftez şi-i prind mâinile într-ale mele, căci îmi pare că asta vrea să fac. Zău, dacă n-ar fi existat Ioana d’Arc, aş zice că fetele sunt cu totul de prisos!

Ianuarie 1457

Mă retrag pentru naştere la începutul lunii. La ferestrele odăii mele de culcare sunt puse obloane, ca să nu poată intra lumina iernatică, cenuşie. Nu-mi vine să cred că un cer care nu e niciodată albastru şi un soare care nu străluceşte niciodată pot fi socotite atât de tulburătoare încât femeia grea să trebuiască să fie ferită de ele; însă moaşa stăruie să petrec în întuneric luna dinainte de soroc, aşa cum cere datina, iar Jasper, alb la faţă de îngrijorare, spune că trebuie făcut totul pentru ca pruncul să fie sănătos.

Moaşa crede că pruncul va sosi mai devreme. Îmi pipăie pântecul şi zice că e aşezat de-a-ndoaselea, dar că ar putea să se răsucească la vreme. Zice că unii prunci se răsucesc foarte târziu. E neapărată nevoie să iasă cu capul înainte; nu ştiu de ce. Nu-i pomeneşte nimic din toate astea lui Jasper, dar ştiu că el se plimbă încoace şi-ncolo prin faţa odăii mele în fiecare zi. Aud cum scârţâie duşumelele când păşeşte în vârful picioarelor, când spre miazănoapte, când spre miazăzi, la fel de neliniştit ca un soţ iubitor. De când m-am retras pentru naştere nu pot primi bărbaţi, ceea ce e o mare uşurare. Însă aş vrea să pot merge la biserică. Părintele William de aici, de la Pembroke, a fost mişcat până la lacrimi de prima mea spovedanie. A spus că n-a întâlnit niciodată o tânără femeie mai cucernică. M-am bucurat să găsesc în sfârşit pe cineva care mă înţelege. Îi e îngăduit să se roage cu mine dacă şade de o parte a paravanului, iar eu de cealaltă, dar acest lucru nu e nici pe departe la fel de înălţător ca a mă ruga în faţa unei parohii, unde mă pot vedea toţi.

După o săptămână încep să simt o durere cumplită în oase când mă plimb prin spaţiul strâmt al odăii, iar Nan, moaşa, şi însoţitoarea ei, o babă urâtă al cărei nume sună ca un măcăit şi care nu vorbeşte deloc engleza, găsesc de cuviinţă că aş face bine să mă bag în pat şi să nu mă mai plimb, ba nici să nu mă mai ridic în picioare. Durerea e atât de puternică încât mai-mai că-mi vine să cred că se frâng oasele în mine. E clar că ceva n-a mers cum trebuia, dar nimeni nu ştie ce. Femeile îl întreabă pe doctor, dar cum el nu poate să mă atingă şi nici să facă altceva decât să mă întrebe care cred că ar fi pricina, nu

înaintăm nicicum. Am treisprezece ani şi sunt mică pentru vârsta mea. De unde să ştiu ce e în neregulă cu pruncul din mine? Sunt întrebată întruna: chiar simt că mi se frâng oasele în trup? Iar când încuviințez, se uită unii la alții ca şi când s-ar teme că-i adevărat. Dar nu-mi vine să cred că voi muri la naştere. Nu pot să cred că Dumnezeu şi-a dat atâta osteneală să mă aducă aici, în Țara Galilor, purtând în pântec un prunc ce ar putea ajunge rege, numai ca să mor chiar înainte ca el să vină pe lume.

Se gândesc să trimită după mama, însă ea e atât de departe şi drumurile sunt atât de primejdioase acum că nu poate veni, şi oricum nici ea nu s-ar pricepe mai bine decât ele. Nimeni nu ştie ce e în neregulă cu mine, iar femeile spun că sunt prea tânără şi prea firavă pentru a purta o sarcină, sfat care vine cam târziu şi nu-mi aduce nicio alinare acum, că sunt atât de aproape de naştere. N-am îndrăznit să întreb cum va ieşi de fapt pruncul din pântecul meu. Mă tem grozav că mă voi despica precum o păstaie mică, să iasă din ea o boabă grasă de mazăre, şi apoi e sigur că voi sângera până voi muri.

Credeam că durerea aşteptării e cea mai cumplită pe care aş putea-o îndura, dar numai până-n noaptea în care mă trezesc cuprinsă de nişte chinuri de parcă mi s-ar întoarce pântecul pe dos. Țip de durere şi cele două femei sar din paturile lor de scânduri, guvernanta mea vine în fugă, la fel şi servitoarea mea, şi într-o clipă odaia e plină de lumânări şi de oameni care aduc apă caldă şi lemne de foc; în toiul pregătirilor, nimeni nu se uită măcar la mine, deşi simt dintr-odată cum se revarsă un şuvoi din mine şi sunt încredințată că e sânge şi că voi sângera până voi muri.

Vin la mine într-un suflet şi-mi dau o bucată de piele groasă ca să-mi încleştez dinții în ea şi o cingătoare sfințită pe care s-o leg peste pântecul ce se umflă şi se dezumflă întruna. Părintele William a trimis din capelă ostia în chivotul ei şi femeile au aşezat-o pe pupitrul meu de rugăciune, ca să-mi pot ațintì privirea asupra trupului Mântuitorului. Trebuie să spun că acum, când m-au cuprins durerile facerii, răstignirea mă mişcă mult mai puțin. Zău, e cu neputință să doară ceva mai rău de-atât! Plâng suferințele Domnului, fireşte, dar dacă ar fi trecut printr-o naştere grea, ar şti şi El ce înseamnă durerea.

Femeile mă țintuiesc de pat, dar mă lasă să trag de o funie

când încep durerile. Leşin o dată din cauza chinului, apoi mi se dă o băutură tare, care mă ameţeşte şi-mi stârneşte greaţă, însă nimic nu mă poate scăpa din cleştele care mi-a prins strâns pântecul şi mă sfâşie. Se scurg aşa ceasuri întregi, din zori şi până în amurg, când le aud pe femei murmurând că pruncul n-a ales momentul potrivit, că naşterea durează prea mult. Una dintre moaşe îmi spune că îi pare rău, dar vor fi nevoite să mă scuture într-o pătură ca să facă pruncul să iasă.

— Cum?! îngaim, atât de năucită din pricina durerii încât nu pricep ce spune.

Nu înţeleg ce fac femeile când mă ajută să mă dau jos din pat şi-mi cer să mă întind pe o pătură, pe duşumea. Mă gândesc că poate fac ceva care să potolească durerea cumplită care mă face să ţip până ajung să cred că nu mai pot răbda. Aşa că mă întind, făcându-le pe voie mâinilor care trag de mine, şi atunci se adună toate şase în jurul meu şi ridică pătura între ele. Atârn în aer ca un sac cu grâne, iar femeile smucesc pătura toate odată şi sunt săltată în sus, după care cad la loc. Sunt doar o fată mărunţică de treisprezece ani; nu le e greu să mă arunce în aer. Simt înspăimântată cum plutesc şi apoi cum cad, izbindu-mă de pătură, după care sunt iarăşi săltată în aer. De zece ori fac lucrul ăsta, în vreme ce eu ţip şi le implor să se oprească; după aceea mă duc pe sus înapoi în pat şi se uită la mine de parcă s-ar aştepta să-mi fie mult mai bine, pe când eu mă aplec peste marginea patului şi vomit printre hohote de plâns.

Mă întind puţin pe spate şi, preţ de o clipă binecuvântată, chinul meu cumplit încetează. Iar în tăcerea neaşteptată o aud pe guvernanta mea spunând foarte clar:

— Aveţi poruncă să salvaţi pruncul, dacă trebuie să alegeţi. Mai cu seamă dacă e băiat.

Mă înfurie atât de tare gândul că Jasper i-a poruncit chiar guvernantei mele să le zică moaşelor că, dacă sunt nevoite să aleagă între viaţa mea şi cea a nepotului său, trebuie să mă lase să mor, încât scuip pe podea şi strig tare:

— Nu zău, cine spune?! Sunt lady Margaret Beaufort din Casa de Lancaster…

Dar femeile nici măcar nu mă aud; nu se întorc să mă asculte.

— E lucrul cel mai cuminte, încuviinţează Nan. Dar mi se

pare crud față de mica domniță...

— E porunca mamei sale, spune guvernanta.

Îndată îmi trece dorința de-a striga la ele. Mama? Chiar mama mea i-a zis guvernantei că, dacă pruncul şi cu mine suntem în primejdie, să salveze pruncul?!

— Biata fetiță! Biata, biata fetiță! murmură Nan.

La început mă gândesc că vorbeşte despre copil – poate că, la urma urmei, e fată. Însă apoi îmi dau seama că vorbeşte despre mine, o copilă de treisprezece ani a cărei mamă a spus că poate fi lăsată să moară, dacă se naşte un fiu şi moştenitor.

Pruncului îi trebuie două zile şi două nopți ca să iasă, în chinuri cumplite, din pântecul meu, şi nu mor, deşi sunt ceasuri lungi în care aş face-o bucuroasă, doar ca să scap de durere. Mi-l arată pe când adorm, cotropită de suferință. Are părul şaten, cred, şi mâini mititele. Mă întind să-l ating, însă băutura, durerea şi istoveala mă năpădesc precum întunericul şi leşin iar.

Când mă trezesc e dimineață, unul dintre obloane e deschis, soarele iernatic gălbui străluceşte în micile ochiuri de sticlă şi focul zdravăn ce arde în cămin încălzeşte odaia. Pruncul e în leagănul lui, înfăşat strâns pe scândură. Când dădaca mi-l pune în brațe nu pot nici măcar să-i simt trupuşorul, atât de strâns e înfăşurat din cap până-n picioare în feşele ca nişte bandaje. Femeia îmi spune că trebuie să stea legat de scândură aşa încât să nu poată da din mâini şi din picioare, iar capul să-i fie ținut nemişcat, pentru a ne încredința că oasele lui fragede cresc drept şi bine. Mi se va îngădui să-i văd picioruşele, mânuțele şi trupuşorul când îl desfaşă să-i schimbe scutecul, ceea ce se va întâmpla la amiază. Până atunci am voie să-l legăn în brațe pe când doarme, ca o păpuşă mică şi țeapănă. Pânza de înfăşat îi e înfăşurată în jurul capului şi pe sub bărbie, ca să-i țină gâtul drept, şi se termină printr-o buclă mică în creştet. Femeile sărmane folosesc bucla ca să-şi atârne pruncii de o grindă a acoperişului în timp ce gătesc sau îşi fac munca, dar băiatul ăsta, cel mai fraged prunc al Casei de Lancaster, va fi legănat şi purtat în brațe de un cârd de dădace.

Îl aşez lângă mine pe pat şi-i privesc fețişoara, năsucul şi arcurile zâmbitoare ale pleoapelor trandafirii. Nu seamănă cu o

făptură vie, ci mai degrabă cu o mică sculptură în piatră, ca acelea ce pot fi găsite în biserici, înfăţişând un prunc aşezat lângă mama lui de piatră. E un miracol să te gândeşti că aşa o făptură a fost zămislită, a crescut, a sosit pe lume; că eu am făcut-o, aproape de una singură (căci cu greu pot ține seamă de sforțările de bețiv ale lui Edmund). Lucrul acesta mititel, ființa aceasta ca o jucărie e carne din carnea mea şi sânge din sângele meu, eu am făcut-o, eu am făcut-o întru totul!

După puțin timp se trezeşte şi începe să plângă. E grozav de gălăgios pentru un lucru atât de mic; mă bucur că dădaca vine în fugă şi-l duce la doică. Sânii mici mă dor de dorința de a-l alăpta, dar sunt înfăşurată la fel de strâns ca pruncul înfăşat; suntem înfăşurați strâns amândoi ca să ne facem datoria: un prunc care trebuie să crească drept şi o mamă tânără care n-are nevoie să-şi hrănească bebeluşul. Doica lui şi-a lăsat pruncul acasă ca să poată veni la castel să-şi ia în primire sarcina. O să mănânce mai bine ca oricând în viața ei şi i se îngăduie o porție bună de bere. Nici măcar nu trebuie să țină la copilul meu, trebuie doar să facă lapte pentru el, ca şi cum ar fi o vacă de muls. Îi e adus când are nevoie să fie hrănit, iar în restul timpului e îngrijit de servitoarele din odaia copilului. Doica face puțină curățenie, îi spală scutecele şi albiturile şi ajută în odăile lui. Nu-l ține în brațe decât la ora alăptatului. Pentru asta, copilul le are pe celelalte femei. Le are pe legănătoarea lui, care doarme lângă leagăn, şi pe cele două dădace care îl slujesc, doctorul lui vine o dată pe săptămână, iar moaşele vor rămâne cu noi până când eu sunt binecuvântată în biserică, iar el e botezat. Are o suită mai mare decât a mea şi-mi dau seama dintr-odată că lucrurile stau astfel pentru că el e mai însemnat decât mine. Eu sunt lady Margaret Tudor, născută Beaufort, din Casa de Lancaster, verişoară cu regele cel adormit al Angliei. Dar el e şi Beaufort, şi Tudor. Are sânge regesc din partea ambilor părinți. E conte de Richmond, din Casa de Lancaster, şi are dreptul la tronul Angliei, după prințul Edward, fiul regelui.

Guvernanta mea intră în odaie.

— Cumnatul vostru, Jasper, vă roagă să vă învoiți să-i dați copilului numele ales de el. Le scrie regelui şi mamei voastre ca să le spună că-l va boteza Edmund Owen, după tatăl copilului şi după bunicul Tudor al acestuia.

— Nu.

N-am de gând să-i dau pruncului meu, care m-a costat atâta durere, numele unui bărbat care nu mi-a adus decât suferință. Şi nici pe cel al prostului de taică-său.

— Nu, nu vreau să-l botez Edmund!

— Nu puteți să-i spuneți Edward, zice ea. Fiul regelui e prințul Edward.

— Am să-i spun Henry, răspund gândindu-mă la regele cel adormit, care s-ar putea să se trezească pentru un băiat din Casa de Lancaster pe nume Henry, deşi a rămas adormit la naşterea prințului pe nume Edward. Henry e un nume regesc pentru Anglia, unii dintre cei mai buni şi mai viteji regi ai noştri au purtat numele Henry. Acest băiat se va numi Henry Tudor. Henry Tudor, repet numele cu mândrie.

Şi-mi zic în gând: când regele Henric al VI-lea cel adormit va muri, acest prunc va fi Henric al VII-lea.

— El a spus Edmund Owen, repetă femeia de parcă aş fi nu doar proastă, ci şi surdă.

— Iar eu spun Henry! Deja i-am spus astfel. Ăsta e numele lui. E hotărât. Aşa l-am numit în rugăciunile mele. E ca şi botezat Henry.

Guvernanta ridică din sprâncene la auzul glasului meu răspicat.

— N-o să le placă, zice ea.

Apoi iese din cameră ca să-l înştiințeze pe cumnatul meu Jasper că fata e încăpățânată şi nu vrea să-şi boteze fiul după răposatul ei soț, că i-a ales singură numele şi nu se lasă înduplecată.

Mă las din nou pe perne şi închid ochii. Băiatul meu se va numi Henry Tudor, orice-ar spune toți ceilalți.

Primăvara anului 1457

Trebuie să rămân închisă în odaie încă şase săptămâni după naşterea băiatului meu şi abia pe urmă pot să merg la capelă pentru a fi purificată de păcatul naşterii. Când mă întorc în odăile mele, obloanele au fost date jos şi draperiile de culoare închisă au fost scoase. Pe masă sunt carafe cu vin şi platouri cu prăjituri, iar Jasper vine să mă vadă şi să mă felicite pentru naşterea copilului. Dădacele mi-au spus că Jasper vizitează zilnic pruncul în odaia lui, de parcă ar fi chiar tatăl iubitor. Şade lângă leagăn dacă pruncul doarme, îi atinge obrazul cu degetul şi cuprinde în mâinile-i mari căpşorul înfăşurat strâns. Dacă pruncul e treaz, Jasper îl priveşte cum suge sau se ridică în picioare când femeile desfac feşele şi-i admiră picioarele drepte şi brațele puternice. Mi-au spus că Jasper se roagă de ele să lase copilul desfăşat încă o clipă, ca să-i vadă pumnişorii şi micile tălpi dolofane. Li se pare că nu e potrivit pentru un bărbat să zăbovească în preajma leagănului, iar eu sunt de acord; însă cei din neamul Tudor fac numai ce le e lor pe plac.

Jasper îmi zâmbeşte şovăitor, iar eu îi răspund cu un surâs.

— Te simți bine, sora mea? mă întreabă.

— Da.

— Mi s-a spus că naşterea a fost grea.

— Da, a fost.

El încuviințează din cap.

— Am o scrisoare pentru tine de la mama ta, mi-a scris şi mie.

Îmi întinde o hârtie împăturită în formă de pătrat şi pecetluită cu blazonul Beaufort al mamei, înfățişând o barieră-ghilotină. Rup cu grijă pecetea şi citesc scrisoarea. Mi-a scris în franceză şi-mi porunceşte să merg să mă întâlnesc cu ea la Reşedința Greenfield din Newport, comitatul Gwent. Nu-mi trimite niciun cuvânt de afecțiune şi nici nu întreabă de băiatul meu, nepotul ei. Îmi aduc aminte cum le-a spus femeilor că, dacă au de ales între un băiat şi mine, trebuie să mă lase să mor, dar nu-i iau în seamă răceala şi mă întorc spre Jasper.

— Ți-a spus de ce trebuie să merg la Newport? Fiindcă pe

mine nu-şi dă osteneala să mă lămurească.

— Da. Trebuie să te duc acolo cu o escortă înarmată, iar copilul tău va rămâne aici. Te vei întâlni cu Humphrey, ducele de Buckingham. Casa e a lui.

Am o amintire vagă despre duce, capul uneia dintre marile familii bogate ale regatului. Suntem un soi de verişori.

— De ce trebuie să mă întâlnesc cu el? întreb. E noul meu tutore? Nu poți fi tu tutorele meu acum, Jasper?

El îşi fereşte privirea.

— Nu, nu-i vorba de asta.

Încearcă să-mi zâmbească, dar în privirea lui blândă se citeşte mila.

— Te vei căsători din nou, sora mea. Te vei mărita cu fiul ducelui de Buckingham de îndată ce ți se sfârşeşte anul de doliu. Dar contractul de căsătorie şi logodna trebuie să fie încheiate acum. Te vei căsători cu fiul ducelui: sir Henry Stafford.

Îl privesc, ştiind că am un aer îngrozit.

— Trebuie să mă mărit din nou?! las să-mi scape, cu gândul la chinurile naşterii şi la probabilitatea de-a muri data viitoare. Jasper, pot să nu merg? Pot să rămân aici, cu tine?

El clatină din cap.

— Mă tem că nu.

Martie 1457

O boccea – mutată dintr-un loc în altul, încredinţată când unui proprietar, când altuia, desfăcută şi legată după voie –, doar asta sunt. Un pântec care să poarte şi să nască fii pentru un nobil sau altul: nici măcar nu contează care. Nimeni nu mă vede aşa cum sunt: o tânără femeie dintr-o familie de seamă, înrudită cu familia regală, o tânără femeie de o pioşenie neobişnuită, care merită – de bună seamă, Dumnezeu mi-e martor! – o oarecare cinstire. Dar nu, după ce am fost trimisă la Castelul Lamphey într-o litieră, acum plec spre Newport călare pe un cal gras, aşezată în spatele unui servitor, fără să pot vedea deloc drumul din faţa noastră şi zărind câmpurile noroioase şi păşunile verzui doar printre rândurile săltăreţe ale gărzii înarmate. Oamenii au lănci şi ghioage şi poartă la guler însemnul blazonului Tudor. Jasper merge în frunte pe calul său de luptă şi i-a prevenit să fie pregătiţi pentru un atac din partea oamenilor lui Herbert sau pentru necazuri pe drum din cauza cetelor de tâlhari. Când ne vom apropia mai mult de mare, va apărea şi pericolul unei cete de piraţi prădători. Aşa sunt ocrotită! Asta e ţara în care trăiesc! Astea sunt lucrurile pe care ar trebui să le împiedice un rege bun, un rege puternic.

Intrăm pe sub bariera-ghilotină a Reşedinţei Greenfield şi poarta se trânteşte cu zgomot în urma noastră. Descălecăm în curte, în faţa casei, şi mama îmi iese în întâmpinare. N-am mai văzut-o de aproape doi ani, din ziua nunţii mele, când mi-a spus că n-am de ce să mă tem. Acum, când se apropie de mine şi îngenunchez ca să-i primesc binecuvântarea, îmi dau seama că-mi va citi pe chip faptul că ştiu că în ziua aceea m-a minţit, fiindcă am înfruntat chiar frica de moarte şi am aflat că e gata să mă sacrifice pentru un nepot. Ea nu avea de ce să se teamă – în privinţa asta avea dreptate. Însă eu aveam motive de teamă din belşug.

— Margaret, zice ea încet, lăsându-şi mâna pe capul meu în semn de binecuvântare şi apoi ridicându-mă şi sărutându-mă pe amândoi obrajii. Ai crescut! Şi arăţi bine!

Aş vrea ca ea să mă strângă la piept, să mă îmbrăţişeze şi să-mi spună că i-a fost dor de mine, însă asta ar însemna să-mi doresc o altfel de mamă, iar atunci aş fi şi eu o altă fată.

Dar ea mă priveşte cu o încuviinţare plină de răceală, apoi se răsuceşte pe călcâie când uşa casei se deschide şi iese ducele.

— Iat-o pe fiica mea, spune ea. Lady Margaret Tudor. Margaret, acesta este ducele de Buckingham, rudă cu tine.

Fac o reverenţă adâncă. Ducele acesta ţine grozav la rangul lui; se zice că s-a dus cu ordinul de întâietate în parlament ca să obţină un decret cu privire la cine ar trebui să meargă în urma lui. Mă ridică şi mă sărută pe amândoi obrajii.

— Fii bine-venită! Fără îndoială, eşti înfrigurată şi obosită după drum. Pofteşte înăuntru!

Casa e mobilată cu o bogăţie de care aproape uitasem după anii de surghiun petrecuţi la Lamphey şi Pembroke. Tapiserii groase încălzesc pereţii de piatră, iar grinzile din lemn de deasupra sunt poleite şi vopsite în culori vii. Blazonul ducelui se zăreşte peste tot, îmbrăcat în aur nou. Pipirigul de pe pardoseală e proaspăt şi dulce, aşa că în toate încăperile pluteşte un parfum uşor de ierburi aromate şi levănţică, iar în fiecare cămin mare de piatră ard buşteni şi un flăcău se plimbă de la unul la altul cu un coş, ca să mai aducă lemne. Până şi băiatul cu lemnele poartă livreaua ducelui; se spune că acesta are o mică armată de oameni mereu pregătiţi, îmbrăcaţi şi înarmaţi la ordinele sale. Băiatul are chiar şi cizme! Mă gândesc la căminul neîngrijit, cu slugi desculţe, al soţului meu şi mă simt ceva mai împăcată cu această logodnă, dacă mă va duce într-o casă curată, cu servitori îmbrăcaţi cum se cuvine.

Ducele îmi oferă un pahar cu bere slabă, fierbinte şi dulce, ca să mă încălzesc după frigul drumului. Pe când o beau cu înghiţituri mici, Jasper intră în odaie împreună cu un bărbat mai vârstnic, cu părul încărunţit la tâmple şi zbârcituri pe faţă; are cu siguranţă patruzeci de ani, cum mă vezi şi cum te văd. Mă uit la Jasper, aşteptând să mi-l prezinte pe străin, şi când îi văd expresia gravă, înţeleg. Cu un mic icnet uluit, înţeleg că acest bărbat bătrân e Henry Stafford şi că mă aflu în faţa viitorului meu soţ. Nu e un băiat de vârsta mea, ca John de la Pole, primul meu logodnic. Nu e un bărbat tânăr, ca Edmund, deşi Dumnezeu mi-e martor că era prea bătrân şi prea dur pentru mine. Nu, de astă dată mi-au ales un bărbat îndeajuns de bătrân ca să-mi fie tată, îndeajuns de bătrân ca să-mi fie bunic, strămoş! Are patruzeci de ani, cincizeci, poate chiar şaizeci! Îmi dau seama că mă holbez la el şi uit să-i fac o

reverență, până când mama rosteşte cu asprime:

— Margaret!

— Îmi cer iertare, murmur şi mă plec, într-un gest de smerenie, dinaintea încă unui bărbat care mă va face să trăiesc cu el oriunde alege şi va zămisli încă un moştenitor al spiței Lancaster, fie că-mi place sau nu acest lucru.

Jasper îşi priveşte încruntat cizmele, dar înalță capul ca s-o salute pe mama cu politețea-i obişnuită şi se înclină în fața ducelui.

— Văd că mi-ai ferit fiica de primejdii în aceste vremuri cumplit de frământate, îi spune mama.

— Voi feri întregul principat de primejdii dacă pot, răspunde el. Se pare că, în sfârşit, câştigăm teren. Am recucerit castelele ocupate de cei din tabăra York, iar William Herbert e fugar şi se ascunde. Dacă rămâne în Țara Galilor, îl voi prinde. Noi, Tudorii, suntem foarte iubiți acolo; cineva îl va trăda.

— Şi pe urmă? îl întreabă ducele de Buckingham. Pe urmă ce se întâmplă?

Jasper ridică din umeri. Ştie că întrebarea nu are nicio legătură cu soarta lui William Herbert, nici măcar cu cea a Țării Galilor. E întrebarea pe care şi-o pune mai nou fiecare englez: pe urmă ce se întâmplă? Cum putem merge mai departe cu o curte atât de nepopulară încât nici măcar nu îndrăzneşte să locuiască în Londra? Cum putem merge mai departe cu un rege care se cufundă fără veste în visare şi lasă în urmă o regină urâtă de atât de mulți? Cum putem înfrunta viitorul când moştenitorul lor e doar un băiețel fragil? Cum putem fi feriți de primejdii când regatul alunecă în mâinile duşmanilor noştri – Casa de York?

— Am încercat să discut chibzuit cu Richard de York şi cu sfetnicul lui, contele de Warwick, spune Jasper. Ştiți cât m-am străduit să-i înduplec să conducă împreună cu regina. Am vorbit în multe rânduri cu regina, dar îi e groază de cei doi şi se teme că o vor ataca şi-l vor ataca pe fiul ei data viitoare când se îmbolnăveşte regele. La rândul lor, ei se tem că regina îi va da pieirii când regele se va simți îndeajuns de bine ca să facă ce-i cere ea. Nu văd nicio cale de ieşire.

— Dar dacă cei doi ar fi trimişi din țară? zice Buckingham. Unul la Calais? Poate că am izbuti să-l trimitem pe York la Dublin?

Jasper ridică din umeri şi răspunde:

— N-aş dormi liniştit noaptea în patul meu ştiindu-i dincolo de castelele noastre cu propriile oştiri. Din Calais au stăpânire asupra mărilor strâmte; niciun port dinspre miazăzi n-ar fi în siguranță. Din Dublin, Richard de York ar putea să strângă o armată şi să pornească împotriva noastră. Iar irlandezii îl iubesc deja pe York ca pe un rege.

— Poate că regele va rămâne sănătos de data asta, spune mama plină de nădejde.

Îmi dau seama cât de bolnav a ajuns Alteța Sa din tăcerea stingherită ce se lasă după aceste cuvinte.

— Poate, răspunde ducele.

Nu irosesc deloc vremea cu curtarea dintre Henry Stafford şi mine. Nu irosesc vremea nici măcar ca să ne lase câteva clipe să ne cunoaştem. De ce s-o facă? Treaba asta ține de împuterniciți şi de intendenții care au în grijă averea. N-ar avea nicio însemnătate dacă Henry Stafford şi cu mine ne-am urî de la prima privire. N-are nicio însemnătate că eu nu vreau să mă mărit, că mă tem de nuntă, mă tem de consumarea căsătoriei, mă tem de naştere, mă tem de tot ce ține de îndatoririle unei soții. Nimeni nu mă întreabă nici măcar dacă mi-am pierdut înclinarea spre cucernicie pe care o aveam în copilărie, dacă tot mai vreau să devin călugăriță. Nimănui nu-i pasă câtuşi de puțin ce gândesc. Se poartă cu mine aşa cum s-ar purta cu o tânără femeie de rând, crescută pentru a se mărita şi a se culca cu soțul ei, şi întrucât ceilalți nu mă întreabă ce gândesc şi nici nu bagă de seamă ce simt, nimic nu-i face să şovăie.

Sunt întocmite contractele şi noi le semnăm. Mergem la capelă şi jurăm, în fața martorilor şi a preotului, să ne căsătorim în ianuarie, astfel încât să am înainte un an ca să-mi jelesc prima căsnicie, care mi-a adus atât de puțină bucurie şi s-a încheiat atât de repede. Atunci voi avea paisprezece ani, iar el va avea nu chiar patruzeci, ci treizeci şi trei, dar tot e bătrân pentru mine.

După logodnă ne întoarcem la reşedința ducelui, iar mama şi cu mine mergem să ne aşezăm împreună cu doamnele noastre pe veranda închisă, unde arde focul, şi să-i ascultăm pe muzicanți. Îmi trag taburetul ceva mai aproape de jilțul ei,

ca să putem vorbi nestingherite măcar o dată.

— Mai ții minte ce mi-ai spus înainte să mă mărit cu Edmund Tudor? o întreb.

Ea clatină din cap şi se uită în altă parte, de parcă ar vrea să evite această discuție. Sunt pe deplin încredințată că nu vrea s-o învinuiesc pentru că mi-a spus că n-am de ce să mă tem, când i-a dat poruncă chiar guvernantei mele să mă lase să mor.

— Nu, nu mai țin minte, răspunde ea repede. Îmi pare că au trecut mulți ani de-atunci.

— Ai spus că n-am voie să aleg scăparea laşului, scăparea tatălui meu.

Ea tresare doar auzindu-mă că pomenesc de bărbatul îngropat de atâta vreme în tăcere.

— Aşa am spus?

— Da.

— Nu-mi dau seama la ce mă gândeam.

— Spune-mi, ce a făcut?

Ea îşi fereşte privirea, cu un râs prefăcut.

— Ai aşteptat atâta vreme ca să-mi ceri să-ți lămuresc un lucru prostesc pe care l-am spus în uşa bisericii?

— Da.

— O, Margaret, eşti atât de...

Se întrerupe şi eu aştept să aflu cum sunt, de o fac să scuture din cap şi să se încrunte.

— Eşti atât de serioasă!

— Da, încuviințez din cap. E adevărat. Sunt foarte serioasă, milady mamă. Credeam că ştii deja acest lucru. Am fost mereu o fată serioasă, o fată sârguincioasă. Iar tu ai spus despre tatăl meu un lucru pe care cred că am dreptul să-l înțeleg. Iau asta în serios.

Mama se scoală din jilț şi se duce la fereastră, privind afară de parcă ar admira seara întunecoasă. Ridică din umeri în fața ciudățeniei acestei fiice, singurul ei copil Beaufort. Doamna ei de companie se uită la ea să vadă dacă n-are nevoie de ceva şi bag de seamă privirea pe care o schimbă. E ca şi cum aş fi cunoscută drept o fată dificilă, iar asta mă face să roşesc de ruşine.

— Of! suspină mama. A trecut atâta vreme de-atunci... Câți ani ai acum, treisprezece? Pentru Dumnezeu, s-a întâmplat

acum doisprezece ani!

— Înseamnă că poți să-mi spui. Sunt îndeajuns de mare ca să aflu. Iar dacă nu-mi spui tu, negreşit îmi va spune cineva ceva. Doar nu vrei să întreb servitorii!

Roşeața ce i se iveşte în obraji îmi dă de-nțeles că nu vrea să întreb servitorii, că aceştia au fost preveniți să nu vorbească niciodată cu mine despre aşa ceva. Cu doisprezece ani în urmă s-a întâmplat un lucru pe care ea a vrut să-l uite, pe care a vrut să nu-l aflu niciodată. S-a întâmplat un lucru ruşinos.

— Cum a murit? o întreb.

— De propria-i mână, răspunde ea repede şi cu glas scăzut. Dacă ții neapărat să afli. Dacă stărui să-i cunoşti ruşinea. Te-a părăsit şi m-a părăsit şi pe mine şi a murit de propria-i mână. Eram grea cu un prunc pe care l-am pierdut. Din pricina acestei lovituri şi a durerii am pierdut copilul – un copil care ar fi putut să fie un fiu al Casei de Lancaster; dar el nu s-a gândit la asta. Era cu câteva zile înainte să împlineşti un an; nu ținea îndeajuns de mult la niciuna dintre noi ca să aştepte să te vadă intrată în al doilea an de viață. De asta ți-am spus mereu că viitorul tău e fiul pe care-l naşti. Un soț poate să vină şi să plece; poate să te părăsească după bunul lui plac. Poate să plece la război, să se îmbolnăvească sau să-şi pună capăt zilelor; dar dacă-ți faci fiul să fie al tău, propria ta zidire, atunci eşti ferită de primejdii. Un băiat e pavăza ta. Dacă ai fi fost băiat, mi-aş fi revărsat toată viața asupra ta. Ai fi fost ursita mea.

— Dar pentru că sunt fată, nu m-ai iubit, iar el n-a aşteptat să-mi vadă prima zi de naştere?

Ea mă priveşte cu sinceritate şi repetă cumplitele cuvinte.

— Pentru că eşti fată, fireşte că nu. Pentru că eşti fată, puteai să fii doar puntea spre vârsta următoare; puteai să fii doar calea prin care familia noastră căpăta un băiat.

Se lasă câteva clipe de tăcere, în care încerc să înghit credința mamei în lipsa mea de însemnătate.

— Înțeleg. Înțeleg. Am noroc că mă prețuieşte Dumnezeu, de vreme ce tu nu mă prețuieşti, iar tata nu m-a prețuit.

Ea dă din cap, de parcă lucrul ăsta n-ar avea mare însemnătate. Tot nu mă înțelege! Nu va înțelege niciodată. Nu va socoti niciodată că merit strădania de-a fi înțeleasă. Pentru ea sunt, aşa cum spune cu atâta franchețe, o punte.

— Şi de ce s-a sinucis tata? întreb, revenind la prima ei destăinuire. De ce-a făcut una ca asta? Sufletul lui s-a dus în iad. Pesemne că s-a spus un şir întreg de minciuni ca să fie înmormântat în pământ sfințit. Pesemne că ai spus un şir întreg de minciuni, îmi îndrept greşeala.

Mama se întoarce, se aşază pe bancheta de lângă focul călduros şi spune încet:

— Am făcut ce-am putut ca să apăr bunul nostru nume. Aşa cum ar face orice om care poartă un nume de seamă. Tatăl tău s-a întors din Franța cu istorisiri despre victorii, însă apoi oamenii au început să şoptească. Ziceau că n-a făcut nimic bun, ba chiar că a luat soldații şi banii de care avea nevoie comandantul lui, Richard de York – marele erou ca să păstreze Franța în numele Angliei. Richard de York era aproape de izbândă, însă tatăl tău i-a pus bețe în roate. A asediat un oraş, dar a ales greşit oraşul – era al ducelui de Bretania şi a trebuit să i-l înapoieze. A fost cât pe ce să pierdem alianța cu ducatul Bretaniei din pricina prostiei lui. Asta ar fi costat scump țara, însă el nu s-a gândit. A statornicit un bir ca să strângă bani din ținuturile înfrânte ale Franței, însă era împotriva rânduielii – şi, mai rău, a păstrat pentru sine toate câştigurile. Se lăuda că are un plan de campanie măreț, dar îşi conducea oştirea în cerc şi pe urmă o aducea înapoi acasă, fără izbânzi şi fără prăzi de război, aşa că soldații îl duşmăneau şi ziceau că pentru ei nu e un stăpân adevărat. Regele nostru îl iubea mult, însă nici măcar regele nu se putea preface că se descurcase bine.

Ar fi avut loc o cercetare la Londra privind purtarea lui; a scăpat de această ruşine numai prin moarte. Ar fi putut să urmeze chiar şi izgonirea din sânul Bisericii de către papă. Oamenii legii ar fi venit după tatăl tău şi l-ar fi învinuit de trădare, atunci ar fi plătit cu viața pe butucul călăului, iar tu ți-ai fi pierdut averea, am fi căzut în dizgrație şi am fi fost ruinați; ne-a crutat de asta, dar numai aruncându-se în brațele morții.

— Izgonirea din sânul Bisericii?!

Lucrul ăsta mă îngrozeşte mai mult decât orice altceva.

— Oamenii au născocit balade despre el, urmează mama cu amărăciune. Oamenii au râs de prostia lui şi s-au minunat de ticăloşia noastră. Nu-ți poți închipui câtă ruşine ne-a adus! Te-

am ferit de ea, de ruşinea adusă de el, şi nu primesc în schimb nicio mulţumire. Eşti atât de copilă încât nu ştii că e cunoscut în vremea lui drept cea mai grăitoare pildă a sorţii schimbătoare, a cruzimii roţii norocului. N-ar fi avut cum să se nască cu şanse şi prilejuri mai bune; dar a fost urmărit de nenoroc, de un nenoroc de moarte. Chiar în prima lui bătălie din Franţa, când era doar un copilandru, a fost prins şi ţinut în captivitate şaptesprezece ani. Asta i-a frânt inima. Credea că nimeni nu ţine la el îndeajuns de mult ca să-l răscumpere. Poate asta e lecţia pe care ar fi trebuit să ţi-o dau – nu învăţătura ta, nu sâcâiala ta să primeşti cărţi, un preceptor, lecţii de latină! Ar fi trebuit să te învăţ să nu fii niciodată lipsită de noroc, să nu fii niciodată lipsită de noroc ca tatăl tău!

— Ştie toată lumea? o întreb, îngrozită de ruşinea pe care am moştenit-o fără să ştiu. Jasper, de pildă? Jasper ştie că sunt fiica unui laş?

Mama ridică din umeri.

— Toată lumea. Noi am spus că l-a istovit campania militară şi a murit în urma slujirii regelui. Însă oamenii îi bârfesc mereu pe cei care sunt mai sus decât ei.

— Şi suntem o familie lipsită de noroc? Crezi că am moştenit nenorocul lui?

Ea nu vrea să-mi răspundă. Se ridică în picioare şi-şi netezeşte fusta, ca pentru a scutura nişte fire de funingine sau pentru a alunga nenorocul.

— Suntem lipsiţi de noroc? întreb iarăşi. Milady mamă?

— Ei bine, eu nu sunt, răspunde ea apărându-se. Eu m-am născut o Beauchamp, iar după moartea tatălui tău m-am recăsătorit şi am înlocuit numele lui cu altul. Acum sunt o Welles. Însă tu s-ar putea să fii lipsită de noroc. S-ar putea ca neamul Beaufort să fie. Dar poate că vei întoarce tu roata norocului, adaugă ea cu nepăsare. La urma urmei, ai fost îndeajuns de norocoasă să naşti un băiat. Acum ai un moştenitor Lancaster.

Cina se serveşte foarte târziu; ducele de Buckingham urmează rânduiala de la curte şi nu-şi bate capul cu preţul lumânărilor. Măcar carnea e mai bine gătită şi sunt mai multe garnituri, feluri de patiserie şi dulciuri decât la Castelul Pembroke. Bag de seamă că la această masă, unde totul e atât

de frumos, purtările lui Jasper nu se deosebesc cu nimic de cele de la curte şi înţeleg pentru întâia oară că trăieşte ca un soldat când e în castelul întărit de la fruntariile regatului, dar când se află într-o casă mare, e curtean. Vede că îl privesc şi-mi face cu ochiul, de parcă am împărtăşi taina felului în care ne ducem viaţa când nu trebuie să avem purtările cele mai alese.

Luăm o cină gustoasă, după care avem parte de distracţii – nişte bufoni, un jongler şi o fată care cântă din gură. Apoi mama îmi face semn din cap, de parcă aş fi încă un copil, iar în faţa societăţii alese nu pot decât să fac o reverenţă ca să-i primesc binecuvântarea şi să plec. Ieşind, arunc o privire spre viitorul meu soţ: se uită la cântăreaţă cu ochii îngustaţi şi cu un zâmbet uşor pe buze. După ce îi văd privirea nu mă mai deranjează deloc să plec. Mi-e mai silă de bărbaţi, de toţi bărbaţii, decât îndrăznesc să recunosc în sinea mea.

A doua zi, caii aşteaptă în curtea grajdurilor; sunt trimisă înapoi la Castelul Pembroke până mi se încheie anul de doliu şi mă pot căsători cu străinul cel zâmbitor. Mama vine să-şi ia rămas-bun de la mine şi priveşte cum servitorul mă ridică în şa, în spatele maestrului de călărie al lui Jasper. Acesta călăreşte în frunte, cu gărzile lui. Ariergarda mă aşteaptă pe mine.

— Când te vei mărita cu sir Henry, îţi vei lăsa fiul în grija lui Jasper Tudor, spune mama, ca şi cum lucrul ăsta i-ar fi trecut prin minte tocmai în clipa aceea, când sunt gata de plecare.

— Nu, va veni cu mine! De bună seamă că va veni cu mine, mă împotrivesc. Trebuie să vină cu mine. E fiul meu! Unde e cel mai firesc să stea, dacă nu cu mine?

— Nu e cu putinţă, spune ea răspicat. S-a hotărât totul. Va rămâne cu Jasper, care va avea grijă de el şi-l va apăra.

— Dar e fiul meu!

Mama zâmbeşte.

— Tu însăţi eşti abia o copilă. Nu poţi să te îngrijeşti de un moştenitor al numelui nostru şi să-l aperi! Trăim vremuri primejdioase, Margaret. Ar trebui să înţelegi de-acum lucrul ăsta. Băiatul e preţios. Va fi mai în siguranţă la o oarecare depărtare de Londra câtă vreme Casa de York are puterea. Va fi mai în siguranţă la Pembroke decât oriunde altundeva în regat. Ţara Galilor iubeşte neamul Tudor. Jasper îl va păzi ca

pe copilul lui.

— Dar e al *meu*! Nu al lui Jasper!

Mama vine mai aproape şi-şi lasă mâna pe genunchiul meu.

— Tu nu ai nimic, Margaret. Tu însăţi eşti un bun al soţului tău. Ţi-am ales încă o dată un soţ bun, aflat aproape de coroană, înrudit cu neamul Neville, fiul celui mai mare duce din Anglia. Fii recunoscătoare, copilă! Fiul tău va fi bine îngrijit şi vei avea şi alţii, de astă dată băieţi Stafford.

— Data trecută a fost cât pe ce să mor! răbufnesc, fără să-mi pese de bărbatul care stă pe cal în faţa mea, cu umerii drepţi, prefăcându-se că nu ascultă.

— Ştiu, spune mama. Ăsta e preţul faptului de-a fi femeie. Soţul tău şi-a făcut datoria şi a murit. Tu ţi-ai făcut-o pe a ta şi ai supravieţuit. De data asta ai avut noroc; el n-a avut. Să sperăm că-ţi porţi norocul cu tine mai departe.

— Şi dacă data viitoare nu voi fi la fel de norocoasă? Dacă am norocul Beaufort şi data viitoare moaşele fac cum le porunceşti şi mă lasă să mor? Dacă fac cum le ceri şi scot cu forţa un nepot din trupul mort al fiicei tale?!

Ea nici măcar nu clipeşte.

— Pruncul trebuie salvat întotdeauna înaintea mamei. Acesta e sfatul Sfintei Biserici, ştii doar. Eu n-am făcut decât să le amintesc femeilor care le e datoria. Nu-i nevoie să iei totul ca pe o jignire, Margaret! Preschimbi totul în nenorocirea ta.

— Cred că chiar e nenorocirea mea, dacă le spui moaşelor să mă lase să mor!

Ea face un pas înapoi, aproape ridicând din umeri.

— Astea sunt şansele cu care se confruntă o femeie. Bărbaţii mor în luptă; femeile mor la naştere. Lupta e mai periculoasă. Şansele sunt de partea ta.

— Şi dacă şansele sunt împotriva mea, dacă sunt lipsită de noroc? Dacă mor?

— Atunci vei avea mulţumirea de-a şti că ai dăruit Casei de Lancaster cel puţin un fiu.

— Mamă, Dumnezeu mi-e martor, spun cu glasul înecat de plâns, jur că trebuie să cred că viaţa are să-mi dăruiască mai mult decât să fiu soţia unui bărbat după altul şi să sper că nu voi muri la naştere!

Ea clatină din cap, zâmbindu-mi ca şi cum revolta mea ar semăna cu a unei fetiţe care ţipă fiindcă i-a luat cineva

jucăriile.

— Nu, draga mea, sincer, n-are să-ți dăruiască nimic mai mult. Aşa că fă-ți datoria cu inima supusă. Ne vedem în ianuarie, la nunta ta.

Străbat drumul de întoarcere la Castelul Pembroke într-o tăcere posomorâtă şi niciunul din semnele apropierii primăverii pe cărările ce înverzesc nu-mi face vreo plăcere. Întorc capul, ca să nu văd narcisele sălbatice care preschimbă pajiştile înalte într-o pâlpâire de argint şi aur, şi sunt surdă la cântecul stăruitor, voios, al păsărilor. Nagâțul ce pluteşte cu aripile-i boante deasupra unui câmp arat şi-şi trâmbițează fluieratul ascuțit nu înseamnă nimic pentru mine, căci nimic nu are însemnătate pentru mine. Becațina ce se repede în jos scoțând un sunet ca răpăitul tobelor nu mă cheamă. Viața mea nu va fi dedicată lui Dumnezeu, nu va fi deosebită în nicio privință. Mă voi semna Margaret Stafford – nici măcar nu voi fi ducesă. Voi trăi ca o vrabie pe o ramură până mă omoară uliul şi moartea mea va trece neluată în seamă şi neplânsă de nimeni. Chiar mama mi-a spus că-n viața mea nu e niciun lucru care să merite făcut şi că tot ce pot nădăjdui e să fiu ferită de o moarte timpurie la naştere.

Jasper dă pinteni calului de îndată ce zăreşte turnurile înalte de la Pembroke, aşa că mă întâmpină la poarta castelului cu copilul meu în brațe, strălucind de bucurie.

— Poate să zâmbească! strigă el chiar înainte de-a se opri caii. Poate să zâmbească! Am văzut! M-am aplecat peste leagănul lui ca să-l iau în brațe, iar pruncul m-a zărit şi a zâmbit! Sunt încredințat că a fost un zâmbet. Nu mă gândeam că va zâmbi atât de devreme! Dar a fost neîndoielnic un zâmbet. Poate că-ți va zâmbi şi ție.

Aşteptăm amândoi nerăbdători, privind ochii de un albastru închis ai copilaşului. E tot legat fedeleş, de parcă ar fi pregătit pentru sicriu; numai ochii şi-i poate roti, nu poate nici măcar să-şi mişte capul. Feşele îl țin țeapăn.

— Poate va zâmbi mai târziu, spune Jasper mângâietor. Uite! A zâmbit adineaori? Nu.

— N-are nicio însemnătate, de vreme ce trebuie să-l părăsesc oricum peste niciun an, de vreme ce trebuie să plec să mă mărit cu sir Henry Stafford. De vreme ce acum trebuie

să nasc băieți Stafford, chiar dacă mor încercând. Poate micuțul n-are nicio pricină să zâmbească, poate ştie că va rămâne orfan.

Jasper se întoarce împreună cu mine spre intrarea castelului; păşeşte alături, cu pruncul meu aşezat tihnit în brațe. Îmi spune mângâietor:

— Ți se va da voie să-l vezi.

— Dar tu îl vei păstra! Bănuiesc că ştiai. Bănuiesc că ați pus asta la cale împreună – tu, mama mea, socrul meu şi bătrânul meu viitor soț!

El îmi priveşte chipul înlăcrimat şi răspunde cu grijă:

— E un Tudor. Fiul fratelui meu. Singurul moştenitor al numelui nostru. N-ai putea alege pe nimeni mai potrivit decât mine ca să aibă grijă de el.

— Nici măcar nu eşti tatăl lui! spun supărată. De ce să stea cu tine şi nu cu mine?

— Milady sora mea, abia ai ieşit tu însăți din copilărie şi vremurile în care trăim sunt primejdioase.

Mă întorc mânioasă spre el şi bat din picior.

— Sunt îndeajuns de mare ca să fiu măritată de două ori! Sunt îndeajuns de mare ca să fiu luată în pat fără vreo tandrețe sau cinstire! Sunt îndeajuns de mare ca să înfrunt moartea în odaia de naştere şi să mi se spună că propria mea mamă – propria mea mamă – a poruncit să fie salvat copilul, nu eu! Cred că de-acum sunt femeie. Am un prunc în faşă şi am fost măritată, am rămas văduvă, iar acum sunt iarăşi logodită. Sunt ca bocceaua unui negustor de pânzeturi, sortită să fiu trimisă de colo-colo ca o țesătură şi tăiată după modelul dorit de alții. Mama mi-a spus că tata a murit de propria-i mână şi că suntem o familie lipsită de noroc. Cred că de-acum sunt femeie! Vă purtați cu mine precum cu o femeie matură când asta vă convine, nu puteți să mă prefaceți la loc într-un copil!

Încuviințează din cap, cu aerul că mă ascultă şi chibzuieşte la spusele mele.

— Ai dreptate să te plângi, răspunde el hotărât. Însă aşa merg lucrurile în lume, lady Margaret, nu putem face altfel pentru tine.

— Dar ar trebui! strig. Asta încerc să spun de când eram mică! Ar trebui să faceți o abatere pentru mine. Sfânta

Fecioară îmi vorbeşte, sfânta Ioana mi se arată, sunt trimisă ca să vă fiu lumină! Nu se poate să fiu măritată cu un bărbat de rând şi trimisă iarăşi Dumnezeu ştie unde! Ar trebui să mi se dea o mănăstire a mea şi să fiu maică stareță! Ar trebui să faci asta, frate Jasper, doar tu conduci Țara Galilor. Ar trebui să-mi dai o mănăstire, vreau să întemeiez un ordin!

Ținând pruncul strâns în brațe, se întoarce uşor cu spatele la mine. Îmi închipui că mânia mea îndreptățită l-a mişcat până la lacrimi, dar apoi văd că e îmbujorat la față şi umerii i se zguduie fiindcă râde.

— O, Doamne! îngaimă el. Iartă-mă, Margaret, dar, o, Doamne! Eşti un copil, un copil! Eşti un prunc, ca Henry al nostru, şi mă voi îngriji de amândoi.

— Nimeni nu se va îngriji de mine! strig. Vă înşelați cu toții în privința mea, iar tu eşti un neghiob dacă râzi de mine! Sunt în grija lui Dumnezeu şi n-am să mă mărit cu nimeni! Voi fi stareță!

El îşi trage răsuflarea, cu chipul încă strălucind de râs.

— Stareță, fără îndoială. Şi veți lua cina cu noi astă-seară, maică stareță?

Mă încrunt la el şi spun supărată:

— Voi fi servită în odăile mele. Nu voi lua cina cu voi. Se poate să nu mai iau cina cu voi niciodată! Dar poți să-i spui părintelui William să vină la mine. Trebuie să mă spovedesc că le-am greşit celor ce mi-au greşit.

— Îi voi spune, răspunde Jasper cu bunătate. Şi voi trimite cele mai bune feluri de mâncare în odaia ta. Iar mâine sper că vei veni în curtea grajdurilor ca să te învăț să călăreşti singură. O doamnă de seamă ca tine ar trebui să aibă calul ei; ar trebui să călărească fără cusur, pe un armăsar frumos. Atunci când te întorci în Anglia, cred că ar trebui să faci drumul pe propriul tău cal de soi.

Şovăi şi-l previn:

— Nu pot fi ispitită cu deşertăciuni! Voi fi stareță şi nimic nu mă va abate de la drumul meu. Vei vedea! Veți vedea cu toții! Nu vă veți mai purta cu mine aşa cum te porți cu un lucru ce poate fi schimbat şi vândut. Voi fi stăpâna vieții mele!

— Fără îndoială, spune el politicos. E peste poate de greşit să îți închipui că gândim astfel despre tine, căci eu te iubesc şi te cinstesc, aşa cum am făgăduit. Îți voi găsi un cal scump şi

vei fi minunat de frumoasă în spinarea lui şi toată lumea te va admira, iar asta n-are decât să nu însemne nimic pentru tine.

Dorm, cufundată într-un vis cu ziduri de mănăstire spoite cu var alb şi o bibliotecă mare, unde cărțile cu anluminuri sunt prinse cu lanțuri de pupitre şi unde pot merge în fiecare zi să citesc. Visez la un preceptor care să mă călăuzească prin tainele limbilor greacă şi latină şi chiar ale limbii ebraice şi că voi citi Biblia în limba cea mai apropiată de îngeri şi voi şti totul. În vis, setea mea de învățătură şi dorința de-a fi deosebită e potolită, alinată. Cred că, dacă aş fi o învățată, aş putea trăi împăcată. Dacă aş putea să mă trezesc în fiecare dimineață la rânduiala slujbelor zilei şi să-mi petrec vremea citind, cred că aş simți că duc o viață mulțumitoare pentru Dumnezeu şi pentru mine. Nu mi-ar păsa dacă oamenii mă socotesc sau nu deosebită, dacă viața mea ar fi cu adevărat deosebită. Nu mi-ar păsa dacă oamenii m-ar vedea ca pe o ființă cucernică, dacă aş putea trăi cu adevărat ca o femeie învățată şi cucernică. Vreau să fiu ceea ce par a fi. Mă port ca şi cum aş fi grozav de sfântă, ca şi cum aş fi o fată deosebită; dar asta e ceea ce vreau cu adevărat să fiu. Zău că vreau!

Dimineață mă trezesc şi mă îmbrac, însă înainte de-a merge la micul dejun, mă duc în odăile copilului, ca să-mi văd fiul. E tot în leagăn, dar îl aud gângurind – mici sunete slabe, ca de boboc de rață ce măcăie de unul singur pe un iaz liniştit. Mă aplec asupra leagănului să-l văd şi el zâmbeşte. Da, zâmbeşte! În ochii lui de un albastru întunecat se iveşte lucirea de netăgăduit a recunoaşterii, iar zâmbetul larg, ciudat, fără dinți îl face pe dată să semene mai puțin cu o păpuşă frumoasă şi mult mai mult cu o ființă micuță.

— O, Henry! şoptesc.

Micul zâmbet se lărgeşte, de parcă pruncul şi-ar cunoaşte numele, de parcă ar cunoaşte numele meu, de parcă aş şti că sunt mama lui, de parcă ar crede că suntem norocoşi şi că avem toate temeiurile pentru care să jucăm, de parcă am putea avea o viață plină de făgăduințe, în care să pot nădăjdui la mai mult decât la cel mai umil trai.

El zâmbeşte vesel încă o clipă, apoi ceva îi atrage luarea-aminte. Văd cum îi trece peste chip o umbră de uimire; câteva clipe mai târziu se îneacă şi plânge, iar legănătoarele vin şi mă

dau la o parte, ca să-l ia din leagăn şi să-l ducă la doică. Le las să-l ia şi merg în sala cea mare, să-i spun lui Jasper că Henry mi-a zâmbit şi mie.

Jasper mă aşteaptă în curtea grajdurilor. Lângă el se află un cal voinic, închis la culoare, cu capul mare plecat şi cu coada şfichiuind aerul.

— E pentru mine? întreb.

Încerc să nu-mi las neliniştea să se citească în voce, dar e fără îndoială un cal foarte mare, iar eu am călărit doar pe ponei, conduşi de căpăstru de maestrul de călărie, sau în şaua dublă, în spatele unui rândaş, în călătoriile lungi.

— El e Arthur, spune Jasper cu blândețe. E mare, dar e foarte blând şi potolit şi foarte potrivit ca să înveți să călăreşti. A fost calul de luptă al tatălui meu, însă acum e prea bătrân pentru turniruri. Totuşi nu se teme de nimic şi te va duce în siguranță oriunde îi ceri.

Calul înalță capul şi se uită la mine, iar privirea lui întunecată, neşovăitoare are ceva atât de demn de încredere încât fac un pas spre el şi întind mâna. Capul mare coboară, nările largi îmi adulmecă mănuşa, apoi calul îmi atinge blând degetele cu botul.

— Voi merge pe jos alături de tine, iar Arthur va înainta la pas, îmi făgăduieşte Jasper. Vino să te ridic în şa.

Mă apropii, iar el mă ridică şi mă ajută să încalec bărbăteşte. După ce mă vede aşezată bine în şa, îmi trage poalele rochiei în jos, ca să cadă egal de o parte şi de alta a calului şi să-mi acopere cizmele.

— Aşa. Acum ține-ți picioarele nemişcate, dar strânge uşor calul cu ele. În felul ăsta, el ştie că eşti în spinarea lui, iar tu te propteşti bine în şa. Apucă hățurile!

Mă supun şi capul mare al lui Arthur se ridică, nedumerit de atingerea mea.

— N-o va lua din loc, nu? întreb neliniştită.

— Doar când îl îmboldeşti uşor cu călcâiele, ca să-i dai de veste că eşti pregătită. Iar când vrei să se oprească, tragi uşor de hățuri.

Jasper se întinde şi-mi petrece hățurile printre degete.

— Lasă-l doar să facă doi paşi, ca să te încredințezi că-i poți porunci să pornească şi să se oprească.

Cu şovăială, îmboldesc puțin calul cu amândouă călcâiele, însă întâiul pas, mare şi săltat, mă sperie, aşa că trag de hățuri. Supus, el se opreşte pe dată.

— Am reuşit! strig cu respirația întretăiată. S-a oprit când i-am poruncit! Aşa-i? S-a oprit fiindcă i-am poruncit eu?

Jasper îmi zâmbeşte.

— Va face orice îi porunceşti. Trebuie doar să-i dai un semn clar, ca să ştie ce anume vrei să facă. L-a slujit cu credință pe tatăl meu, Edmund şi cu mine am învățat să luptăm în turnir în spinarea lui, iar acum îți va fi ție dascăl. Poate va trăi îndeajuns pentru ca micul Henry să învețe să călărească pe el. Acum scoate-l la pas din curtea grajdurilor şi du-l în curtea din fața castelului.

Mai încrezătoare, îl îmboldesc pe Arthur să pornească şi de astă dată îl las să meargă. Greabănul uriaş i se mişcă, dar spinarea lui e lată, aşa că pot să mă țin neclintită în şa. Jasper merge lângă capul lui, însă nu atinge hățurile. Eu şi numai eu sunt cea care-l face să străbată curtea, apoi să iasă pe poartă şi să pornească pe drumul ce duce la Pembroke.

Jasper merge agale alături de mine, ca şi cum ar fi ieşit să ia aer. Nu ridică privirea către mine şi nici la cal nu se uită. Pare a fi un bărbat care se plimbă alături de o călăreață pricepută, aflându-se acolo doar ca să-i țină tovărăşie. Abia după ce străbatem o bucată bună de drum mă întreabă:

— Ai vrea să-l întorci acum şi să ne îndreptăm spre casă?

— Cum se întoarce?

— Îi întorci capul trăgând uşor de hăț. Va şti ce vrei cu asta. Şi-l strângi uşor cu picioarele, ca să-i spui să meargă mai departe.

Abia ating hățul şi capul mare se întoarce – Arthur face stânga-mprejur şi porneşte spre casă. Urcă uşor dealul, apoi îl mân prin curte până la grajduri şi, fără să-i spun, se duce şi se opreşte lângă lespedea pentru încălecat, aşteptând să cobor din şa.

Jasper mă ajută să descalec, după care-mi strecoară un colț de pâine, să i-l dau calului. Îmi arată cum să-mi țin palma întinsă, aşa încât Arthur să-şi poată găsi răsplata cu botul lui blând, apoi îi strigă unui rândaş să vină să-l ia.

— Ai vrea să călăreşti şi mâine? mă întreabă. Te-aş putea însoți călare; caii ar păşi unul lângă altul şi am putea merge

mai departe. Poate până pe malul râului.

— Mi-ar plăcea! îi răspund. Acum te duci în odaia copilului?

El dă din cap.

— Pe la ora asta e treaz de obicei. Femeile mă vor lăsa să-i desfac feşele, aşa că va putea să dea din picioare după pofta inimii. Îi place să fie liber.

— Ții foarte mult la el, nu-i aşa?

El încuviințează cu sfială.

— El e tot ce mi-a rămas de la Edmund. E ultimul dintre noi, Tudorii. E lucrul cel mai de preț din castel. Şi cine ştie? Într-o zi s-ar putea să fie lucrul cel mai de preț din Țara Galilor şi chiar din toată Anglia.

În odaia lui Henry îmi dau seama că Jasper e un oaspete bine-venit şi obişnuit. Are jilțul lui, pe care şade şi priveşte cum pruncul e desfăşat încet. Nu se sperie de mirosul scutecului murdar, nici nu întoarce capul, ci se apleacă şi cercetează cu luare-aminte fundul copilului, căutând semne de roşeață sau rosătură, iar când femeile îi spun că au uns copilul cu seu de oaie, aşa cum le-a poruncit, încuviințează mulțumit. Apoi, după ce pruncul e spălat, femeile aşază o pătură de lână călduroasă în poala lui Jasper, iar el întinde copilul pe spate, îi gâdilă tălpile şi-i suflă pe burtica goală. Micuțul dă din picioare viguros şi se suceşte, bucuros de libertate.

Privesc toate astea ca o străină, simțindu-mă ciudat, nelalocul meu. Acela e pruncul meu, dar eu nu pot umbla cu el cu atâta uşurință. Stângace, mă duc şi îngenunchez lângă Jasper, ca să-i iau mânuța şi să-i privesc unghiile mititele şi pliurile palmei grăsune, cutele desăvârşite din jurul încheieturii dolofane.

— E frumos, spun plină de mirare. Dar nu te temi că-l vei scăpa?

— De ce să-l scap? răspunde Jasper. Dacă e să se întâmple ceva, mai degrabă îl voi răzgâia cu prea multă grijă. Guvernanta spune că oamenii mari trebuie să lase copilul în pace şi nu să se joace cu el în fiecare zi.

— Ar spune orice ca să-şi poată prelungi cina sau să poată dormi în jilț, zic cu acreală. A încredințat-o pe mama că n-ar trebui să am preceptor de latină, pentru că ştia că asta-i va da

mai mult de lucru. Nu vreau să-i fie ea dascăl!

— O, nu! mă linişteşte Jasper. Va avea drept dascăl un învăţat adevărat. Vom aduce pe cineva de la una din universităţi, de la Cambridge pesemne. Cineva care să-l poată învăţa temeinic toate ştiinţele pe care va trebui să le cunoască. Nu doar cele clasice, ci şi cele moderne: geografia, matematica şi retorica.

Se apleacă şi sărută zgomotos burtica moale şi caldă a lui Henry. Pruncul gângureşte de plăcere şi-şi flutură mânuţele.

— E îndoielnic că va moşteni tronul, ştii doar, îi amintesc lui Jasper, tăgăduindu-mi propria credinţă. N-are nevoie de învăţătură de prinţ. Avem un rege pe tron, căruia îi va urma prinţul Edward, iar regina e tânără, poate foarte bine să aibă şi alţi copii.

Jasper acoperă faţa copilului cu un şervet micuţ, pe care îl trage fără veste deoparte. Pruncul scoate un strigăt uşor de uimire şi încântare. Jasper repetă mişcarea iar şi iar. Se vede bine că ar putea juca amândoi jocul ăsta toată ziua.

— Se poate să nu fie niciodată mai mult decât vărul regelui, repet. Iar atunci îngrijirea pe care i-o oferi şi învăţătura vor fi irosite.

Jasper strânge la piept copilul încălzit în pătură şi-mi spune:

— A, nu! E preţios el însuşi. E preţios ca fiul fratelui meu şi nepotul tatălui meu, Owen Tudor, şi al mamei mele, care a fost regina Angliei, Dumnezeu s-o aibă în paza Lui. E preţios pentru mine fiindcă e copilul tău – n-am uitat cât ai suferit când l-ai născut. Şi e preţios ca vlăstar Tudor. Cât priveşte restul... vom afla ce ne aduce viitorul după cum va vrea Dumnezeu. Dar dacă Henry Tudor va fi vreodată chemat, atunci se va vedea că l-am ferit de primejdii şi l-am pregătit, ca să fie gata să domnească.

— Pe când eu nu voi fi niciodată chemată şi nu voi fi potrivită să fiu nimic altceva decât o soţie – asta dacă rămân în viaţă! spun mâhnită.

Jasper se uită la mine fără să râdă. Se uită la mine şi mi se pare că, întâia oară în viaţă, cineva mă vede şi mă înţelege.

— Tu eşti moştenitoarea a cărei descendenţă îi dă lui Henry dreptul la tron. Tu, Margaret Beaufort. Şi eşti preţioasă în ochii lui Dumnezeu. Ştii măcar atâta lucru. N-am cunoscut

niciodată vreo femeie mai cucernică. Eşti mai mult înger decât fată!

Strălucesc, aşa cum ar roşi o femeie de rând când îi laudă cineva frumuseţea.

— Nu credeam că ai băgat de seamă!

— Am băgat de seamă şi cred că ai o adevărată chemare. Ştiu că nu poţi ajunge stareţă, fireşte că nu. Dar sunt într-adevăr încredinţat că ai o chemare spre Dumnezeu.

— Da, Jasper, însă la ce bun să fiu cucernică, dacă nu mi-e dat să ajung o pildă pentru lume? Dacă singurele lucruri ce mi-au fost îngăduite sunt căsătoria cu un bărbat care nu ţine deloc la mine şi apoi o moarte timpurie la naştere?

— Trăim vremuri primejdioase şi tulburi, e greu de ştiut ce ar trebui să faci, spune el îngândurat. Credeam că datoria mea e să-i fiu aghiotant bun fratelui meu şi să stăpânesc Ţara Galilor în numele regelui Henric. Dar acum fratele meu e mort, stăpânirea Ţării Galilor în numele regelui e o bătălie nesfârşită, iar când merg la curte, regina însăşi îmi spune că ar trebui să-mi primesc poruncile de la ea şi nu de la rege. Mă încredinţează că Anglia va fi în siguranţă numai dacă o urmează pe ea şi că ea ne va călăuzi către pacea şi alianţa cu Franţa, marele nostru duşman.

— Şi atunci de unde ştii ce să faci? îl întreb. Îţi spune Dumnezeu?

Îmi pare foarte greu de crezut că Dumnezeu i-ar vorbi lui Jasper, a cărui piele e atât de plină de pistrui chiar şi acum, în martie. El râde.

— Nu, Dumnezeu nu-mi vorbeşte, aşa că încerc să-mi păstrez credinţa în familia mea, în regele meu şi în ţara mea, în această ordine. Mă pregătesc pentru necazuri şi nădăjduiesc la tot ce poate fi mai bine.

Mă apropii de el ca să-i pot vorbi cu glas scăzut.

— Crezi că Richard de York ar îndrăzni să pună mâna pe tron, dacă regele ar fi bolnav foarte multă vreme? Dacă nu s-ar face bine?

— Cred că ăsta e un lucru sigur, răspunde el cu un aer mohorât.

— Şi atunci, ce trebuie să fac dacă sunt departe de tine şi un rege fals se urcă pe tron?

Jasper se uită la copil, cumpănind.

— Să zicem că regele nostru Henric moare şi apoi moare şi prinţul, fiul lui, răspunde el.

— Ferească Dumnezeu!

— Amin. Să zicem că mor unul după altul. În ziua aceea, pruncul ăsta va fi următorul care va urca pe tron.

— Ştiu foarte bine.

— Nu crezi că asta ar putea fi chemarea ta? Să fereşti acest copil de primejdii, să-l înveţi treburile domniei, să-l pregăteşti pentru cea mai însemnată sarcină din regat: să-l vezi uns rege, miruit pe piept şi devenind mai mult decât un bărbat – un rege, o fiinţă aproape dumnezeiască?

— Am visat asta, îi spun foarte încet. Când a fost zămislit. Am visat că a-l purta în pântece şi a-l aduce pe lume e chemarea mea, aşa cum chemarea Ioanei a fost să-l aducă la Reims pe regele francez. Dar n-am vorbit despre asta nimănui, decât lui Dumnezeu.

— Să spunem că ai dreptate, urmează Jasper, şoaptele sale ţesând o vrajă în jurul amândurora. Să spunem că fratele meu nu a murit în zadar, căci moartea lui l-a făcut pe acest băiat conte de Richmond. Sămânţa lui a făcut ca acest băiat să fie un Tudor şi, astfel, nepot al regelui Angliei. Tu, purtându-l în pântece, ai făcut să fie un Beaufort şi primul urmaş, în linie directă, al regelui Angliei. Să spunem că asta ţi-e ursita: să treci prin aceste vremuri grele şi să-l aşezi pe acest băiat pe tron. Nu crezi asta? N-o simţi?

— Nu ştiu, răspund cu şovăială. Credeam că am o chemare mai înaltă. Credeam că voi fi maică stareţă.

— Nu există în lumea întreagă vreun rang mai înalt pentru o femeie, spune el zâmbindu-mi. Ai putea fi maica regelui Angliei!

— Cum mi s-ar adresa oamenii?

— Poftim?!

Întrebarea mea îl descumpăneşte.

— Cum mi s-ar adresa oamenii dacă fiul meu ar fi regele Angliei, dar eu n-aş fi încoronată regină?

După o clipă gândire îmi răspunde:

— Pesemne că ţi s-ar adresa cu „Alteţa Voastră”. Pesemne că fiul tău l-ar face pe soţul tău duce. Şi atunci ai fi „Alteţa Voastră”.

— Soţul meu ar fi duce?

— Numai aşa ai putea fi ducesă. Ca femeie, nu ți s-ar îngădui să ai titlu nobiliar al tău, nu cred.

Clatin din cap.

— De ce să fie înnobilat soțul meu, când eu voi fi cea care a făcut toată munca?

Jasper îşi înăbuşă râsul.

— Ce titlu ai vrea?

Mă gândesc câteva clipe, apoi mă hotărăsc:

— Oamenii îmi pot spune „milady mama regelui". Îmi pot spune „milady mama regelui", şi-mi voi semna scrisorile „Margaret R.".

— „Margaret R."? Te vei semna „Margaret Regina"? Îți vei lua titlul de regină?!

— De ce nu?! Voi fi mama regelui. Voi fi aproape regina Angliei.

El se înclină cu prefăcută ceremonie.

— Vei fi milady mama regelui şi toți vor trebui să-ți îndeplinească orice poruncă.

Vara anului 1457

Nu mai vorbim cu alt prilej despre ursita mea şi nici despre viitorul Angliei. Jasper e prea prins cu treburile. Lipseşte de la castel săptămâni în şir. La începutul verii se întoarce cu oştirea în zdrențe şi cu fața plină de vânătăi, dar zâmbitor. L-a capturat pe William Herbert; s-a statornicit pacea în Țara Galilor şi cârmuirea ei se află iarăşi în mâinile noastre. Țara Galilor e condusă din nou de un Tudor în numele Casei de Lancaster.

Jasper îl trimite pe Herbert la Londra ca trădător dovedit şi aflăm că e judecat pentru trădare şi întemnițat în Turn. Vestea asta mă face să mă cutremur, gândindu-mă la fostul meu tutore, William de la Pole, care se afla în Turn când, copilă fiind, am fost silită să mă lepăd de el.

— N-are nicio însemnătate, îmi spune Jasper la cină, reuşind cu greu să vorbească din cauza căscatului. Iartă-mă, sora mea, sunt istovit! Mâine voi dormi toată ziua. Herbert nu va pune capul pe butuc, aşa cum merită. Regina însăşi m-a prevenit că regele îl va grația pe Herbert şi-l va elibera, aşa că va trăi ca să ne atace iarăşi. Ține minte vorbele astea! Regele nostru e mare meşter la iertat. Îl va ierta pe cel care ridică Anglia împotriva lui. Herbert va fi eliberat şi, după o vreme, se va întoarce în Țara Galilor, aşa că mă voi lupta iar cu el pentru aceeaşi mână de castele. Regele îi iartă pe cei din Casa de York şi crede că aceştia vor trăi în înțelegere cu el. La drept vorbind, Margaret, asta e o dovadă a măreției lui – tu te lupți pentru sfințenie şi pesemne că e o trăsătură de familie, căci cred că el a atins sfințenia. E însuflețit de cea mai mare bunătate şi cea mai mare încredere. Nu-i în stare să poarte duşmănie; vede în fiecare om un păcătos care se căzneşte să fie bun şi face tot ce poate ca să-l ajute. N-ai cum să nu-l iubeşti şi să nu-l admiri. Faptul că-i iau mila drept îngăduință de-a face tot ce poftesc e o trăsătură a duşmanilor lui. (Tace câteva clipe.) E un mare om, dar poate nu şi un mare rege. E mai presus de noi toți. Însă asta îngreunează foarte mult lucrurile pentru noi, ceilalți. Iar oamenii de rând văd doar slăbiciune acolo unde e de fapt măreție a spiritului.

— Dar acum se simte bine, nu-i aşa? Curtea s-a întors la

Londra. Regina trăieşte iarăşi împreună cu regele, iar tu stăpâneşti Țara Galilor în numele lui. Se poate să rămână sănătos, fiul lor e puternic, ar putea să mai aibă un copil. De bună seamă, cei din Casa de York se vor potoli şi-şi vor vedea de viață ca nişte oameni măreți, conduşi de un rege şi mai măreț. Ştiu negreşit că ăsta e locul lor, nu?

Jasper clatină din cap, îşi umple din nou castronul cu tocană de vită şi-şi mai ia o felie de pâine albă. E flămând; a umblat călare săptămâni întregi cu oştenii lui.

— Drept să spun, Margaret, nu cred că cei din Casa de York se pot potoli. Se întâlnesc cu regele şi câteodată fac tot ce pot ca să lucreze împreună cu el; dar chiar şi când se simte bine, regele e slab, iar când e bolnav, e ca adormit. Dacă n-aş fi omul lui, dacă nu i-aş fi jurat credință cu trup şi suflet, mi-ar fi greu să-i fiu credincios. M-ar umple îndoiala pentru ceea ce va urma. În adâncul sufletului, nu-i pot învinovăți pentru că nădăjduiesc să controleze ceea ce va urma. Nu mă îndoiesc nicio clipă de Richard de York. Sunt încredințat că-l cunoaşte şi-l iubeşte pe rege şi ştie că el însuşi e din spița regească, însă nu rege uns. Dar în Richard Neville, contele de Warwick, n-aş avea mai multă încredere decât pot avea în ochii mei să urmărească o săgeată slobozită din arc. E atât de obişnuit să domnească asupra ținutului de la miazănoapte, încât nu va înțelege niciodată de ce nu poate domni peste un regat. Slavă Domnului, nici unul, nici celălalt nu s-ar atinge în ruptul capului de un rege uns. Dar de fiecare dată când regele e bolnav, se iveşte întrebarea: când se va înzdrăveni? Şi ce trebuie să facem până se înzdrăveneşte? Şi întrebarea pe care n-o rosteşte nimeni cu glas tare: ce trebuie să facem dacă nu se mai înzdrăveneşte niciodată? Cel mai rău dintre toate e că avem o regină care ştie doar de propriile-i legi. În lipsa regelui suntem o corabie fără cârmă, iar regina e vântul care ne poate mâna în orice parte. Dacă aş crede că Ioana d'Arc n-a fost o sfântă, ci o vrăjitoare, cum spun unii, m-aş gândi că ne-a blestemat cu un rege care le e credincios în primul rând propriilor vise şi cu o regină care îi e credincioasă în primul rând Franței.

— Nu spune aşa ceva! Nu spune aşa ceva! mă împotrivesc la defăimarea adusă Ioanei şi-mi las repede mâna peste a lui, ca să-l fac să tacă.

Preț de câteva clipe rămânem aşa, apoi el îşi retrage mâna de sub a mea, ca şi cum n-aş avea voie să-l ating nici măcar ca între soră şi frate.

— Îți vorbesc acum având încredere că toate acestea nu vor ajunge mai departe de rugăciunile tale. Dar după ce te căsătoreşti, în ianuarie, îți voi vorbi numai despre chestiuni de familie.

Mă îndurerează faptul că şi-a retras mâna de sub atingerea mea. Rostesc încet:

— Jasper, din ianuarie încolo nu voi mai avea pe nimeni în lume care să mă iubească.

— Eu te voi iubi, răspunde el la fel de încet. Ca frate, ca prieten, ca tutore al fiului tău. Poți să-mi scrii oricând, iar eu voi putea să-ți răspund de fiecare dată, ca frate, ca prieten şi ca tutore al fiului tău.

— Dar cine va vorbi cu mine? Cine mă va vedea aşa cum sunt?

El ridică din umeri.

— Unii dintre noi ne naştem pentru o viață singuratică. Tu vei fi măritată, dar se poate să te simți foarte singură. Mă voi gândi la tine: vei locui în casa ta impunătoare din Lincolnshire, cu Henry Stafford, în vreme ce eu voi trăi aici fără tine. Castelul va părea foarte tăcut şi foarte ciudat fără tine. Treptelor de piatră şi capelei le va fi dor de pasul tău, porții îi va fi dor de râsul tău, iar zidului îi va lipsi umbra ta.

— Dar îl vei păstra pe fiul meu! răspund, geloasă ca întotdeauna.

El încuviințează.

— Îl voi păstra, deşi pe Edmund şi pe tine v-am pierdut.

Ianuarie 1458

Ținându-se de cuvânt, mama, sir Henry Stafford şi ducele de Buckingham vin după mine la Castelul Pembroke în ianuarie, în ciuda zăpezii şi a ceţurilor îngheţate, ca să mă ducă la nuntă. Jasper şi cu mine ne dăm peste cap să aducem destule lemne pentru focuri zdravene în fiecare încăpere şi să smulgem ţinutului iernatic flămând destulă carne pentru a pregăti un ospăţ de nuntă. În cele din urmă trebuie să ne împăcăm cu gândul că nu vom putea avea mai mult de trei mâncăruri din carne şi două feluri de dulciuri şi că avem foarte puţine fructe glasate şi numai câteva bucate cu marţipan. Nu va fi ceea ce aşteaptă ducele, dar suntem în Ţara Galilor, în toiul iernii, iar Jasper şi cu mine împărtăşim un soi de mândrie rebelă că am făcut ce-am putut şi, dacă nu e de-ajuns pentru Alteţa Sa şi pentru mama, n-au decât să se întoarcă la Londra, unde negustorii burgunzi vin în fiecare zi cu un nou articol de lux pentru cei destul de bogaţi şi de vanitoşi ca să-şi irosească banii.

Până la urmă, oaspeţii abia dacă bagă de seamă trataţia săracă, fiindcă stau numai două zile. Mi-au adus o mantie cu glugă îmblănită şi mănuşi pentru călătorie, iar mama se învoieşte să fac o parte din drum călare pe Arthur. Urmează să plecăm dimineaţa devreme, ca să prindem cât mai mult din lumina zilei de iarnă scurte, iar eu trebuie să aştept pregătită în curtea grajdurilor, ca să nu-mi jignesc noua familie şi pe viitorul meu soţ tăcut. Mă vor duce mai întâi acasă la mama, unde va avea loc nunta, după care proaspătul meu soţ mă va duce la reşedinţa lui din Bourne, în Lincolnshire, unde-o mai fi şi asta. Încă un soţ, încă o casă nouă, încă un ţinut nou – însă nu-mi găsesc locul nicăieri şi nu am niciodată nimic al meu.

Când totul e pregătit, mă întorc iute în casă şi Jasper mă însoţeşte în odăile copilului, ca să-mi iau rămas-bun de la fiul meu. Henry a crescut, a scăpat de feşele strâns înfăşurate, chiar şi de leagăn. Acum doarme într-un pătuţ cu gratii de o parte şi de alta. E atât de aproape clipa când va merge singur, încât nu mă îndur să-l părăsesc. Poate să stea în picioare, adorabil de crăcănat, ţinându-se de un scăunel de rugăciune sau de un taburet scund, iar de acolo ocheşte următorul port

sigur şi se repede spre el, făcând un pas clătinat şi apoi prăbuşindu-se. Dacă sunt doritoare să mă joc cu el, se prinde de mâinile mele şi aşa, îndoindu-mă de mijloc ca să-l sprijin, mergem cât e camera de lungă, după care ne întoarcem. Când Jasper intră în odaia lui, Henry cârâie ca un cocoşel, căci ştie că Jasper se va plimba cu el de-a lungul încăperii iar şi iar, ca un animal de povară supus ce învârte roata de treierat, ţinând neobosit mânuţele lui Henry în vreme ce acesta tropăie pe tălpile-i dolofane.

Dar clipa vrăjită când va merge singur n-a sosit încă; m-am rugat să se întâmple înainte să fiu nevoită să plec, însă acum ştiu că va face primul pas fără mine. Şi toţi paşii ce vor urma. Ştiu. Toţi paşii vieţii lui, iar eu nu voi fi de faţă să-l văd.

— Îţi voi scrie în clipa când merge singur, îmi făgăduieşte Jasper.

— Scrie-mi şi dacă reuşeşti să-l faci să mănânce carne. Nu poate trăi numai cu terci de ovăz cu lapte.

— Şi dinţii, îmi făgăduieşte el. Îţi voi scrie când iese fiecare.

Îl trag de braţ, iar el se întoarce spre mine. Îi şoptesc:

— Iar dacă e bolnav, ţi se va spune să mă cruţi de griji. Dar nu mă vei cruţa de griji dacă cred că e bolnav şi nimeni nu vrea să-mi spună. Jură-mi că-mi vei scrie dacă e câtuşi de puţin bolnav sau cade sau păţeşte altceva!

— Jur, zice el. Şi-l voi păzi de primejdii cât de bine voi putea.

Ne întoarcem spre patul cu margini înalte, de unde Henry ne zâmbeşte vesel, ţinându-se de gratii. Preţ de o clipă zăresc imaginea lui Jasper şi a mea, oglindită în micile ochiuri de sticlă cu grilaj dantelat ale ferestrei din spatele lui Henry. Am aproape cincisprezece ani, iar Jasper va împlini douăzeci şi şapte. În sticla întunecată arătăm ca părinţii băieţelului nostru, arătăm ca părinţii tineri şi frumoşi ai unui moştenitor iubit.

— Voi veni să-l văd de îndată ce mi se îngăduie, spun nefericită.

Micul meu Henry nu ştie că vreau doar să-mi iau rămas-bun. Ridică mâinile ca să fie luat în braţe.

— Îţi voi aduce veşti despre el ori de câte ori voi veni în Anglia, făgăduieşte Jasper.

Se apleacă şi-l ia pe băieţelul nostru în braţe. Henry se

agață de el şi-şi lipeşte obrazul de gâtul lui. Fac un pas în spate şi-i privesc, încercând să-mi gravez în minte tabloul băiatului meu şi al tutorelui său, ca să-l pot vedea îndărătul pleoapelor când mă voi ruga pentru ei. Ştiu că-i voi vedea la fiecare liturghie, de cinci ori pe zi. Ştiu că lipsa lor îmi va îndurera inima cât va fi ziua de lungă, în fiecare zi, şi noaptea, când nu voi putea dormi de dorul lor.

— Nu coborî să mă petreci, spun mâhnită. Îi voi înştiința că a venit cineva şi te-a chemat. Nu pot îndura!

El se uită la mine cu chipul încordat şi răspunde mohorât:

— Fireşte că vin să te petrec, şi-l voi aduce şi pe fiul tău. Ar părea grozav de ciudat să nu-ți spun rămas-bun, în calitate de cumnat şi de tutore al fiului tău. Acum eşti logodită, Margaret; trebuie să ai grijă cum apari în ochii lumii şi cum vede viitorul tău soț lucrurile.

— Îți închipui că mă voi gândi la el astăzi, tocmai astăzi?! răbufnesc. Când trebuie să te părăsesc, când trebuie să-mi iau rămas-bun de la fiul meu? Îți închipui că-mi pasă ce crede despre mine, când mi se frânge inima?!

Jasper încuviințează din cap.

— Astăzi şi-n fiecare zi. Gândeşte-te bine la el. Căci va fi stăpânul tuturor bunurilor tale, al tuturor pământurilor tale. Bunul tău nume se află în mâinile lui, el va hotărî moştenirea fiului tău. Dacă nu poți fi o soție iubitoare – ridică mâna ca să mă împiedice să crâcnesc –, fii cel puțin o soție de care să n-aibă a se plânge. Familia lui e una dintre cele mai de seamă din regat. Va moşteni o avere. Dacă moare, o parte din averea aceea îți va reveni ție. Fii o soție de care să n-aibă a se plânge, Margaret! E cel mai bun sfat pe care ți-l pot da. Vei fi soția lui; asta înseamnă să fii servitoarea lui, bunul lui. Îți va fi stăpân. Ai face bine să-i fii pe plac.

Nu mă apropii de el şi nu-l ating. De atunci, de la cină, când mi-am lăsat mâna peste a lui şi el şi-a retras-o, nu l-am mai atins niciodată. Sunt o fată de paisprezece ani, dar am mândria mea; pe deasupra, unele lucruri sunt prea puternice pentru a fi puse în cuvinte. Îi răspund cu un glas hotărât:

— Lasă-mă cel puțin să-ți spun acum, de data asta, că nu vreau să mă mărit cu el şi nu vreau să plec de-aici.

Jasper îmi zâmbeşte peste căpşorul rotund al fiului meu, dar are ochii întunecați de durere.

— Ştiu. Şi pot să-ți spun că plecarea ta mă va umple de suferință. Îmi vei lipsi.

— Mă iubeşti ca pe o soră! stărui eu, stârnindu-l să tăgăduiască.

El se întoarce cu spatele, face un pas, dar apoi vine din nou lângă mine. Henry gângureşte şi întinde brațele spre mine, crezând că e un joc. Jasper se opreşte deodată – la doar jumătate de pas de mine, îndeajuns de aproape ca să-i simt răsuflarea caldă pe obraz, îndeajuns de aproape ca să păşesc spre el, în brațele lui, dacă aş îndrăzni.

— Ştii bine că nu pot vorbi, spune el încordat. Peste o săptămână vei fi lady Stafford. Pleacă ştiind că mă voi gândi la tine de fiecare dată când îl ridic din pătuț pe băiatul tău, de fiecare dată când îngenunchez să mă rog, de fiecare dată când poruncesc să-mi fie adus calul, în fiecare ceas al fiecărei zile! Sunt cuvinte care nu pot fi rostite cu cinste între contele de Pembroke şi lady Stafford, aşa că nu le voi rosti. Trebuie să te mulțumeşti cu atât.

Mă frec la ochi cu pumnii, udându-i de lacrimi, şi răspund cu îndârjire:

— Dar asta nu înseamnă nimic! Nimic, pe lângă ce aş vrea să-ți spun. Nu e deloc ce voiam s-aud!

— Aşa şi trebuie să fie. În felul ăsta n-ai nimic de mărturisit, niciunui preot, niciunui soț. Şi nici eu n-am. (Tace câteva clipe.) Acum du-te.

Cobor înaintea lui pe scări, până-n curtea castelului, unde aşteaptă caii. Logodnicul meu descalecă greoi şi mă urcă pe calul meu, murmurând încă o dată că e cale lungă şi poate aş vrea să merg într-o şa dublă, în spatele cuiva, sau să iau o litieră, iar eu răspund din nou că am învățat să călăresc, că-mi place foarte mult şi că Arthur, calul primit de la Jasper ca dar de nuntă, mă va purta fără şovăială şi fără nicio grijă toată ziua.

Gărzile sunt în şa; se aşază în rând şi-şi înclină flamurile în fața contelui de Pembroke, care îl ține pe micul conte de Richmond, fiul meu, în brațe. Sir Henry îi aruncă un salut nepăsător. Jasper se uită la mine şi mă uit şi eu încremenită la el preț de o clipă, apoi întorc calul şi plec de la Castelul Pembroke şi de lângă contele lui. Nu privesc în urmă să văd dacă se uită după mine; ştiu bine că da.

Mergem la reşedința de la Bletsoe a mamei şi mă cunun în capela mică, având-le în suită pe surorile mele vitrege. De astă dată n-o întreb pe mama dacă pot fi cruțată de cununie, iar ea nu mă linişteşte cu făgăduieli deşarte. Mă uit pieziş la noul meu soț şi mă gândesc că, deşi are de două ori vârsta mea, poate va fi mai bun cu mine decât ar fi un bărbat mai tânăr. Când îngenunchez în fața altarului pentru binecuvântarea cununiei, mă rog din toată inima să fie atât de bătrân încât să fie neputincios.

Ni se oferă un ospăț de nuntă şi apoi suntem însoțiți la culcare; îngenunchez la picioarele patului şi mă rog să am curaj şi să-l părăsească tăria. El intră în odaie înainte să isprăvesc şi-şi scoate halatul, lăsându-mă să-l văd dezbrăcat, de parcă n-ar fi nimic stânjenitor în asta.

— Pentru ce te rogi? mă întreabă cu pieptul gol, cu fundul gol, din cale-afară de necuviincios, vorbind ca şi cum nu şi-ar da seama de asta.

— Să fiu cruțată! las să-mi scape vorbele pe negândite, dar îmi acopăr îndată gura cu palma, îngrozită. Îmi pare rău, îți cer iertare! Voiam să spun: „să fiu cruțată de frică”.

Spre mirarea mea, nu văd la el nicio răbufnire de mânie. Nici măcar nu pare supărat. Se bagă în pat râzând, tot dezbrăcat, şi spune:

— Biată copilă... Biată copilă! N-ai a te teme de nimic din partea mea. Voi încerca să nu-ți fac rău şi voi fi mereu blând cu tine. Dar trebuie să înveți să ai grijă ce vorbeşti.

Mă fac roşie ca para focului de ruşine şi mă bag în pat. Mă trage cu blândețe spre el, mă cuprinde cu brațul şi mă lipeşte de umărul lui, de parcă ar fi cel mai firesc lucru din lume. E întâia oară când mă ține un bărbat în brațe şi frica de atingerea lui şi de mirosul lui mă împietreşte. Aştept atacul grosolan pe care îl înduram de fiecare dată din partea lui Edmund, dar nu se întâmplă nimic. El nu se mişcă şi răsuflarea lui uşoară mă face să cred că a adormit. Încetul cu încetul, îndrăznesc să respir, iar ceva mai târziu simt că mă odihnesc în moliciunea patului şi în finețea aşternutului. El e cald şi trupul lui voinic şi liniştit, întins lângă al meu, are ceva alinător. Îmi aminteşte de calul meu Arthur, atât de puternic, de mare şi de blând. Îmi dau seama că Dumnezeu mi-a

împlinit rugăciunile şi că noul meu soț e, pesemne, atât de bătrân la treizeci şi trei de ani, încât e cu totul neputincios. Altfel de ce-ar sta nemişcat şi liniştit, mângâindu-mi doar uşor spinarea cu mâna? Maica Sfântă fie slăvită! E lipsit de bărbăție şi, stând aşa întinsă lângă el, încep să mă simt ocrotită, încălzită şi chiar iubită. El nu se mişcă; nu face niciun zgomot, doar oftează uşor, şi când neliniştea mi se topeşte, adorm în brațele lui.

Vara anului 1459

Abia după un an şi jumătate de căsnicie îl văd din nou pe cumnatul meu Jasper şi, pe când îl aştept în sala cea mare a conacului nostru impunător din Lincolnshire, mă simt ciudat de stânjenită, de parcă m-aş ruşina de viața îmbelşugată şi tihnită pe care o duc cu soțul meu, sir Henry. Mă aştept ca Jasper să mă găsească foarte schimbată, ştiu bine că m-am schimbat. Sunt mai puțin frământată decât fata care a jurat că nu vrea să se mărite cu nimeni; sunt mult mai fericită decât fata care s-a răzvrătit împotriva mamei sale când i-a spus că pentru ea nu există alt viitor în afară de căsnicie şi de patul bărbatului ei. În ultimele optsprezece luni am aflat că soțul meu nu e neputincios, ci dimpotrivă, foarte bun şi foarte blând cu mine. Dragostea şi duioşia lui m-au învățat să fiu drăgăstoasă la rândul meu şi trebuie să recunosc că sunt o soție fericită şi mulțumită.

Îmi oferă o mare libertate în viața noastră comună, îngăduindu-mi să merg în capelă oricât de des vreau; preotul şi biserica alăturată casei noastre sunt la ordinele mele. Am poruncit ca liturghiile să urmeze rânduiala de zi cu zi a unei mănăstiri şi iau parte la cele mai multe dintre ele, chiar şi la slujbele de seară în zilele de sărbătoare, iar el nu se împotriveşte deloc. Îmi dă o sumă generoasă pentru nevoile mele şi mă încurajează să cumpăr cărți. Am început să-mi alcătuiesc propria bibliotecă de traduceri şi manuscrise, iar uneori şade lângă mine seara şi-mi citeşte din Evanghelie în latină, iar eu urmăresc textul într-o traducere în engleză, copiată la cererea lui pentru mine, şi încep treptat să-l înțeleg. Pe scurt, bărbatul acesta mă tratează mai mult ca pe tânăra lui pupilă decât ca pe soția lui şi se îngrijeşte de sănătatea, învățătura şi viața mea religioasă.

E bun şi grijuliu cu mine; nu mă dojeneşte că încă n-am zămislit un copil şi-şi face datoria cu blândețe.

Aşa că, aşteptându-l pe Jasper, mă simt ciudat de ruşinată, de parcă aş fi găsit un port sigur şi aş fi fugit mişeleşte de pericolele şi temerile din Țara Galilor. Apoi văd norul de praf pe drum, aud tropotul copitelor şi zăngănitul armelor, iar Jasper şi oamenii lui intră în curtea grajdurilor. E însoțit de cincizeci

de călăreți, toți înarmați, toți cu chipuri încrâncenate, de parcă s-ar pregăti de război. Sir Henry stă alături de mine şi înaintăm împreună ca să-l întâmpinăm pe Jasper, dar orice nădejde că-mi va lua mâna sau mă va săruta pe buze mi se năruie când văd că cei doi bărbați sunt nerăbdători să vorbească între ei şi că niciunul n-are deloc nevoie de mine. Sir Henry îl prinde pe Jasper de coate într-o îmbrățişare dură.

— Vreun necaz pe drum?

Jasper îl bate cu palma pe spinare.

— O ceată de tâlhari arborând trandafirul alb de York, dar nimic altceva. Am fost siliți să ne luptăm cu ei, după care au fugit. Pe-aici ce veşti mai sunt?

Sir Henry se strâmbă.

— Ținutul Lincolnshire e aproape în întregime de partea lui Richard de York; Hertfordshire, Essex şi Anglia de Răsărit, de partea lui sau a lui Warwick, aliatul său. La miazăzi de Londra, Kentul e pe jumătate răzvrătit, ca de obicei. Oamenii de acolo suferă atât de mult din pricina piraților francezi şi a opreliştilor puse în calea negoțului, încât îl privesc pe contele de Warwick, aflat la Calais, ca pe salvatorul lor, iar reginei franceze nu-i vor ierta niciodată obârşia.

— Ce crezi, voi ajunge la Londra nevătămat? Vreau să plec poimâine. Sunt multe cete înarmate la drumul mare? Să o iau peste câmpuri?

— Câtă vreme Warwick rămâne în Calais, te vei înfrunta doar cu nelegiuiții obişnuiți. Dar se spune c-ar putea să debarce oricând, după care va porni în marş ca să se întâlnească cu York la Ludlow, şi s-ar putea să vi se încrucişeze drumurile. Cel mai bine ar fi să trimiți cercetaşi înainte şi să ai un grup care să te urmeze la oarecare depărtare. Dacă te întâlneşti cu Warwick, te vei trezi amestecat într-o bătălie, poate prima dintr-un război. Mergi la rege?

Cei doi se întorc şi intră pe uşă împreună, iar eu îi urmez – stăpâna casei doar cu numele. Servitorii din gospodăria lui sir Henry au mereu totul pregătit. Eu sunt aproape un oaspete.

— Nu, regele a plecat la Coventry, Dumnezeu să-l țină şi să-l binecuvânteze, îi va chema pe lorzii de York să vină şi să-i recunoască domnia. E încercarea la care vor fi supuşi. Dacă nu vor să meargă, vor fi puşi sub învinuire. Regina şi prințul sunt cu regele, pentru siguranță. Mi s-a poruncit să

încercuiesc Palatul Westminster şi să apăr Londra în numele regelui. Trebuie să fiu gata de un asediu. Ne pregătim de război.

— De la negustorii şi lorzii din oraş nu vei primi niciun ajutor, îl previne soțul meu. Toți sunt de partea lui York. Nu pot face negoț câtă vreme regele nu e în stare să păstreze pacea, ăsta e singurul lucru la care se gândesc.

Jasper încuviințează din cap.

— Aşa am auzit şi eu. Voi trece peste capul lor. Mi s-a poruncit să strâng oşteni şi să sap tranşee. Voi preschimba Londra într-un oraş fortificat pentru Casa de Lancaster, oricare ar fi voia locuitorilor ei.

Sir Henry îl pofteşte pe Jasper într-o încăpere mai ferită; îi urmez şi închidem uşa în urma noastră, ca să putem vorbi nestingheriți.

— Puțini oameni din întreaga țară pot tăgădui că York are pricini întemeiate, spune soțul meu. Doar îl cunoşti. Îi e credincios regelui cu trup şi suflet. Dar câtă vreme regele e îndrumat de regină şi câtă vreme ea unelteşte împreună cu ducele de Somerset, nu există nici pace, nici siguranță pentru York şi pentru cei care-l sprijină. După oarecare şovăială adaugă: La drept vorbind, nu există pace pentru nici unii dintre noi. Care englez se poate simți în siguranță când o regină franceză cârmuieşte totul? Oare nu ne va oferi francezilor pe tavă?

Jasper clatină din cap şi răspunde sec:

— Ea rămâne totuşi regina Angliei. Şi mama prințului de Wales. Şi cea dintâi doamnă a Casei de Lancaster, casa noastră. Credința noastră îi aparține. E regina noastră, oriunde s-ar fi născut, orice prieteni ar avea, orice ar porunci.

Sir Henry zâmbeşte în felul lui strâmb, iar după un an petrecut în tovărăşia lui, ştiu că asta înseamnă că un anumit lucru îi pare deosebit de simplu.

— Chiar şi aşa, n-ar trebui să-l conducă pe rege, spune el. N-ar trebui să-i dea sfaturi în locul Consiliului Coroanei. El ar trebui să cumpănească lucrurile împreună cu York şi cu Warwick. Ei sunt cei mai însemnați oameni din regatul lui; sunt conducătorii poporului. Ei trebuie să-l sfătuiască.

— Ne putem îngriji de alcătuirea Consiliului Coroanei după ce dispare amenințarea din partea lui York, răspunde Jasper

nerăbdător. N-avem vreme de aşa ceva acum. Dumneata îți înarmezi arendaşii?

— Eu?!

Jasper îmi aruncă o privire uluită.

— Da, sir Henry, dumneata! Regele îşi cheamă toți supuşii credincioşi să se pregătească de război. Eu strâng oşteni. Am venit după arendaşii dumitale. Mergi cu mine să apărăm Londra? Sau vei porni în marş să te alături regelui la Coventry?

— Nici una, nici alta, răspunde liniştit soțul meu. Tatăl meu îşi adună oamenii şi fratele meu va pleca la luptă împreună cu el. Vor strânge o mică oştire pentru rege, gândesc că atât ajunge din partea unei familii. Dacă tatăl meu îmi va porunci să-l însoțesc, fără îndoială c-o voi face. E datoria mea ca fiu. Dacă oamenii lui York vor veni aici, mă voi lupta cu ei aşa cum m-aş lupta cu oricine mi-ar călca ogoarele. Dacă Warwick va încerca să-mi străbată cu forța pământurile, mi le voi apăra; dar nu voi pleca la luptă luna asta în numele meu.

Jasper îşi fereşte privirea, iar eu roşesc de ruşinea de-a avea un soț care rămâne lângă focul din cămin când răsună chemarea la luptă.

— Îmi pare rău s-o aflu, spune scurt Jasper. Credeam că eşti credincios Casei de Lancaster. Nu mi-aş fi închipuit aşa ceva despre dumneata!

Soțul meu îmi aruncă o privire şi un zâmbet slab.

— Mă tem că şi soția mea are o părere mai proastă despre mine acum, dar nu pot să plec cu inima împăcată la luptă şi să-mi ucid semenii ca să apăr dreptul unei franțuzoaice tinere şi nesăbuite de a-i da sfaturi proaste soțului ei. Regele are nevoie de sfatul celor mai buni oameni, iar York şi Warwick sunt cei mai buni şi s-au dovedit întotdeauna loiali. Dacă şi-i face duşmani, atunci poate că York şi Warwick vor porni împotriva lui, dar sunt încredințat că nu vor decât să-l silească pe rege să-i asculte. Sunt încredințat că nu vor merge mai departe de-a stărui să facă parte din consiliul lui şi să fie ascultați. Iar de vreme ce socotesc că e dreptul lor, cum pot să mă lupt cu ei cu inima împăcată? Cauza lor e dreaptă. Au dreptul să-l sfătuiască pe rege, pe când regina nu-l are. Ştii asta la fel de bine ca mine.

Jasper sare în picioare cu o mişcare iute, nerăbdătoare.

— Sir Henry, când e vorba de onoare nu ai de-ales! Trebuie să lupți, pentru că regele dumitale te-a chemat la luptă, pentru că te-a chemat la luptă capul familiei dumitale. Dacă faci parte din Casa de Lancaster, vei da ascultare chemării.

— Nu sunt ogar, să chelălăi la auzul cornului de vânătoare, spune încet soțul meu, deloc tulburat de glasul ridicat al lui Jasper. Nu scot limba la poruncă. Nu urlu în aşteptarea vânătorii. Voi porni la război doar dacă va exista vreodată o cauză pentru care să socotesc că merită să mor – şi nu înainte de asta. Dar îți admir ăă… spiritul războinic.

Auzind vorbele bărbatului mai vârstnic, Jasper se înroşeşte până la rădăcina părului roşcat.

— După mine, ăsta nu e un motiv de râs, domnule. Lupt de doi ani pentru regele meu şi pentru casa mea şi trebuie să-ți amintesc că m-a costat scump. Mi-am pierdut lângă zidurile de la Carmarthen fratele, moştenitorul numelui nostru, floarea casei noastre, soțul lui Margaret, care nu şi-a văzut niciodată fiul…

— Ştiu, ştiu şi nu râd! Am pierdut şi eu un frate, adu-ți aminte. Bătăliile astea sunt o nenorocire pentru Anglia, nu un lucru de râs. Hai să mergem să cinăm şi să dăm uitării neînțelegerile. Mă rog să nu se ajungă la luptă, iar dumneata ar trebui să faci la fel. Avem nevoie de pace în Anglia ca să redevenim puternici şi bogați. Am cucerit Franța pentru că poporul era dezbinat. Să nu ne rătăcim calea, cum au rătăcit-o ei; să nu ne fim noi înşine cei mai aprigi duşmani în propria noastră țară!

Jasper ar vrea să se împotrivească, dar soțul meu îl ia de braț şi-l conduce în sala cea mare, unde oştenii s-au aşezat deja, câte zece la o masă, şi-şi aşteaptă cina. La intrarea lui Jasper, oamenii săi încep să bată în masă cu mânerele pumnalelor, în loc să bată din palme, şi mi se pare un lucru grozav că e un comandant atât de iscusit şi atât de iubit de oamenii lui. E ca un cavaler rătăcitor din poveşti; e eroul lor. Servitorii şi însoțitorii soțului meu nu fac decât să plece capul şi să-şi scoată pălăriile cu un respect tăcut când trece pe lângă ei. Dar nimeni nu l-a întâmpinat vreodată cu urale pe Henry Stafford. Şi nimeni n-o va face.

Mergem înconjurați de murmurul adânc de glasuri bărbăteşti până la masa principală şi-l văd pe Jasper

aruncându-mi o privire, de parcă m-ar fi plâns pentru că m-am măritat cu un bărbat care nu vrea să lupte pentru familia lui. Îmi țin ochii plecați. Cred că toți ştiu că sunt fiica unui laş, iar acum sunt şi soția unui laş şi trebuie să trăiesc cu această ruşine.

Pe când servitorul care răspunde de urcioarele pentru spălat ne toarnă apă şi ne usucă mâinile cu şervetul, soțul meu spune cu bunătate:

— Dar te-am împiedicat să vorbeşti despre lucrul care o frământă cel mai mult pe soția mea: sănătatea fiului ei. Ce face tânărul Henry? E sănătos?

Jasper se întoarce spre mine.

— E sănătos şi puternic. Ți-am scris că-i ies măselele; a avut fierbințeală câteva zile din pricina asta, însă acum i-a trecut. Merge şi aleargă. Vorbeşte foarte mult, nu întotdeauna limpede, dar sporovăieşte cât e ziua de lungă. Dădaca lui spune că e încăpățânat, însă nu mai mult decât se cuvine pentru locul pe care-l ocupă în lume şi pentru vârsta lui. I-am spus să nu fie prea severă cu el. E conte de Richmond: nu trebuie să-i fie înfrânt spiritul, are dreptul la mândria lui.

— Îi vorbeşti despre mine? îl întreb.

— Sigur că da! îmi răspunde zâmbind. Îi spun că mama lui e o mare doamnă a Angliei şi că va veni să-l vadă curând, iar el rosteşte: „Mama!”, chiar aşa.

Râd de felul cum imită glasul subțirel al unui copil de doi ani.

— Şi părul lui? Se face roşcat ca al lui Edmund?

— A, nu, spune Jasper cu o dezamăgire pe care n-o împărtăşesc. În privința asta se dovedeşte că nu ne-am semănat sămânța. Are părul inelat şi castaniu, ca al unui murg mai deschis. Dădaca lui crede că va bate mai mult spre blond vara, când va sta la soare, însă nu va avea un cap de aramă, ca noi, Tudorii.

— Îi place să se joace? Şi-a învățat rugăciunile?

— Se joacă cu bâta şi mingea, s-ar juca toată ziua dacă ar fi cineva care să-i arunce mingea. Şi învață *Tatăl nostru* şi catehismul. Prietenul tău, părintele William, îl vede în fiecare dimineață la rugăciune, iar dădaca îl aşază în fiecare seară la picioarele patului şi-l face să stea cuminte. Are poruncă să se roage pentru tine pe nume.

— Are tovarăşi de joacă? întreabă soțul meu. Copii din casele învecinate?

— Suntem foarte izolați la castel, răspunde Jasper. Nu există familii de rangul lui în vecinătate. Nu există tovarăşi potriviți pentru un băiat ca el. E conte de Richmond şi rudă cu regele. Nu pot să-l las să se joace cu copiii din sat, pe deasupra, m-aş teme de boli. Se joacă cu dădacele lui. Mă joc şi eu cu el. N-are nevoie de altcineva.

Încuviințez. Nu vreau să se joace cu copiii din sat, fiindcă ar putea deprinde purtări urâte.

— De bună seamă, are nevoie să stea împreună cu copii de vârsta lui, se împotriveşte soțul meu. Va trebui să se măsoare cu alți băieți, chiar dacă aceştia vin din sat şi din colibele țărăneşti.

— Voi vedea când va veni vremea, spune Jasper înțepat. Deocamdată n-are nevoie de alți tovarăşi în afara celor pe care i-i ofer.

Se lasă o tăcere stânjenită.

— Mănâncă bine? îl întreb.

— Mănâncă bine, doarme bine şi aleargă toată ziua. Creşte frumos. Cred că va fi înalt. Are statura lui Edmund: înalt şi zvelt.

— Vom merge să-l vedem de îndată ce vom putea călători în siguranță, îmi făgăduieşte soțul meu. Jasper, eşti sigur că-l poți feri de primejdii acolo?

— În Țara Galilor n-a mai rămas nici măcar un susținător al taberei York care să poată aduna destui oşteni cât să cucerească satul Pembroke, darămite castelul meu, ne încredințează Jasper. William Herbert e acum omul regelui; şi-a schimbat cu totul loialitatea de când a fost iertat, acum e omul Casei de Lancaster. Țara Galilor e mai sigură decât Anglia pentru un băiat Lancaster. Am în puterea mea toate castelele şi veghez drumurile. Îl voi feri de primejdii, aşa cum am făgăduit. Îl voi feri întotdeauna de primejdii.

Jasper stă la noi doar două nopți, iar ziua umblă călare pe la arendaşii noştri şi adună cât poate de mulți oameni dornici să plece cu el la Londra ca s-o apere în numele regelui. Puțini vor să meargă. Da, facem parte din Casa de Lancaster, dar toți cei care locuiesc îndeajuns de aproape de Londra ca să audă

bârfele de la curte, au atâta minte cât să ştie că nu are rost să-şi dea viața pentru un rege despre care au auzit că e pe jumătate nebun şi pentru o regină care nu e doar franțuzoaică, ci şi o scorpie.

În a treia zi, Jasper e gata să plece din nou la drum şi trebuie să-mi iau rămas-bun de la el.

— Pari fericită, îmi spune cu glas scăzut în curtea grajdurilor, pe când oamenii lui îşi înşeuează caii şi încalecă.

— Mi-e destul de bine. E bun cu mine.

— Aş vrea să-l poți hotărî să-şi joace rolul!

— Voi face tot ce-mi stă în puteri, dar mă îndoiesc că mă va asculta. Ştiu că ar trebui să lupte, Jasper, însă e mai vârstnic decât mine şi crede că înțelege lucrurile mai bine.

— S-ar putea ca regele nostru să lupte pentru însuşi dreptul de-a domni, spune Jasper. Un supus credincios s-ar afla alături de el. Un Lancaster n-ar trebui să aştepte să fie chemat la arme, cu atât mai puțin să nu ia în seamă chemarea.

— Ştiu, ştiu, îi voi spune din nou! Iar tu spune-i micului Henry că voi veni să-l văd de îndată ce drumurile vor fi sigure pentru călătorie.

— Nu vor fi pace şi siguranță pentru călătorie până când York şi Warwick nu se vor supune regelui lor de drept! răspunde Jasper supărat.

— Ştiu. Dar în ce-l priveşte pe sir Henry…

— Ce?

— E bătrân, spun cu toată înțelepciunea unei fete de şaisprezece ani. Nu înțelege că uneori Dumnezeu ne oferă un prilej şi trebuie să-l folosim. Ioana d'Arc ştia lucrul ăsta, îl ştii şi tu. Câteodată, Dumnezeu ne oferă un prilej al ursitei şi trebuie să auzim chemarea şi să-i răspundem.

Un zâmbet încălzeşte chipul lui Jasper.

— Da, spune el. Ai dreptate, Margaret. Aşa e. Uneori există un prilej şi trebuie să-i răspunzi. Chiar dacă unii cred că eşti doar un ogar neghiob, momit de cornul de vânătoare.

Mă sărută cum ar trebui s-o facă un cumnat, uşor pe buze, şi-mi ține mâinile într-ale lui preț de câteva clipe. Închid ochii şi simt cum mă clatin, amețită de atingerea lui, dar apoi el îmi dă drumul, îmi întoarce spatele şi se aruncă în şa.

— Arthur, calul tău cel bătrân te slujeşte încă bine? întreabă, de parcă ar vrea ca niciunul dintre noi să nu bage de

seamă că mă părăseşte iar şi pleacă să înfrunte primejdia.

— Da. Ies călare cu el aproape în fiecare zi. Du-te cu Dumnezeu, Jasper!

El încuviințează.

— Dumnezeu mă va apăra, căci dreptatea e de partea noastră. Iar când voi fi în focul bătăliei, voi şti că Dumnezeu îl apără întotdeauna pe cel care-şi slujeşte regele.

Apoi întoarce calul şi porneşte în fruntea oamenilor săi spre miazăzi, către Londra, ca să păzească Palatul Westminster de duşmanii noştri.

Toamna anului 1459

Nu mai aflu nimic despre Jasper până pe la mijlocul lui septembrie, când unul dintre arendaşii noştri, care s-a lăsat convins să-l urmeze, se întoarce acasă legat de propriu-i căluț, cu un ciot supurând în locul unui braț, alb la față şi răspândind mirosul morții. Soția lui, o fată doar puțin mai mare decât mine, țipă îngrozită şi leşină când oamenii i-l aduc la uşă. Nu se pricepe să-l îngrijească; nu ştie ce să facă cu aceste rămăşițe cuprinse de putreziciune ale flăcăului cu care s-a măritat din dragoste, aşa că omul e adus la conac, ca să fie îngrijit mai bine decât în coliba lui murdară. Preschimb în bolniță o încăpere goală din lăptărie, întrebându-mă câți alții din ceata strânsă în pripă de Jasper se vor întoarce acasă răniți. Volintirul lui Jasper îi spune soțului meu că tatăl lui Warwick, contele de Salisbury, mărşăluia cu oştirea lui ca să se întâlnească cu ducele de York la Ludlow, când doi dintre lorzii noştri, Dudley şi Audley, i-au pregătit o capcană la Market Drayton, în drum spre Țara Galilor. Forțele noastre erau de două ori mai numeroase decât oştirea lui Salisbury; John, omul nostru, spunea că oştenii York au căzut în genunchi şi au sărutat pământul, crezând că acel câmp le va fi patul de moarte.

Dar oştirea York s-a folosit de o şmecherie, o şmecherie pe care Salisbury a putut s-o pună în faptă, de vreme ce soldații lui ar face orice pentru el – să se retragă, să țină piept duşmanului, să atace –, aşa că le-a poruncit să se retragă, ca şi cum ar renunța la luptă. Oştenii noştri călare i-au gonit din urmă, crezând că urmăresc o armată fugară, dar şi-au dat seama că ei sunt cei prinşi în capcană, tocmai când treceau pârâul. Duşmanul s-a întors şi s-a oprit locului, iute ca şarpele când atacă, iar oamenii noştri au trebuit să lupte ca să urce malul, pe un pământ din ce în ce mai răscolit cu cât încercau să-şi îmboldească la atac caii şi să tragă tunurile în susul povârnişului. Arcaşii York puteau trage în jos, în oamenii noştri, şi caii acestora mureau sub ei; erau prinşi în noroi, în învălmăşeală, în ploaia de săgeți şi ghiulele. John spunea că râul era roşu de sângele morților şi al muribunzilor, iar soldații care-l treceau ca să fugă de bătălie erau vopsiți în roşu.

Noaptea s-a lăsat peste câmpul de luptă unde ne pierduserăm cauza şi oamenii noştri au fost lăsaţi să moară în iarbă. Salisbury, comandantul York, s-a furişat înainte să sosească grosul oştirii noastre şi, ca să ne înşele, şi-a lăsat tunurile pe câmp, plătind un călugăr trădător să tragă cu ele toată noaptea. Când soldaţii din armata regală şi-au făcut apariţia tunătoare în zori, gata de bătălie, aşteptându-se să găsească oştirea York în apărare cu tunurile sale, gata să-i masacreze pe trădători, n-au găsit decât un călugăr beat care alerga de la un tun la altul, slobozind ghiulele, şi care le-a spus că duşmanul lor a fugit spre Ludlow, râzând de victoria asupra celor doi lorzi Lancaster.

— Aşadar, taberele s-au încleştat în luptă, spune mohorât soţul meu. Iar noi am pierdut.

— Lupta nu s-a purtat cu însuşi regele, răspund. Regele ar fi învins, fără îndoială. S-au înfruntat doar cu doi dintre lorzii noştri, nu cu armata condusă de rege.

— De fapt, s-au înfruntat doar cu un singur călugăr zdrenţăros, îmi atrage soţul meu luarea-aminte.

— Cei doi lorzi ai noştri ar fi învins cu siguranţă dacă oştirea York ar fi luptat cinstit, stărui eu.

— Da, însă acum unul dintre cei doi lorzi e mort, iar celălalt e captiv. Cred că putem socoti că duşmanii noştri au învins în prima bătălie.

— Dar vor mai fi şi alte bătălii, nu? Ne putem strânge din nou, nu? Când n-a reuşit să cucerească Parisul, Ioana nu s-a predat...

— Ah, Ioana, spune el obosit. Da, dacă o luăm drept pildă pe Ioana, ar trebui să mergem înainte până la moarte. Ne cheamă un martiriu victorios. Ai dreptate: vor mai fi şi alte bătălii. Poţi fi încredinţată. Acum avem două oştiri care-şi dau ocol precum cocoşii în groapă, căutând să obţină o izbândă. Poţi fi încredinţată că se va mai da o bătălie, şi apoi alta, şi alta, până când o tabără sau cealaltă se satură de înfrângeri ori de moarte.

Sunt surdă la vorbele lui muşcătoare.

— Soţul meu, vei pleca acum să-ţi slujeşti regele? Acum, când prima bătălie a fost dată şi am pierdut? Acum, când vezi că e mare nevoie de tine? Că fiecare bărbat onorabil trebuie să

plece?

El mă priveşte şi spune posomorât:

— Când va trebui să plec, voi pleca. Dar nu mai devreme.

— Toți englezii loiali vor fi acolo, în afară de tine! mă împotrivesc cu aprindere.

— Înseamnă că vor fi atâția oameni loiali, încât nu vor avea nevoie de unul slab de înger ca mine, răspunde sir Henry.

Şi apoi iese din bolniță, unde volintirul John trage să moară, înainte să apuc să mai adaug ceva.

După aceasta se strecoară o răceală între mine şi sir Henry, aşa că nu-i dau de veste când primesc un petic de hârtie boțit de la Jasper, cu scrisul lui colțuros, stângaci, care spune simplu:

Nu te teme! Regele însuşi iese la luptă. Pornim împotriva lor.
J.

Aştept în schimb până după cină, când rămânem singuri şi soțul meu mângâie coardele unei lăute, fără să lege o melodie, şi-l întreb:

— Ai veşti despre tatăl tău? E cu regele?

— Îi fugăresc pe cei din tabăra York înapoi la castelul lor din Ludlow, răspunde el încropind o melodie la întâmplare. Tatăl meu spune că s-au adunat peste douăzeci de mii de oşteni de partea regelui. Pe cât se pare, cei mai mulți cred că vom învinge, că York va fi capturat şi ucis, cu toate că regele, cu inima lui miloasă, a făgăduit că-i va ierta pe toți dacă se dau prinşi.

— Va avea loc o nouă bătălie?

— Da, mai puțin dacă York hotărăşte că nu-l poate înfrunta pe însuşi regele. Să-ți ucizi prietenii şi verii e un soi de păcat, iar să le porunceşti arcaşilor tăi să tragă asupra flamurii regale şi asupra regelui aflat sub ea e cu totul altul. Dacă regele e ucis în luptă? Dacă York îşi abate sabia asupra capului sfințit al regelui?

Închid ochii, îngrozită de gândul că regele, aproape un sfânt, ar putea fi martirizat de un supus care i-a jurat credință.

— De bună seamă că ducele de York nu poate face una ca asta, nu? De bună seamă că nu poate nici măcar să se

gândească la una ca asta!

Octombrie 1459

După cum s-a dovedit, nu poate.

Când armata York a ajuns față-n față cu adevăratul ei rege pe câmpul de luptă, soldații şi-au dat seama că nu-s în stare să-l atace. Am stat în genunchi toată ziua aceea în care oştenii York s-au adunat în spatele tunurilor şi carelor lor, privind în vale la podul Ludford şi la flamurile regelui. Şi-au petrecut ziua punând rămăşaguri, aşa cum eu mi-am petrecut-o căznindu-mă cu rugăciunile mele, iar noaptea curajul păcătos i-a părăsit şi au fugit. Au dat bir cu fugiții ca nişte laşi ce sunt, iar dimineața, regele, un sfânt, dar – slavă Domnului – nu şi martir, a trecut printre rândurile de soldați obişnuiți ai taberei York, părăsiți aşa cum se găseau de comandanții lor, i-a iertat şi i-a trimis cu bunătate acasă. Ducesa Cecily, soția lui York, a fost silită să aştepte înaintea răspântiei de la Ludlow, cu cheile castelului în mână şi cu cei doi băiețel ai ei, George şi Richard, tremurând de o parte şi de alta a sa, în vreme ce soldații regelui se revărsau pe drum, însetați de jaf. A fost silită să i se predea regelui şi să-şi ia băieții cu ea în temniță, fără să ştie unde fugiseră soțul şi cei doi fii mai mari ai ei. Negreşit că era ruşinată până-n adâncul sufletului. Marea revoltă a Casei de York şi a lui Warwick împotriva regelui lor ales de Dumnezeu s-a isprăvit cu jafuri şi încăierări în castelul lui York şi cu ducesa în temniță, ținându-şi strâns de mâini băieții trădători care-şi plângeau înfrângerea.

— Sunt nişte laşi! îi şoptesc statuii Sfintei Fecioare în capela mea personală. Şi i-ai pedepsit cu ruşinea. M-am rugat să fie înfrânți, iar Tu mi-ai ascultat rugăciunile şi i-ai doborât.

După ce mă ridic din genunchi, ies din capelă cu capul sus ştiind că Lancaster, casa mea, e condusă de un om în egală măsură sfânt şi rege, iar cauza noastră e dreaptă şi a fost câştigată fără să fie slobozită măcar o săgeată.

Primăvara anului 1460

— Numai că n-a fost câştigată, spune muşcător soţul meu. Nu există nicio înţelegere cu York şi niciun răspuns la plângerile lui. Salisbury, Warwick şi cei doi băieţi York mai mari sunt la Calais şi fără îndoială că nu-şi irosesc vremea acolo. York a fugit în Irlanda, unde adună negreşit oşteni la rândul lui. Regina a stăruit să fie puşi sub învinuire ca trădători, iar acum cere hârtii cu toţi bărbaţii în stare să lupte din toate comitatele Angliei. Îşi închipuie că are dreptul să-i cheme direct în oştirea ei.

— De bună seamă, vrea doar să le ceară lorzilor să-şi cheme oamenii la arme, ca de obicei, nu?

El clatină din cap.

— Nu, va strânge oameni în stilul franţuzesc. Se gândeşte să le poruncească direct oştenilor obişnuiţi. Vrea să capete hârtii cu bărbaţii tineri din toate comitatele şi să-i strângă ea însăşi, sub flamura ei, ca şi cum ar fi rege în Franţa. Nimeni nu va încuviinţa una ca asta. Oamenii de rând nu vor vrea să plece la război pentru ea – şi de ce să vrea, doar nu e lordul căruia i-au jurat credinţă –, iar lorzii vor vedea lucrul ăsta ca pe o mişcare împotriva lor, menită să le slăbească puterea. O vor bănui că i-a momit pe la spate pe arendaşii lor. Toţi vor vedea în lucrul ăsta aducerea tiraniei franceze în Anglia. Regina îşi va face până la urmă duşmani din aliaţii ei fireşti. Dumnezeu mi-e martor că din pricina ei e tot mai greu să-i fii credincios regelui!

Iau aceste preziceri sumbre la spovedanie şi-i spun preotului că trebuie să mărturisesc păcatul de-a mă îndoi de judecata soţului meu. Om cumpătat, acesta are grijă să nu-mi iscodească îndoielile – la urma urmei, soţul meu e cel care are în stăpânire capela şi casa parohială şi plăteşte cheltuielile liturghiei în biserică; dar îmi dă penitenţă zece *Bucură-te, Marie!* şi un ceas petrecut în genunchi, în rugăciuni pline de căinţă. Îngenunchez, însă căinţă nu pot simţi. Încep să mă tem că soţul meu e mai rău decât un laş. Încep să mă tem de cel mai rău lucru din partea lui: că sprijină cauza York. Încep să mă îndoiesc de credinţa lui faţă de rege. Ţin încă mărgelele rozariului între degete când îmi mărturisesc asta în adâncul

meu. Ce pot face? Ce-ar trebui să fac? Cum să trăiesc dacă sunt măritată cu un trădător? Dacă el nu-i e credincios regelui şi casei noastre, eu cum pot să-i fiu credincioasă ca soție? E cu putință ca Dumnezeu să-mi ceară să-mi părăsesc soțul? Şi unde ar vrea Dumnezeu să mă duc, dacă nu la un bărbat credincios cu trup şi suflet cauzei? Oare Dumnezeu ar vrea să mă duc la Jasper?

Apoi, în iulie, tot ce a prevestit soțul meu cu privire la garnizoana din Calais devine cumplit de adevărat: York vine cu mai multe corăbii, debarcă la Sandwich, la jumătatea drumului spre Londra, şi porneşte în marş către oraşul de reşedință al Angliei fără să se tragă măcar o săgeată asupra lui, fără să se trântească o uşă. Dumnezeu să-i ierte pe locuitorii Londrei: îi deschid porțile larg, iar el intră triumfător, în uralele lor, de parcă ar elibera oraşul de un uzurpator. Regele şi curtea sunt la Coventry, dar îndată ce află vestea, se dă sfară-n țară că regele adună oaste şi-i cheamă pe toți cei din tabăra lui. York a cucerit Londra; Lancaster trebuie să pornească în marş.

— Acum pleci? îmi întreb soțul găsindu-l în curtea grajdurilor, unde cercetează hamurile şi şeile cailor săi şi ai oamenilor lui.

Mă gândesc că vede în sfârşit primejdia care-l amenință pe rege şi îşi dă seama că trebuie să-l apere.

— Nu, răspunde el scurt. Deşi tatăl meu e acolo, Dumnezeu să-l apere în nebunia asta!

— Nu pleci nici măcar ca să-i fii alături tatălui tău la vreme de primejdie?

— Nu, repetă el. Îmi iubesc tatăl şi am să mă alătur lui dacă mi-o porunceşte, dar nu m-a chemat lângă el. Va desfăşura flamura casei de Buckingham; deocamdată nu mă vrea alături.

Ştiu că mânia îmi clocoteşte pe chip şi-l privesc în ochi cu asprime.

— Cum poți îndura să nu fii acolo?

— Mă îndoiesc de cauză, spune el cu franchețe. Dacă regele vrea să ia înapoi Londra de la ducele de York, îmi închipui că trebuie doar să meargă şi să discute condițiile. Nu trebuie să-şi atace propriul oraş de reşedință; trebuie doar să se învoiască să vorbească cu tabăra potrivnică.

— Ar trebui să-l spintece pe York ca pe un trădător, iar tu ar

trebui să fii acolo! răspund cu înflăcărare.

El oftează şi îmi atrage luarea-aminte cu un zâmbet batjocoritor:

— Te cam grăbeşti să mă trimiți în ghearele primejdiei, soția mea! Trebuie să spun că mi-ar părea mai plăcut dacă m-ai ruga să rămân acasă.

— Te rog doar să-ți faci datoria! răspund cu mândrie. Dacă aş fi bărbat, aş porni la luptă pentru rege. Dacă aş fi bărbat, aş fi alături de el în clipa asta!

— Ai fi însăşi Ioana d'Arc, sunt încredințat, spune el încet. Dar eu am văzut bătălii şi le cunosc prețul, iar în clipa asta socotesc că datoria mea e să păstrez siguranța şi pacea acestor pământuri şi a acestor oameni, în vreme ce alții se zbat să-şi împlinească ambițiile şi sfâşie țara.

Sunt atât de furioasă încât nu pot vorbi; mă răsucesc pe călcâie şi mă duc la locul unde e ținut Arthur, bătrânul cal de luptă. Acesta îşi pleacă blând capul spre mine; îl bat uşurel pe gât, îl scarpin după urechi şi-i şoptesc că ar trebui să plecăm împreună, să mergem la Coventry, să-l găsim pe Jasper, care e negreşit acolo, şi să luptăm pentru rege.

10 iulie 1460

Chiar dacă aş fi plecat la luptă cu Arthur, am fi ajuns prea târziu. Regele şi-a aşezat oştirea pe o poziţie întărită în apropiere de Northampton, cu o palisadă din ţăruşi ascuţiţi în faţă, menită să doboare cavaleria, cu tunurile noi pregătite de tragere. Oştirea York, condusă de băieţandrul Edward, conte de March, avându-i în mijloc pe lordul Fauconberg şi pe Warwick însuşi, a sosit împărţită în trei, pe o ploaie cu bulbuci. Pământul s-a preschimbat în noroi sub copitele cailor şi şarja cavaleriei s-a împotmolit. Dumnezeu a abătut ploaia asupra răzvrătiţilor, care păreau gata să se afunde în mlaştină. Băieţandrul Edward de York a trebuit să caute adânc în inima lui ca să găsească curajul de a-şi călăuzi oştenii prin pământul acela care nu mai era decât o mlaştină, împotriva unei grindine de săgeţi Lancaster. N-ar fi reuşit cu siguranţă şi faţa lui tânără s-ar fi cufundat în noroi; însă în clipa aceea conducătorul aripii noastre drepte, lordul Grey de Ruthin, a trădat, a tras oştenii York peste palisadă şi s-a năpustit asupra propriei sale case, într-o luptă corp la corp aprigă, care i-a împins pe mulţi dintre oştenii noştri spre râul Nene, unde mulţi s-au înecat, şi le-a înlesnit lui Warwick şi lui Fauconberg înaintarea.

Învingătorii s-au arătat nemiloşi. I-au lăsat pe oştenii de rând să plece, însă toţi cei în armură au fost ucişi fără a fi se oferi prilejul răscumpărării. Mai rău decât orice, au pătruns în tabăra noastră şi au găsit cortul regelui, cu Alteţa Sa înăuntru, şezând îngândurat, tot atât de paşnic ca dacă s-ar fi rugat în propria-i capelă, aşteptând să fie capturat ca marele trofeu al bătăliei.

În chipul cel mai cumplit şi mai mişelesc, l-au luat cu ei.

Două seri mai târziu, soţul meu vine să mă vadă în odaia mea, pe când mă îmbrac pentru cină.

— Lasă-ne singuri! îi spune cu asprime doamnei mele de companie.

Aceasta îmi aruncă o privire, dar văzând întunecarea de pe chipul lui, se furişează iute afară din odaie.

— Tatăl meu e mort, mă înştiinţează el fără nicio pregătire.

Tocmai am primit vestea. Anglia a pierdut un mare duce în noroiul din Northampton, iar eu am pierdut un tată iubit. Moştenitorul lui, nepotul meu, micul Henry Stafford, şi-a pierdut bunicul şi protectorul.

Îmi scapă un icnet, de parcă o lovitură mi-ar fi golit pieptul de aer.

— Îmi pare rău! Îmi pare nespus de rău, Henry!

— L-au spintecat pe un câmp noroios, pe când încerca să ajungă la calul lui, urmează el fără să mă cruțe. Pe el, pe contele de Shrewsbury, pe lordul Beaumont, pe lordul Egremont – Dumnezeule mare, pomelnicul e nesfârşit! Am pierdut toată floarea nobilimii. Se pare că rânduielile războiului s-au schimbat şi în Anglia nu mai există predare şi răscumpărare. Nu mai există prilej de predare. Domneşte numai spada şi fiecare bătălie trebuie purtată până la moarte. E legea sălbăticiei!

— Dar regele? întreb abia auzit. Doar n-au îndrăznit să-i facă rău?

— Regele a fost prins şi l-au luat cu ei la Londra, prizonier.

Nu-mi pot crede urechilor.

— Prizonier?!

— Ca şi prizonier.

— Dar regina?

— Dispărută, cu fiul lor.

— Dispărută?!

— Nu e moartă. Cred că a fugit. Se ascunde. Ce-a ajuns țara asta! Tatăl meu…

Îşi înghite suferința şi se duce să se uite pe fereastră. Afară copacii au un veşmânt bogat de frunze verzi şi grase, iar dincolo de ei, lanurile se auresc. Mi-e greu să-mi închipui un câmp cu noroi răscolit şi pe socrul meu, nobilul acela mândru, doborât pe când fuge.

— Nu voi cina în sala cea mare astă-seară, mă vesteşte încordat soțul meu. Tu poți să mergi sau să fii servită în odăile tale, cum vrei. Eu va trebui să plec la Northampton şi să-i aduc trupul neînsuflețit acasă. Voi pleca în zori.

— Îmi pare rău, spun iarăşi cu glas slab.

— Sute de fii vor face aceeaşi călătorie. Toți cu inima frântă, toți gândindu-ne la răzbunare. Asta e ceea ce mă temeam că va veni; ăsta e lucrul de care mi-a fost groază. Nu e ceva

strălucitor şi onorabil, aşa cum ai crezut tu întotdeauna; nu e ca într-o baladă. E ceva nelămurit şi încurcat, e o irosire păcătoasă, în care au murit oameni buni şi vor urma şi alții.

Îmi ascund temerile de soțul meu până porneşte pe drumul mare, spre miazăzi, dar fireşte că sunt cuprinsă de o groază cumplită pentru viața lui Jasper. S-a aflat cu siguranță acolo unde lupta era cea mai aprigă; n-am nicio îndoială că oricine s-a apropiat de cortul regelui a trebuit să treacă de Jasper. N-are cum să fie în viață, dacă regele a fost prins. Cum ar putea să fie în viață, când atâția au murit?

Primesc răspunsul la această întrebare chiar înainte să se întoarcă soțul meu acasă.

Sora mea,

Am dus o doamnă foarte însemnată şi pe fiul ei la loc sigur şi se ascund cu mine. Nu-ți voi spune unde, în caz că această scrisoare ajunge în mâinile trădătorilor. Sunt la adăpost, iar fiul tău e şi el la adăpost, aşa cum l-am lăsat. Doamna va fi ferită de primejdii alături de mine până când va izbuti să fugă. E o lovitură pentru noi, dar nu s-a isprăvit, iar ea e plină de curaj şi gata să lupte iarăşi.

J.

Îmi ia câteva clipe să înțeleg că o are în paza lui pe regină, că a scos-o pe furiş din luptă şi a ascuns-o în Țara Galilor. Fireşte, regele e întemnițat, dar câtă vreme ea e liberă, avem un comandant; câtă vreme fiul ei e liber, avem un moştenitor al tronului. Jasper a păzit cauza noastră, a păzit inima cea mai prețioasă a cauzei noastre şi n-am nici cea mai mică îndoială că regina va fi ferită de primejdii alături de el. O va ascunde la Pembroke sau la Castelul Denbigh. O va ține aproape de el, nu mă îndoiesc, iar ea îi va fi recunoscătoare pentru protecție. Va fi pentru ea ca un cavaler rătăcitor; o va servi cu genunchiul îndoit şi ea va merge călare în spatele lui, în şaua dublă, cu mâinile-i subțiri pe centura lui. Mă văd silită să merg în capelă şi să-i mărturisesc preotului că mă fac vinovată de păcatul geloziei, dar nu-i spun lămurit de ce.

Soțul meu vine acasă într-o dispoziție sumbră, după ce și-a îngropat tatăl și și-a dus nepotul la noul lui tutore. Micul Henry Stafford, noul duce de Buckingham, are doar cinci ani, sărmanul copil. Tatăl lui a murit luptând pentru Lancaster când el era în fașă, iar acum și-a pierdut și bunicul. Soțul meu e năucit de această lovitură abătută asupra casei lui, dar nu-l pot plânge, căci cine ar trebui să poarte vina înfrângerii noastre, dacă nu el și toți cei care au ales să rămână acasă, deși regina i-a chemat la arme și ne aflam în cea mai mare primejdie? Socrul meu a murit pentru că a fost învins în luptă. A cui e vina, dacă nu a fiului care n-a vrut să lupte alături de el? Henry îmi spune că ducele de York a intrat în Londra cu regele călărind alături de el, ca prizonier, și a fost întâmpinat de o tăcere uluită. Locuitorii Londrei se dovedesc a fi trădători doar pe jumătate, iar când York a pus mâna pe tronul de marmură ca să revendice coroana de rege, n-a primit niciun sprijin.

— Păi cum să primească? întreb. Avem deja un rege! Până și necredincioșii din Londra știu asta.

Soțul meu oftează de parcă s-ar fi săturat de părerile mele și bag de seamă cât de ostenit și de bătrân pare, cu o cută adâncă între sprâncene. Suferința îl împovărează, alături de răspunderea pentru casa lui. Dacă regele nostru e prizonier și puterea noastră e înlăturată, cineva ni-l va lua pe micul duce ca pupil pentru câștigurile aduse de pământurile lui. Dacă soțul meu ar fi în relații bune fie cu Lancaster, fie cu York, poate că ar avea un cuvânt de spus în încredințarea nepotului său, viitorul cap al familiei noastre. Dacă și-ar fi dat osteneala, acum s-ar număra printre oamenii însemnați. Dar cum a ales să stea acasă, n-are nicio însemnătate pentru nimeni. Singur s-a preschimbat într-un nimic. Marile hotărâri ale lumii vor fi luate fără el și nu poate nici măcar să-i păzească pe ai lui, așa cum a făgăduit.

— S-a întocmit o învoială.

— Ce învoială? îl întreb. Cine a căzut la învoială?

Îi aruncă unui servitor mantia de călătorie, se lasă greoi pe un jilț și cheamă un paj să-i scoată cizmele. Mă întreb dacă e bolnav – arată atât de pământiu și de obosit! Firește, e prea bătrân ca să facă o călătorie așa de lungă: are treizeci și cinci de ani.

— Regele îşi va păstra tronul până la moarte, iar apoi următorul rege va fi din Casa de York, răspunde el scurt.

Îmi aruncă o privire, apoi se uită în altă parte.

— Ştiam că n-o să-ți placă. N-are rost să te frământi, probabil că înțelegerea n-o să rămână în picioare.

Sunt atât de uluită încât abia pot rosti:

— Prințul de Wales va fi jefuit de drepturile lui?! Cum e cu putință să fie prinț de Wales şi să nu devină rege? Cum e cu putință să creadă cineva că se poate sări peste el?!

Henry ridică din umeri.

— Veți fi jefuiți toți cei care îi urmați la moştenirea tronului. Tu însăți nu mai faci parte din casa domnitoare. Fiul tău nu mai e înrudit cu un rege şi niciunul dintre moştenitorii tronului. Va fi York în schimb; York şi spița lui. Da, repetă el văzându-mi chipul uluit. A câştigat pentru fiii săi ceea ce nimeni n-a vrut să-i dea lui. Fiii lui York vor urma după rege. Noua familie regală va fi Casa de York. Cei din Casa de Lancaster vor fi verii de viță regească. Ăsta e lucrul asupra căruia au căzut la învoială. Ăsta e lucrul pe care a jurat regele să-l respecte.

Se ridică desculț, doar în ciorapi, şi porneşte spre odăile sale. Îi pun mâna pe braț.

— Dar asta e tocmai ce-a văzut Ioana! strig. Când regele ei a fost înlăturat, iar moştenirea lui a fost dată altuia. Asta e tocmai ce-a văzut când şi-a dus regele să fie încoronat la Reims, în ciuda înțelegerii blasfematoare că nu va fi încoronat. A văzut că rânduiala lăsată de Dumnezeu era dată la o parte şi a luptat pentru adevăratul moştenitor! Asta a îndemnat-o să fie măreață! L-a recunoscut pe adevăratul moştenitor şi a luptat pentru el!

Nu-şi poate găsi zâmbetul pe care mi-l aruncă de obicei.

— Şi ce dacă? Crezi că poți să-l duci pe Edward, prințul de Wales, la Londra şi să-l încoronezi în ciuda înfrângerii lui, în ciuda acestei înțelegeri? Vei conduce o armată înfrântă? Vei fi Ioana a Angliei?

— Cineva trebuie să fie! strig pătimaş. Nu e cu putință ca prințul să fie jefuit de tronul lui! Cum de s-au putut învoi la una ca asta?! Cum de s-a putut învoi regele la una ca asta?

— Cine ştie ce crede el, sărman suflet? răspunde soțul meu. Cine ştie ce înțelege el acum sau dacă e măcar în stare să stea

treaz? Iar dacă adoarme sau chiar moare şi York pune mâna pe tron, cel puțin York va putea să păstreze pacea în țară.

— Dar nu trebuie să fie aşa! strig la el. York nu e chemat de Dumnezeu! York nu face parte din linia de descendență principală de la Edward al III-lea! York nu face parte din casa regală, ci noi! Fiul meu! Regele lasă altuia ursita *mea*! (Îmi scapă un suspin tremurat.) Pentru asta m-am născut, pentru asta s-a născut fiul meu! Regele nu ne poate preschimba în veri regali; ne-am născut în spița regească!

Soțul meu mă priveşte şi de astă dată ochii lui căprui nu sunt blânzi, ci întunecați de mânie.

— Ajunge! mârâie el. Eşti o femeie tânără şi proastă de numai… cât?… de numai şaptesprezece ani şi nu pricepi nimic, Margaret! Ar trebui să-ți ții gura. Asta nu e o baladă sau o poveste; nu e o aventură romantică. E o nenorocire pentru care toți bărbații şi toate femeile din Anglia plătesc un preț în fiecare zi! N-are nimic de-a face cu Ioana d'Arc, n-are nimic de-a face cu tine şi, Dumnezeu însuşi ştie, n-are nimic de-a face cu El!

Se îndepărtează de mine şi urcă cu grijă scările spre odaia lui. E înțepenit după lunga călătorie călare şi se clatină, crăcănat. Îl privesc cu ură cum pleacă, ținând mâna la gură ca să-mi înăbuş hohotele. E un bătrân, un neghiob bătrân! Cunosc voia Domnului mai bine decât el, şi El este, la fel ca întotdeauna, de partea Casei de Lancaster.

Iarna anului 1460

Am dreptate, iar soţul meu – deşi mi-e soţ şi e pus mai presus decât mine – se înşală, după cum se dovedeşte la vremea Crăciunului, când ducele de York, socotit a fi atât de iscusit şi de sclipitor în bătălie, e prins în afara zidurilor propriului său castel de la Sandal, cu o gardă mică, în care se află şi fiul lui Edmund, conte de Rutland, şi atât York, cât şi fiul lui sunt ucişi cu cruzime de oştenii noştri. S-a zis cu omul care voia să fie rege şi să revendice spiţa regească!

Oastea reginei îi ia leşul ciopârţit şi-l batjocoreşte, îl decapitează şi-i înfige capul deasupra porţilor reşedinţei York, împodobit cu o coroană de hârtie, ca să-şi poată vedea regatul înainte ca ulii şi ciorile să-i ciugulească ochii stinşi. E o moarte de trădător şi odată cu ea se năruie şi speranţele Casei de York, căci cine a mai rămas? Marele lui aliat, contele de Warwick, are doar fiice nefolositoare, iar ceilalţi trei băieţi York – Edward, George şi Richard – sunt prea tineri pentru a conduce singuri o armată.

Nu-mi arăt bucuria în faţa soţului meu, căci am ajuns să trăim liniştiţi împreună şi sărbătorim Crăciunul cu arendaşii, însoţitorii şi servitorii noştri, ca şi cum lumea n-ar tremura de nesiguranţă. Nu vorbim despre regatul dezbinat şi, cu toate că primeşte scrisori de la negustori şi meşteşugari din Londra, nu-mi spune ce veşti îi trimit, nici că familia îl îndeamnă necontenit să răzbune moartea tatălui său. Deşi ştie că Jasper îmi scrie din Ţara Galilor, nu mă întreabă nimic de castelul său proaspăt dobândit de la Denbigh, nici cum l-a cucerit Jasper cu atâta vitejie.

Îi trimit fiului meu Henry un mic car cu roţi de lemn pe care-l poate trage după el drept dar de Crăciun, iar soţul meu adaugă un şiling. Îi dau la rândul meu o monedă de argint de şase penny ca să i-o trimită lui Henry Stafford, micul duce de Buckingham, şi nu vorbim despre război, nici despre marşul reginei către miazăzi, în fruntea a cinci mii de scoţieni cruzi, primejdioşi, mânjiţi ca nişte vânători împătimiţi de sângele rebelului York, nici despre credinţa mea că Lancaster, casa noastră, a triumfat din nou şi va ieşi victorioasă anul viitor, aşa cum trebuie să fie, căci suntem binecuvântaţi de

Dumnezeu.

Primăvara anului 1461

La fel ca orice om cu un dram de judecată, îmi spun că, odată cu moartea ducelui de York, războaiele au luat sfârşit. Fiul lui, Edward, are doar optsprezece ani şi e singur cuc la granița Țării Galilor, unde toți soldații îl urmează pe Jasper şi Casa de Lancaster. Maică-sa, ducesa Cecily, ştiind că asta e înfrângerea ei deplină şi îmbrăcând doliul văduviei, îşi trimite cei doi fii mai mici, pe George şi pe Richard, în Flandra, în ascunzătoare, la ducele de Burgundia. Ducesa Cecily se teme pesemne de sosirea reginei în Londra, în fruntea armatei sale de sălbatici, cerând răzbunare pentru această a doua răzvrătire neizbutită. Pe fiul ei cel mare nu-l poate salva; Edward va muri negreşit la hotarul cu Țara Galilor, copleşit de numărul duşmanilor şi neajutorat, luptând pentru cauza răposatului său tată.

Jasper, cumnatul meu, va apăra ce-i al lui; alături de el luptă Owen Tudor, tatăl lui. N-au cum să dea greş împotriva unei armate conduse de un băiețandru care abia şi-a pierdut fratele, tatăl şi comandantul, după cum îmi adevereşte Jasper:

Va trebui să omorâm puiul ca să zdrobim familia. Slavă Domnului că leul nu mai e! Tatăl meu şi cu mine adunăm oştire împotriva noului duce de York, tânărul Edward, şi ne vom înfrunta cu el peste câteva zile. Fiul tău e în siguranță la Castelul Pembroke. Lucrul ar trebui să fie uşor de înfăptuit. N-ai nicio frică!

— Cred că s-ar putea să aibă loc încă o bătălie, îl înştiințez şovăielnic pe soțul meu Henry când vine în odaia mea de culcare.

Şed lângă foc. El îşi agață halatul la capătul patului şi se strecoară între cearşafuri, zicând:

— Patul tău e mereu atât de odihnitor! Ai cearşafuri mai bune decât mine?

Chicotesc, abătută o clipă de la veştile mele însemnate.

— Nu cred. Intendentul tău e cel care comandă totul. Cearşafurile mi le-am adus din Țara Galilor, dar pot cere să fie puse pe patul tău, dacă crezi că sunt mai fine.

— Nu, îmi place să mă bucur de ele aici, cu tine. Hai să nu vorbim despre necazurile țării!

— Dar am primit o scrisoare de la Jasper.

— Spune-mi de ea dimineață.

— Cred că e un lucru însemnat.

— O, prea bine, oftează el. Ce zice?

Îi întind biletul şi aruncă o privire la el.

— Da. Ştiam. Am auzit că adună oameni prin Țara Galilor. Vechiul vostru duşman, William Herbert, a schimbat iarăşi tabăra.

— Nu se poate!

— Va purta din nou trandafirul alb şi va lupta alături de băiețandrul York. N-a fost prea multă vreme prietenul Casei de Lancaster. Bănuiesc că Jasper e supărat rău că Herbert porneşte din nou la luptă împotriva lui.

— Herbert n-are pic de onoare! strig. Iar asta după ce însuşi regele l-a iertat!

Soțul meu ridică din umeri.

— Cine ştie de ce alege un om o tabără sau alta? Am auzit de la vărul meu, care mărşăluieşte cu oastea reginei, că vor face una cu pământul ce-a mai rămas din amenințarea York şi apoi vor intra în Londra victorioşi.

— Putem merge la curte când ajunge regina la Londra?

— Un ospăț sărbătoresc? întreabă el batjocoritor. Va fi fără îndoială de lucru pentru mine în parlament. Jumătate din locuitorii Angliei vor fi învinuiți de trădare şi li se vor lua pământurile. Iar cealaltă jumătate vor primi acele pământuri drept răsplată pentru că au luat parte la măcel.

— Iar noi nu vom fi nici printre unii, nici printre ceilalți, spun morocănoasă.

— Nu vreau să mi se dea pământurile unui om învinuit de trădare pentru că a încercat să-şi sfătuiască de bine regele, răspunde încet soțul meu mai vârstnic. Şi poți fi încredințată că jumătate din pământuri vor fi înapoiate stăpânilor de drept când regele vine din nou la putere şi iscăleşte grațieri. Îşi va ierta toți duşmanii şi le va înapoia căminele. Aliații lui îşi vor da seama că sunt prost răsplătiți pentru că l-au slujit. A-l urma pe acest rege nu aduce nici câştig, nici onoare adevărată.

Strâng din buze ca să mă abțin să răspund. E soțul meu. Vorbele lui trebuie să fie lege în casa noastră. E stăpânul meu,

după rânduielile lui Dumnezeu. N-are niciun rost să mă împotrivesc cu glas tare. Dar în adâncul sufletului îl fac laş.

— Vino în pat, spune el cu blândețe. De ce să-ți pese că se întâmplă una sau alta, câtă vreme tu şi fiul tău sunteți în siguranță? Căci da, Margaret, mă îngrijesc de siguranța ta. Țin războiul departe de pământurile noastre şi nu te las văduvă pentru a doua oară pornind călare pentru gloria luptei. Vino în pat şi zâmbeşte-mi!

Mă urc în pat, lângă el, aşa cum îmi cere datoria, dar nu zâmbesc.

Apoi primesc cele mai rele veşti cu putință. Cele mai rele veşti, şi-mi vin de la Jasper! Îl crezusem de neînvins, dar nu e, nu e! Crezusem că Jasper nu poate să piardă – dar, ce cumplit, se dovedeşte că poate!

Sora mea,

Suntem înfrânți şi tatăl meu e mort. A urcat pe eşafod cu o glumă, necrezând că vor săvârşi o asemenea faptă, dar ei i-au tăiat capul şi l-au înfipt într-o țeapă la Hereford.

Îl voi lua pe băiatul tău de la Pembroke şi-l voi duce cu mine la Castelul Harlech. Acolo vom fi mai la adăpost. Nu te teme pentru mine, însă cred că de-acum cauza noastră e pierdută pentru o generație, sau poate pentru totdeauna. Margaret, trebuie să-ți mărturisesc partea cea mai rea: a apărut un semn de la Dumnezeu aici, la Mortimer's Cross, şi nu era pentru casa noastră. Dumnezeu ne-a arătat cei trei sori York pe cer; deasupra câmpului de luptă, şi fiul York aflat la comanda oştirii pe câmpul acela ne-a nimicit cu totul.

Am văzut cu ochii mei. N-am nicio îndoială. Deasupra oştirii lui se aflau trei sori scânteietori, toți la fel de luminoşi. Străluceau prin ceață, toți trei, apoi s-au contopit într-unul singur, care şi-a revărsat lumina asupra flamurii sale. Am văzut lucrul ăsta cu ochii mei, fără pic de îndoială. Nu ştiu ce înseamnă şi voi lupta mai departe pentru cauza mea până înțeleg. Încă mai am încredere că Dumnezeu e de partea noastră, dar ştiu sigur că n-a fost alături de noi în ziua asta. A revărsat lumina încuviințării

Sale asupra lui York. I-a binecuvântat pe cei trei fii York. Îți voi scrie din nou imediat ce ajungem cu bine la Harlech.

J.

Soțul meu e plecat la Londra şi trebuie să aştept zile întregi până vine acasă şi pot să-i spun că Jasper e încredințat că războiul s-a terminat şi că suntem pierduți. Îl întâmpin în curtea grajdurilor, dar la auzul veştilor mele bâlbâite, pline de teamă, clatină din cap.

— Taci, Margaret! E mai rău decât ştii. Tânărul Edward de York a revendicat tronul, iar nobilii şi-au pierdut mințile şi l-au făcut rege!

Asta mă amuțeşte cu desăvârşire. Arunc o privire prin curte, de parcă aş vrea să păstrez vestea în taină.

— Rege?!

— I-au pus tronul pe tavă şi spun că el e adevăratul rege şi moştenitor. Nu trebuie să aştepte moartea regelui Henric. A revendicat tronul şi spune că-i va alunga din Anglia pe regele şi regina noastră şi apoi va orândui o ceremonie de încoronare, va lua coroana şi va fi uns. Am venit acasă doar ca să adun oaste. Voi fi nevoit să lupt pentru regele Henric.

— Tu? întreb nevenindu-mi să cred. În sfârşit?!

— Da. Eu, în sfârşit.

— De ce porneşti la luptă acum?

El oftează.

— Pentru că nu mai e vorba de un supus care încearcă să-i ceară socoteală regelui său, împrejurare în care aş putea fi nehotărât, căci un supus ar trebui să-şi sfătuiască regele împotriva unui consiliu de rea-credință. Acum nu e nimic altceva decât răzvrătire, răzvrătire fățişă şi înfruntarea dintre un rege fals şi unul adevărat. Asta e o cauză pe care trebuie s-o urmez. Până acum, cauza nu-mi spunea nimic. Acum însă, York luptă pentru trădare. Iar eu trebuie să lupt împotriva trădării.

Îmi muşc limba ca să nu-l învinuiesc că, dacă ar fi mers la luptă mai devreme, poate n-am fi ajuns să se întâmple ceva atât de îngrozitor.

— Trebuie să existe un Stafford pe câmpul de luptă, bătându-se pentru regele lui. Flamura noastră trebuie să fie acolo. Mai întâi bietul meu frate, apoi cinstitul meu tată şi-a

dat viața în războiul ăsta otrăvitor. Acum eu sunt cel care trebuie să stea sub flamura Stafford, poate cu inima îndoită, poate nesigur, dar sunt cel mai vârstnic Stafford şi trebuie să plec.

Temeiurile lui n-au nicio însemnătate pentru mine.

— Dar regele unde e?

— Regina l-a luat cu ea, în siguranță. S-a dat o luptă la St. Albans, iar ea a învins şi l-a luat din nou în grija ei.

— Oştirea York a fost înfrântă? întreb nedumerită. Dar credeam că înving…

El clatină din cap.

— Nu, a fost doar o mică încăierare, în mijlocul oraşului St. Albans, între oamenii lui Warwick şi cei care luptă pentru regină, în vreme ce Edward de York mărşăluia triumfător spre Londra. Dar Warwick îl avea pe rege cu el şi, după ce oamenii lui au fugit, regele a fost găsit şezând sub un stejar, de unde privise lupta.

— Era nevătămat?

— Da, a fost bine păzit în timpul luptei de doi lorzi susținători ai Casei de York: lordul Bonville şi sir Thomas Kyriell. L-au ferit de orice primejdie. Regele a stat cuminte ca un copil. Lorzii l-au predat reginei, aşa că acum e cu ea şi cu fiul lor.

— Şi e… şovăi, căutând un cuvânt nimerit. E zdravăn la minte?

— Aşa se spune. Deocamdată.

— Atunci care-i necazul? De ce ai aerul ăsta?

— Din pricina unei poveşti care umblă prin tavernele din Londra. Poate că nu e deloc adevărată. Aşa nădăjduiesc.

— Ce poveste?

— Se vorbeşte că lorzii care l-au păzit pe rege şi l-au ferit de primejdii în timpul bătăliei, lorzi susținători ai Casei de York, au fost duşi în fața reginei şi a fiului ei, micul prinț Edward, de şapte ani.

— Şi?

— Se zice că ea l-a întrebat pe micul prinț ce ar trebui făcut cu lorzii, lordul Bonville şi sir Thomas Kyriell, care l-au păzit pe tatăl lui în timpul luptei, l-au ferit de pericol şi l-au înapoiat cu toată cinstea şi în toată siguranța oamenilor săi. Iar prințul a răspuns: tăiați-le capul! Pur şi simplu. Aşa că cei doi au fost

decapitați la porunca lui, la porunca unui băiat de şapte ani, care a fost făcut apoi cavaler pentru curajul dovedit. Fiul Margaretei de Anjou a deprins într-adevăr meşteşugul războiului! Cum va putea domni într-o țară în vreme de pace?

Şovăi şi mă uit la strâmbătura soțului meu.

— Sună foarte rău.

— Se zice că fiul e la fel de afurisit ca mama. Toată Londra e acum de partea lui York. Nimeni nu vrea pe tron un băiat ca prințul Edward.

— Şi ce se întâmplă mai departe?

El clatină din cap.

— Pesemne că va avea loc ultima bătălie. Regele şi regina sunt iarăşi împreună, în fruntea oştirii lor. Tânărul Edward de York şi Warwick, prietenul tatălui său, se îndreaptă spre ei. Nu mai e vorba de o ceartă despre cine ar trebui să-l sfătuiască pe rege. Acum e vorba de o bătălie pentru tronul regelui. În cele din urmă va trebui să-mi apăr regele.

Îmi dau seama că tremur.

— N-am crezut niciodată că vei merge la război! rostesc cu glasul tremurând. Am crezut mereu că vei refuza. N-am crezut niciodată că vei merge la război!

El zâmbeşte ca la o glumă amară.

— M-ai crezut laş şi acum nu te poți bucura de curajul meu? Eh, n-are nicio însemnătate! Asta e cauza pentru care a murit tatăl meu, şi chiar şi el a pornit la luptă doar în ultima clipă cu putință. Acum îmi dau seama că trebuie să plec la rândul meu. Am amânat şi eu pentru ultima clipă cu putință. Dacă pierdem această bătălie, vom avea pe tron, pe vecie, un rege York şi pe moştenitorii săi, iar casa ta nu va mai fi casă regală. Nu contează cât de dreaptă e cauza, ci pur şi simplu în care tabără m-am născut. Regele trebuie să fie rege; trebuie să plec la luptă pentru asta. Altminteri, fiul tău nu se va mai afla la trei paşi de tron, ci va fi un băiat fără titlu, fără pământuri şi fără nume regal. Tu şi cu mine vom fi trădători pe propriile noastre pământuri. Se poate chiar ca pământurile noastre să fie date altora. Nu ştiu ce am putea pierde.

— Când pleci? întreb tremurat.

Zâmbetul lui e lipsit de veselie şi de căldură.

— Mă tem că trebuie să plec acum.

Paştele anului 1461

Dimineață, când s-au trezit, i-a întâmpinat tăcerea şi albeața stranie a unei lumi de ninsoare spulberată de vânt. Era un frig muşcător. Viscolul a început în zori şi ninsoarea s-a învârtejit în jurul flamurilor toată ziua. Oştirea Lancaster, stăpânind culmea lungă de deal din apropierea satului Towton, aşezată cum nu se poate mai bine la înălțime, se chinuia să vadă în valea de jos, unde se afla armata York, ascunsă de fulgii de nea rotitori. Vremea era prea umedă pentru ca tunurile să ia foc şi vârtejurile de zăpadă îi orbeau pe arcaşii Lancaster, iar corzile arcurilor lor erau umede. Trăgeau orbeşte, țintind cu nădejde spre vale, în ninsoare, şi de fiecare dată îi izbea un val de săgeți, căci arcaşii York îşi găseau țintele zugrăvite clar pe cerul luminos.

Era ca şi cum Dumnezeu ar fi poruncit vremea de Florii ca să se încredințeze că va fi o luptă corp la corp, oştean cu oştean, cea mai aprigă dintre toate bătăliile războiului, pe câmpul botezat Pajiştea Însângerată. O groază de soldați Lancaster strânşi cu arcanul au căzut sub furtuna de săgeți, şir după şir, înainte să le îngăduie comandanții să atace. Atunci şi-au aruncat arcurile de prisos, şi-au scos săbiile, securile şi pumnalele şi au pornit la vale făcând pământul să duduie, ca să înfrunte oştirea unui băiețandru de optsprezece ani care se voia rege şi încerca să-şi țină oamenii pe loc în fața furiei şarjei venite din deal.

Mugind „York!” şi „Warwick! À Warwick!”, s-au avântat înainte şi cele două oştiri s-au ciocnit şi au rămas pe loc. Vreme de două ceasuri lungi, în care zăpada s-a prefăcut într-o mocirlă roşie sub picioarele lor, s-au încleştat unii cu alții ca un plug ce ară anevoie un pământ pietros. Henry Stafford, care cobora dealul călare acolo unde era bătălia mai aprigă, a simțit o împunsătură de sabie în picior şi apoi cum i se clatină calul şi cade sub el. S-a azvârlit la o parte, dar s-a trezit lungit lângă un muribund cu ochii pironiți în gol, murmurând cu buzele însângerate: „Ajutor”. Stafford s-a ridicat în patru labe, a lăsat capul în jos ca să se ferească de lovitura unei securi de luptă şi s-a forțat să se scoale în picioare şi să scoată sabia.

Nimic din cele ce se petrec în arena de turnir sau în groapa

luptelor cu cocoşi nu l-ar fi putut pregăti pentru sălbăticia acestui câmp de bătălie. Un văr împotriva altuia, orbiți de ninsoare şi scoşi din minți de furia de-a ucide, cei mai puternici dintre oşteni înjunghiau şi izbeau cu măciuca, pocneau şi călcau în picioare duşmanii căzuți, iar cei mai slabi se întorceau şi dădeau să fugă, împiedicându-se şi căzând cu armura lor greoaie, de multe ori urmăriți de un călăreț în zale ce se apropia din spate, rotind buzduganul ca să le sfărâme căpățâna.

Cât a fost ziua de lungă, sub ninsoarea ce se învârtejea în jurul lor ca penele într-o prăvălie de găini, cele două oştiri s-au împuns, s-au înjunghiat şi s-au împins una pe alta, fără să ajungă undeva, fără vreo nădejde de victorie, ca şi cum ar fi fost prinse într-un coşmar al turbării fără rost. Oşteanul căzut era înlocuit de un altul care călca pe leşul celui dintâi ca să se întindă şi să înjunghie mortal. Abia când a prins să se întunece, în amurgul ciudat, cu cer alb, al ninsorii de primăvară, primul rând de oşteni Lancaster a început să dea înapoi. Cea dintâi retragere a întâmpinat o împotrivire puternică şi s-au tras iarăşi înapoi, până când cei de pe flancuri au simțit cum spaima creşte în ei mai mare decât furia şi, unul câte unul, au început să o ia la goană.

Au avut parte îndată de uşurare, căci oştenii York s-au descleştat la rândul lor şi s-au retras puțin. Stafford, simțind un răgaz în luptă, s-a odihnit câteva clipe sprijinit în sabie şi s-a uitat în jur.

A văzut cum primul rând al oştirii Lancaster începe să se desprindă de restul, ca o ceată de cosaşi fără tragere de inimă care pornesc spre casă devreme.

— Hei! a strigat el. Luptați! Luptați pentru Stafford! Luptați pentru rege!

Dar ei n-au făcut decât să iuțească pasul, fără să se uite înapoi.

— Calul meu! a răcnit el.

Ştia că trebuie să meargă după ei şi să le oprească retragerea înainte ca oamenii s-o ia la goană de-a binelea. Şi-a strecurat sabia murdară în teacă şi a pornit într-o fugă împiedicată spre locul unde îşi lăsase calul, iar din fugă a aruncat o privire spre dreapta şi a încremenit de groază.

Oştenii York nu se retrăseseră ca să-şi tragă sufletul şi să se

odihnească puțin, cum se întâmplă atât de des în bătălie, ci ieşiseră din luptă ca să alerge cât de iute puteau să-şi ia caii, iar pedestraşii care-i hăituiseră cu sălbăticie pe oştenii Lancaster erau acum călare şi veneau spre ei, legănând buzduganele, cu săbiile scoase, cu lăncile îndreptate în jos, către gâtul duşmanului. Stafford a sărit peste un cal muribund şi s-a azvârlit cu fața la pământ îndărătul lui, tocmai când şuieratul unei ghioage a străbătut aerul tocmai acolo unde fusese capul lui. A auzit un icnet de frică şi şi-a recunoscut propriul glas. A auzit un tropot tunător de copite, o şarjă de cavalerie venind spre el, şi a simțit cum se face ghem, ca un melc înfricoşat, lipindu-se de burta calului care gemea. Deasupra lui, un călăreț a trecut dintr-un salt peste cal şi peste om, iar Stafford a văzut copitele aproape de fața sa şi a simțit adierea trecerii lor, a tresărit când l-au atins stropii de noroi şi omăt şi s-a lipit de calul muribund fără pic de mândrie.

După ce tunetul celui dintâi val al cavaleriei a trecut de el, a ridicat cu băgare de seamă capul. Cavalerii York goneau ca nişte vânători pe urmele oştenilor Lancaster, ce fugeau precum căprioarele spre podul peste Cock Beck, micul râu de la marginea pajiştii, singura lor scăpare. Pedestraşii York, însoțindu-şi călăreții cu urale, alergau alături de ei, ca să oprească duşmanul fugar înainte să poată ajunge la pod. În câteva clipe, podul a devenit o grămadă de oameni care se zbăteau, încleştați în luptă, oştenii Lancaster disperați să treacă apa şi să scape, iar soldații York trăgându-i înapoi sau înjunghiindu-i în spate când încercau să se târască peste tovarăşii lor căzuți. Podul scârțâia sub mişcările dezordonate ale soldaților; caii împingeau oamenii înainte, aruncându-i pe unii pe sub parapet în râul cu ape înghețate, călcându-i pe alții sub copite. Zeci de oşteni, văzându-i pe cavaleri cum se apropie cu spadele lor cu două tăişuri fluturând ca nişte secere de o parte şi de alta a capetelor cailor, văzând cum caii de luptă se ridică pe picioarele dinapoi şi izbesc cu copitele lor mari, cu potcoave de fier, în capetele oamenilor, au sărit pur şi simplu în râu, unde alții continuau să se lupte, unii zbătându-se țintuiți de greutatea armurii, alții cu brațele încleştate în jurul capului şi umerilor câte unui duşman, împingându-l cu forță să se înece în apele reci ca gheața, înroşite de sânge.

Stafford s-a ridicat anevoie în picioare, îngrozit.

— Treceți înapoi! Strângeți rândurile! a strigat el.

Dar ştia că nu-l va asculta nimeni; apoi a auzit, printre strigătele de luptă, cum se cutremură şi gem scândurile podului.

— Plecați de pe pod! Plecați de pe pod!

Stafford a pornit spre mal, croindu-şi drum cu îmbrânceli, ca să strige la ostaşii care încă se mai înjunghiau şi se mai spintecau, cu toate că simțeau cu toții că podul începe să se legene sub povara mişcătoare. Zbierau avertismente, dar continuau să se lupte, nădăjduind să ajungă la un capăt şi să poată fugi, însă parapetele podului s-au desprins, pilonii de lemn s-au rupt şi întreaga structură s-a prăbuşit, aruncând în apă oşteni, duşmani, cai şi cadavre de-a valma.

— Grijă la pod! a strigat Stafford pe malul râului, apoi, începând să înțeleagă grozăvia înfrângerii, a repetat mai încet: Grijă la pod…

Preț de o clipă, în vreme ce ninsoarea cădea în jurul lui şi oamenii din apele repezi se scufundau, ieşeau la suprafață strigând după ajutor şi erau iarăşi traşi în adânc de greutatea armurii, i s-a părut că totul a amuțit şi că e singurul om viu din lume. S-a uitat în jur şi n-a mai văzut pe nimeni în picioare. Erau câțiva agățați de scândurile podului, care încă se mai loveau unii pe alții cu sabia peste degetele ce încercau să apuce un sprijin; erau alții care se înecau în fața lui ori erau purtați de puhoiul înroşit de sânge; pe câmpul de luptă, soldații căzuți stăteau nemişcați, dispărând treptat sub ninsoare.

Înghețat în aerul rece, Stafford a simțit cum i se aşază fulgii de zăpadă pe fața năduşită, a scos limba ca un copil şi a simțit cum fulgul poposeşte şi apoi se topeşte în căldura gurii lui. Din vârtejul alb a apărut un alt oştean, ca o nălucă. Ostenit, Stafford s-a răsucit pe călcâie, şi-a tras sabia din teacă şi s-a pregătit de încă o luptă. Nu credea că are destulă putere să-şi ridice sabia grea, dar ştia că trebuie să găsească undeva curajul de a-şi mai ucide un seamăn.

— Pace, a rostit omul cu un glas secătuit de emoție. Pace, prietene! S-a isprăvit.

— Cine a învins? a întrebat Stafford.

Lângă ei, râul rostogolea întruna leşuri în apele-i revărsate.

Pe câmp, în jurul lor, soldații se ridicau în picioare ori se târâiau spre rândurile lor. Cei mai mulți însă nu se clinteau deloc.

— Cui îi pasă? a răspuns omul. Eu, unul, ştiu că mi-am pierdut toți oştenii.

— Eşti rănit? l-a întrebat Stafford, văzându-l că se împleticeşte.

Omul şi-a luat mâna de la subsuoară; sângele a țâşnit îndată, stropind pământul. O sabie îl împunsese la îmbinarea de sub braț a armurii.

— Cred că voi muri, a spus el încet.

Stafford a văzut că fața celuilalt era la fel de albă ca zăpada de pe umerii lui.

— Haide, hai să mergem! a zis el. Calul meu e aproape. Putem ajunge la Towton, iar acolo te putem bandaja.

— Nu ştiu dacă mă țin puterile.

— Haide, a stăruit Stafford. Hai să ieşim vii de-aici!

Dintr-odată îi părea grozav de însemnat ca un om, acest om, să scape cu viață împreună cu el din măcel. Omul s-a sprijinit de el şi au pornit amândoi şchiopătând istoviți spre rândurile Lancaster. Străinul a şovăit, şi-a acoperit rana cu mâna şi şi-a înăbuşit râsul.

— Ce-i? Haide! Ai să izbuteşti! Ce-i?

— Urcăm dealul? Calul tău e sus?

— Da, fireşte.

— Eşti din tabăra Lancaster?

Stafford se clătina sub greutatea lui.

— Tu nu?

— York. Eşti duşmanul meu.

Îmbrățişați ca frații, cei doi bărbați s-au sfredelit cu privirea preț de câteva clipe, după care au izbucnit amândoi într-un râs întretăiat.

— De unde să ştiu? a zis omul. Dumnezeule mare, chiar fratele meu e în tabăra cealaltă! Am crezut că eşti din tabăra York, dar de unde să-şi dea omul seama?

Stafford a clătinat din cap.

— Dumnezeu ştie ce sunt sau ce se va întâmpla sau ce va trebui să fiu! Dumnezeu ştie că o bătălie ca asta nu e nicidecum calea de rezolvare.

— Ai mai luptat în războiul ăsta?

— Niciodată şi, dacă pot, nici nu voi mai lupta.

— Va trebui să te înfățişezi regelui Edward şi să te predai, a zis străinul.

— Regele Edward, a repetat Stafford. E prima oară când aud pe cineva spunându-i rege băiețandrului York.

— El e noul rege, a răspuns omul cu siguranță în glas. Îl voi ruga să te ierte şi să-ți dea drumul acasă. Va fi îndurător, dar dacă lucrurile ar sta pe dos şi tu m-ai duce la regina ta şi la prințul tău, jur că n-aş rămâne în viață! Ea omoară prizonieri neînarmați – noi n-o facem. Iar fiul ei e ceva de groază.

— Hai să mergem atunci, a spus Stafford.

Şi cei doi s-au alăturat şirului de oşteni Lancaster care aşteptau să-i ceară iertare noului rege şi să făgăduiască fățiş că n-or să mai ridice niciodată armele împotriva lui. Înaintea lor se aflau familii susținătoare ale Casei de Lancaster pe care Stafford le cunoştea de-o viață, între ele lordul Rivers şi fiul lui Anthony, cu capul plecat, tăcuți sub povara ruşinii înfrângerii. Cât a aşteptat, Stafford şi-a curățat sabia şi s-a pregătit s-o ofere învingătorului. Încă mai ningea şi rana de la picior îi zvâcnea în vreme ce se apropia încet de culmea dealului, unde stâlpul stindardului regal, acum gol, rămăsese în picioare, cu purtătorii de stindard Lancaster morți în jurul lui şi cu băiețandrul York stând drept şi înalt deasupra lor.

Soțul meu nu se întoarce din război ca un erou. Se întoarce în tăcere, fără istorisiri despre bătălie şi fără poveşti cavalereşti. Îl întreb de două sau de trei ori cum a fost, crezând că poate a fost ca bătăliile Ioanei – un război în numele Domnului, în numele regelui uns de Domnul –, nădăjduind că poate a văzut un semn ceresc, precum cei trei sori de deasupra victoriei Casei de York, ceva care să ne dea de-nțeles că Dumnezeu e de partea noastră, în ciuda piedicii înfrângerii. Dar el nu-mi spune nimic, nu vrea să-mi povestească nimic; se poartă ca şi cum războiul n-ar fi câtuşi de puțin un lucru glorios, ca şi cum n-ar însemna aflarea voii Domnului prin suferință.

Îmi spune, pe scurt, doar că regele şi regina au reuşit să fugă nevătămați împreună cu prințul, alături de ei aflându-se capul casei mele, Henry Beaufort. Au fugit în Scoția şi, fără îndoială, îşi vor pune pe picioare oştirea zdruncinată. Îmi mai

spune că Edward de York are pesemne norocul florii de măceş pe care o poartă pe blazon, căci s-a bătut în suferință şi negură la Mortimer's Cross, la deal şi în zăpadă la Towton şi a câştigat amândouă bătăliile, iar acum e încoronat regele Angliei în uralele tuturor.

Petrecem vara liniştit, aproape ca şi cum ne-am ascunde. Soțul meu a fost iertat pentru că a luptat împotriva noului rege al Angliei, dar nu cred că va uita cineva că ne numărăm printre marile familii din tabăra Lancaster şi că eu sunt mama unui băiat cu drept la tronul pierdut. Henry merge la Londra ca să afle veşti şi-mi aduce un manuscris foarte frumos copiat al scrierii *De imitatione Christi* în franceză, gândindu-se că poate îl voi traduce în engleză, ca parte a studiilor mele. Ştiu că încearcă să-mi abată gândurile de la înfrângerea casei mele şi de la disperarea Angliei; îi mulțumesc pentru grijă încep să-l citesc, însă nu pot pune suflet în îndeletnicirea asta.

Aştept veşti de la Jasper, dar îmi închipui că e cufundat în aceeaşi jale care mă întâmpină şi pe mine la deşteptare, în fiecare dimineață, chiar înainte de-a mă trezi pe deplin, în fiecare zi deschid ochii şi-mi dau seama, cu un junghi în inimă, că vărul meu regele se află în exil – cine ştie unde? – şi duşmanul nostru stă pe tronul lui. Îmi petrec zilele în genunchi, însă Dumnezeu nu-mi trimite niciun semn cum că aceste vremuri au doar menirea de-a ne încerca şi că adevăratul rege îşi va recăpăta drepturile. Apoi, într-o dimineață, pe când mă aflu în curtea grajdurilor, soseşte un mesager plin de noroi şi murdar de praful drumului, călare pe un căluț galic. Ştiu pe dată că-mi aduce în sfârşit veşti de la Jasper.

Scrisoarea lui e scurtă, ca de obicei.

William Herbert va primi toată Țara Galilor, toate pământurile şi castelele mele, ca răsplată pentru că a trecut înapoi în tabăra York. Noul rege l-a făcut totodată baron. Mă va vâna aşa cum l-am vânat eu şi mă îndoiesc că voi fi grațiat de un rege bun la inimă, cum a fost el. Va trebui să plec din Țara Galilor. Vii să-ți iei băiatul? Te voi aştepta la Castelul Pembroke o lună. Mai mult de atât nu voi putea zăbovi.

Mă întorc iute spre rândaş.

— Unde-i soțul meu, unde-i sir Henry?

— A plecat călare pe câmpuri cu vechilul, milady, spune băiatul.

— Înşeuează-mi calul, trebuie să-i vorbesc!

Arthur, adus din grajd, îmi simte nerăbdarea şi scutură din cap în timp ce servitorii îşi fac de lucru cu hățurile.

— Hai, grăbiți-vă! îi zoresc.

De îndată ce Arthur e gata, sar în şa şi pornesc spre lanurile de orz. Îmi văd soțul mergând călare pe marginea câmpului şi discutând cu vechilul; îl îmboldesc pe Arthur la un galop uşor şi-l ajung din urmă cu o grabă care îi face calul să se tragă într-o parte şi să tropăie în noroi.

— Uşurel! strigă soțul meu trăgând de frâu. Ce s-a întâmplat?

Drept răspuns, îi arunc scrisoarea şi-i fac semn vechilului să se îndepărteze, ca să nu poată auzi ce vorbim.

— Trebuie să-l luăm pe Henry! Jasper ne aşteaptă la Castelul Pembroke. E silit să plece. Trebuie să mergem acolo!

El se mişcă cumplit de încet. Ia scrisoarea şi o citeşte, apoi întoarce calul spre casă şi o citeşte iar, din mers.

— Trebuie să plecăm neîntârziat! îi spun.

— De îndată ce se va putea călători fără pericol.

— Trebuie să-mi aduc fiul aici! Chiar Jasper îmi spune să merg să-l iau!

— Judecata lui Jasper nu e dintre cele mai bune, după cum poate îți dai seama acum, de vreme ce cauza lui e pierdută, iar el se pregăteşte să fugă în Franța, Bretania sau Flandra, lăsându-ți fiul fără tutore.

— E silit să fugă!

— Oricum ar fi, va pleca. Sfaturile lui nu au greutate. Voi strânge o gardă potrivită şi, dacă drumurile sunt destul de sigure, voi merge să-l aduc pe Henry.

— Mergi *tu*?!

Sunt atât de neliniştită pentru soarta fiului meu încât uit să-mi ascund disprețul din glas.

— Da, chiar eu. Mă crezi prea decrepit ca să străbat călare drumul până-n Țara Galilor în grabă?

— S-ar putea să fie soldați pe drum! Oştirea lui William Herbert va păzi drumurile! Sunt şanse mari să le ieşi în cale.

— Atunci va trebui să nădăjduim că anii mei venerabili şi părul meu cărunt mă vor feri de primejdii, răspunde el zâmbind.

Nici măcar n-aud gluma.

— Trebuie să răzbați, altminteri Jasper îmi va lăsa băiatul singur la Pembroke şi Herbert îl va lua!

— Ştiu.

Intrăm în curtea grajdurilor şi el schimbă încet câteva vorbe cu Graham, maestrul lui de călărie. În clipa următoare, toți soldații din gardă dau năvală din casa noastră şi din curtea grajdurilor, iar clopotul capelei bate ca să-i cheme pe arendaşi la arme. Totul se face cu asemenea iuțeală şi temeinicie, încât bag de seamă pentru prima oară că soțul meu îşi struneşte bine oamenii.

— Pot să vin şi eu? îl întreb. Te rog, soțul meu! E fiul meu, vreau să-l aduc acasă în siguranță!

Pare îngândurat.

— Va fi un drum greu.

— Ştii că sunt puternică.

— Ar putea să se ivească primejdii. Graham spune că nu sunt oştiri prin preajmă, dar va trebui să străbatem cea mai mare parte din Anglia şi aproape toată Țara Galilor.

— Nu mă tem, şi mă voi supune poruncilor tale.

El tace câteva clipe.

— Te rog fierbinte! Soțul meu, suntem căsătoriți de trei ani şi jumătate şi nu ți-am cerut niciodată nimic.

El încuviințează din cap.

— Prea bine. Poți veni şi tu. Du-te şi împachetează-ți lucrurile! Poți lua cu tine doar o desagă. Dă poruncă să mi se pună şi mie un rând de haine. Dă poruncă să se pregătească provizii pentru cincizeci de oameni.

Dacă aş conduce casa, aş face eu însămi asta, dar sunt încă slujită ca un oaspete. Aşa că descalec, merg la mai-marele peste servitori şi-i spun că stăpânul lui, eu şi garda plecăm într-o călătorie şi vom avea nevoie de mâncare şi băutură. Apoi le poruncesc servitoarei mele şi servitorului lui Henry să împacheteze o desagă pentru amândoi, după care mă întorc în curtea grajdurilor să aştept.

Totul e gata într-un ceas; soțul meu iese din casă cu mantia de călătorie pe braț.

— Ai o mantie groasă? mă întreabă. Nu, aşa mă gândeam şi eu. Poți s-o iei pe asta, iar eu voi folosi una veche. Ia-o, leag-o de şa.

Arthur stă neclintit când încalec, de parcă ar şti că avem treabă. Soțul meu îşi mână calul lângă al meu.

— Dacă zărim vreo oştire, Will şi fratele lui te vor duce în altă parte. Vei face aşa cum îți vor cere ei. Au poruncă să te aducă acasă ori la cea mai apropiată casă sigură cât de iute pot. Sarcina lor e să te ferească de primejdii; vei face aşa cum spun ei.

— Nu şi dacă e oştirea noastră, îi atrag luarea-aminte. Dacă ne întâlnim pe drum cu oştirea reginei?

El se strâmbă şi răspunde scurt:

— Nu vom vedea oştirea reginei. Regina nu are cu ce să plătească măcar un arcaş, darămite o oştire. N-o vom mai vedea până nu reuşeşte să facă o alianță cu Franța.

— Ei bine, făgăduiesc, spun făcând un semn din cap spre Will şi spre fratele lui. Voi merge cu ei când mă vei înştiința că trebuie.

Soțul meu încuviințează din cap, mohorât la față, apoi îşi întoarce calul aşa încât să se afle în fruntea micii noastre gărzi – vreo cincizeci de oameni călare, înarmați doar cu o mână de săbii şi câteva securi – şi ne conduce la drum spre apus, către Țara Galilor.

Ne trebuie mai bine de zece zile, călărind întins în fiecare din ele, ca să ajungem. Mergem spre apus pe drumuri proaste, ocolind oraşul Warwick şi luând-o peste câmpuri ori de câte ori putem, de teamă să nu ne întâlnim cu vreo oştire – orice fel de oştire, prietenă sau duşmană. În fiecare seară trebuie să mergem într-un sat, într-o cârciumă sau într-o abație şi să găsim pe cineva care să ne călăuzească a doua zi. Ne aflăm în inima Angliei şi puțini oameni cunosc ținutul de dincolo de hotarele parohiei lor. Soțul meu trimite cercetaşi cu vreo milă şi jumătate înaintea noastră, cu poruncă aspră ca, dacă văd vreun soldat din vreo armată, să se întoarcă în galop ca să ne prevină, noi urmând să ieşim de pe drum şi să intrăm în pădure, ca să ne ascundem. Nu-mi vine să cred că trebuie să

ne ascundem, chiar şi de propria noastră oştire! Facem parte din Casa de Lancaster, însă armata Lancaster pe care a abătut-o regina asupra propriei sale ţări a scăpat cu totul din frâu. În unele nopţi, soldaţii trebuie să doarmă în vreun hambar, în vreme ce Henry şi cu mine cerem găzduire într-o casă de fermier. În alte nopţi luăm o cameră la un han de pe drum, iar într-o seară suntem găzduiţi la o abaţie unde există zeci de odăi de oaspeţi şi unde călugării sunt obişnuiţi să servească mici oştiri aflate în marş între o bătălie şi alta. Nici măcar nu suntem întrebaţi pe care lord îl slujim, însă văd că în biserică nu e lăsat la vedere pic de aur sau de argint. Pesemne că şi-au îngropat odoarele în vreo ascunzătoare şi se roagă să vină iarăşi vremuri de pace.

Nu mergem la marile reşedinţe şi nici la castelele pe care le vedem uneori pe dealuri, cu faţada spre drum, sau adăpostite de păduri dese. Victoria Casei de York e atât de deplină încât nu îndrăznim să dăm de veste că mergem să-l salvăm pe fiul meu, moştenitor al Casei de Lancaster. Acum înţeleg ce a încercat să-mi spună mai demult soţul meu Henry: că ţara noastră e vătămată nu doar de război, ci şi de ameninţarea necontenită a războiului. Familii care au fost prietene şi vecine ani la rând se ocolesc acum înfricoşate, chiar şi eu, în drum spre ţinutul aflat altădată în stăpânirea întâiului meu soţ, al cărui nume e iubit şi azi, mă tem să întâlnesc pe cineva care ar putea să mă ţină minte.

Pe drum, când sunt istovită şi mă dor toate oasele, aflu că Henry Stafford ţine la mine, fără să facă mare zarvă sau să-mi dea de înţeles că sunt o femeie slabă şi n-ar fi trebuit să vin. Mă dă jos de pe cal când oprim să ne odihnim şi se îngrijeşte să am vin şi apă. Când poposim să cinăm îmi aduce cu mâna lui mâncarea, chiar înainte să fie el servit, iar apoi îşi întinde mantia ca să-mi fie culcuş, mă înveleşte şi mă pune să mă odihnesc. Avem noroc cu vremea: pe timpul călătoriei noastre nu plouă deloc. Dimineaţa călăreşte alături de mine şi mă învaţă cântecele pe care le cântă soldaţii: melodii deşucheate, la care născoceşte versuri noi pentru mine.

Mă face să râd cu cântecele lui prosteşti şi-mi povesteşte despre copilăria lui ca mezin al vestitei case Stafford şi cum tatăl lui l-a hărăzit Bisericii, iar el s-a rugat să-l cruţe. Părinţii au refuzat să renunţe la planul lor, până când el i-a spus

preotului că se teme că e posedat de diavol, iar atunci neliniştea lor pentru starea sufletului său a fost atât de mare, încât au renunțat la gândul de a-l încredința preoției.

Îi povestesc la rândul meu cum am vrut să fiu o sfântă şi cât de bucuroasă am fost când am văzut că am genunchi de sfântă, iar lucrul ăsta îl face să râdă tare, îşi lasă mâna peste a mea, care ține hățurile, îmi spune că sunt o copilă iubită, numai a lui.

L-am crezut laş când n-a vrut să plece la război şi când s-a întors atât de tăcut de pe câmpul de luptă, dar m-am înşelat. E un om foarte prevăzător şi nu crede din toată inima în nimic. N-a vrut să fie preot, pentru că nu se putea dărui pe de-a-ntregul lui Dumnezeu. Se bucura că nu e primul născut, căci nu voia să fie duce şi capul unei familii atât de însemnate. Face parte din Casa de Lancaster, însă nu o place pe regină şi se teme de ea. E duşmanul Casei de York, dar îl prețuieşte pe Warwick şi admiră curajul băiețandrului de York şi şi-a predat sabia în mâinile lui. Nici n-ar visa să plece în exil, ca Jasper; îi place prea mult căminul lui. Nu se ia după niciun lord, ci gândeşte singur şi acum înțeleg încotro bate când spune că nu e un ogar care să chelălăie când vânătorul suflă din corn. Cumpăneşte totul în lumina a ceea ce ar putea fi drept şi a ceea ce ar putea fi cel mai bine pentru el însuşi, pentru familia lui, pentru aliații lui şi chiar pentru țara lui. Nu e omul care să se dăruiască cu uşurință. Nu ca Jasper. Nu e omul potrivit pentru aceste vremuri ale pasiunii şi ale firilor înfierbântate.

— Puțină prevedere, spune el zâmbindu-mi în timp ce Arthur pleoscăie netulburat prin apa marelui vad de pe râul Severn, poarta spre Țara Galilor. Ne-am născut în vremuri grele, când bărbatul şi chiar şi femeia trebuie să-şi aleagă singuri drumul, trebuie să aleagă cui să-i fie loiali. Cred că e bine să înaintăm cu grijă şi să gândim înainte de-a face ceva.

— Eu am socotit întotdeauna că omul trebuie să facă ceea ce e drept. Şi nimic altceva.

— Da, dar să nu uităm că voiai să fii sfântă, răspunde el zâmbind. Acum eşti mama unui copil; acum trebuie să ții seamă nu doar de ceea ce e drept să faci, ci şi dacă acel lucru poate să-ți ofere siguranță, ție şi fiului tău. Vei vrea mai mult decât orice pe lume să-ți păzeşti copilul de primejdii. Siguranța fiului tău s-ar putea să însemne pentru tine mai mult decât

voia Domnului.

Preț de o clipă, vorbele lui mă nedumeresc.

— Dar, negreşit, Dumnezeu vrea ca fiul meu să fie în siguranță! Fiul meu e fără de păcat şi descinde din spița regească. Face parte din adevărata casă regală. Negreşit, Dumnezeu vrea ca el să fie în siguranță, pentru a sluji Casa de Lancaster! Ceea ce vreau eu şi ceea ce vrea Dumnezeu trebuie să fie unul şi acelaşi lucru.

— Chiar crezi că Dumnezeu, în cerul lui, cu toți îngerii, aflat acolo de la începuturile timpului şi privind spre ziua Judecății de Apoi, se uită într-adevăr în jos la întreaga lume şi vă vede, pe tine şi pe micul Henry Tudor, şi spune că orice alegi să faci e voia Lui?

Simt că undeva în vorbele lui se strecoară o blasfemie. Răspund nesigură:

— Da, asta cred. Însuşi Isus Cristos m-a încredințat că sunt la fel de prețioasă precum crinii câmpului.

— Aşa şi eşti, răspunde el cu un zâmbet, de parcă m-ar mângâia cu o poveste.

Asta mă amuțeşte şi mă face să mă gândesc de-a lungul restului călătoriei din ziua aceea.

— Ia spune-mi, crezi că sunt mulți oameni ca tine, care nu şi-au dăruit inima unei tabere sau celeilalte? întreb în seara aceea, când mă ajută să descalec în curtea unui mic han murdar de pe drumul spre Cardiff.

El bate uşor cu palma gâtul întunecat al lui Arthur.

— Cred că cei mai mulți oameni aleg să urmeze casa care le poate făgădui pace şi siguranță. Există credința față de rege, fără îndoială; nimeni nu poate tăgădui că regele Henric e regele încoronat al Angliei. Dar dacă nu e în stare să domnească? Dacă se îmbolnăveşte iar şi nu poate face nimic? Dacă e la porunca reginei? Dacă ea e sfătuită prost? Cum poate fi o crimă să-l vrei în locul lui pe următorul moştenitor? Dacă pretendentul este şi el din spița regească? Dacă-i e rudă apropiată, văr? Dacă are drepturi tot atât de întemeiate la tron ca şi Henric?

Sunt atât de istovită încât mă sprijin de greabănul mare al lui Arthur, iar atunci soțul meu mă trage spre el şi mă cuprinde în brațe.

— Nu-ți mai face griji în legătură cu asta acum. Cel mai

însemnat lucru e să-l luăm pe băiatul tău şi să ne încredinţăm că e în siguranţă. După aceea te vei putea gândi cine aţi vrea, Dumnezeu şi cu tine, să cârmuiască regatul.

În cea de-a zecea dimineaţă a călătoriei noastre, mergând de-acum pe drumeaguri înguste şi pietroase, printr-un ţinut muntos înalt, soţul meu îmi spune:

— Ar trebui să ajungem pe la amiază.

Îmi scapă un icnet la gândul că-mi voi revedea băiatul atât de curând. Trimitem cercetaşi înainte, spre castel, ca să vadă dacă ne putem apropia fără nicio primejdie. Totul pare liniştit. Aşteptăm într-un loc unde nu putem fi văzuţi şi soţul meu îmi arată că porţile castelului sunt deschise, iar podul mobil – coborât şi, pe când privim, o fată iese cu un cârd de gâşte şi le mână către râu.

— Pare să fie sigur, spune prevăzător soţul meu.

Descalecă, mă ajută să cobor din şa şi mergem împreună pe malul celălalt al râului. Gâştele înoată în apă, iar câteva îşi vâră pliscul galben în mâl; fata şade pe mal şi frământă între degete o bucată de dantelă.

— Fată, cine-i stăpânul castelului? o întreabă soţul meu.

La auzul vocii lui, ea tresare, se ridică iute în picioare şi-i face o reverenţă.

— A fost contele de Pembroke, dar el a fugit la război, răspunde fata atât de tărăgănat încât abia-i pot desluşi vorbele.

— A pus cineva stăpânire pe castel de la plecarea lui?

— Nţţ, nădăjduim numai să se-ntoarcă. Ştiţi unde-i, domnule?

— Nu ştiu. Băiatul cel mic e în castel?

— Micul conte? Da, i-acolo. Eu ţin şi găini şi-i trimit în fiece dimineaţă un ou bun, atunci ouat.

— Chiar? o întreb, neizbutind să-mi ţin încântarea în frâu. Mănâncă un ou proaspăt în fiecare dimineaţă la micul dejun?

— O, da! Şi se zice că-i place o felie de pui fript la cină.

— Câţi soldaţi sunt în gardă? ne întrerupe soţul meu.

— O sută, spune fata. Da' de trei ori pe-atâţia au plecat la luptă cu Jasper Tudor şi nu s-au mai întors. Se zice că a fost o înfrângere groaznică. Se zice că Dumnezeu a pus pe cer trei sori, ca să-i blesteme pe băieţii noştri, şi acuma cei trei fii York

or să ne blesteme țara!

Soțul meu îi aruncă un ban peste apă, iar fata îl prinde cu mâini lacome. Ne întoarcem la locul de la cotul drumului unde sunt ascunşi oamenii noştri şi încălecăm. Soțul meu le porunceşte să desfăşoare flamurile şi înaintăm la pas, oprindu-ne când ne porunceşte el.

— Nu vrem să fim întâmpinați cu un val de săgeți, îmi spune el. Tu, Will şi Stephen mergeți la coada grupului, ca să fiți mai în siguranță.

Ard de nerăbdare să intru în castelul care mi-a fost cândva cămin, dar fac cum îmi porunceşte şi înaintăm încet, până ni se strigă amenințător de pe zidurile castelului să spunem cine suntem; auzim în acelaşi timp huruitul lanțului şi bariera-ghilotină coboară zăngănind. Soțul meu şi purtătorul lui de stindard se apropie de poartă şi-i strigă străjerului de pe zidul castelului numele noastre, iar atunci bariera-ghilotină se ridică scârțâind şi intrăm în curte.

Arthur se duce pe dată la vechea lespede de încălecat, iar eu cobor din şa fără ajutor şi las hățurile. Se îndreaptă imediat spre fostul lui grajd, ca şi cum ar fi rămas calul de luptă al lui Owen Tudor. Rândaşul scoate un strigăt de uimire când îl vede; eu mă duc repede la uşa din față, iar majordomul o deschide larg, mă recunoaşte, cu toate că acum sunt mai înaltă, şi se înclină în fața mea:

— Milady!

— Unde-i fiul meu? îl întreb. În odăile copilului?

— Da. Spun îndată să vi-l aducă.

— Merg eu sus, răspund şi, fără să mai aştept, urc scările în fugă şi dau buzna în odaia lui.

Henry ia cina. I s-a aşternut masa cu lingură şi cuțit, şade în capul mesei şi e servit aşa cum se cuvine, aşa cum trebuie servit un conte. Întoarce căpşorul la intrarea mea şi mă priveşte fără să mă recunoască. Părul lui cârlionțat e şaten, ca al unui murg mai deschis la culoare, cum spunea Jasper; ochii îi sunt căprui. Fața lui şi-a păstrat rotunjimea de prunc, dar nu mai e prunc, ci băiat, un băiețel de patru ani.

Se dă jos de pe scaun – trebuie să folosească stinghiile ca pe nişte trepte – şi se apropie de mine. Se înclină – a fost bine educat – şi rosteşte cu un glas uşor tărăgănat:

— Fiți bine-venită, doamnă, la Castelul Pembroke! Eu sunt

contele de Richmond.

Mă las în genunchi, ca să ajung cu fața la aceeaşi înălțime cu a lui. Tânjesc din adâncul sufletului să-l cuprind năvalnic în brațe, dar nu trebuie să uit că pentru el sunt o străină.

— Cred că unchiul tău Jasper ți-a vorbit despre mine, îi spun.

Fața i se luminează de bucurie.

— E aici? E în siguranță?

Clatin din cap.

— Nu, îmi pare rău. Cred că e în siguranță, dar nu-i aici.

Îi tremură buzele. Mă tem atât de tare că va plânge încât întind mâna spre el, dar îşi îndreaptă îndată spinarea şi văd cum i se încordează fălcile, semn că-şi înăbuşă lacrimile. Îşi muşcă buza de jos.

— Se va întoarce?

— Sunt încredințată că da. Curând.

Încuviințează tăcut, clipeşte şi o lacrimă i se rostogoleşte pe obraz.

— Sunt mama ta, lady Margaret, îl înştiințez. Am venit să te iau acasă la mine.

— Sunteți mama mea?

Dau să zâmbesc, însă îmi scapă un suspin.

— Da. Am călătorit aproape zece zile călare, ca să vin la tine şi să mă încredințez că eşti în siguranță.

— Sunt în siguranță, răspunde el solemn. Aştept doar să vină acasă unchiul Jasper. Nu pot veni cu voi. El mi-a spus să rămân aici.

Uşa din spatele meu se deschide şi Henry intră tăcut.

— El e soțul meu, sir Henry Stafford, îi spun fiului meu.

Băiatul se depărtează de masă şi se înclină. Jasper l-a educat bine. Soțul meu îşi ascunde zâmbetul şi se înclină ceremonios la rândul lui.

— Fiți bine-venit la Castelul Pembroke, domnule.

— Îți mulțumesc, răspunde soțul meu, apoi îmi aruncă o privire, zărindu-mi lacrimile din ochi şi fața îmbujorată. Totul e bine?

Fac un gest neputincios cu mâna, ca pentru a spune că da, totul e bine, mai puțin faptul că fiul meu se poartă cu mine ca un străin politicos şi singurul om pe care vrea să-l vadă e Jasper, care e un trădător dovedit şi în exil pe viață. Soțul meu

dă din cap, cu aerul că înțelege toate astea, şi apoi se întoarce spre fiul meu.

— Oamenii mei au venit călare tocmai din Anglia şi au cai grozav de buni. Mă întreb dacă ai vrea să-i vezi în şa înainte să fie duşi caii la păşune.

Henry se luminează pe dată.

— Câți oameni?

— Cincizeci de gărzi înarmate, câțiva servitori şi cercetaşi.

Henry încuviințează. Băiatul ăsta s-a născut într-o țară aflată în război şi a fost crescut de unul dintre cei mai mari comandanți ai casei noastre. E mult mai dornic să cerceteze trupele decât să-şi ia cina.

— Mi-ar plăcea să-i văd. Mă duc să-mi iau haina.

Intră în odaia lui personală şi-l auzim strigându-şi dădaca să-i aducă haina cea mai bună, pentru că merge să cerceteze garda mamei sale. Henry îmi zâmbeşte şi spune:

— Simpatic băiețaş.

— Nu m-a recunoscut! zic înăbuşindu-mi lacrimile, însă tremurul vocii mă trădează. Habar n-are cine sunt. Nu-s decât o străină pentru el!

— Fireşte, dar va învăța, răspunde liniştitor Henry. Va ajunge să te cunoască. Poți să-i fii mamă. Are doar patru ani; ai pierdut numai trei ani din viața lui, o poți lua de la capăt cu el. Şi a fost crescut şi educat bine.

— E băiatul lui Jasper până-n măduva oaselor! strig plină de gelozie.

Henry îmi aşază mâna pe brațul lui.

— Iar acum îl vei face al tău. După ce-mi vede oamenii, arată-i-l pe Arthur şi spune-i că a fost calul de luptă al lui Owen Tudor, dar acum e al tău. Vei vedea, va vrea să ştie totul despre asta şi vei putea să-i spui tot felul de poveşti.

Mă aşez în tăcere pe un jilț în odaia copilului în vreme ce Henry e pregătit de culcare. Mai-marea peste odăile copiilor e tot femeia luată în slujbă de Jasper când s-a născut fiul meu; ea l-a îngrijit toată viața. Simt că ard de invidie față de felul degajat în care se poartă cu el, față de felul prietenesc în care-l ia pe genunchi şi-l dezbracă de cămaşă, față de felul familiar în care-l gâdilă pe când îl îmbracă în cămaşa de noapte şi-l mustră că se zbate ca un țipar din râul Severn. El e încântător

de în largul lui cu ea, dar din când în când îşi aduce aminte de prezenţa mea şi-mi aruncă un mic surâs timid, ca acela oferit de un copil politicos unui străin.

— Aţi vrea să-l auziţi cum îşi face rugăciunile? mă întreabă femeia când el intră în odaia de culcare.

Înciudată, pe locul al doilea, o urmez ca să-l văd cum îngenunchează la picioarele patului cu baldachin, îşi împreunează mâinile şi rosteşte *Tatăl nostru* şi rugăciunile de seară. Ea îmi întinde o carte de rugăciuni prost copiată, din care citesc rugăciunea scurtă de zi şi rugăciunea pentru seară şi-l aud îngânând cu glas subţire „Amin". Apoi îşi face cruce, se ridică şi se duce la ea să-şi primească binecuvântarea. Ea face un pas în spate şi-i arată printr-un semn că trebuie să îngenuncheze dinaintea mea. Văd cum i se lasă în jos colţurile gurii, dar îngenunchează ascultător dinaintea mea, iar eu îmi las mâna pe creştetul lui şi spun:

— Domnul să te binecuvânteze şi să te apere, fiule!

El se ridică, apoi fuge şi se aruncă în pat, săltând pe el până când ea dă cearşaful la o parte, îl înveleşte bine şi la urmă se apleacă şi-l sărută cu o mişcare firească, făcută pe negândite.

Stângace, o străină în odaia lui, nesigură dacă sunt binevenită, mă apropii de patul lui şi mă aplec. Îl sărut. Are obrazul cald, pielea îi miroase ca o pâinică abia scoasă din cuptor şi e tare ca a unei piersici calde.

— Noapte bună, îi spun din nou.

Mă retrag de lângă pat. Femeia mută lumânarea departe de perdele şi-şi trage jilţul lângă foc. Va sta cu el până adoarme, cum face în fiecare seară, cum a făcut în fiecare seară de la naşterea lui. A adormit în scârţâitul tălpigelor balansoarului ei şi cu imaginea liniştitoare a chipului ei iubit în lumina focului. N-am nimic de făcut aici; fiul meu n-are câtuşi de puţin nevoie de mine.

— Noapte bună, repet şi ies fără zgomot din odaia lui.

Închid uşa odăii sale personale şi mă opresc în capul scării de piatră. Sunt gata să cobor în căutarea soţului meu, când aud o uşă deasupra mea, sus în turn, deschizându-se încet. E o uşă ce dă afară, pe acoperiş, unde Jasper obişnuia să urce uneori ca să privească stelele sau, în vremurile grele, să scruteze ţinutul în căutarea vreunei oştiri duşmane. Primul meu gând e că Herbert cel Negru a strecurat pe cineva în

Castelul Pembroke şi că acel om coboară scara cu cuțitul scos din teacă, pregătindu-se să-şi lase oamenii să intre pe poarta fortificată. Mă lipesc de uşa odăii de dormit a lui Henry, gata să dau buzna înăuntru şi să trag zăvorul. Trebuie să-l feresc de primejdie. Pot să dau alarma de la fereastra odăii lui de dormit. Mi-aş da viața pentru el!

Aud un pas uşor, apoi uşa ce dă spre acoperiş închizându-se, apoi o cheie răsucită în broască, şi-mi țin răsuflarea ca să nu se audă altceva în afară de pasul uşor care-mi spune că un om, nu se ştie cine, coboară fără zgomot scara de piatră în spirală a turnului.

Dintr-odată, ca şi cum l-aş putea recunoaşte după pas, ştiu că e Jasper, aşa că ies din umbră şi şoptesc:

— Jasper! O, Jasper!

El coboară ultimele trei trepte dintr-un salt, mă cuprinde în brațe şi mă strânge la piept, pe când brațele mele îi înlănțuie spatele lat şi ne agățăm unul de altul, ca şi cum n-am putea îndura să ne dăm drumul. Mă trag puțin înapoi ca să-l pot privi, iar în clipa aceea gura lui se lipeşte de-a mea şi mă sărută şi o dorință şi o ardoare atât de mari îmi străbat trupul încât mi se pare că e ca atunci când te rogi şi Dumnezeu răspunde dintr-un stâlp de foc.

Gândul la rugăciune mă face să mă desprind de el gâfâind, iar el îmi dă drumul îndată.

— Îmi pare rău.

— Nu!

— Credeam că eşti la cină sau pe veranda închisă. Voiam să vin la tine şi la soțul tău fără zgomot.

— Am stat cu băiatul meu.

— S-a bucurat să te vadă?

Fac un mic gest.

— Se gândeşte mai mult la tine. Îi e dor de tine. De când eşti aici?

— Sunt în ținut de aproape o săptămână. N-am vrut să vin la castel de frica iscoadelor lui Herbert. N-am vrut să-l aduc pe capul nostru. Aşa că m-am ascuns pe dealuri, aşteptându-te să vii.

— Am venit cât de iute am putut. O, Jasper, chiar trebuie să pleci?

Brațul lui îmi înlănțuie iarăşi talia şi nu mă pot abține: mă

sprijin de el. Sunt mai înaltă acum, capul mi se odihneşte pe umărul lui. Simt că mă potrivesc cu el, ca şi cum trupul lui ar fi o sculptură cioplită în aşa fel încât să se potrivească cu al meu. Simt că mă voi zvârcoli de durere toată viața dacă vom fi despărțiți.

— Margaret, iubirea mea, trebuie să plec! spune el simplu. S-a pus un preț pe capul meu şi între Herbert şi mine e o duşmănie aprigă. Dar mă voi întoarce! Voi pleca în Franța sau în Scoția, voi strânge soldați pentru adevăratul rege şi mă voi întoarce cu o armată. Poți fi încredințată! Mă voi întoarce şi castelul ăsta va fi din nou al meu, când Casa de Lancaster se va afla iarăşi pe tron şi vom fi învins.

Îmi dau seama că mă agăț de el; îmi descleştez mâinile de pe haina lui, fac un pas îndărăt şi mă silesc să-l las să plece. Depărtarea pe care o pun între noi, nu mai mult decât un pas, e un gol de neîndurat.

— Dar tu ce faci, îți e bine? (Ochii lui albaştri şi direcți îmi cercetează fața, coboară încet pe trupul meu.) Copii?

— Nu, răspund scurt. Nu pare să se întâmple. Nu ştiu de ce.

— Se poartă bine cu tine?

— Da. Îmi dă voie să organizez capela cum doresc şi mă lasă să studiez. Îmi dă o sumă generoasă din venitul pământurilor mele. Ba chiar îmi aduce cărți şi mă ajută la latină.

— Un adevărat răsfăț, spune el solemn.

— Păi, pentru mine este.

— Cum se înțelege cu regele Edward? Te pândeşte vreun pericol?

— Nu cred. A luptat pentru regele Henric la Towton…

— A mers la război?!

Sunt cât pe ce să chicotesc.

— Da, şi nu cred că i-a plăcut prea mult. Însă a fost iertat şi iertarea lui ar trebui să mă cuprindă şi pe mine. Îl vom lua pe Henry cu noi şi vom trăi paşnic. Când adevăratul rege va recăpăta ce i se cuvine de drept, vom fi pregătiți. Mă îndoiesc că York îşi va bate capul cu noi. De bună seamă, are duşmani mai mari. Sir Henry nu joacă un rol însemnat în treburile lumii; îi place să stea acasă liniştit. De bună seamă, a izbutit să fie atât de lipsit de însemnătate, încât nimeni nu se va obosi cu noi.

Jasper zâmbeşte cu gura până la urechi – un bărbat tânăr,

născut ca să joace un rol în treburile de seamă ale lumii, căruia îi e cu neputință să stea acasă liniştit.

— Poate. Oricum, mă bucur că vă va feri de primejdii, pe tine şi pe băiat, cât sunt plecat.

Nu pot să nu fac un pas către el şi să nu-l apuc din nou de pieptii hainei, ca să-l pot privi deschis în față. Brațul lui îmi înlănțuie mijlocul şi mă trage mai aproape.

— Jasper, cât vei lipsi?

— Mă întorc de îndată ce reuşesc să adun o oştire care să poată recâştiga Țara Galilor pentru rege, îmi făgăduieşte el. Acestea sunt pământurile mele şi cauza mea. Tatăl meu a murit pentru ele, la fel şi fratele meu; nu voi lăsa ca moartea lor să fie zadarnică!

Încuviințez în tăcere. Îi simt prin haină căldura puternică a trupului.

— Să nu te laşi amăgită că York e adevăratul rege, mă previne el într-o şoaptă poruncitoare. Îndoaie genunchii, pleacă-ți capul şi zâmbeşte, dar să ții minte mereu că Lancaster e casa regală şi că, atâta vreme cât regele e în viață, avem un rege. Atâta vreme cât prințul Edward e în viață, avem un prinț de Wales şi atâta vreme cât fiul tău e în viață, avem un moştenitor al tronului. Rămâi credincioasă Casei de Lancaster!

— Sunt şi voi fi mereu, îi şoptesc. Pentru mine nu va exista niciodată altul decât…

Un zăngănit venit de jos, din puțul scării, ne face pe amândoi să tresărim şi-mi aminteşte că ar trebui să fiu la cină.

— Vii să mănânci cu noi?

El clatină din cap.

— E mai bine să nu fiu văzut. În clipa în care află că sunt aici, Herbert va înconjura castelul şi nu vreau ca tu şi băiatul să fiți în pericol. Mi se va trimite ceva de mâncare în odăile copilului, iar după cină mă voi întâlni cu tine şi cu soțul tău pe veranda închisă şi mâine-dimineață voi pleca.

Îmi încleştez mai tare pumnii pe haina lui.

— Atât de curând? Nu se poate să pleci atât de curând! Abia am apucat să te văd! Henry va vrea să te vadă!

— Trebuie să plec; cu cât rămân mai mult, cu atât te afli în pericol mai mare şi cu atât e mai probabil să fiu prins. Acum, că băiatul e în grija ta, pot să plec de lângă el cu inima

împăcată.

— Şi de lângă mine poți să pleci?

El zâmbeşte în felul lui strâmb.

— Ah, Margaret, de când te cunosc ai fost mereu soția altui bărbat! Se dovedeşte că sunt un îndrăgostit de felul celor de la curte. Trubadurul unei doamne aflate departe. Nu cer decât un zâmbet şi să mă pomeneşti în rugăciunile tale. Iubesc de la depărtare.

— Dar de data asta va fi de la foarte mare depărtare! răspund copilăreşte.

Tăcut, ridică cu blândețe un deget spre obrazul meu şi şterge lacrima singuratică.

— Cum voi trăi fără tine? şoptesc.

— Nu pot face nimic care să te dezonoreze, spune el cu blândețe. Adevărat, Margaret, n-aş putea! Eşti văduva fratelui meu şi fiul tău poartă un nume măreț. Trebuie să te iubesc şi să te slujesc, iar în clipa asta te slujesc cel mai bine plecând şi adunând o oştire ca să iau din nou în stăpânire pământurile fiului tău şi să-i apăr pe cei care-i tăgăduiesc casa.

Sunetul trâmbiței ce vesteşte că va fi servită cina răsună în puțul de piatră al scării, făcându-mă să tresar.

— Du-te, spune Jasper. Mă voi întâlni cu tine şi cu soțul tău pe verandă mai târziu. Poți să-l înştiințezi că sunt aici.

Mă împinge uşurel şi pornesc pe scări în jos. Uitându-mă în urmă, îl văd că intră în odăile copilului. Îmi dau seama că are încredere să-şi pună viața în mâinile dădacei lui Henry şi că s-a dus să stea lângă băiatul meu adormit.

După cină, Jasper ni se alătură pe veranda acoperită.

— Voi pleca mâine-dimineață devreme, ne înştiințează el. Sunt aici nişte oameni în care am încredere că mă vor duce până la Tenby. Acolo mă aşteaptă o corabie. Herbert mă caută prin partea de miazănoapte a Țării Galilor; n-are cum să ajungă la vreme, chiar dacă află că sunt aici.

Îi arunc o privire soțului meu şi întreb:

— Putem veni cu tine, să te petrecem?

Jasper aşteaptă cuviincios să hotărască soțul meu.

— Cum doreşti, răspunde sir Henry nepăsător. Dacă Jasper e încredințat că nu-i niciun pericol. Pe băiat l-ar putea ajuta să te vadă plecând în siguranță; pesemne că-ți va duce grozav

dorul.

— Nu-i cine ştie ce pericol, spune Jasper. Credeam că Herbert e pe urmele mele, dar s-a luat după o urmă greşită.

— Atunci ne vedem în zori, încheie politicos soțul meu, după care se ridică în picioare şi-mi întinde mâna. Haide, Margaret!

Şovăi. Vreau să rămân lângă foc cu Jasper. El pleacă mâine şi nu vom mai petrece nici măcar o clipă singuri. Mă mir că soțul meu nu vede asta şi nu înțelege că poate vreau să petrec ceva vreme singură cu acest prieten al meu din copilărie, cu tutorele fiului meu.

Zâmbetul lui ostenit mi-ar fi spus – dacă m-aş fi uitat la el – că înțelege pe deplin şi chiar mai mult decât atât.

— Vino, nevastă, rosteşte el cu blândețe.

La această chemare, Jasper se ridică şi se pleacă asupra mâinii mele, aşa că sunt silită să merg la culcare cu soțul meu şi să-mi las prietenul cel mai scump, singurul meu prieten, să şadă singur lângă foc în ultima lui seară în căminul pe care l-am împărțit cândva.

Dimineață, băiatul meu Henry e alt copil. Fericirea îi luminează chipul; e mica umbră a unchiului său, pe care-l urmează ca un cățel devotat. Purtările îi rămân frumoase, poate chiar mai alese acum, când ştie că-l urmăreşte tutorele lui, dar în fiecare mişcare a sa e o mare bucurie când poate să ridice privirea şi să vadă zâmbetul de încuviințare al lui Jasper. Îl slujeşte ca un paj: stă mândru îndărătul lui ținându-i mănuşile, face un pas în față ca să ia frâul calului uriaş. La un moment dat îl opreşte pe un valet care aduce o cravaşă:

— Lordului Pembroke nu-i place cravaşa aceea. Adu-o pe cea cu mânerul împletit!

Iar omul se înclină şi dă fuga să îndeplinească porunca.

Jasper şi cu el cercetează împreună garda care s-a adunat ca să ne însoțească la Tenby. Henry merge întocmai ca Jasper, cu mâinile împreunate la spate, cu ochii ațintiți asupra chipurilor soldaților, deşi trebuie să se uite în sus, căci sunt mult mai înalți decât el. Se opreşte din când în când, la fel ca Jasper, ca să laude o armă bine lustruită sau un cal bine îngrijit. A-mi vedea băiețelul cum cercetează garda, o adevărată oglindă a marelui comandant care e unchiul său, e totuna cu a vedea un prinț făcându-şi ucenicia.

— Ce viitor crede Jasper că va avea copilul? îmi şopteşte soţul meu la ureche. Căci văd că educă aici un mic tiran.

— Crede că va domni în Ţara Galilor, la fel ca tatăl şi ca bunicul lui, spun scurt. Cel puţin atât.

— Şi cel mult?

Întorc capul şi nu răspund, căci ştiu cât de departe se întinde ambiţia lui Jasper în ce priveşte educaţia regească a fiului meu. Jasper creşte un moştenitor al tronului Angliei.

— Dacă oamenii ar fi avut arme sau măcar cizme, tabloul ar fi fost ceva mai impunător, îmi şopteşte la ureche soţul meu, englezul.

Şi bag de seamă pentru întâia oară că, într-adevăr, mulţi soldaţi din gardă sunt desculţi şi mulţi dintre ei au doar seceri sau cosoare. Sunt o oştire de ţărani, nu de soldaţi încercaţi. Cei mai mulţi dintre oştenii înăspriţi în luptă şi bine înarmaţi din garda lui Jasper au murit sub cei trei sori, la Mortimer's Cross, iar restul, la Towton.

Jasper ajunge la capătul şirului de soldaţi şi pocneşte din degete să-i fie adus calul. Henry se întoarce şi-i face semn din cap valetului, ca pentru a-i spune să se grăbească. Va călări în şa cu unchiul lui, în faţa sa; şi îmi dau seama, după felul încrezător în care Jasper saltă în şaua cea mare şi apoi se apleacă să-i întindă mâna lui Henry, că au făcut deseori acest lucru. Henry se ridică pe vârfuri ca să prindă mâna mare a lui Jasper şi e urcat în şa, în faţa lui. Se cuibăreşte în strânsoarea hotărâtă a unchiului său şi străluceşte de mândrie.

— Să pornim! comandă Jasper încet. Pentru Dumnezeu şi pentru Tudori!

Mă gândesc că Henry va plânge când ajungem în micul port pescăresc Tenby şi Jasper îl coboară din şa şi apoi sare lângă el. Jasper îngenunchează preţ de câteva clipe, capul lui arămiu şi buclele castanii ale lui Henry aflându-se foarte aproape. Apoi se ridică şi spune:

— Ca un Tudor, da, Henry?

Ridicând ochii către unchiul lui, băieţelul meu răspunde:

— Ca un Tudor, domnule!

Cei doi dau mâna solemn. Jasper îl bate pe spate atât de tare încât e cât pe ce să-l dărâme, apoi se întoarce spre mine şi-mi spune:

— Mult noroc! Nu-mi plac despărțirile lungi.

— Mult noroc, rostesc la rândul meu.

Glasul îmi tremură şi nu îndrăznesc să adaug altceva în fața soțului meu şi a oamenilor din gardă.

— Îți voi scrie, făgăduieşte Jasper. Ai grijă de băiat. Să nu-l răsfeți!

Mă supără atât de tare faptul că Jasper îmi spune cum să am grijă de propriul meu fiu, încât câteva clipe nici nu pot vorbi, dar îmi muşc buza şi răspund:

— Aşa voi face.

Jasper se întoarce spre soțul meu şi i se adresează ceremonios:

— Îți mulțumesc că ai venit. Mă bucur să-l las pe Henry în siguranță, în grija unui tutore în care pot avea încredere.

Soțul meu înclină capul şi răspunde încet:

— Mult noroc! Voi avea grijă de amândoi.

Jasper se răsuceşte pe călcâie şi e gata să se depărteze, dar se opreşte, se întoarce la Henry şi-l ridică în brațe ca să-l îmbrățişeze iute şi strâns. Când îl lasă jos cu blândețe, bag de seamă că ochii albaştri ai lui Jasper sunt plini de lacrimi. Însă pe urmă ia frâul calului şi-l conduce cu grijă, fără zgomot, pe rampa corabiei. Îl însoțesc vreo doisprezece oameni; ceilalți aşteaptă alături de noi. Le privesc fugar chipurile şi văd întristarea zugrăvită pe ele când stăpânul şi comandantul lor îi strigă căpitanului corabiei că poate ridica ancora.

Oamenii desfac parâmele şi ridică pânzele. La început corabia pare că nu se mişcă deloc, dar apoi pânzele flutură şi se zbat în vânt şi forța fluxului o împinge, depărtând-o de cheiul de piatră. Fac un pas înainte şi-mi las mâna pe umărul băiețelului meu, care tremură ca un mânz. Nu întoarce capul la atingerea mea; îşi încordează privirea ca să-şi vadă tutorele până-n ultima clipă. Abia când corabia nu mai e decât o pată îndepărtată pe mare, răsuflă adânc, întretăiat, pleacă fruntea şi-i simt umerii cutremurați de un suspin.

— Ai vrea să mergi călare cu mine în şa? îl întreb încet. Poți să stai în fața mea, cum ai făcut cu Jasper.

El ridică privirea spre mine şi spune:

— Nu, mulțumesc, milady.

În următoarele săptămâni pe care le petrecem la Castelul

Pembroke mă dedic fiului meu. O ceată înarmată, doar ceva mai răsărită decât una de tâlhari, amenință drumul spre Anglia, aşadar soțul meu hotărăşte că suntem mai în siguranță aşteptând la Pembroke ca aceasta să plece mai departe decât dacă am porni la drum, căci am putea să ne întâlnim cu ea. Aşa că stau lângă micul Henry în timp ce învață cu preceptorul tocmit de Jasper, mă plimb cu el călare dimineața, îl privesc cum se pregăteşte pentru turnir cu mica paiață pe care i-a făcut-o Jasper pe câmpul din spatele grajdurilor. Mergem călare împreună pe malul râului, ne plimbăm cu o barcă de pescuit şi le cerem servitorilor să facă focul pe nisip, ca să putem prăji la frigare peştii prinşi şi să-i mâncăm. Îi dăruiesc jucării, o carte şi un ponei nou, numai al lui. Îi copii cu mâna mea rugăciunile de zi în engleză, într-o traducere mai bună din latină. Mă joc cu el cu mingea şi cu cărțile de joc, îi cânt poezioare pentru copii şi-i citesc în franceză. Îl bag în pat şi petrecem seara punând la cale ce i-ar plăcea să facă a doua zi. Dimineața îl trezesc cu un zâmbet. Nu-l pedepsesc niciodată – îl las pe preceptor să facă asta. Nu-l trimit niciodată să-şi schimbe hainele şi nu-l dojenesc pentru că s-a murdărit – o las pe dădacă să facă asta. Pentru el sunt tovarăşa de joacă desăvârşită, mereu fericită, mereu gata să intre în joc, mereu bucuroasă să-l lase să aleagă jocul şi bucuroasă să-l lase să câştige; în fiecare seară îngenunchează lângă pat să se roage şi eu îngenunchez lângă el. Şi-n fiecare seară, orice am făcut împreună în ziua aceea, oricât de senină pare să-i fi fost inima, se roagă la Dumnezeu să i-l trimită acasă pe unchiul Jasper, ca să poată fi din nou fericiți.

— Cum se face că încă ți-e atât de dor de Jasper? îl întreb pe când îl învelesc.

Am grijă să-mi iau un glas detaşat, aproape nepăsător. Fețişoara i se luminează pe perna înfățată în pânză albă. Gândul la unchiul lui îl face să strălucească de bucurie.

— E stăpânul meu, spune el simplu. Când voi fi destul de mare, voi merge la luptă cu el. Vom aduce pacea în Anglia, iar după ce facem asta, vom pleca în cruciadă împreună. Nu ne vom despărți niciodată. Îi voi jura credință şi voi fi fiul pe care nu-l are. E stăpânul meu. Eu sunt slujitorul lui.

— Dar eu sunt mama ta, zic. Sunt aici ca să am grijă de tine de acum înainte.

— Jasper şi cu mine te iubim, răspunde el voios. Spunem că eşti lumina noastră călăuzitoare. Ne rugăm întotdeauna pentru tine şi pentru tatăl meu Edmund.

— Însă acum sunt aici, stărui eu. Iar Edmund nu te-a văzut niciodată. El n-are nicio însemnătate, nu e deloc acelaşi lucru! Jasper e în exil; eu sunt singura care se află aici acum.

El întoarce căpşorul; i se închid ochii şi genele negre îi ating obrajii trandafirii.

— Unchiul meu, lordul Pembroke, se bucură să te aibă oaspete în castelul lui, spune el încet. Ne bucurăm amândoi să te primim…

A adormit. Mă întorc şi-l zăresc pe soțul meu sprijinindu-se tăcut de tocul de piatră al uşii.

— Ai auzit? îl întreb. Nu se gândeşte decât la Jasper! Se roagă pentru mine aşa cum se roagă pentru tatăl lui, care a murit înainte să se nască. Pentru el sunt la fel de îndepărtată precum regina!

Soțul meu întinde brațul spre mine şi mângâierea lui mă bucură. Îmi odihnesc capul pe pieptul său şi-l simt cum mă cuprinde în brațe. Îmi spune liniştitor:

— E un băiat deştept. Trebuie să-i dai răgaz să te cunoască. A trăit alături de Jasper atâta vreme încât el îi umple întreaga lume. Trebuie să afle lucruri despre tine. Asta va veni cu timpul. Ai răbdare! Pe deasupra, să fii pentru el precum regina nu e deloc un lucru rău. Eşti mama lui, nu dădaca lui. De ce să nu fii lumina lui călăuzitoare, cea care-l conduce? A învățat de la Jasper să te adore de la depărtare. Ăsta e un lucru pe care-l înțelege. De ce să vrei să fii altceva?

Toamna anului 1461

Ne trezeşte dangătul clopotului de alarmă; sar din pat, arunc o rochie pe mine şi dau fuga în odăile copilului. Băiatul meu îşi trage pe el pantalonii şi strigă să-i fie aduse cizmele. Mai-marea peste odăile copilului ridică privirea la intrarea mea.

— Milady, ştiţi ce se întâmplă?

Clatin din cap şi mă uit pe fereastră. Bariera-ghilotină coboară cu un zăngănit grăbit; gărzile şi rândaşii de la grajduri se năpustesc strigând afară din odăile lor. Îl văd pe soţul meu printre ei, mergând liniştit şi cu pas măsurat spre turnul de pază de deasupra porţii.

— Cobor, spun.

— Vin şi eu! Vin şi eu! se repede fiul meu. Am nevoie de sabie!

— N-ai nevoie de sabie, dar poţi veni dacă făgăduieşti să rămâi lângă mine.

— Pot să vin şi eu cu micul conte, milady, vă rog? întreabă dădaca.

Ştiu că crede că nu voi reuşi să-l fac să rămână lângă mine şi mă înroşesc de supărare, dar îi fac semn din cap că da şi pornim toţi trei în fugă pe scări în jos, străbatem curtea şi urcăm scara îngustă spre turn, unde soţul meu şi căpitanul gărzii se uită dincolo de creneluri, la flamura lui William Herbert, fluturând deasupra unei mici oştiri de oameni de-ai lui care se apropie pe drum.

— Dumnezeu să ne aibă în paza lui! şoptesc.

Henry o trage pe dădacă în cel mai îndepărtat colţ al turnului, de unde se poate uita cum e ridicat podul mobil. Soţul meu îmi zâmbeşte şi spune cu blândeţe:

— Mă îndoiesc că suntem în pericol. N-am nicio îndoială că Herbert a primit acest castel şi poate şi titlul de conte. A venit doar să ia în stăpânire ce-i aparţine. Noi suntem oaspeţii lui neaşteptaţi.

— Ce vom face?

— I-l vom preda.

— I-l vom preda?!

Sunt atât de uluită de planul trădător al soţului meu încât

mă holbez la el cu gura căscată.

— Îi dăm pur şi simplu cheile? Cheile castelului lui Jasper? Deschidem porţile şi-l poftim la cină?!

— Se poate să ne poftească el la cină, îmi îndreaptă soţul meu greşeala. Dacă, aşa cum cred, ăsta e acum castelul lui.

— Doar n-ai de gând să-l laşi pur şi simplu să intre!

— Fireşte că da. Dacă regele Edward i-a dăruit castelul şi cârmuirea Ţării Galilor, să-i dăm lui William Herbert ceea ce i se cuvine şi Cezarului ce-i al Cezarului înseamnă că ne purtăm aşa cum ar trebui să se poarte nişte supuşi credincioşi.

— Castelul ăsta e al Tudorilor! şuier printre dinţi. Al lui Jasper, iar când el nu se află aici, al meu şi al lui Henry! E căminul lui Henry, e castelul meu!

Soţul meu clatină din capul încărunţit.

— Nu, draga mea. Uiţi că acum se află pe tron un rege nou, care a dăruit pământuri şi titluri unor oameni noi. Casa de Lancaster nu mai deţine tronul, nici Ţara Galilor şi nici măcar castelul Pembroke. Cu toate că a fost căminul tău, a fost dăruit cuiva care şi-a dovedit credinţa faţă de York. Mă gândisem la William Hastings sau poate la Warwick, dar după cum vedem, William Herbert e norocosul. (Aruncă o privire peste zidul castelului.) S-au apropiat de-ajuns ca să fie strigaţi.

— Jasper s-ar fi pregătit de asediu! spun cu amărăciune. Jasper ar fi apărat ce-i al lui. Mai degrabă ar fi murit decât să-i cedeze castelul unuia ca Herbert. Nu s-ar fi predat ca o femeie! Ar fi luptat! Herbert e un trădător şi nu-l las să intre în castelul lui Jasper!

Soţul meu mă priveşte, dar zâmbetul i-a dispărut.

— Margaret, vezi şi singură ce ar fi făcut Jasper. Vezi şi singură ce alegere a făcut. Şi-a dat seama că bătălia e pierdută şi a părăsit castelul, l-a părăsit pe fiul tău şi te-a părăsit şi pe tine. Te-a părăsit fără să se uite o dată în urmă. Ţi-a spus că nu-i plac despărţirile lungi şi a fugit ca să se pună la adăpost, departe. M-a înştiinţat chiar el că se aşteaptă ca Herbert să vină să ia în stăpânire Pembroke şi că se aşteaptă să i-l cedăm. Mi-a zis că s-ar bucura dacă am rămâne ca să-i predăm lui Herbert castelul şi să ne încredinţăm că servitorii sunt în siguranţă. Un asediu sau ceva asemănător ar însemna să ne irosim viaţa degeaba. Orice altceva înseamnă că am fi putut la fel de bine să fugim, cum a făcut el. Bătălia e pierdută: a fost

pierdută la Towton, iar Jasper ştia asta şi a fugit.

— N-a fugit! spun cu înfocare.

— Nu e aici acum, nu-i aşa? îmi atrage luarea-aminte soțul meu, apoi se apleacă peste creneluri şi strigă: Hei! Sir William!

Bărbatul voinic din fruntea soldaților îşi îmboldeşte calul înainte şi-şi lasă o clipă flamura în jos, ridicând-o îndată la loc.

— Sunt William, lordul Herbert. Cine mă strigă? Dumneata eşti, sir Henry Stafford?

— Eu şi nimeni altul. Sunt aici cu soția mea, lady Margaret, şi fiul ei, contele de Richmond.

— Dar Jasper Tudor, trădătorul, fostul conte de Pembroke?

Henry mă trage de mână şi mă aplec ca să-i aud şoapta.

— Unchiul meu a rămas conte de Pembroke, nu-i aşa? De ce spune omul acela rău că e fostul conte?

— Noi nu vom spune asta niciodată! îi jur. În rugăciunile noastre va fi mereu contele de Pembroke pentru noi. Doar cei din tabăra York cred altceva. Sunt toți nişte mincinoşi!

— Jasper Tudor a plecat, strigă sir Henry. Ai cuvântul meu de onoare că nu e în castel şi nici prin împrejurimi.

— Regele Edward, Dumnezeu să-l apere, mi-a încredințat castelul şi cârmuirea Țării Galilor! răcneşte Herbert. Deschizi porțile ca să pot intra să iau în stăpânire ce-i al meu?

— Le deschid, spune vesel sir Henry, făcându-i un semn din cap căpitanului gărzii.

Doi oameni se reped într-acolo şi eu privesc, nevenindu-mi să cred, cum bariera-ghilotină e ridicată, podul mobil e lăsat în jos, iar stindardul cu dragonul roşu al Tudorilor coboară de pe stâlp, iute ca un trădător, şi dispare, ca şi cum n-ar fi fluturat deasupra castelului în toți anii de când îl ştiu.

William Herbert le face un semn de salut cu mâna soldaților de la poartă, pătrunde în castelul care se află în stăpânirea lui acum, fluturându-şi vesel sabia, şi descalecă pe lespedea mea de încălecat, ca şi cum aceasta ar fi stat acolo atâția ani doar ca să-l aştepte.

În seara aceea la cină sunt mută de furie, dar soțul meu şi lordul Herbert vorbesc despre noul rege, despre cât de probabilă e o năvălire din Franța, despre pericolul ca o armată de scoțieni să pornească în marş asupra Angliei, de parcă aceştia ar fi duşmanii şi nu salvatorii noştri. Descopăr că-mi

urăsc soțul pentru bunele-i maniere degajate şi stau cu ochii ațintiți în farfurie, deschizând gura numai ca să răspund la vreo întrebare adresată direct. Lordul Herbert nu-mi vorbeşte aproape deloc până mă ridic de la masă ca să mă retrag, dar atunci îi aruncă soțului meu o privire şi spune:

— Aş vrea să discut cu amândoi despre tânărul Henry Tudor. Stăm de vorbă pe veranda închisă după cină?

— Desigur, zice soțul meu, răspunzând pentru mine şi împiedicând astfel un refuz. Sunt încredințat că lady Margaret va avea grijă să ne aştepte cu nişte vin bun şi cu fructe când ne vom alătura ei.

Plec capul şi-i las cu băutura lor şi cu sporovăiala lor amicală, ducându-mă să aştept în jilțul meu de lângă foc. Nu mă lasă să-mi fac griji singură prea multă vreme. Intră amândoi în odaie, vorbind acum despre vânătoare, iar soțul meu laudă vânatul care poate fi doborât în apropierea castelului, de parcă n-ar fi fost păstrat şi păzit de Jasper, de parcă n-ar fi moştenirea fiului meu şi omul ăsta n-ar fi un venetic, un hoț dacă ne ia vânatul.

— Voi fi scurt, începe lordul Herbert oprindu-se în fața focului şi încălzindu-şi spinarea, de parcă buştenii ar fi ai lui ca să-i ardă. Mi se încredințează îngrijirea băiatului Henry şi va locui cu mine. Regele va adeveri după Crăciun că eu îi voi fi tutore.

Ridic îndată capul, dar soțul meu nici măcar nu pare uimit.

— Veți locui aici? întreabă el, de parcă doar asta ar conta.

— La Raglan, răspunde scurt sir William. Clădirea e mai bună şi soției mele îi place. Henry va fi crescut alături de copiii noştri, dându-i-se o educație potrivită cu rangul lui. Veți fi bine-veniți să-l vizitați ori de câte ori doriți.

— Sunteți foarte binevoitor, spune soțul meu văzând că rămân tăcută. Sunt încredințat că lady Margaret vă e recunoscătoare.

Privirea mustrătoare pe care mi-o aruncă mă îndeamnă să spun câteva vorbe de recunoştință, dar nu sunt în stare. Rostesc sec:

— Ar trebui să rămână în grija mea.

Lordul Herbert clatină din cap.

— Lucrul acesta n-ar fi îngăduit niciodată, milady. Fiul vostru e moştenitorul unei averi uriaşe şi al unui nume foarte

însemnat. Cineva va face negreşit o ofertă pentru el şi-l va lua ca pupil. Aveți noroc în multe privințe că sunt eu acela. Nu mă aştept să înțelegeți acum, dar dacă l-ar lua ca pupil un Neville, ar trebui să plece departe, printre străini. Cu mine poate să rămână în Țara Galilor, poate să-şi păstreze lângă el propriii servitori, poate trăi în ținutul pe care-l cunoaşte. Soția mea e o femeie bună la suflet; va fi crescut alături de copiii mei. Ar fi putut avea o soartă mult mai rea.

— E fiul meu! strig. E un băiat din Casa de Lancaster, e moştenitorul...

— Vă suntem recunoscători, spune soțul meu, amuțindu-mă.

Lordul Herbert se uită la mine.

— Legăturile de familie ale fiului vostru sunt o binecuvântare cu două tăişuri. În locul vostru nu m-aş lăuda prea mult cu ele. Vărul lui, fostul rege, e în exil şi unelteşte cu duşmanii țării noastre. Tutorele şi conducătorul casei lui, Jasper Tudor, e în exil şi pe capul lui s-a pus un preț, ca trădător dovedit. Bunicul lui a fost decapitat pentru trădare. Eu însumi l-am capturat pe tatăl lui, iar sfârşitul propriului vostru tată a fost nu tocmai glorios. Eu, unul, în locul vostru, m-aş bucura că va fi crescut într-o familie credincioasă Casei de York.

— E recunoscătoare, repetă soțul meu.

Vine la mine şi întinde o mână poruncitoare. Mă văd silită să mă ridic în picioare şi să rămân cu mâna într-a lui, de parcă am fi înțeleşi.

— Îl vom înştiința pe Henry dimineață, când se trezeşte, şi ne vom întoarce la casa noastră din Anglia de îndată ce vor fi gata gărzile şi caii, spune el.

— Mai rămâneți, răspunde sir William politicos. Rămâneți până când băiatul se obişnuieşte, rămâneți cât vreți. Putem vâna câteva din căprioarele acelea pe care Jasper le-a păstrat cu atâta osteneală!

Râde, iar soțul meu, trădătorul, râde şi el.

Ne întoarcem la reşedința noastră din Lincolnshire într-o tăcere împietrită, iar când ajungem acasă mă dedic rugăciunilor şi studiilor mele. După câteva vorbe zeflemitoare care nu primesc niciun răspuns, după ce mă întreabă dacă mi-

ar plăcea să fac o călătorie cu el la Londra – de parcă m-aş învoi să merg în oraşul care a sărbătorit ruşinea! –, soțul meu îşi îndreaptă grija spre treburile de pe întinsele noastre moşii şi spre munca lui din Londra. Hotărârea noului rege de-a păstra pacea înseamnă mai multă treabă pentru nobilimea din fiecare ținut şi soțul meu află că i se cere să-i înlăture pe slujbaşii necinstiți din ținut, interesați doar de propriul câştig, care au înflorit în timpul domniei fără vlagă a regelui Henric. Tribunalele trebuie să fie acum deschise pentru a le face dreptate tuturor, nu doar celor care-i pot cumpăra pe slujbaşi. Noul rege Edward îi convoacă pe membrii parlamentului şi le spune că e hotărât să trăiască din propriile mijloace şi să nu împovăreze țara cu biruri mari. Porunceşte să se vegheze ca drumurile să fie din nou sigure şi ca oştirile personale să fie micşorate. Porunceşte ca tâlharii şi ucigaşii să fie aduşi la judecată şi ca încăierările necontenite de prin cârciumi şi de la drumul mare să fie ținute în frâu. Toată lumea primeşte cu brațele deschise aceste prefaceri şi întrevede o perioadă mai prosperă şi mai paşnică în Anglia, acest glorios fiu York călăuzind-o pe căile păcii. Toți sunt încântați la culme de schimbări şi îmbunătățiri. Toți par îndrăgostiți de chipeşul fiu York. Toți, în afară de mine.

Acest rege Edward e un bărbat tânăr, de nouăsprezece ani, doar cu un an mai mare decât mine, care a supraviețuit morții tatălui său, întocmai ca mine, a visat la măreție cum visez şi eu – şi totuşi, el s-a aşezat în fruntea oştirii sale şi a condus-o până la tronul Angliei, în timp ce eu n-am făcut nimic. Nu eu, ci el a fost Ioana d'Arc a Angliei. Eu nu pot nici măcar să-mi păstrez propriul fiu în grija mea. Băiatul ăsta, Edward ăsta căruia i se spune „dulcele trandafir al Angliei", „floarea bălaie a Angliei", „floarea cea albă", e legendar de chipeş, de viteaz şi de puternic – iar eu nu sunt nimic. E adorat de femei; i se ridică în slăvi frumusețea şi farmecul. Eu nici măcar nu pot fi văzută la curtea lui. Pe mine nu mă cunoaşte nimeni. Sunt o floare care-şi iroseşte dulceața în aerul pustiului, într-adevăr! El nu m-a văzut niciodată. Nimeni n-a scris nici măcar o singură baladă stingheră despre mine; nimeni nu mi-a pictat portretul. Sunt soția unui bărbat cu totul lipsit de ambiții, care n-a vrut să plece la război până când n-a fost silit. Sunt mama unui fiu aflat în grija duşmanului meu şi sunt iubirea de la depărtare a

unui bărbat înfrânt, aflat în exil. Îmi petrec zilele – care se scurtează întruna, căci seara se lasă mai devreme în acest an cumplit de nefericit – în genunchi şi mă rog la Dumnezeu să facă această noapte întunecată să treacă, să facă această iarnă rece să treacă, să doboare Casa de York şi să îngăduie Casei de Lancaster să se întoarcă.

Toamna anului 1470

Nu trece doar o iarnă întunecată, ci aproape zece ierni înainte ca Dumnezeu să ne elibereze, pe mine şi casa mea, din nefericirea înfrângerii şi a exilului în propria noastră ţară. Vreme de nouă ani lungi trăiesc alături de un soţ cu care nu împart decât casa cea nouă de la ţară, la Woking. Împărţim casa, pământurile şi interesele, însă mă simt singură şi tânjesc după fiul meu, crescut de un duşman care trebuie să mă prefac că mi-e prieten. Stafford şi cu mine nu zămislim niciun prunc împreună, lucru pentru care cred că sunt vinovate moaşele ce m-au îngrijit la naşterea fiului meu Henry, aşa că trebuie să rabd generozitatea cu care soţul meu acceptă că nu-i voi dărui un moştenitor. Nu-mi face reproşuri şi trebuie să-i îndur bunătatea cât de bine pot. Amândoi suntem siliţi să răbdăm puterea celor din Casa de York, care poartă gulerul de hermină al monarhiei ca şi cum li s-ar cuveni din naştere. Edward, tânărul rege, se însoară cu o nimeni în primul an de domnie şi cei mai mulţi cred că l-a fermecat prin vrăjitorie, cu ajutorul mamei sale, Jacquetta, marea prietenă a reginei noastre, care a schimbat tabăra şi conduce acum Curtea de York. Lacoma sirenă Elizabeth, care-şi zice regină, pune mâna pe nepotul soţului meu, micul duce Henry Stafford. Îl ia de lângă noi, rudele lui, şi-l logodeşte cu sora ei, Katherine Woodville, o fată născută şi educată doar ca să crească găini în Northampton, iar astfel, fata Woodville devine noua ducesă şi capul casei noastre. Soţul meu nu se împotriveşte la răpirea băiatului nostru; spune că lucrul ăsta face parte din noua lume şi trebuie să ne obişnuim. Dar eu nu mă obişnuiesc. Nu pot! Nu mă voi obişnui niciodată!

O dată pe an îmi vizitez băiatul în luxul ostentativ al casei Herbert şi-l văd cum creşte tot mai înalt şi mai puternic; îl văd în largul lui printre cei din tabăra York, iubit de Anne Devereux, soţia lui Herbert cel Negru; îl văd afectuos şi degajat cu fiul lor William, cel mai drag prieten al lui, tovarăşul lui de joacă şi de învăţătură, şi blând cu fiica lor Maud, pe care e limpede că i-au ales-o drept soţie, fără să-mi spună o vorbă.

Îl vizitez credincioasă în fiecare an şi-i vorbesc despre unchiul lui Jasper, aflat în exil, şi despre vărul lui regele,

închis în Turnul Londrei, iar el ascultă, cu capul şaten înclinat spre mine, cu o licărire veselă şi supusă în ochii căprui. Cât timp îi vorbesc, mă ascultă cu o luare-aminte plină de cuviință, fără să mă contrazică vreodată, fără să-mi pună spusele la îndoială. Dar nu-mi dau seama dacă înțelege cu adevărat măcar un cuvânt din predica mea sinceră: că trebuie să se țină deoparte şi să aştepte, că trebuie să ştie că e ales pentru măreție, că eu, mama lui, moştenitoarea familiei Beaufort şi a Casei de Lancaster, am fost cât pe ce să mor aducându-l pe lume, că am fost salvați amândoi de Dumnezeu pentru un țel măreț, că nu s-a născut ca să fie un băiat bucuros de afecțiunea unuia de teapa lui William Herbert. Nu vreau o fată ca Maud Herbert drept noră.

Îi spun că trebuie să trăiască alături de ei ca o iscoadă, că trebuie să trăiască alături de ei ca un duşman aflat în tabăra lor. Trebuie să le vorbească politicos, dar să-şi aştepte răzbunarea. Trebuie să-şi plece genunchii în fața lor, dar să viseze la sabie. Însă n-o face. Nu poate. Trăieşte alături de ei ca un băiat cu inima deschisă de cinci, de şase, de şapte ani; trăieşte alături de ei până împlineşte treisprezece ani; ajunge un bărbat tânăr în grija lor, nu într-a mea. E înfăptuirea lor, nu a mea. Pentru ei e ca un fiu iubit. Pentru mine nu e ca un fiu şi nu le voi ierta asta niciodată!

Vreme de aproape nouă ani şoptesc în urechea lui tânără vorbe otrăvite împotriva tutorelui în care are încredere şi împotriva soției acestuia, pe care o iubeşte. Îl văd cum înfloreşte în grija lor, îl văd cum se coace tot mai mult la minte datorită educației date de ei. Îi tocmesc maeştri de mânuire a sabiei, preceptori de franceză, de matematică, de retorică. Nu cruță nicio cheltuială prin care ar căpăta noi înzestrări sau care l-ar încuraja să învețe. Îi oferă educația de care are parte propriul lor fiu; cei doi băieți studiază umăr la umăr, ca doi egali. N-am nicio pricină să mă plâng. Dar îmi înăbuş un strigăt tăcut de duşmănie şi furie pe care nu-l pot slobozi: e băiatul meu, e moştenitorul tronului Angliei, e un băiat al Casei de Lancaster – ce caută, pentru numele lui Dumnezeu, într-o reşedință a taberei York, unde înfloreşte şi e fericit?!

Cunosc răspunsul. Ştiu foarte bine ce caută într-una din familiile loiale lui York: se preschimbă într-un susținător al Casei de York. Iubeşte luxul şi confortul Castelului Raglan; jur

că l-ar prefera simplității sfinte a noului meu cămin de la Woking, dacă i s-ar da voie vreodată să-mi vadă casa. Pioşenia blândă a lui Anne Devereux îi încălzeşte inima; dorința mea de-a şti toate rugăciunile scurte ale zilei şi de-a respecta toate zilele sfinților e prea mult pentru el, îmi dau seama bine. Admiră curajul şi hotărârea lui William Herbert şi, cu toate că îl mai iubeşte încă pe Jasper şi-i scrie ca să-i spună lucrul ăsta – scrisori băiețeşti pline de lăudăroşenii şi de căldură –, învață să-l admire pe duşmanul unchiului său şi să-l ia drept o adevărată pildă de cavaler şi moşier onorabil şi viteaz.

Însă cel mai rău dintre toate e că mă vede ca pe-o femeie care nu poate să se împace cu înfrângerea; asta crede, ştiu bine. Crede că sunt o femeie care şi-a văzut regele alungat de pe tron, soțul ucis şi cumnatul fugind şi că dezamăgirea şi neizbânda m-au făcut să caut alinare în religie. Crede că sunt o femeie care caută la Dumnezeu mângâiere pentru nereuşita vieții ei. Nu pot face nimic ca să-l încredințez că viața întru Dumnezeu e puterea şi gloria mea. Nu pot face nimic ca să-l încredințez că nu socotesc cauza noastră pierdută, nu mă văd înfrântă, nu cred, nici măcar acum, că York va păstra tronul. Cred că noi, cei din Casa de Lancaster ne vom întoarce, că vom învinge din nou. Pot să-i spun lucrul ăsta, să i-l spun iar şi iar, dar n-am nicio dovadă în sprijinul credinței mele, iar zâmbetul stânjenit şi felul în care-şi pleacă uşor capul şi murmură: „Sunt sigur că ai dreptate, milady mamă” îmi spun, tot atât de clar ca dacă s-ar împotrivi cu glas tare, că după părerea lui mă înşel, greşesc şi – mai rău decât atât – nu contez.

Sunt femeia care l-a adus pe lume, dar am trăit alături de el numai în primul lui an de viață. Acum mă vede o dată pe an, rareori mai mult, şi-mi irosesc timpul petrecut cu el încercând să-l hotărăsc să fie credincios unei cauze care a fost pierdută acum aproape zece ani. Nu-i de mirare că nu-mi e loial! Pesemne că-i par an de an tot mai neghioabă.

Dar nu mă pot abține! Dumnezeu mi-e martor, dacă aş putea să mă împac cu traiul alături de un bărbat lipsit de orice fel de merite, într-o țară condusă de un uzurpator – cu o regină mai nepricepută decât mine în toate privințele! –, cinstindu-mi Dumnezeul ca pe o zeitate căreia i te închini doar o dată pe zi, în rugăciunile de seară, aş face-o. Dar nu pot! Vreau un soț care să aibă curajul şi hotărârea trebuincioase ca să-şi joace

rolul în regat. Vreau ca țara mea să fie condusă de adevăratul meu rege şi trebuie să mă rog la Dumnezeu pentru asta la cele cinci slujbe ale zilei. Aşa sunt eu şi nu mă pot dezice de mine.

William Herbert e omul regelui Edward până-n măduva oaselor, fireşte. În casa lui, fiul meu, propriul meu fiu, floarea Casei de Lancaster, învață să vorbească despre uzurpator cu respect, să admire aşa-zisa frumusețe năucitoare a nevestei lui cu care s-a însurat în pripă, Elizabeth-femeia de rând, şi să se roage pentru un moştenitor al casei lor blestemate. Ea e rodnică precum o pisică de grajd, însă în fiecare an reuşeşte să nască doar fete. Se glumeşte pe socoteala ei, căci se spune că s-a măritat cu el prin farmece şi că se trage dintr-un şir lung de femei care se îndeletnicesc cu vrăjitoria. Acum nu poate să zămislească decât mici vrăjitoare, bune de ars pe rug: nu poate să-i dăruiască un prinț şi puterile ei vrăjitoreşti nu par s-o ajute.

Într-adevăr, poate că dacă ar fi zămislit de timpuriu un fiu, povestea noastră ar fi alta; dar nu zămislesc şi încet, dar sigur, necredința faimoasă a taberei York începe să dezbine Casa de York cea plină de aere. Marele lor sfetnic şi îndrumător, contele de Warwick, se întoarce împotriva băiețandrului pe care l-a ajutat să urce pe tron, iar al doilea fiu York, George, ducele de Clarence, se întoarce împotriva fratelui pe care l-a înscăunat rege. Cei doi formează o alianță, ca doi trădători.

Pizma, otrava celor din neamul York, curge prin venele lui George aşa cum curge sângele lor de mâna a doua. Pe când Warwick se îndepărtează de primul băiat York pe care l-a făcut rege, al doilea băiat York se strecoară tot mai aproape, visând la aceeaşi favoare, iar Warwick începe să creadă că ar putea juca încă o dată acelaşi renghi – de data asta înlocuind un rege fals cu un nou pretendent, fals şi el. Warwick o mărită cu George pe fiica lui Isobel şi cu mare uşurință, precum şarpele din Grădina Raiului, îl ispiteşte pe George, ducele de Clarence, să se lepede de cauza fratelui său şi să viseze la uzurparea tronului pe care şade uzurpatorul. Uneltitorii îl iau pe sus pe rege, ca şi cum acesta ar fi coroana din vârful toiagului împodobit pentru sărbătoarea de întâi mai, şi-l țin prizonier, iar eu îmi spun că mi s-a deschis o cale.

Ştiu că toți cei din neamul York sunt ambițioşi şi lipsiți de loialitate încă din leagăn. Dar dezbinarea din sânul casei lor

nu poate decât să slujească propria-mi casă. Îmi joc mâna în toiul acestor uneltiri. Când Casa de York a luat totul, a furat şi titlul de conte de Richmond al fiului meu şi George, ducele de Clarence, şi l-a însuşit. Îi trimit un mesaj lui George, prin confesorul meu şi printr-al lui, şi-i făgăduiesc prietenia şi loialitatea mea dacă-i redă fiului meu titlul de conte de Richmond. Îi arăt că-mi stă în putere să-i ofer sprijinul casei mele; ştie, fără ca eu să mă laud cu asta, cât de mulţi oşteni pot aduna. Îi arăt că, dacă-i înapoiază fiului meu titlul, poate să-mi spună simplu care îi e preţul pentru asta, iar eu îl voi sprijini împotriva fratelui său, regele.

Ascund acest lucru de soţul meu şi-mi spun că s-a înfăptuit cu iscusinţă şi în mare taină, până când Edward scapă de la prietenul lui prefăcut şi de la fratele lui prefăcut şi se întoarce la Londra, iar atunci e clar că am căzut în dizgraţia curţii York. Titlul de conte de Wiltshire ar fi trebuit să-i revină soţului meu, dar regele Edward sare peste el şi-l onorează în schimb pe fratele lui mai mic, John, care devine conte de Wiltshire pentru loialitatea-i plină de fală faţă de Edward. Se pare că nu ne e dat să creştem în însemnătate sub domnia noului rege. Suntem trecuţi cu vederea, dar nu ne numărăm printre favoriţi. E o nedreptate, însă nu ne putem împotrivi. Soţul meu va fi doar „sir” şi atât până la sfârşitul vieţii. Nu-mi poate oferi alt titlu în afara celui de „lady”. Nu voi fi niciodată contesă. El nu spune nimic, dar tăcerea lui mă face să bănuiesc că a auzit de oferta băgăreaţă de prietenie pe care i-am făcut-o lui George de Clarence şi mă învinovăţeşte de lipsă de credinţă faţă de el şi faţă de regele Edward, şi are într-adevăr dreptate.

Dar apoi – cine ar fi putut să prevadă? – totul se schimbă din nou. Regina Margareta, scumpa noastră regină Margareta, disperată în exilul ei în Franţa, rămasă fără bani şi pierdută fără oşteni, încheie o alianţă cu şarpele de Warwick, vechiul ei duşman, cel mai mare potrivnic al nostru pe vremuri. În mod uimitor, îl lasă pe scumpul ei fiu Edward, prinţul de Wales, să se însoare cu Anne, fiica mai mică a lui Warwick, şi cei doi părinţi hotărăsc să năvălească împreună asupra Angliei, ca să le ofere tinerilor o baie de sânge drept lună de miere şi să-i aşeze pe fiul Casei de Lancaster şi pe fiica lui Warwick pe tronul Angliei.

Sfârşitul Casei de York se apropie cu iuţeala apusului de

soare. Warwick şi George debarcă împreună şi pornesc în marş spre miazănoapte. William Herbert îşi cheamă oştenii să i se alăture regelui, dar înainte să se poată întâlni cu grosul armatei York, Herbert zăreşte duşmanul în apropiere de Banbury, la Edgecote Hill. Nu şi-a făcut decât datoria în ziua aceea, când l-a luat pe fiul meu cu el, însă nu-l voi ierta niciodată. Aşa cum ar trebui să facă un nobil, şi-a luat pupilul la bătălie ca să-l lase să guste violența şi să-i ofere o lecție de luptă adevărată, aşa cum ar fi trebuit; dar e vorba de fiul meu, scumpul meu fiu, singurul meu fiu. Mai rău chiar – nu pot îndura să mă gândesc la asta, însă e adevărat –, fiul meu şi-a îmbrăcat pentru prima oară armura, a luat pentru prima oară o lance în mână şi apoi a ieşit să lupte pentru York, împotriva unei oştiri Lancaster. A luptat pentru duşmanul nostru, alături de duşmanul nostru, împotriva casei noastre!

Încleştarea s-a încheiat iute, aşa cum e câteodată voia Domnului în bătălii. Trupele York au fost depăşite de puterea duşmanului şi Warwick a luat prizonieri din belşug, până şi pe William Herbert însuşi. Pătat deja de sânge, deja trădător, Warwick n-a adăugat la crimele sale nesiguranța: a pus ca Herbert să fie decapitat pe loc şi tutorele fiului meu a murit în ziua aceea, poate sub ochii fiului meu.

Mă bucur. Nu mi-a fost milă de el nicio clipă. Mi-a luat fiul şi pe urmă l-a crescut atât de bine încât Henry a ajuns să-l iubească întocmai ca pe un tată. Nu l-am iertat nici pentru una, nici pentru cealaltă şi m-am bucurat să aflu că a murit.

— Trebuie să-l luăm pe Henry acasă, îi spun lui sir Henry, soțul meu, când veştile încep să ajungă la noi în crâmpeie de bârfă şi valuri de zvonuri. Dumnezeu ştie unde e! Dacă l-a luat Warwick, de bună seamă că-l va ține la adăpost; dar dacă ar fi fost la el, ne-ar fi trimis negreşit vorbă, nu? Poate că băiatul meu se ascunde sau poate că e rănit…

Mă întrerup. Restul cuvintelor mele, „poate că a murit”, e tot atât de limpede ca dacă ar fi fost scris în aerul dintre noi.

— Vom primi veşti în curând, răspunde liniştit soțul meu. Poți fi încredințată că dacă ar fi mort sau rănit am fi aflat îndată. Vezi doar, vestea morții lui Herbert am primit-o repede.

— Trebuie să-l aducem pe Henry acasă! repet.

— Mă duc eu. Nu poți veni cu mine, drumurile vor fi pline de oşteni care fug după bătălie şi de alții porniți pe jaf.

Warwick a adus din nou primejdia şi frământările în Anglia lui York. Dumnezeu ştie cum se vor sfârşi toate astea! Va trebui să rămâi aici. Va trebui chiar să-ți las o gardă mai mare, ca să fii pregătită dacă trec pe-aici cetele înarmate.

— Dar fiul meu...

— Herbert i-a spus fără îndoială ce să facă dacă bătălia merge prost pentru ei. A numit fără îndoială pe cineva să aibă grijă de el. Mă voi duce mai întâi la lady Herbert, să văd ce veşti are ea, şi pe urmă la Edgecote. Ai încredere în mine că-ți voi găsi băiatul.

— Iar când îl găseşti, adu-l aici!

El şovăie.

— Depinde cine va fi noul lui tutore. Nu putem să-l luăm pur şi simplu.

— Dar cine va hotărî acest lucru acum? Dacă York e învins?

— Lancaster, bănuiesc, zice el zâmbind. Ați obținut victoria, îți aminteşti? Casa voastră va hotărî acum totul. Warwick îl va aşeza pe regele Henric înapoi pe tron, întocmai cum l-a dat jos; pe urmă îmi închipui că Warwick va cârmui țara până când prințul ajunge la majorat, poate chiar şi după aceea.

— Am învins? întreb nesigură.

Când fiul meu e dispărut şi tutorele lui mort, nu am sentimentul victoriei, ci mai degrabă pe acela al primejdiei.

— Am învins, repetă soțul meu fără pic de bucurie în glas. Mă rog, Lancaster a învins şi, pe cât se pare, asta ne cuprinde iarăşi şi pe noi.

Chiar în dimineața când soțul meu cel prevăzător e gata de plecare, primim o scrisoare şi recunoaştem amândoi scrisul neîngrijit al lui Jasper.

Băiatul nostru e cu mine; l-am găsit în siguranță la lady Herbert, alături de familia răposatului ei soț. Îl voi aduce la Londra, ca să se înfățişeze dinaintea regelui. Veniți şi voi acolo, să ne întâlnim – cu regele nostru din nou pe tronul lui – la curte? Anglia e din nou a noastră, rugăciunile tale au fost ascultate, slavă Domnului.

E ca un vis, un vis la fel de viu precum acelea pe care le aveam în copilărie, când mă rugam până aveam viziuni. Plutim în jos pe Tamisa în barja Stafford, vâslaşii ținând aceeaşi

măsură cu răpăitul înfundat al tobei, şi băiatul meu priveşte oamenii adunați pe malul fluviului, care strigă urale când ne văd flamurile fluturând şi-mi zăresc băiatul la prova, un prinț în aşteptare. Trecem pe lângă Abația Westminster şi mă uit la clădirile scunde, înghesuite unele într-altele la marginea apei. Undeva, în sanctuarul abației stă fosta regină, Elizabeth Woodville, soția legendar de frumoasă a regelui York, ascunzându-se de duşmanii ei şi întrebându-se dacă-şi va mai vedea vreodată soțul. E doborâtă şi singură, iar eu sunt la înălțime. Mă întreb dacă ne urmăreşte de la acele ferestruici întunecate, dacă ochii ei sunt ațintiți chiar în clipa aceea asupra flamurii mele. Mă înfior, de parcă aş simți o privire răuvoitoare asupra mea, dar mă scutur de acest gând. Sunt fiica aleasă a lui Dumnezeu, din casa aleasă de El. Dacă e după mine, ea n-are decât să rămână acolo până putrezeşte, cu tot cu frumoasele-i fete!

De la prova, fiul meu Henry se întoarce spre mine cu un surâs timid şi-i spun:

— Fă-le cu mâna, fă cu mâna poporului tău! Oamenii se bucură să vadă că familia noastră e din nou la mare cinste, că e din nou la putere. Arată-le că te bucuri să fii aici!

El flutură uşor din mână, apoi se retrage în locul unde stau eu, sub baldachinul Stafford, cu trandafirul roşu de Lancaster brodat peste tot, şi-mi spune sfios:

— Milady mamă, ai avut dreptate tot timpul. Trebuie să-ți cer iertare! N-am înțeles.

Îmi duc mâna la inimă, s-o simt cum bubuie.

— În legătură cu ce am avut dreptate?

— Suntem o familie măreață şi regele Henric e adevăratul rege. Nu ştiam. Când îmi spuneai, nu înțelegeam. Dar acum înțeleg.

— Dumnezeu mă călăuzeşte, îi spun cu sinceritate. Privesc dincolo de zilele trecătoare, spre înțelepciunea Domnului. Te vei lăsa călăuzit de mine în viitor?

El îmi face o mică plecăciune solemnă şi rosteşte ceremonios:

— Voi fi fiul şi vasalul tău.

Întorc capul într-o parte, ca să nu-mi vadă triumful zugrăvit pe față. Regele Henric a câştigat Anglia, iar eu mi-am câştigat fiul. Are treisprezece ani şi-mi jură credință! E al meu pe viață!

Simțind cum mi se umplu ochii de lacrimi, spun încet:

— Îți primesc serviciile.

Chiar atunci barja trage la debarcader, puntea mobilă e lipită de bord şi fiul meu Henry își arată frumoasele purtări dobândite în casa Herbert şi-mi întinde mâna ca să mă ajute să cobor la mal. Trecem prin grădina în care toți zâmbesc de bucurie că țara şi-a venit în fire şi că ne putem lua din nou cu toții locul cuvenit de drept. Iată-l şi pe regele nostru, aşezat iar pe tronul lui, cu chipul atât de luminat de fericire încât abia dacă văd urmele celor cinci ani de întemnițare. Iată baldachinul regal deasupra capului său, brodat cu trandafirul roşu de Lancaster în plină floare; iată-i în jur pe curtenii lui. E ca şi cum aş fi din nou copilă şi el s-ar pregăti să mă încredințeze Tudorilor, ca să-mi fie tutori. E ca şi cum bucuriile copilăriei s-ar fi întors la mine şi lumea ar putea-o lua de la capăt.

Iată-l şi pe fiul meu, băiatul meu, cu părul tuns scurt, lucios ca o coamă castanie, cu umerii lați, încă şi mai înalt, stând alături de unchiul lui Jasper, un băiat chipeş dintr-o familie chipeşă. Ne-am recăpătat locul cuvenit. Anglia şi-a venit în fire, Jasper e iarăşi conte de Pembroke, fiul meu se află în grija mea.

— Înțelegi? îl întreb încet. Acum înțelegi? Mi-am păstrat credința față de acest rege, vărul meu, şi iată că şi-a recăpătat tronul. Dumnezeu mă are în grija Lui cu osebire, aşa cum te are şi pe tine. Ştiam că domnia Casei de York va fi scurtă; ştiam că ne vom recăpăta cu toții locul cel drept.

Mă uit dincolo de fiul meu şi văd că regele i-a făcut semn din cap lui Jasper să-l aducă la el.

— Du-te! îl îndemn. Regele te cheamă pe tine, vărul lui.

Fiul meu tresare uşor, dar apoi îşi îndreaptă umerii şi înaintează spre tron cu un aer de grație adevărată şi încredere în sine liniştită. Are o ținută atât de frumoasă, încât nu mă pot opri să-i şoptesc lui sir Henry, soțul meu:

— Vezi cum păşeşte?

— Cu amândouă picioarele, răspunde el zeflemitor. Unul după altul. Miraculos!

— Ca un nobil, ca un prinț! îi îndrept greşeala.

Mă aplec înainte ca să ascult.

— Acesta e tânărul Henry Tudor, vărul meu? îl întreabă

regele pe Jasper.

El se înclină, spunând:

— Fiul fratelui meu Edmund, iar mama lui e acum lady Margaret Stafford.

Henry îngenunchează în fața regelui, care se apleacă şi-şi lasă mâna pe creştetul şaten, cârlionțat, dându-i binecuvântarea regală.

— Poftim! îi spun soțului meu. Regele însuşi îi arată lui Henry favoarea. Pesemne regele vede că va avea un viitor măreț. Ştie negreşit că e un băiat aparte. Are clarviziunea unui sfânt; vede neîndoielnic harul divin în Henry, aşa cum îl văd eu.

Furtuna care a mânat din urmă barca uzurpatorului Edward şi a tovarăşilor lui fugari după înfrângerea de la Edgecote Hill suflă pe coastă aproape toată iarna. Pământurile noastre din Surrey şi din alte locuri sunt potopite şi trebuie să ne apucăm de săpat şanțuri şi chiar să ridicăm diguri de pământ şi piatră ca să le apărăm împotriva râurilor tot mai umflate. Arendaşii întârzie cu plata arendei şi recoltele rămân pe câmp muiate de apă. Soțul meu e neîncrezător cu privire la starea țării, ca şi cum pierderea Casei de York uzurpatoare ar aduce ploi şi nemulțumire.

Aflăm că fosta regină, Elizabeth Woodville, care s-a dovedit a fi atât de iubită de regele ei încât acesta a fugit şi a părăsit-o, va naşte încă un copil, cu toate că se află în sanctuarul Abației Westminster, pe pământ sfințit. Chiar şi această ultimă dovadă de grosolănie şi nebunie e iertată de regele nostru sfânt, care nu vrea s-o scoată din ascunzătoarea ei şi-i trimite în schimb moaşe şi doamne care s-o îngrijească. Atenția pe care o atrage această femeie nu încetează să mă uimească. Eu am reuşit să-mi nasc băiatul cu doar două moaşe, şi acelea având poruncă de-a mă lăsa să mor. Elizabeth Woodville trebuie să aibă alături de ea moaşe, medici şi chiar pe maică-sa, când se ascunde pentru că e învinuită de trădare.

Nu încetează să stârnească admirație, deşi nimeni nu-i poate vedea vestita frumusețe. Se spune că locuitorii Londrei şi fermierii din Kent îi trimit neîncetat de-ale gurii şi că soțul ei se află în Flandra, unde adună oaste ca s-o salveze. Gândul la ea, înconjurată de atâta grijă, mă face să scrâşnesc din dinți. Cum

de oamenii nu văd că singurul lucru pe care l-a făcut în toată viața ei a fost să-şi folosească chipul drăguț sau momeala trupului, sau mai rău, ca să pună mâna pe un rege? Ăsta nu e niciun lucru nobil, niciun lucru sfânt – şi totuşi oamenii spun că e iubită.

Vestea cea mai proastă dintre toate e că naşte un băiat. Acesta nu poate moşteni tronul, din moment ce tatăl lui l-a părăsit cu desăvârşire, dar un fiu York născut tocmai acum va avea negreşit înrâurire asupra oamenilor creduli, care vor vedea mâna sorții în faptul că neamul York a căpătat un moştenitor în temniță.

Dacă aş fi în locul regelui, cred că n-aş respecta cu atâta sfințenie legile sanctuarului pentru o astfel de ființă. Cum poate o femeie socotită de mulți vrăjitoare să ceară ocrotirea Sfintei Biserici? Cum poate un prunc să ceară adăpost? Cum e cu putință ca o familie trădătoare să trăiască fără a fi atinsă de nimeni chiar în inima Londrei? Regele nostru e un sfânt, dar ar trebui să fie slujit de oameni în stare să ia hotărâri lumeşti; iar Elizabeth Woodville şi mama ei Jacquetta, despre care ştiu acum că e cu adevărat o vrăjitoare cunoscută şi dovedită şi o trădătoare, ar trebui să fie suite pe o corabie şi trimise în Flandra, unde n-ar avea decât să-şi țeasă vrăjile şi să-şi folosească frumusețea, căci printre străini ar fi pesemne mai prețuite.

Admirația mea uluită din copilărie față de Jacquetta, mama lui Elizabeth Woodville, s-a schimbat cu repeziciune când am aflat ce fel de femeie e şi când am văzut-o cum îşi împinge fiica spre tron. N-am nicio îndoială că grația şi frumusețea care mi-au atras privirea pe când eram doar o copilă la curtea regelui Henric erau o mască ce acoperea o fire cât se poate de păcătoasă. Şi-a lăsat fiica să stea la marginea drumului când a trecut pe-acolo tânărul rege şi a fost unul dintre puținii martori la cununia lor tainică. A ajuns cea mai însemnată doamnă de companie şi conducătoarea curții York. Nicio femeie care are cât de cât sentimentul loialității sau al onoarei n-ar putea face vreunul din aceste lucruri! Cum a putut ea, care a slujit-o pe Margareta de Anjou, să-şi plece genunchii în fața fiicei sale slabe de minte? Jacquetta a fost ducesă regală alături de oştirea engleză din Franța, iar apoi a rămas văduvă şi s-a măritat cu scutierul soțului ei, cu cea mai uluitoare

iuțeală. Bunul nostru rege i-a iertat greşeala îndemnată de pofta trupului, astfel încât soțul ei, Richard Woodville, a putut să-şi ia numele de lord Rivers, adoptând acest titlu ca un tribut adus tradițiilor păgâne ale familiei ei, care s-a născut din pâraie şi pretinde că strămoaşa lor e o zeiță a apei. De atunci, scandalul şi zvonurile că ar avea legături cu diavolul au urmat-o aşa cum apa curge la vale. Asta e femeia a cărei fiică şi-a închipuit că ar trebui să fie regina Angliei! Nu-i de mirare că el a avut parte de-o moarte ruşinoasă, iar ele sunt ca şi închise într-o temniță. Ar trebui să-şi folosească puterile diavoleşti şi să-şi ia zborul de-acolo sau să cheme în ajutor râul şi să înoate până ajung la loc sigur.

Primăvara anului 1471

Nu-i împărtăşesc niciunul dintre gândurile mele lui sir Henry, care e atât de mohorât în zilele întunecoase de iarnă din ianuarie şi februarie, încât ai crede că deplânge exilul regelui său. Într-o seară, la cină, îl întreb dacă se simte bine şi el îmi mărturiseşte că e foarte îngrijorat.

— Henry e în siguranță? îl întreb pe dată.

Zâmbetul lui obosit mă linişteşte.

— Fireşte, ți-aş fi spus dacă aş fi primit veşti rele de la Jasper. Ei doi sunt la Pembroke, n-am nicio îndoială, şi putem să-i vizităm după ce se mai usucă drumurile după atâta ploaie, dacă nu se ivesc noi necazuri.

— Necazuri? repet.

Sir Henry se uită la servitorul răspunzător cu servitul vinului, care stă în picioare în spatele nostru, apoi prin sala cea mare, unde servitorii şi arendaşii de la mesele mai apropiate pot auzi ce spunem.

— Putem vorbi mai târziu, îmi zice.

Aşteptăm până rămânem singuri în odaia mea de culcare şi servitorii se retrag pentru noapte după ce ne-au servit vinul fiert aromat. Soțul meu şade lângă foc şi văd că pare ostenit şi mai bătrân decât cei patruzeci şi cinci de ani pe care-i are.

— Îmi pare rău că eşti neliniştit, îi spun.

Dar e la o vârstă când bărbatul se frământă fără noimă din nimic. Dacă băiatul meu Henry e sănătos şi regele nostru e pe tron, de ce necazuri ar trebui să ne temem?

— Te rog, soțul meu, împărtăşeşte-mi grijile tale! Poate le putem împrăştia.

— Am primit o scrisoare de la un bărbat loial lui York, care crede că şi eu sunt loial Casei de York, spune el cu greutate. E o convocare.

— O convocare? repet prosteşte.

Preț de o clipă mă gândesc că vrea să spună că e chemat să-ndeplinească rolul de judecător, însă apoi îmi dau seama că vrea să-mi dea de înțeles că York strânge iarăşi oştire.

— O, Dumnezeu să ne apere! Doar nu o chemare la revoltă?

El încuviințează.

— Un complot al lui York şi ți se adresează ție?!

— Da, oftează el.

Preț de o clipă frica mă părăsește și sunt ispitită să chicotesc. Pesemne că cel care i-a scris nu-l cunoaște prea bine pe soțul meu, dacă-l crede susținător al lui York. Și nu-l cunoaște deloc bine dacă își închipuie că se va înarma la poruncă și va pleca voios la război. Soțul meu e un soldat fără pic de tragere de inimă. Nu-i croit din stofă de erou.

— Edward vrea să năvălească asupra noastră și să-și ia înapoi regatul, spune el. Războaiele vor începe din nou.

Acum sunt speriată. Mă prind cu putere de brațele jilțului.

— Nu e regatul lui!

Soțul meu ridică din umeri.

— Oricine ar avea dreptul la regat, Edward va lupta pentru el.

— O, nu! Nu din nou! N-are cum să nădăjduiască să se lupte cu regele nostru! Nu acum, când abia a recăpătat ce i se cuvine! S-a întors pe tron de... cât?... cinci luni?

— Prietenul care mi-a scris să lupt pentru Edward spunea mai multe, urmează soțul meu. Prietenul meu nu e doar omul lui Edward, ci și prietenul lui George, ducele de Clarence.

Aștept. De bună seamă că George de Clarence n-a schimbat tabăra! A mizat totul pe dușmănia față de fratele său! E sub vraja lui Warwick, însurat cu fiica lui, al doilea în șirul succesiunii la tron după prințul nostru de Wales. E unul dintre cei mai de seamă oameni de la curte, văr mult iubit al regelui nostru. Și-a ars toate punțile către fratele lui, nu mai are cum să se întoarcă. Edward nu l-ar primi înapoi nici în ruptul capului!

— George? îngaim.

— I se va alătura din nou fratelui său. Cei trei fii York se vor reuni.

— Trebuie să le dai de știre numaidecât regelui și lui Jasper! stărui. Trebuie să știe; trebuie să fie pregătiți.

— Am trimis vorbă în Țara Galilor și la curte. Dar mă îndoiesc că îi spun vreunuia din ei un lucru pe care să nu-l știe deja. Toată lumea știe că Edward se înarmează și strânge oștire în Flandra – ar fi firesc să se întoarcă să-și revendice tronul. Iar regele... Se oprește o clipă, apoi urmează: Nu cred că regelui îi mai pasă de ceva în afară de propriu-i suflet. Cred cu tărie că ar renunța bucuros la tron dacă ar putea să plece

la o mănăstire şi să-şi petreacă zilele rugându-se.

— Dumnezeu l-a chemat să fie rege! spun cu hotărâre.

— Atunci Dumnezeu va trebui să-l ajute, răspunde soţul meu. Şi cred că va avea nevoie de tot ajutorul pe care-l poate căpăta, dacă e să-l respingă pe Edward.

Înţelegem cum nu se poate mai clar nevoia de ajutor a regelui când vărul meu, Edmund Beaufort, ducele de Somerset, ne înştiinţează că vine în vizită. Trimit slujitorii în oraşul Guildford şi chiar pe coastă să cumpere delicatese pentru masă, iar Alteţa Sa se aşază în faţa unui mic banchet în fiecare zi a şederii sale. Îmi mulţumeşte pentru ospeţie pe când stăm lângă foc în odaia mea personală, de unde soţul meu Henry lipseşte acum. Zâmbesc şi-mi plec capul, dar nu cred nicio clipă că a venit ca să se bucure de plăcerea stridiilor de pe coasta comitatului Sussex sau a dulceţurilor din Kent.

— M-ai ospătat regeşte, spune el gustând o prună zaharisită. Astea sunt din livada ta?

Încuviinţez şi îl lămuresc, de parcă mi-ar păsa câtuşi de puţin de lucrurile ce ţin de gospodărie:

— Recolta de vara trecută. A fost un an bun pentru fructe.

— Un an bun pentru Anglia, răspunde el. Regele nostru s-a întors pe tron, iar uzurpatorul a fost alungat. Lady Margaret, jur, nu-i putem lăsa pe nemernicii ăştia să se întoarcă în ţară şi să-l alunge de pe tron pe bunul nostru rege!

— Ştiu. Cine să ştie mai bine decât mine, verişoara lui, al cărei fiu a fost dat în grija trădătorilor? Iar acum s-a întors la mine ca Lazăr din morţi.

— Soţul tău stăpâneşte o mare parte din Sussex şi înrâurirea lui se întinde şi în Kent, stăruie ducele neluându-l în seamă pe Lazăr. Are o armată de arendaşi care s-ar înarma pentru el, dacă le-ar porunci-o. Corăbiile lui York s-ar putea să ajungă pe ţărmurile voastre. Trebuie să ştim că soţul tău îi va rămâne credincios regelui său şi că-şi va chema arendaşii la arme ca să ne apere. Dar mă tem că am temeiuri să mă îndoiesc de el.

— E un om care iubeşte pacea mai presus de orice, îi iau apărarea fără vlagă.

— Cu toţii iubim pacea, spune vărul meu. Dar uneori bărbatul trebuie să apere ce-i al lui. Trebuie să-l apărăm cu

toții pe rege. Dacă York reuşeşte să se întoarcă în Anglia cu o armată de soldați mercenari din Flandra şi ne înfrânge iarăşi, niciunul din noi nu va mai fi sigur pe pământurile sale, pe titlurile sale sau (face semn cu capul spre mine) pe moştenitorii săi. Cum ți-ar plăcea să-l vezi pe tânărul Henry crescut în altă casă din tabăra York? Moştenirea lui – folosită de un tutore din tabăra York? Însurat cu o fată din tabăra York? Crezi că noua regină, Elizabeth Woodville, suindu-se din nou pe tron, nu-şi va îndrepta ochii cenuşii şi lacomi asupra fiului tău şi a moştenirii lui? Ți-a luat micul nepot, pe ducele de Buckingham, şi l-a căsătorit cu sora ei Katherine pentru profit – o potrivire cumplit de proastă. Crezi că nu-l va lua pe fiul tău pentru una din nenumăratele ei fiice, dacă pune din nou mâna pe putere?

Mă ridic în picioare şi mă apropii de cămin. Privind flăcările, îmi doresc preț de o clipă să am Vederea, ca să prezic viitorul, ca regina York. Oare ea ştie că soțul ei vine s-o salveze, să-i scoată din temniță, pe ea şi pe pruncul lor?

Ştie oare dacă vor izbândi sau dacă vor da greş? Poate oare să stârnească cu fluieratul ei o furtună care să-i aducă la țărm, aşa cum umblă vorba că a stârnit-o pe cea care l-a mânat în siguranță departe de Anglia?

— Aş vrea să-ți pot promite că sabia, averea şi arendaşii soțului meu vor fi în slujba ta, rostesc încet. Fac deja tot ce pot ca să-l hotărăsc să plece la luptă pentru rege. Le dau de-nțeles clar propriilor mei arendaşi că aş fi mulțumită să-i văd că se adună în cete pentru adevăratul lor rege. Dar sir Henry e încet la faptă şi fără tragere de inimă. Aş vrea să-ți pot făgădui mai mult, vere! Mi-e ruşine că nu pot.

— Nu-şi dă seama că puteți pierde totul? Că titlul şi averea fiului tău îi vor fi luate din nou?

— Ba da, însă negustorii din Londra şi prietenii lui din lumea negoțului au o mare înrâurire asupra lui. Iar aceştia sunt toți de partea lui York, fiind încredințați că Edward va aduce pacea în tot regatul şi că va face tribunalele să lucreze în aşa fel încât oricui să i se facă dreptate. Oamenii mai de soi dintre arendaşii lui şi alți nobili din ținut au şi ei o mare înrâurire asupra lui. Nu toți gândesc aşa cum ar trebui. Îl preferă pe York. Spun că el a adus în Anglia pacea şi dreptatea şi că de la plecarea lui am avut parte numai de necazuri şi

nesiguranță. Spun că e tânăr şi puternic şi stăpâneşte țara, în timp ce regele nostru e bolnăvicios şi cârmuit de soția lui.

— Asta nu pot să tăgăduiesc, răspunde scurt vărul meu. Însă Edward de York nu e adevăratul rege. Ar putea să fie Daniel aducând judecata Domnului, ar putea să fie Moise aducând legi drepte, şi tot trădător ar fi! Trebuie să-l urmăm pe rege, pe adevăratul nostru rege, căci altfel suntem şi noi trădători.

Uşa se deschide şi în odaie intră soțul meu, tot numai zâmbet.

— Îmi pare rău. Au fost necazuri la grajduri; un neghiob a răsturnat un vas cu tăciuni şi slujitorii alergau de colo-colo să stingă focul. M-am dus doar să mă încredințez că s-a stins cu totul. Nu vreau ca preacinstitul nostru oaspete să ardă în patul lui!

Îi zâmbeşte binevoitor ducelui şi-n clipa aceea, văzându-i zâmbetul călduros, sincer, lipsa de teamă, sentimentul încrezător că are dreptate, înțelegem amândoi că sir Henry nu va porni la luptă pentru rege.

După câteva zile aflăm că Edward de York a debarcat, nu acolo unde ne aşteptam, ci în partea de miazănoapte a Angliei, unde l-a mânat vântul vrăjitoarelor până într-un port sigur, iar de acolo a pornit în marş spre oraşul York şi le-a cerut locuitorilor să-i deschidă porțile, nu ca unui rege, ci ca să-şi poată lua din nou în primire ducatul. Aceştia, lăsându-se convinşi ca nişte neghiobi, îi dau voie să intre şi susținătorii taberei York se adună pe dată în jurul conducătorului lor, iar ambiția trădătoare a acestuia se vădeşte limpede. Printre ei se află şi George, fățarnicul duce de Clarence. I-a luat ceva vreme, dar până şi prostul de George înțelege în cele din urmă că viitorul lui, ca fiu al Casei de York, va fi mai luminos cu un rege York pe tron şi dintr-odată îşi iubeşte fratele mai mult ca pe oricine şi pretinde că loialitatea lui față de adevăratul rege şi față de Warwick, socrul lui, a fost o mare greşeală. Înțeleg din asta că fiul meu şi-a pierdut titlul de conte pentru totdeauna, căci totul le va aparține din nou băieților York şi nicio scrisoare trimisă de mine lui George, ducele de Clarence, nu-l va face să-i înapoieze titlul lui Henry. Dintr-odată, totul e numai lumină aurie şi cei trei sori York sunt zorii răsăriți peste Anglia. Pe

câmpii, iepurii sălbatici se încaieră şi ţopăie, pare că întreaga ţară a înnebunit de-a binelea în această lună de martie.

În mod uimitor, Edward ajunge la Londra fără să întâmpine nicio piedică în cale, iar locuitorii iubitori îi deschid larg porţile şi el se reuneşte cu soţia lui ca şi cum n-ar fi fost alungat niciodată din propriul regat şi n-ar fi fugit niciodată ca să-şi scape viaţa.

Primind aceste veşti de la mesagerul călare al ducelui de Somerset, mă retrag în odaia mea şi mă rog în genunchi. Mă gândesc la Elizabeth Woodville – aşa-zisa frumuseţe –, cu băieţelul în braţe şi cu fiicele în jurul ei, tresărind când uşa se deschide larg şi Edward de York intră cu paşi mari în încăpere, victorios ca întotdeauna. Îmi petrec în genunchi două ceasuri lungi, dar nu mă pot ruga pentru izbândă şi nici pentru pace. Nu mă pot gândi decât la ea, alergând în braţele lui, ştiind că soţul ei e cel mai viteaz şi mai iscusit bărbat din regat, arătându-i-l pe fiul lor, înconjurată de fiicele lor. Îmi iau rozariul şi mă rog iarăşi. Cuvintele pe care le rostesc imploră siguranţă pentru regele meu, dar nu mă pot gândi decât la gelozia mea că o femeie de obârşie mult mai joasă decât mine, mult mai prost educată decât mine şi, fără îndoială, mult mai puţin iubită de Dumnezeu decât mine poate să fugă plină de bucurie la soţul ei, să i-l arate pe fiul lor şi să ştie că el va lupta ca să-l apere. Că o femeie ca ea, care e limpede că nu se află printre alesele Domnului, care nu vădeşte niciun semn de har (spre deosebire de mine), e regina Angliei. Şi că, printr-o taină – prea mare ca s-o înţeleg –, Dumnezeu m-a trecut cu vederea.

Ies din odaia mea şi-mi găsesc soţul în sala cea mare. Şade la masa principală, cu un chip mohorât. Vechilul său, care stă în picioare lângă el, îi pune în faţă hârtie după hârtie, ca să-şi pună semnătura pe ele. Alături, copistul lui topeşte ceară şi apasă pecetea pe ea. Îmi trebuie doar o clipă ca să recunosc ordinele de luptă. Îşi cheamă arendaşii. Pleacă la război, în sfârşit pleacă la război! Vederea lor îmi face inima să se înalţe voioasă ca o ciocârlie: Domnul fie lăudat, îşi recunoaşte în sfârşit datoria şi pleacă la război! Mă apropii de masă, cu bucurie pe chip.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, soţul meu, şi să binecuvânteze lucrul pe care îl faci în sfârşit!

El nu-mi răspunde la zâmbet, ci mă priveşte obosit şi cu întristare în ochi. Mâinile lui se mişcă mai departe, scriind Henry Stafford iar şi iar, şi aproape că nu priveşte pana. Ajung la ultima pagină; copistul picură ceară, pune pecetea şi i-o întinde, cu cutie cu tot, secretarului.

— Trimite-le neîntârziat, spune Henry.

Îşi împinge scaunul în spate, coboară de pe mica estradă şi se apropie de mine, îmi ia mâna, o aşază pe braţul lui şi mă conduce departe de copistul care adună hârtiile ca să le ducă la grajduri, unde aşteaptă mesagerii.

— Soţia mea, trebuie să-ţi spun un lucru care te va tulbura, mă înştiinţează el.

Clatin din cap. Mă gândesc că se pregăteşte să-mi spună că pleacă la război cu inima grea de frică pentru că mă părăseşte, aşa că mă grăbesc să-l încredinţez că nu mă tem de nimic când el face lucrarea Domnului.

— Adevărat, soţul meu, mă bucur…

El mă opreşte cu o atingere blândă pe obraz şi-mi spune încet:

— Îmi chem oamenii nu ca să-l slujesc pe regele Henric, ci ca să-l slujesc pe regele Edward.

Mai întâi aud cuvintele, dar n-au nicio noimă. Apoi groaza mă încremeneşte aşa de tare că nu pot rosti o vorbă. Sunt atât de tăcută, încât el crede că nu l-am auzit.

— Îl voi sluji pe regele Edward de York, nu pe Henric de Lancaster, repetă. Îmi pare rău că eşti dezamăgită.

— Dezamăgită?!

Îmi spune că a devenit trădător şi se gândeşte că aş putea fi dezamăgită?!

— Îmi pare rău.

— Dar vărul meu a venit el însuşi să te hotărască să lupţi…

— N-a făcut decât să mă încredinţeze că trebuie să avem un rege puternic, care va pune capăt războiului o dată pentru totdeauna, căci altfel el şi cei de soiul lui o vor ţine tot aşa până nimicesc Anglia. Când mi-a spus că va lupta la nesfârşit, am ştiut că va trebui să fie învins.

— Edward nu e născut să fie rege! Nu e aducător de pace!

— Draga mea, ştii bine că e. Singura pace pe care am cunoscut-o în ultimii zece ani a fost cât s-a aflat el pe tron. Iar acum are un fiu şi moştenitor, aşa că mă rog la Dumnezeu ca

York să păstreze tronul pentru totdeauna şi să se isprăvească aceste bătălii nesfârşite.

Îmi smulg mâna din strânsoarea lui.

— Nu s-a născut în familia regală! strig. Nu e sfânt! E un uzurpator! Chemi arendaşii tăi şi pe ai mei, arendaşii *mei* de pe pământurile *mele,* ca să slujească un trădător! Vei flutura flamura mea, bariera-ghilotină Beaufort, în tabăra York?!

El încuviințează şi spune resemnat:

— Ştiam că nu-ți va plăcea.

— Prefer să mor decât să văd una ca asta!

El încuviințează, de parcă m-aş purta ca un copil.

— Şi dacă pierzi? îl întreb poruncitor. Vei fi cunoscut ca trădătorul care l-a susținut pe York. Crezi că Henry – fiul tău vitreg – va fi chemat înapoi la curte şi i se va înapoia titlul de conte? Crezi că regele Henric îl va binecuvânta ca data trecută, când toată lumea va şti că te-ai făcut de ruşine şi m-ai făcut şi pe mine?

El se strâmbă.

— Cred că e lucrul cel mai bun de făcut. Şi întâmplător, cred că York va învinge.

— În fața lui Warwick?! întreb cu dispreț. Nu-l poate înfrânge pe Warwick. Nu i-a mers prea bine data trecută, când Warwick l-a gonit din Anglia. Şi înainte de asta, când Warwick l-a luat prizonier. E băiatul lui Warwick, nu stăpânul lui!

— Data trecută a fost trădat. Era singur, fără oştirea lui. De astă dată îşi cunoaşte duşmanii şi şi-a chemat oamenii.

— Atunci să spunem că învingeți, las să-mi scape vorbele de pe buze în nefericirea mea. Să spunem că-l aşezi pe Edward pe tronul familiei mele. Ce se întâmplă cu mine? Ce se întâmplă cu Henry? Jasper va fi nevoit să plece iarăşi în exil, mulțumită duşmăniei tale? Fiul meu şi unchiul lui vor fi alungați de tine din Anglia?! Vrei să plec şi eu?!

El oftează.

— Dacă-l slujesc pe Edward şi e mulțumit de serviciile mele, mă va răsplăti. Poate chiar vom obține de la el înapoierea titlului de conte al lui Henry. Tronul nu se va mai afla în familia ta, dar Margaret, soțioară dragă, ca să fiu sincer cu tine, familia ta nu merită să-l aibă! Regele e bolnav, ca să fiu sincer; e nebun. Nu e în stare să conducă o țară, iar regina e un coşmar de vanitate şi ambiție. Fiul ei e un ucigaş. Îți poți

închipui ce vom avea de pătimit dacă urcă vreodată pe tron? Eu nu pot sluji un asemenea prinț şi o asemenea regină! *Nu există* altul în afară de Edward. Linia directă e…

— Cum e?! mă răstesc.

— Fără noimă, răspunde el simplu. Fără speranță. Regele e un sfânt şi nu poate domni, iar fiul lui e un diavol şi n-ar trebui să domnească.

— Dacă faci asta n-am să te iert niciodată! îi jur ştergându-mi mânioasă lacrimile ce-mi şiroiesc pe obraji. Dacă pleci la luptă ca să-mi înfrângi vărul, pe adevăratul rege, nu te voi ierta niciodată! Nu te voi mai numi niciodată „soțul meu”, pentru mine vei fi ca mort!

El dă drumul mâinii mele, de parcă aş fi un copil cu toane, şi rosteşte cu tristețe:

— Ştiam că vei spune asta. Cu toate că fac ce cred că e mai bine pentru amândoi. Ba chiar fac ce cred că e mai bine pentru Anglia, ceea ce e mai mult decât pot spune mulți în aceste vremuri tulburi.

Aprilie 1471

Soseşte din Londra, de la uzurpatorul Edward, chemarea la luptă şi soţul meu porneşte în fruntea armatei sale de arendaşi ca să se alăture noului său stăpân. E atât de grăbit să plece încât jumătate din oameni încă nu sunt înarmaţi şi maestrul lui de călărie rămâne în urmă ca să se încredinţeze că parii ascuţiţi şi săbiile de curând făurite sunt încărcate în căruţele ce-i vor urma pe soldaţi.

Stau în picioare în curtea grajdurilor şi-i privesc pe oameni cum îşi iau locul în convoi. Mulţi dintre ei au luptat în Franţa; mulţi au mai luat parte şi la alte bătălii în ţară. Am în faţa mea nişte bărbaţi deprinşi cu războiul, cu primejdia şi cu cruzimea. Preţ de o clipă înţeleg dorinţa arzătoare de pace a soţului meu, însă apoi îmi aduc aminte că susţine regele nepotrivit şi-mi aţâţ iarăşi mânia.

El iese din casă, purtând cizmele cele mai bune şi mantia groasă de călătorie pe care mi-a dat-o când am mers să-mi văd băiatul. Atunci, bunătatea lui m-a bucurat, dar după aceea soţul meu m-a dezamăgit. Îl privesc cu chipul împietrit, dispreţuindu-i aerul ruşinat.

— Mă vei ierta dacă vom învinge şi-ţi voi putea aduce băiatul acasă, spune el cu nădejde.

— Vă veţi afla în tabere potrivnice, răspund cu răceală. Tu vei lupta într-o tabără, iar cumnatul şi băiatul meu, în cealaltă. Îmi ceri să nădăjduiesc că Jasper, cumnatul meu, va fi înfrânt sau ucis, căci numai aşa băiatul meu va avea nevoie de un nou tutore. Nu pot face una ca asta.

El oftează.

— Bănuiesc că nu. Îmi dai, chiar şi aşa, binecuvântarea ta?

— Cum pot să te binecuvântez, când alegerea ta e blestemată?! întreb poruncitor.

El nu-şi poate păstra zâmbetul pe buze.

— Măcar te vei ruga pentru siguranţa mea cât sunt plecat?

— Mă voi ruga să-ţi vină mintea la cap şi să schimbi tabăra în toiul bătăliei. Ai putea să faci asta şi să te încredinţezi că te afli de partea învingătorului. Atunci mă voi ruga pentru victoria ta.

— Asta ar fi de-a dreptul necinstit, îmi atrage el atenţia cu

blândețe.

Îngenunchează dinaintea mea, îmi ia mâna şi mi-o sărută, iar eu mă încăpățânez să nu-i ating creştetul cu cealaltă mână, ca să-i dau binecuvântarea. Se ridică şi se duce la lespedea de încălecat. Îl aud cum icneşte din pricina sforțării cu care urcă pe ea şi se saltă în şa, iar preț de o clipă mi-e milă că un bărbat care nu mai e tânăr şi căruia nu-i place deloc să-şi lase căminul e silit să plece la luptă într-o zi caldă de primăvară. El întoarce calul şi ridică mâna în semn de salut.

— Rămas-bun, Margaret. Şi-ți spun: „Dumnezeu să te binecuvânteze”, chiar dacă tu nu vrei să-mi spui asta.

Mă gândesc că e lipsit de bunătate din partea mea să stau aşa, cu brațele pe lângă trup şi cu fața încruntată, dar îl las să plece fără a-i trimite o bezea, fără a-i da binecuvântarea, fără a-i cere să se întoarcă teafăr. Îl las să plece fără un cuvânt şi fără un gest de iubire, fiindcă pleacă să lupte pentru duşmanul meu, prin urmare acum mi-e şi el duşman.

Primesc veşti de la el după câteva zile. Al doilea scutier al său se întoarce zorit fiindcă a uitat întăriturile cămăşii lui de zale. Îmi aduce testamentul pe care l-a scris soțul meu la repezeală, gândindu-se că bătălia va începe neîntârziat.

— Ce, crede că va muri? întreb cu cruzime când omul mi-l dă să-l pun la păstrare.

— E foarte amărât, îmi răspunde el cu sinceritate. Să-i duc vreun mesaj care să-l înveselească?

— Niciun mesaj, răspund întorcându-i spatele.

Niciun bărbat care luptă sub flamura York, împotriva intereselor fiului meu, nu va primi de la mine vreun mesaj de speranță. Cum aş putea? Trebuie să mă rog ca York să dea greş şi să fie înfrânt. Trebuie să mă rog pentru înfrângerea soțului meu. Mă voi ruga să nu fie ucis, dar cu toată sinceritatea, Dumnezeu mi-e martor, nu pot face mai mult de-atât.

Petrec noaptea aceea, toată noaptea, în genunchi, rugându-mă pentru victoria casei mele, Casa de Lancaster. Servitorul spunea că ei se adună în preajma Londrei şi vor porni să se întâlnească cu forțele noastre, care se strâng cu miile, undeva în apropiere de Oxford. Edward îşi va duce trupele în marş pe

marele drum dinspre apus şi cele două oştiri se vor întâlni undeva în cale. Mă aştept ca Warwick să învingă în numele regelui nostru, chiar dacă amândoi băieții York, George de Clarence şi Richard de Gloucester, vor lupta alături de fratele lor mai mare. Warwick e comandantul cu mai multă experiență; el i-a învățat pe băieții York tot ce ştiu despre război. Şi Warwick are oştirea mai mare. Warwick are dreptatea de partea lui. Regele nostru, un monarh uns, un om sfânt, e ținut prizonier în Turnul Londrei la porunca uzurpatorului York. Cum îi poate îngădui Dumnezeu temnicerului său să iasă victorios? Soțul meu se află acolo, în rândurile armatei York, dar eu trebuie să mă rog pentru înfrângerea lui. Sunt de partea Casei de Lancaster, sunt de partea regelui, sunt de partea lui Jasper şi sunt de partea fiului meu.

Trimit servitori la Guildford după veşti în fiecare zi, aşteptându-mă să sosească de la Londra călăreți care să vorbească despre o bătălie, dar nimeni nu ştie ce se petrece până nu se întoarce unul dintre oamenii noştri, înaintea tuturor celorlalți, călare pe un cal furat, ca să-mi spună că soțul meu Henry e rănit şi trage să moară. Îl ascult până la capăt, stând singură în curtea grajdurilor, până când cineva se gândeşte să trimită după una dintre doamnele mele; aceasta mă ține strâns de braț ca să mă sprijine, în timp ce omul îmi povesteşte despre o bătălie a sorților schimbători şi a încurcăturii. Era ceață deasă, alinierea armatelor s-a schimbat, contele de Oxford a schimbat tabăra, sau cel puțin aşa spunea cineva; s-a stârnit o spaimă cumplită când a atacat tabăra noastră, iar Edward a ieşit din ceață şarjând, ca însuşi diavolul, şi forțele Lancaster s-au desfăcut în fața lui.

— Va trebui să merg să-l aduc acasă, spun întorcându-mă spre vechil. Pregăteşte o căruță ca să-l putem căra şi pune în ea o saltea de puf şi tot ce va avea nevoie. Feşe, pesemne, şi leacuri.

— Chem doctorul să vă însoțească, răspunde el.

O iau ca pe un reproş, pentru că n-am fost niciodată prea pricepută nici la îngrijirea bolnavilor, nici la plantele de leac.

— Şi preotul, adaug.

Îl văd că tresare şi ştiu la ce se gândeşte: că stăpânul lui ar

putea avea nevoie de ultima împărtăşanie, că ar putea fi la un pas de moarte chiar în clipa aceea.

— Şi vom pleca neîntârziat, îl înştiinţez, chiar azi.

Merg călare în faţa căruţei încete, dar călătoria e lungă şi grea şi ajungem la Barnet când amurgul de primăvară se aşterne asupra drumului noroios. Peste tot, de-a lungul drumului, sunt soldaţi care cer ajutor să ajungă acasă ori zac lângă gardul viu, murind pentru că n-au prieteni sau rude sau pe cineva căruia să-i pese de ei. Uneori ne scoate de pe drum câte un grup de oameni înarmaţi care se grăbeşte să ajungă din urmă grosul oştirilor. Văd lucruri hidoase: un bărbat cu jumătate din faţă retezată de sabie, altul care-şi leagă cămaşa peste burtă ca să-şi împiedice maţele să iasă. Doi bărbaţi agăţaţi unul de altul ca beţivii, încercând să se ajute unul pe altul să ajungă acasă pe doar trei picioare. Merg călare de-a lungul drumului, tăind peste câmpuri ori de câte ori pot ca să ocolesc grupurile răzleţe de muribunzi, străduindu-mă să nu mă uit la bărbaţii care se clatină în jurul meu, străduindu-mă să nu văd armele, armurile şi leşurile împrăştiate pretutindeni în jur, de parcă pe câmpuri ar creşte nişte recolte stranii şi cumplite.

Văd femei care, ca nişte ciori, se apleacă asupra muribunzilor şi le scotocesc prin haine, căutând bani sau nestemate. Din când în când, câte un cal dezlegat se apropie la trap de al meu, cerând cu un nechezat tovărăşie şi mângâiere. Văd câţiva cavaleri care au fost traşi din şa şi omorâţi şi unul pe care armura l-a protejat atât de bine încât a murit în ea, cu faţa făcută terci sub coif. Când un tâlhar trage de coif în sus, se desprinde şi capul odată cu el, iar creierii se revarsă prin vizieră. Stau cu mâna încleştată pe rozariu şi rostesc la nesfârşit *Bucură-te, Marie,* ca să mă ţin în şa şi să-mi silesc voma să rămână în gât. Calul meu păşeşte prevăzător, de parcă şi pe el l-ar scârbi mirosul de sânge şi ar şti că ne aflăm pe pământ periculos. Habar n-am avut că va fi atât de cumplit! Habar n-am avut că va fi aşa!

Nu-mi vine să cred că a fost aşa pentru Ioana d'Arc. M-am gândit întotdeauna la ea călare pe un cal alb, cu flamura cu crini şi îngeri deasupra capului, curată. Nu m-am gândit niciodată la ea trecând prin mijlocul unui măcel, deşi a făcut-o negreşit, aşa cum o fac şi eu acum. Dacă asta e voia

Domnului, atunci are o înfățișare stranie şi cumplită. Nu ştiam că Dumnezeul bătăliilor e atât de mârşav. N-am ştiut niciodată că un sfânt poate să ceară astfel de chinuri. Parcă am merge prin valea umbrelor morții, iar noi o străbatem ca nişte vestitori ai morții, căci nu dăm un strop de apă, deşi oamenii întind rugător mâinile spre mine, arătându-şi gurile năclăite de sânge, din care le-au fost scoşi toți dinții. Nu îndrăznim să ne oprim şi să-i dăm să bea vreunuia, căci atunci s-ar năpusti toți asupra noastră, aşa că maestrul de călărie merge înainte cu biciul şi strigă: „Faceți loc pentru lady Margaret Stafford!”, iar răniții se trag anevoie din calea noastră şi-şi feresc capul de şfichiul biciului.

Un înaintaş călare se întoarce la noi şi ne spune că l-au găsit pe soțul meu, la un han din Whetstone, şi-l urmăm pe potecile noroioase care duc la cătun. Hanul e doar o cârciumă de țară cu două odăi pentru călătorii aflați în trecere. Şovăi să descalec, temându-mă să cobor printre morții vii, dar în cele din urmă descalec şi intru. Mă tem grozav că-mi voi găsi soțul mutilat oribil, ca bărbații de pe drum, sau spintecat de-o secure de luptă; îl găsesc însă lungit pe un pat de scânduri în odaia din fund, cu o eşarfă legată strâns în jurul pântecului. Întoarce capul la intrarea mea şi reuşeşte să surâdă când mă vede.

— Margaret, n-ar fi trebuit să vii!

— Sunt în siguranță şi în urmă vine căruța, ca să te ducem acasă.

Fața i se luminează când pomenesc de căminul nostru.

— Mă voi bucura să-mi văd casa. Au fost clipe când am crezut că n-o voi mai vedea niciodată.

După oarecare şovăială întreb:

— A fost foarte rău? York a învins?

— Da, încuviințează el. Am obținut o mare victorie. I-am atacat la deal, prin ceață, cu toate că ei erau de două ori mai mulți. Nimeni în afară de York n-ar fi îndrăznit una ca asta! Cred că e de neînvins.

— Aşadar, s-a isprăvit?

— Nu. Regina de Lancaster a debarcat cu armata ei undeva în Devon. Toți bărbații în stare să mărşăluiască i s-au alăturat şi Edward a pornit cu toată graba s-o prindă pe drum şi s-o împiedice să primească întăriri în Țara Galilor.

— În Țara Galilor?

— Va merge negreşit la Jasper, spune el. Va afla că Warwick, aliatul ei, e mort şi că armata asta e înfrântă, dar dacă reuşeşte să ajungă la Jasper şi la oamenii strânşi de el, poate lupta mai departe.

— Aşadar, Edward încă mai poate fi învins şi toate astea... – mă gândesc la bărbații care se târăsc pe drum spre miazăzi, strigând de durere – toate astea vor fi fost zadarnice!

— Toate astea sunt de fiecare dată zadarnice. Încă nu înțelegi? Fiecare moarte e o moarte fără rost; fiecare bătălie ar fi trebuit să fie împiedicată. Dar dacă Edward reuşeşte s-o învingă pe regină şi s-o întemnițeze alături de soțul ei, atunci se va isprăvi cu adevărat.

Aud calul doctorului şi mă ridic să-i deschid uşa.

— Să rămân să ajut? îl întreb fără prea mare însuflețire pentru această treabă.

— Du-te, spune Henry. Nu vreau să vezi.

— Ce rană ai?

— O tăietură de sabie peste pântec. Du-te şi porunceşte să ți se ridice tabăra pe câmp, în spatele hanului. Aici nu se găsesc paturi. Ai grijă să se pună gărzi care să te păzească, împreună cu bunurile tale. Aş vrea să nu fi venit!

— Trebuia să vin. Cine altcineva s-o facă?

Îmi zâmbeşte în felul lui strâmb şi spune:

— Mă bucur să te văd. În noaptea dinaintea bătăliei eram atât de bolnav de frică încât mi-am făcut chiar testamentul.

Încerc să zâmbesc cu milă, dar mă tem că-şi dă seama că-l socotesc nu doar un trădător, ci şi un laş.

— Eh, în sfârşit! oftează el. Ce-i făcut e bun făcut. Du-te, Margaret, şi întreabă-l pe hangiu ce-ți poate găsi pentru cină.

Nu fac ce-mi cere soțul meu. Nu, fireşte că nu. În vreme ce el zace într-un han murdar, slujit de doctorul nostru ca un erou rănit în luptă pentru cauza York, regina Angliei mărşăluieşte cât poate de repede spre fiul meu şi spre Jasper, singurul meu prieten adevărat, încredințată că ei îşi adună şi-şi înarmează oamenii ca să plece la luptă cu ea. Îl chem pe flăcăul care călăreşte în fața mea, e tânăr şi credincios şi va merge repede. Îi dau un bilet pentru Jasper şi-i poruncesc să pornească spre apus cât de iute poate şi să găsească nişte

soldați mărşăluind sub flamura Lancaster îndreptându-se spre Țara Galilor ca să se alăture oştirii strânse de Jasper. Îi spun să se apropie de ei ca prieten şi să le ceară să-i dea contelui scrisoarea, făgăduindu-le o răsplată. Scriu:

Jasper,

Soțul meu a schimbat tabăra şi acum e duşmanul nostru. Scrie-mi neîntârziat care-ți sunt şansele şi că băiatul meu e ferit de primejdii. Edward a câştigat bătălia la Barnet şi a pornit în marş să vă găsească, pe tine şi pe regină. Îl are pe rege în Turn şi Londra de partea lui. Ştie că regina a debarcat şi bănuieşte că se îndreaptă spre tine. Dumnezeu să te binecuvânteze şi să te apere! Dumnezeu să-mi apere băiatul, păzeşte-l cu prețul vieții tale!

N-am la mine nici ceară, nici pecete, aşa că împăturesc scrisoarea de două ori. N-are nicio însemnătate dacă o citeşte cineva. Răspunsul va fi cel care va dezvălui foarte multe. După aceea, şi numai după aceea, merg să caut pe cineva care poate să-mi pregătească ceva pentru cină şi să-mi găsească un pat pentru noaptea aceea.

Vara anului 1471

N-a fost uşor să-mi duc soţul acasă, deşi el nu s-a plâns şi m-a implorat să merg înainte. Însă mi-am făcut datoria de soţie faţă de el, cu toate că el n-a reuşit să-şi facă datoria faţă de mine. N-a fost uşor să trecem vara după ce am aflat în cele din urmă ce s-a întâmplat când forţele reginei s-au întâlnit cu oştirea lui Edward. Erau în apropiere de Tewkesbury, iar regina şi proaspăta ei noră, Anne Neville, fata cea mică a lui Warwick, au cerut sanctuar într-o mănăstire şi au aşteptat veşti, aşa cum aşteptau veşti toate femeile din Anglia.

A fost o bătălie lungă şi grea, cu forţele împărţite egal între oştenii celor două tabere, istoviţi de marşuri forţate prin soarele arzător. Edward a învins, fie să putrezească în iadul pe care-l merită, iar prinţul, prinţul nostru de Wales, a murit pe câmpul de luptă, ca o floare tăiată la seceriş. Mama lui, regina Margareta de Anjou, a fost luată prizonieră, şi Anne Neville împreună cu ea, iar Edward de York s-a întors la Londra ca un cuceritor. A lăsat în urmă un câmp de luptă scăldat în sânge. Chiar şi curtea bisericii de la Tewkesbury a trebuit să fie spălată, frecată şi sfinţită din nou, după ce el le-a dat voie oştenilor lui să intre şi să-i omoare pe oamenii din tabăra Lancaster care se ascundeau acolo ca să ceară sanctuar. Nimic nu e sfânt pentru York, nici măcar casa Domnului. Vărul meu, Edmund Beaufort, ducele de Somerset, care a venit acasă la noi să-i ceară soţului meu să lupte alături de el, a fost târât afară din sanctuarul Abaţiei Tewkesbury şi spintecat în piaţă: o moarte de trădător.

Edward a intrat în Londra într-o procesiune triumfală, cu regina Margareta de Anjou în suită, şi în aceeaşi noapte regele nostru, adevăratul rege, singurul rege, regele Henric de Lancaster, a murit în odăile sale din Turn. S-a spus că era bolnav, că avea sănătatea şubredă. Dar eu am ştiut în adâncul inimii că a murit ca un martir, de sabia uzurpatorilor York.

I-am cerut soţului meu voie să lipsesc toată luna iunie şi m-am dus la călugăriţele de la Abaţia Bermondsey. Am petrecut patru săptămâni în genunchi, rugându-mă pentru sufletul regelui, pentru sufletul fiului său şi pentru văduva lui cea

înfrântă. M-am rugat pentru răzbunare împotriva Casei de York şi a lui Edward, m-am rugat să-şi piardă şi el fiul, iar soția lui, Elizabeth cea mereu plină de succes, frumoasă şi acum triumfătoare, să cunoască durerea cumplită de a-şi pierde un băiat, aşa cum a cunoscut-o regina noastră. M-am îndurat să plec acasă doar după ce l-am auzit pe Dumnezeu şoptindu-mi, în acele nopți negre de rugăciune, că-mi voi primi răzbunarea, că dacă sunt răbdătoare, aştept şi pun lucrurile la cale, voi triumfa. Atunci am putut în sfârşit să mă întorc acasă, să-i zâmbesc soțului meu şi să mă prefac împăcată.

Jasper a rezistat în Țara Galilor până în septembrie, iar apoi mi-a scris că e încredințat că şi el, şi Henry vor fi mai în siguranță afară din țară. Dacă Edward se poate război cu bărbați aflați în sanctuar, ba chiar cu un sfânt neajutorat în odăile sale personale, atunci cu siguranță că-mi poate ucide fiul, pentru simpla crimă a numelui pe care-l poartă şi a moştenirii lui. Adevăratul prinț de Wales a murit la Tewkesbury, Dumnezeu să-l binecuvânteze, şi asta mă împinge şi mai aproape de tronul Lancaster, iar Henry e fiul şi moştenitorul meu. Dacă, în anii ce vor veni, oamenii vor căuta un pretendent Lancaster la tronul uzurpat al Angliei, îl vor putea chema pe Henry Tudor. Aceasta e ursita lui şi aceasta e primejdia lui, şi le văd pe amândouă adeverindu-se. York domină; nimic nu-l poate distruge acum. Dar Henry e tânăr şi are dreptul la tron. Trebuie să-l ferim de pericol şi să-l pregătim de război.

Merg în odaia soțului meu şi văd că nu-i lipseşte nimic. Are un pat bine făcut, carafa cu bere slabă pe o masă lângă el, cărțile în cutia lor, hârtia de scris pentru însemnări pe pupitrul de scris: are în jur tot ce şi-ar putea dori. Şade în jilțul lui, cu pântecul înfăşurat strâns, pământiu din cauza durerii, părând mai bătrân decât anii pe care-i are.

— Am primit veşti de la Jasper, din Țara Galilor, îi spun sec. Pleacă în exil.

Soțul meu aşteaptă să urmez.

— Îl ia pe fiul meu cu el, adaug. Un băiat care e moştenitorul spiței Lancaster nu se află în siguranță în Anglia.

— Sunt de acord, răspunde el netulburat. Dar nepotul meu, Henry Stafford, e în siguranță la curtea York. I s-a primit

jurământul de credință. Oare Henry al tău n-ar trebui să i se înfățișeze regelui Edward şi să se ofere să-l slujească?

Clatin din cap.

— Vor pleca în Franța.

— Ca să pună la cale o nouă năvală asupra Angliei?

— Pentru siguranța lor. Cine ştie ce va urma? Trăim vremuri frământate.

— Aş vrea să fii cruțată de necazuri, spune el cu blândețe. Mi-aş dori să-i ceri lui Jasper să ocolească necazurile, nu să le pricinuiască.

— Nu caut necazuri şi nici Jasper n-o face. Îți cer doar să-mi îngădui să plec la Tenby ca să-i văd ridicând ancora. Vreau să-mi iau rămas-bun de la fiul meu.

El tace câteva clipe. Trădătorul ăsta, laşul ăsta, întins fără grijă în patul lui, are dreptul să-mi poruncească. Mă întreb dacă îndrăzneşte să mă oprească şi dacă eu îndrăznesc să-l înfrunt.

— Asta înseamnă să te pui în pericol.

— Trebuie să-l văd pe Henry înainte să plece! Cine ştie când se va putea întoarce în siguranță? Are paisprezece ani, va deveni bărbat până să-l văd din nou.

El oftează şi atunci ştiu că am câştigat.

— Vei lua cu tine o gardă întreagă?

— Fireşte.

— Şi te vei întoarce dacă drumurile sunt închise?

— Da.

— Atunci poți să mergi să-ți iei rămas-bun de la fiul tău. Dar să nu faci nicio făgăduială față de ei, nici față de viitorul Casei de Lancaster. Cauza voastră a fost înfrântă definitiv la Tewkesbury. Casa lui Henry a fost distrusă la Tewkesbury. S-a isprăvit! Sfatul tău pentru ei ar trebui să fie acela de-a căuta o cale să se întoarcă paşnic.

Mă uit la el, ştiind că fața mea e sfidătoare şi rece.

— Ştiu că s-a isprăvit. Cine să ştie mai bine decât mine?! Cauza mea e cea învinsă, capul casei mele e cel ucis, soțul meu e cel rănit luptând în tabăra greşită şi fiul meu e cel care pleacă în exil. Cine să ştie mai bine decât mine că orice nădejde pentru țara mea e moartă?!

Septembrie 1471

Tenby, Țara Galilor

Mă uit peste apa luminoasă din portul Tenby, nevenindu-mi să cred. Soarele scânteiază şi adie un vânt uşor; e o zi numai bună ca să navighezi de plăcere, nu ca să stau acolo, înconjurată de mirosul peştelui, simțind cum mi se frânge inima.

Cătunul ăsta e cu trup şi suflet de partea lui Jasper, aşa că pescarii şi nevestele lor bocănesc cu saboții lor grosolani de lemn pe străzile pietruite ce duc la cheiul unde saltă pe valuri micuța corabie ce aşteaptă să-mi ia fiul de lângă mine. Unele femei au ochii roşii din pricina exilului stăpânului lor, însă eu nu lăcrimez. Nimeni nu şi-ar da seama, privindu-mă, că aş fi în stare să plâng o săptămână.

Fiul meu a crescut şi mai mult; acum e înalt cât mine – un tânăr de paisprezece ani ai cărui umeri încep a se lăți, cu ochii căprui la aceeaşi înălțime cu ai mei – şi e palid, deşi pistruii văratici îi împestrițează nasul ca picățelele de pe un ou cald de pasăre. Mă uit lung la el, văzând deopotrivă copilul care a devenit bărbat şi băiatul care ar trebui să fie rege. Gloria maiestății a ajuns la el. Regele Henric şi fiul lui, prințul Edward, sunt morți amândoi. Acest băiat, băiatul meu, e moştenitorul Casei de Lancaster. Nu mai e băiatul meu, copilul aflat în grija mea, ci e regele de drept al Angliei.

— Mă voi ruga pentru tine în fiecare zi şi-ți voi scrie, îi spun cu glas scăzut. Ai grijă să-mi răspunzi; voi vrea să ştiu cum îți este. Şi ai grijă să-ți faci rugăciunile şi să te ții de învățătură.

— Da, milady mamă, răspunde el supus.

— Voi avea grijă de el, mă încredințează Jasper.

Ochii ni se întâlnesc preț de o clipă, dar nu ne împărtăşim nimic altceva decât o hotărâre mohorâtă de a încheia această despărțire, de a începe acest exil, de a-l feri de primejdii pe acest băiat prețios. Cred că Jasper e singurul bărbat pe care l-am iubit, poate singurul pe care-l voi iubi vreodată. Dar între noi n-a fost vreme pentru vorbe de iubire; ne-am petrecut cea mai mare parte din viață luându-ne rămas-bun.

— Vremurile se pot schimba, îi spun lui Henry. Edward pare să fie cu totul stăpân pe tron acum, că regele nostru e în mormânt şi prințul nostru e mort şi el, dar eu nu mă dau

bătută. Nu te da nici tu bătut, fiule! Facem parte din Casa de Lancaster, ne-am născut ca să stăpânim Anglia! Am spus-o înainte şi am avut dreptate. Voi avea dreptate din nou. Să nu uiţi asta!

— Nu, milady mamă.

Jasper îmi ia mâna şi o sărută, se înclină şi se îndreaptă spre micuţa corabie. Îi aruncă de pe chei căpitanului câteva boccele cu lucruri şi apoi, ţinându-şi cu grijă sabia în aer, păşeşte în vasul de pescuit. El, care stăpânea jumătate din Ţara Galilor, pleacă aproape fără nimic! Asta e într-adevăr înfrângere! Jasper Tudor părăseşte Ţara Galilor ca un condamnat fugar. Simt cum îmi arde în pântec duşmănia faţă de uzurpatorii York.

Fiul meu îngenunchează dinaintea mea; îmi las mâna pe creştetul lui moale, cald şi-i spun:

— Dumnezeu să te binecuvânteze şi să te păzească, fiul meu!

Apoi se ridică şi pleacă într-o clipă, păşind uşor pe pietrele de pavaj murdare. Coboară în salturi treptele portului, ca o căprioară, urcă pe micuţa corabie şi-i văd ridicând ancora înainte să apuc să mai spun vreo vorbă. Pleacă înainte să-l pot sfătui cum să se poarte în Franţa; pleacă înainte să-l pot preveni despre primejdiile lumii. E prea repede, mult prea repede şi prea definitiv! A plecat.

Se desprind de zidul cheiului şi întind pânzele; vântul le face să fluture şi le leagă bine. Se aude un scârţâit, semn că pânzele şi catargul preiau apăsarea, şi apoi micuţa corabie începe să se mişte, întâi încet, apoi mai repede, îndepărtându-se de zidul portului. Îmi vine să strig: „Întoarceţi-vă!”. Îmi vine chiar să strig: „Nu mă părăsiţi! Nu plecaţi fără mine!”, ca un copil. Dar nu pot să-i chem înapoi în ghearele primejdiei şi nu pot nici să fug cu ei. Trebuie să-l las să plece – pe fiul meu, fiul meu cu păr castaniu, trebuie să-l las să plece pe mare în exil, fără să ştiu măcar când îl voi revedea.

Când ajung acasă – amorţită de drum şi de necontenitele rugăciuni murmurate la fiecare pas, cu dureri de spate din pricina scuturăturilor calului şi cu ochii uscaţi şi umflaţi – descopăr că doctorul e din nou lângă soţul meu. A fost un drum lung şi sunt istovită de călătorie şi măcinată de suferinţa

pierderii fiului meu. Pe drum m-am întrebat la fiecare pas unde e în clipa aceea şi când îl voi vedea, ba chiar, dacă-l voi mai revedea vreodată. Nu găsesc putere nici măcar să mă prefac îngrijorată când văd calul doctorului în grajd şi pe servitorul lui aşteptând în sală. De când ne-am întors după bătălia de la Barnet, o îngrijitoare sau alta – sau doctorul, sau spițerul, sau bărbierul-felcer – s-au perindat necontenit prin casa noastră. Mă gândesc că a venit să se îngrijească de obişnuitele văicăreli de durere ale soțului meu din pricina rănii. Tăietura de-a curmezişul pântecului s-a vindecat demult, lăsând în urmă o cicatrice ieşită în afară, dar lui îi place să facă mare caz de ea, vorbind despre cele pătimite în război şi despre clipa când sabia s-a abătut asupra lui, despre visele pe care încă le are noaptea.

Sunt obişnuită să nu-i iau în seamă văicărelile sau să-i spun să bea o băutură liniştitoare şi să se culce devreme, aşa că atunci când valetul odăii de culcare mă opreşte la intrarea în sală, nu mă pot gândi decât că-mi doresc să mă spăl şi să mă schimb de hainele murdare. Aş trece pe lângă el, dar are un aer poruncitor, ca şi cum ceva ar merge cu adevărat rău. Îmi spune că spițerul macină ierburi de leac în distilerie, iar doctorul e cu soțul meu, aşa că poate ar trebui să mă pregătesc de veşti proaste. Chiar şi atunci când mă aşez în jilț şi pocnesc din degete ca să vină pajul să-mi scoată cizmele, abia dacă-l ascult. Dar omul se frământă mai departe. Acum se crede că rana a fost mai adâncă decât ne-am dat seama şi a rămas nevindecată, poate sângerând pe dinăuntru. Îmi aminteşte cu tristețe că soțul meu n-a mai mâncat bine de la bătălie încoace – dar tot mănâncă mult mai mult decât mine, care țin post negru în fiecare zi de sărbătoare şi-n fiecare vineri. Nu poate să doarmă, ci doar să ațipească din când în când – dar tot doarme mai mult decât mine, care mă trezesc de două ori noaptea, în fiecare noapte, ca să-mi fac rugăciunile. Pe scurt, e ceva şi nimic, ca de obicei. Îi fac semn să plece şi îi spun că voi veni neîntârziat, dar el tot se mai învârte în preajma mea. Nu e prima oară când servitorii se agită în jurul soțului meu, crezându-l pe moarte, ca să descopere că a mâncat fructe prea coapte sau a băut prea mult vin, şi sunt încredințată că nu va fi nici ultima.

Nu i-am reproşat niciodată că şi-a sacrificat sănătatea ca să

urce pe tron un uzurpator şi l-am îngrijit cu răbdare, aşa cum trebuie s-o facă o soție bună: mie nu mi se poate reproşa nimic. Dar el ştie că-l învinovățesc pentru înfrângerea regelui meu şi ştie că-l voi învinovăți şi pentru pierderea fiului meu.

Îl dau pe valet la o parte şi merg să-mi spăl fața şi mâinile şi să-mi schimb rochia murdară de pe drum, aşa că trece aproape un ceas până mă duc în odăile soțului meu, unde intru fără zgomot.

— Mă bucur că ați venit în sfârşit, lady Margaret, căci nu cred că mai are mult! îmi spune încet doctorul.

Mă aştepta în anticamera odăii de culcare a soțului meu.

— Nu mai are mult? repet.

Mintea mi-e atât de plină de fiul meu, urechile mele stau ciulite să prindă zgomotele unei furtuni care ar putea să-i abată de la drumul lor sau chiar – te rog, Doamne, cruță-l! – să scufunde micuța corabie, încât nu înțeleg ce vrea să spună doctorul.

— Îmi pare rău, lady Margaret, mă lămureşte el, crezându-mă prostită de îngrijorarea de soție. Însă mă tem că nu mai am ce face.

— Nu mai ai ce face? repet iarăşi. De ce, care-i pricina? Ce vrei să spui?

El ridică din umeri.

— Rana e mai adâncă decât credeam şi acum nu mai poate mânca nimic. Mă tem că stomacul i-a fost tăiat pe dinăuntru şi nu s-a vindecat. Mă tem că nu mai are mult de trăit. Poate doar să bea bere slabă, vin şi apă; nu-l putem hrăni.

Îl privesc fără să înțeleg, apoi trec pe lângă el, deschid uşa odăii de culcare a soțului meu şi intru cu paşi mari.

— Henry?

Fața lui pe pernă are culoarea cenuşii, pământie pe pânza albă. Buzele-i sunt aproape negre. Văd cât de slab şi de scofâlcit a ajuns în cele câteva săptămâni cât am lipsit.

— Margaret! rosteşte el, încercând să zâmbească. Mă bucur atât de mult că te-ai întors în sfârşit acasă!

— Henry…

— Băiatul tău a plecat cu bine?

— Da.

— Asta-i bine, asta-i bine. Te vei bucura să-l ştii ferit de primejdii. Poți face mai târziu cerere să se întoarcă. Nu vor fi

lipsiți de generozitate față de tine când vor afla despre mine…

Tresar. Înțeleg dintr-odată limpede ce vrea să spună: că voi fi văduvă şi voi cere favoarea regelui a cărui slujire l-a costat pe soțul meu viața.

— Ai fost o soție bună, zice el cu bunătate. Nu vreau să mă jeleşti.

Strâng din buze. N-am fost o soție bună şi ştim amândoi lucrul ăsta.

— Ar trebui să te căsătoreşti din nou, urmează el răsuflând iute. Dar de astă dată alege-ți un soț care să te slujească în lume. Ai nevoie de măreție, Margaret! Ar trebui să te măriți cu un bărbat foarte apreciat de rege, de acest rege, de regele de York – nu un bărbat care-şi iubeşte căminul şi câmpurile.

— Nu vorbi despre asta! îi şoptesc.

— Ştiu că te-am dezamăgit, urmează el cu glasu-i răguşit. Şi-mi pare rău. N-am fost potrivit pentru vremurile astea. (Zâmbeşte în felul lui strâmb.) Tu eşti. Ar fi trebuit să fii un mare comandant, ar fi trebuit să fii o Ioana d'Arc.

— Odihneşte-te, îi spun cu glas slab. Poate că te vei face bine.

— Nu, cred că s-a zis cu mine. Dar te binecuvântez, Margaret, la fel şi pe băiatul tău, şi cred că-l vei aduce acasă în siguranță. Negreşit, dacă e cineva în stare de asta, aceea eşti tu. Fă pace cu Casa de York, Margaret, şi-ți vei putea aduce băiatul acasă. Ăsta-i ultimul sfat pe care ți-l dau. Uită de visele în care-l vezi rege; s-a isprăvit cu asta, ştii bine. Mulțumeşte-te să-l vezi acasă în siguranță, aşa e cel mai bine pentru el şi pentru Anglia. Nu-l aduce acasă pentru o nouă bătălie, adu-l acasă pentru pace.

— Mă voi ruga pentru tine, spun încet.

— Îți mulțumesc. Acum cred că voi dormi.

Îl las să doarmă şi ies fără zgomot, închizând uşa în urma mea. Le spun servitorilor să mă cheme dacă starea lui se înrăutățeşte sau dacă mă strigă şi plec la capelă, unde îngenunchez pe pardoseala tare, de piatră, în fața altarului, fără să folosesc măcar o pernă. Mă rog la Dumnezeu să-mi ierte păcatele față de soțul meu şi să-l primească în împărăția Lui cea sfântă, unde nu există război şi nici împărați potrivnici. Abia când aud că începe să bată clopotul iar şi iar în turnul de deasupra mea îmi dau seama că se ivesc zorii, că am

stat în genunchi toată noaptea şi că acela care mi-a fost soț vreme de treisprezece ani a murit fără să mă cheme.

După doar câteva săptămâni, în care se fac zilnic slujbe pentru sufletul soțului meu în mica noastră capelă, un mesager cu panglică neagră la pălărie vine de la reşedința mamei ca să-mi spună că ea a murit şi înțeleg că acum sunt cu desăvârşire singură pe lume. Puținele rude care mi-au mai rămas sunt Jasper, aflat în exil, şi fiul meu, alături de el. Sunt orfană şi văduvă, iar copilul meu e departe. Vântul i-a abătut de la curs şi în loc să debarce în Franța, cum stabiliserăm, au debarcat în Bretania. Jasper îmi scrie că norocul ne surâde în sfârşit, căci ducele de Bretania i-a primit şi le-a făgăduit ocrotire şi ospitalitate în ducatul lui, şi că probabil vor fi mai feriți de primejdii în Bretania decât ar fi fost în Franța, cu care e sigur că Edward va încheia un tratat de pace, de vreme ce acum vrea doar pace şi nu-i pasă deloc de onoarea Angliei. Îi răspund pe dată:

Dragul meu frate Jasper,

Îți scriu ca să-ți spun că soțul meu, sir Henry Stafford, a murit în urma rănilor sale, aşa că acum sunt văduvă. Mă adresez ție, capul Casei Tudor, ca să mă sfătuieşti ce să fac.

Mă opresc. Scriu: „Să vin la tine?”, apoi tai şi arunc foaia de hârtie. Scriu: „Pot să vin să-mi văd fiul?”. Apoi: „Te rog, Jasper…”

În cele din urmă scriu: „Aştept sfatul tău” şi trimit scrisoarea prin mesager.

Apoi aştept răspunsul.

Mă întreb dacă mă va chema. Mă întreb dacă va spune în sfârşit că putem fi împreună, cu băiatul meu.

Iarna 1471-1472

Port doliu după soţul meu şi după mama şi închid o mare parte din casă. Ca văduvă, nu se va aştepta din partea mea să-mi primesc vecinii, nu în primul an după pierdere; şi cu toate că sunt o mare doamnă a Casei de Lancaster, nu voi fi chemată la curte şi nici nu voi primi, în cele douăsprezece luni de doliu, vizite din partea acestui nou rege, a acestui rege al trandafirului înălbit, şi din partea soţiei lui roditoare. Bănuiesc că vor să uite cu totul de mine şi de Casa de Lancaster. Mai cu seamă mă îndoiesc că ea, care e mult mai vârstnică decât el – are acum treizeci şi patru de ani! –, va vrea ca el să mă întâlnească în acest întâi an al meu de văduvie, când ar vedea-o pe moştenitoarea în vârstă de douăzeci şi opt de ani a Casei de Lancaster, stăpână pe averea ei, gata să se căsătorească din nou. Poate ar regreta că a ales o nimeni.

Dar de la Jasper nu vine niciun mesaj care să mă cheme din siguranța Angliei la primejdiile şi provocările vieții alături de el în Bretania. Îmi scrie în schimb că ducele de Bretania a promis să le ofere, lui şi lui Henry, protecție. Nu-mi spune să mă duc la el. Nu vede că asta e şansa noastră, singura noastră şansă, şi-i înțeleg foarte bine tăcerea. Şi-a dedicat viața fiului meu, creşterii lui şi punerii lui în stăpânirea numelui şi a pământurilor ce i se cuvin. Nu va primejdui acest lucru căsătorindu-se cu mine ca să ne adunăm toți trei laolaltă în exil. Trebuie să mă țină în Anglia, păstrând moştenirea lui Henry, gospodărindu-i pământurile şi urmărindu-i interesele. Jasper mă iubeşte, ştiu bine; dar, aşa cum spune el, e o iubire curtenească, de la depărtare. Nu pare să-i pese cât de mare e depărtarea.

Îmi primesc înapoi pământurile de zestre şi încep să cercetez cum stau lucrurile cu ele şi să-i chem la mine pe vechili, ca să mă lămurească ce câştiguri se pot scoate de pe ele. Măcar soțul meu le-a întreținut bine; a fost un bun moşier, chiar dacă n-a fost un bun conducător de oameni. Un bun moşier englez, chiar dacă n-a fost un erou. Nu-l jelesc ca soție, aşa cum l-a jelit Anne Devereux pe soțul ei, William Herbert. I-a făgăduit că nu se va recăsători niciodată; a jurat că va intra în mormânt cu nădejdea de a-l întâlni în rai. Bănuiesc că erau

îndrăgostiţi într-un fel sau altul, deşi căsătoriţi prin contract. Bănuiesc că au găsit un fel de pasiune în căsnicia lor. E un lucru rar, dar nu cu neputinţă. Nădăjduiesc însă că nu i-au băgat în cap fiului meu că trebuie să-şi iubească soţia; un bărbat care va fi rege poate să se căsătorească doar din interes. O femeie cu judecată se va căsători întotdeauna doar ca să-şi ridice familia la un rang mai înalt. Doar o neghioabă plină de pofte visează în fiecare noapte să se mărite din dragoste.

Poate că sir Henry a nădăjduit la mai mult decât la o afecţiune îndatoritoare din partea mea, dar eu mi-am dăruit iubirea fiului meu, familiei mele şi lui Dumnezeu cu mult înainte să ne cunoaştem. Mi-am dorit încă din copilărie o viaţă de celibat şi niciunul dintre soţi nu m-a abătut de la chemarea mea. Henry Stafford a fost mai degrabă un om al păcii decât al pasiunii, iar în ultimii săi ani a fost un trădător. Dar, vorbind cu toată sinceritatea, acum că s-a dus, îmi dau seama că-mi lipseşte mai mult decât mi-aş fi închipuit.

Îmi lipseşte tovărăşia lui. Casa părea mai caldă când era aici, şi era mereu aici, ca un câine iubit lângă foc. Îmi lipsesc umorul lui sec şi liniştit şi bunul lui simţ chibzuit. În primele luni de văduvie cuget îndelung la sfatul lui, că ar trebui să mă împac cu fiul lui York pe tron şi cu fiul acestuia în leagănul regal. Poate că războaiele s-au isprăvit într-adevăr; poate că suntem în sfârşit înfrânţi; poate că sarcina mea în viaţă e aceea de-a învăţa smerenia: de-a trăi fără speranţă. Eu, care m-am modelat după imaginea unei fecioare luptătoare, va trebui poate să învăţ să devin o văduvă înfrântă. Poate că asta e voia aspră a lui Dumnezeu pentru mine şi ar trebui să învăţ să mă supun.

Preţ de câteva clipe, doar câteva clipe, în vreme ce umblu fără astâmpăr prin casa mea tăcută, singură, în rochie neagră, mă întreb dacă să părăsesc cu totul Anglia şi să mă alătur, nepoftită, lui Jasper şi fiului meu în Bretania. Aş putea lua cu mine destulă avere cât să ne ajungă un an sau doi. M-aş putea mărita cu Jasper şi am putea trăi ca o familie. Chiar dacă n-am revendica niciodată tronul pentru Henry, am putea să ne facem căminul nostru şi să trăim ca nişte exilaţi de viţă regească.

E un vis pe care mi-l îngădui doar cât o bătaie de inimă

plină de dor. Să trăiesc alături de băiatul meu şi să-l privesc cum creşte e o bucurie pe care Dumnezeu nu mi-a îngăduit-o. Dacă ar fi să mă mărit cu un bărbat din dragoste, ar fi pentru prima oară într-o viață în care au existat două uniuni lipsite de iubire. Dragostea dintre bărbat şi femeie nu e drumul care mi-a fost hărăzit. Ştiu că Dumnezeu vrea să-mi slujesc fiul şi casa în Anglia. Să fug în Bretania ca o țigancă pentru a fi cu ei ar însemna să renunț la orice şansă de-a obține să i se înapoieze fiului meu moştenirea de drept, să i se înapoieze titlul de drept şi să se întoarcă în siguranță acolo unde-i e locul, în cele mai înalte cercuri din regat. Şi nu pot să nu văd că Jasper alege cauza lui Henry în dauna mamei lui.

Chiar dacă sfatul dat de soțul meu pe patul de moarte e drept şi Henry n-are niciun viitor ca rege al Angliei, tot trebuie să-i revendic titlul de conte şi să încerc să obțin înapoierea pământurilor lui. Acesta e drumul pe care trebuie să pornesc acum. Dacă vreau să-mi slujesc familia şi fiul, va trebui să-mi găsesc un loc de vază la curtea York, orice părere aş avea despre Edward şi despre regina lui vrăjitoare. Voi învăța să le zâmbesc duşmanilor mei. Va trebui să-mi găsesc un soț care să aibă o înrâurire asupra lor, care să-mi poată oferi cel mai de seamă loc din regat, dar să aibă totuşi atâta judecată cât să gândească singur şi să-şi slujească ambițiile proprii şi pe ale mele.

Aprilie 1472

Îmi dau o lună ca să cumpănesc asupra curții York, curtea de uzurpatori a florii de măceş, şi să mă întreb care dintre bărbații preferați de rege ar putea să mă ocrotească, împreună cu pământurile mele, şi să-mi aducă băiatul acasă în siguranță. William, înnobilat acum drept lordul Hastings, cel mai bun prieten şi tovarăş al regelui, are deja o nevastă şi, oricum, îi e devotat cu trup şi suflet lui Edward. N-ar pune niciodată interesul unui fiu vitreg înaintea regelui pe care-l iubeşte. Nu s-ar întoarce niciodată împotriva Casei de York, iar eu trebuie să mă mărit cu un bărbat pregătit să fie fidel cauzei mele. Sau, în cel mai bun caz, vreau un soț pregătit să devină trădător. Fratele reginei, sir Anthony Woodville, noul conte Rivers, ar fi o alegere, numai că e cunoscut pentru loialitatea şi iubirea față de sora lui. Chiar dacă aş putea îndura să mă mărit cu cineva din familia parvenită a unei regine care şi-a găsit soțul stând la marginea drumului ca o târfă, n-aş putea întoarce pe nimeni dintre rudele sale împotriva ei şi a scumpului lor băiețel. Se țin uniți ca nişte tâlhari ce sunt. Cei din familia Rivers curg împreună, o spune toată lumea. Mereu la vale, fireşte.

Cumpănesc asupra fraților regelui. Nu cred că țintesc prea sus. La urma urmei, sunt moştenitoarea Casei de Lancaster; ar fi cum nu se poate mai firesc ca tabăra York să mă abordeze şi să vindece rănile războiului prin căsătorie. George, fratele mijlociu al regelui, trădătorul încercat, e însurat deja cu fata cea mare a lui Warwick, Isobel, care probabil regretă în fiecare dimineață, când se trezeşte, ambiția tatălui ei de-a o mărita cu acest neghiob plin de sine; dar Richard, fratele mezin, e încă liber. Are aproape douăzeci de ani, aşa că ar fi o diferență cam de opt ani între noi, dar s-au văzut şi partide mai prost întocmite. Aud despre el doar că-i e întru totul loial fratelui său; însă odată căsătorit cu mine, cu un moştenitor la tron drept fiu vitreg, cum ar putea un tânăr, orice tânăr, să reziste ambiției trădătoare – şi mai ales un York?

Dar faptul că nu-l pot avea pe Edward, regele, mă macină pur şi simplu, zi după zi, în vreme ce chibzuiesc la bărbații cu care m-aş putea mărita. Dacă Edward n-ar fi fost prins în

capcană de frumoasa Elizabeth Woodville, ar fi fost acum cea mai bună pereche pentru mine. Băiatul York şi moştenitoarea Lancaster! Împreună am fi putut să tămăduim rănile țării noastre şi să-l facem pe fiul meu următorul rege. Căsătorindu-ne, ne-am fi unit casele şi am fi pus capăt rivalității şi războiului. Nu-mi pasă câtuşi de puțin de frumusețea lui, căci sunt lipsită de vanitate şi de poftă trupească, dar justețea ideii de a-i fi soție şi de a deveni regina Angliei mă bântuie ca o iubire pierdută. Dacă n-ar fi fost Elizabeth Woodville şi felul neruşinat în care a pus mâna pe un bărbat tânăr, m-aş putea afla eu alături de el acum, regina Angliei, semnându-mi scrisorile „Margaret R.”. Se spune că e vrăjitoare, că l-a prins în laț prin farmece şi că s-a măritat cu el în ziua de întâi mai; oricât adevăr ar fi în asta, văd limpede că a împiedicat voia Domnului ademenind un bărbat care m-ar fi putut face regină. Pesemne că e o femeie mai mult decât afurisită.

Dar n-are rost să jelesc şi, oricum, Edward ar fi un soț greu de respectat. Cum poți îndura să te supui unui bărbat înclinat mereu spre plăceri? Ce i-ar putea porunci soției lui să facă? Ce vicii ar putea să îmbrățişeze? Culcându-se cu o femeie, ce plăceri întunecate şi tainice ar putea să aştepte? Mă cutremur gândindu-mă cum arată Edward dezbrăcat. Am auzit că e cu totul lipsit de morală. S-a culcat cu parvenita lui de soție şi s-a cununat cu ea (probabil în ordinea asta), iar acum au un fiu frumos şi puternic care să revendice tronul ce-i aparține de drept băiatului meu, şi nu există nicio nădejde ca ea să moară la naştere, câtă vreme o păzeşte maică-sa, care e fără îndoială vrăjitoare. Absolut nicio şansă pentru mine, decât dacă reuşesc să mă strecor aproape de tron prin fratele lui cel mic, Richard. Nu mă voi aşeza în drum ca să încerc să-l ademenesc, cum a făcut nevasta fratelui său, dar s-ar putea să-i fac o propunere care să-l ispitească.

Îl trimit pe John Leyden, intendentul meu, la Londra cu sarcina de-a se împrieteni şi de-a cina cu intendentul casei lui Richard. Nu trebuie să spună nimic, ci doar să vadă cum stau lucrurile. Trebuie să afle dacă tânărul prinț se gândeşte la vreo logodnă, să descopere dacă l-ar ispiti pământurile pe care le stăpânesc în Derbyshire. Trebuie să-i şoptească la ureche că un fiu vitreg din neamul Tudorilor, al cărui nume porunceşte întregii Țări a Galilor, e un băiat căruia ar merita să-i fie tată.

Trebuie să întrebe răspicat dacă loialitatea sinceră a lui Richard față de fratele lui ar putea să se clatine într-atât încât să-şi ia o soție din casa duşmană, dacă condițiile ar fi cele potrivite. Trebuie să afle ce ar putea primi tânărul drept preț pentru cununie. Trebuie să-i aducă aminte că, deşi am cu opt ani mai mult ca el, sunt tot zveltă şi atrăgătoare şi încă n-am treizeci de ani; unii ar spune că sunt plăcută. Poate aş putea fi socotită chiar frumoasă. Nu sunt târfa blondă aleasă de frate-său, dar sunt o femeie cu demnitate şi grație. O clipă, doar o clipă, mă gândesc la mâna lui Jasper pe talia mea, pe scara de la Pembroke, şi la sărutul lui pe buzele mele înainte să ne desprindem unul de altul.

Intendentul meu trebuie să stăruie asupra faptului că sunt credincioasă şi că nicio femeie din Anglia nu se roagă cu mai multă aprindere şi nu face mai multe pelerinaje şi că, deşi ar putea crede că asta nu înseamnă nimic (la urma urmei, Richard e tânăr şi dintr-o familie nesăbuită), să ai o soție la care Dumnezeu pleacă urechea, a cărei ursită e călăuzită de Sfânta Fecioară însăşi, e un câştig. E ceva să ai în fruntea gospodăriei tale o femeie care are genunchi de sfântă încă din copilărie.

Dar toate astea sunt în zadar. John Leyden se întoarce acasă pe calul lui murg mare şi clatină din cap spre mine, descălecând în fața intrării principale a reşedinței de la Woking.

— Ce-i?! mă răstesc fără să-l salut, deşi a făcut cale lungă şi e roşu la față din pricina arşiței din mai.

Un paj dă fuga la el cu o cană mare de bere înspumată şi Leyden îşi cufundă fața în ea, de parcă eu n-aş aştepta, de parcă eu n-aş sta însetată şi flămândă toată ziua de vineri, în fiecare săptămână, şi în zilele de sărbătoare.

— Ce-i? repet.

— O vorbă între patru ochi, răspunde el.

Aşa aflu că are veşti proaste; îl conduc nu în odăile mele personale, unde nu vreau un bărbat încins şi năduşit care bea bere, ci în încăperea din stânga sălii celei mari, unde obişnuia soțul meu să vadă de treburile pământurilor sale. Leyden închide uşa după el şi mă găseşte dinaintea lui, privindu-l cu un chip sever.

— Ce-a mers prost? Ai stricat lucrurile?

— Nu eu. Planul a fost greşit. E deja însurat, spune el şi mai ia o duşcă.

— Poftim?!

— A pus mâna pe cealaltă moştenitoare Warwick, sora lui Isobel care e măritată cu George. S-a însurat cu Anne Neville, văduva prinţului de Wales, adică a lui Edward, prinţul de Wales. Cel care a murit la Tewkesbury.

— Cum a putut?! întreb poruncitor. Mama fetei n-ar fi îngăduit într-o mie de ani să se întâmple una ca asta! Cum de-a îngăduit George? Anne e moştenitoarea pământurilor lui Warwick! Nu cred că l-a lăsat pe fratele lui s-o ia! Nu vrea să împartă cu Richard averea Warwick! Pământurile lor! Loialitatea întregii părţi de la miazănoapte a regatului!

— N-a ştiut, gâlgâie intendentul meu din fundul halbei. Se zice că Richard a mers acasă la George, a găsit-o pe lady Anne ascunzându-se acolo, a luat-o, a ascuns-o el însuşi şi s-a însurat cu ea chiar şi fără îngăduinţa Sfântului Părinte. Oricum, curtea e revoltată că Richard a luat-o de nevastă, dar acum e a lui, regele îl va ierta şi nu există vreun soţ nou pentru voi, milady.

Sunt atât de furioasă încât nu-i spun că poate să plece, ci ies din odaie cu paşi mari, lăsându-l acolo cu berea în mâini, ca un nătâng. Când mă gândesc că am ţintit la tânărul Richard şi-n vremea asta el a curtat o fată de-a lui Warwick şi a pus mâna pe ea, iar acum familia York şi familia Warwick sunt legate frumuşel una de alta, iar eu sunt lăsată pe dinafară! Mă simt jignită ca şi cum l-aş fi cerut eu însămi de soţ şi aş fi fost respinsă. Mă pregăteam într-adevăr să mă cobor la căsătoria cu un bărbat din Casa de York, ca să mă trezesc că el a vârât-o în pat pe tânăra Anne şi totul s-a isprăvit!

Merg la capelă şi cad în genunchi ca să mă plâng la Sfânta Fecioară, care va înţelege cât de insultător e să fiu trecută cu vederea, şi încă pentru un flecuşteţ precum Anne Neville. Mă rog cu mânie în primul ceas, dar apoi mă învăluie pacea capelei, preotul intră pentru rugăciunile de seară şi ritualul familiar al slujbei mă linişteşte. Pe când şoptesc rugăciunile şi mărgelele rozariului îmi alunecă printre degete, mă întreb cine altcineva ar fi de vârsta potrivită, neînsurat şi puternic la curtea York, iar Sfânta Fecioară, în grija ei deosebită faţă de

mine, îmi trimite un nume când spun „Amin”. Mă ridic şi ies din capelă cu un plan nou. Cred că l-am găsit tocmai pe omul care ar trece pe partea culorilor victorioase şi şoptesc numele pentru mine; Thomas, lordul Stanley.

Lordul Stanley e un văduv născut loial Casei de Lancaster, casa mea, dar niciodată prea sigur pe preferinţele sale. Îmi amintesc cum se plângea Jasper că la bătălia de la Blore Heath, Stanley i-a jurat reginei noastre, Margareta de Anjou, că va fi acolo pentru ea, cu cei două mii de oameni ai lui, iar ea l-a aşteptat şi l-a tot aşteptat să vină să-i obţină victoria, iar în vreme ce-l aştepta, York a câştigat bătălia. Jasper jura că Stanley e omul care îşi aşază toţi soldaţii în rând, gata de luptă – o armată de multe mii de oameni –, şi apoi şade pe un deal ca să vadă cine va învinge, înainte să-şi declare loialitatea. Jasper spunea că e meşter la şarja finală. Oricine ar fi fost, învingătorul îi era de fiecare dată recunoscător lui Stanley. E un bărbat pe care Jasper l-ar dispreţui. E un bărbat pe care şi eu l-aş fi dispreţuit, dar acum se poate să am nevoie tocmai de el.

După bătălia de la Towton a schimbat tabăra, devenind un susţinător al Casei de York, şi a ajuns un mare favorit al regelui Edward. Acum e intendentul gospodăriei regale, cât de aproape de rege poate ajunge cineva, şi e răsplătit cu pământuri întinse în părţile de miazănoapte şi de apus ale Angliei, care s-ar potrivi de minune cu ale mele şi ar alcătui o moştenire frumoasă pentru fiul meu Henry pe viitor, deşi Stanley are copii, între care un fiu şi moştenitor care e deja bărbat. Regele Edward pare să-l admire şi să se încreadă în el, deşi bănuiesc că regele se înşală (şi nu pentru prima oară). Eu, una, n-aş avea încredere în Stanley decât atât cât ar fi sub ochii mei, iar dacă aş avea, tot l-aş ţine sub supraveghere pe fratele lui. Ca familie, au tendinţa de-a dezbina şi de-a se alia cu tabere potrivnice, ca să se încredinţeze că unul dintre ei câştigă de fiecare dată. Îl cunosc drept un bărbat mândru, rece, socotit. Dacă s-ar afla de partea mea, aş avea un aliat puternic. Dacă ar fi tatăl vitreg al lui Henry, aş putea trage nădejde să-mi văd băiatul acasă în siguranţă şi cu titlurile înapoiate.

Fără o mamă sau un tată care să pună lucrurile la cale, trebuie să vorbesc eu însămi cu el. Sunt de două ori văduvă, o

femeie de aproape treizeci de ani. Cred că a sosit vremea să-mi iau viața în propriile mâini. Fireşte, ştiu că ar fi trebuit să aştept să treacă anul de doliu înainte să-i vorbesc; dar odată ce m-am gândit la asta, mi-a fost teamă că regina va pune gheara pe el printr-o căsnicie în câştigul familiei sale dacă l-aş lăsa prea multă vreme şi, în plus, vreau să se pună neîntârziat pe treabă ca să-l aducem pe Henry acasă. Nu sunt o doamnă care n-are ce face, cu ani întregi la îndemână ca să-şi rumege planurile. Vreau ca lucrurile să se înfăptuiască acum. N-am avantajele necinstite ale reginei, frumusețea şi vrăjitoria; trebuie să-mi fac treaba cu sinceritate şi repeziciune.

Şi oricum, numele lui mi-a venit în minte când stăteam în genunchi în capelă. Însăşi Sfânta Fecioară m-a călăuzit către el. Dumnezeu vrea să găsesc în el un soț pentru mine şi un aliat pentru fiul meu. Cred că de astă dată nu mă voi încrede în John Leyden. Ioana d'Arc n-a găsit un bărbat să-i facă treaba în locul ei, ci a luptat ea însăşi în bătălii. Aşa că-i scriu eu însămi lui Stanley şi-i propun o căsătorie între noi, în termenii cei mai simpli şi mai sinceri de care sunt în stare.

Câteva nopți sunt îngrijorată că-l voi scârbi făcându-mi cunoscute planurile atât de fățiş, dar apoi mă gândesc la Elizabeth Woodville aşteptându-l pe regele Angliei sub un stejar, de parcă s-ar fi aflat din întâmplare la marginea drumului, o vrăjitoare țesându-şi farmecele, şi îmi spun că eu cel puțin am făcut o ofertă onorabilă, n-am cerşit o privire drăgăstoasă şi n-am făcut paradă, ca o stricată, de nişte farmece veştejite, cum a făcut ea. Într-un sfârşit, el îmi răspunde. Intendentul lui se va întâlni cu al meu la Londra şi, dacă se pot învoi la un contract de căsătorie, va fi încântat să-mi devină soț fără întârziere. E un lucru simplu şi detaşat, ca un act de vânzare. Scrisoarea lui e rece precum vinul dintr-o pivniță. Avem o înțelegere, dar până şi eu îmi dau seama că asta nu prea seamănă a nuntă.

Intendenții se întâlnesc, apoi vechilii şi, în sfârşit, împuterniciții. Se ciorovăiesc, se pun de acord şi urmează să ne căsătorim în iunie. Pentru mine nu e deloc o hotărâre lipsită de însemnătate – pentru prima oară în viață, ca văduvă am în mâinile mele propriile pământuri; odată ce devin soție, totul intră în stăpânirea lordului Stanley. Trebuie să mă lupt ca să păstrez tot ce pot cu legea care statorniceşte că soția nu

are niciun drept; păstrez ce pot, dar ştiu că-mi aleg singură stăpânul.

Iunie 1472

Ne cunoaştem abia în ziua dinaintea nunţii, în casa mea – acum casa lui – de la Woking, aşa că e cu atât mai mulţumitor că-l găsesc bine făcut, cu un chip prelung şi măsliniu, cu părul rărit, cu o ţinută mândră şi bogat îmbrăcat – averea Stanley se face simţită în ţesăturile brodate pe care le-a ales. Nu văd la el nimic care să-mi facă inima să tresară, dar nici nu vreau nimic care să-mi facă inima să tresară. Vreau un bărbat pe care să mă pot bizui că are o inimă făţarnică. Vreau un bărbat care să pară că poţi avea încredere în el, şi totuşi să fie nedemn de încredere. Vreau un aliat şi un tovarăş de uneltire, vreau un bărbat căruia să-i vină uşor să înşele, iar când îi văd privirea directă, zâmbetul pieziş şi întregul aer de măreţie îmi spun: l-am găsit.

Mă uit în oglindă înainte de-a coborî să-l întâlnesc şi mă simt încă o dată mânioasă fără rost pe regina York. Se spune că are ochi mari şi cenuşii, pe când ai mei sunt doar căprui. Se spune că poartă bonete înalte, conice, înfăşurate în văluri nepreţuite, care o fac să pară înaltă de doi metri, pe când eu port legătoare în jurul feţei, ca o călugăriţă. Se spune că are părul ca aurul, pe când al meu e şaten precum coama deasă a unui cal sălbatic. Eu m-am dedicat rânduielilor sfinte, vieţii spirituale, iar ea e plină de vanitate. Sunt înaltă cât ea şi zveltă datorită postului negru din zilele de sărbătoare. Sunt puternică şi curajoasă, iar acestea ar trebui să fie însuşirile pe care le caută la o femeie un bărbat cu judecată. Căci iată: ştiu să citesc, ştiu să scriu, pot să mă laud că am făcut mai multe traduceri din franceză, învăţ latina şi am compus o cărticică cu rugăciuni proprii, pe care am dat-o la copiat şi am împărţit-o în gospodăria mea, poruncind să fie citite dimineaţa şi seara. Sunt puţine femei ca mine – de fapt, e oare vreo altă femeie în toată ţara care să poată spune aceste lucruri despre ea? Sunt o femeie foarte deşteaptă, foarte învăţată, dintr-o familie regală, chemată de Dumnezeu să împlinească o slujbă măreaţă, călăuzită de însăşi Sfânta Fecioară şi care aude neîncetat glasul Domnului în rugăciuni.

Dar îmi dau seama foarte bine că aceste virtuţi nu înseamnă nimic într-o lume în care o femeie ca regina e ridicată în slăvi

pentru zâmbetu-i ademenitor şi pentru rodnicia lipsită de sforțare a trupului ei hrănit cu smântână. Eu sunt o femeie gânditoare, simplă şi ambițioasă. Iar astăzi mă văd silită să mă întreb dacă asta va fi de-ajuns pentru noul meu soț. Ştiu – cine să ştie mai bine decât mine, care am fost neglijată toată viața? – că bogățiile spirituale nu contează prea mult în lume.

Cinăm în sala cea mare, în fața arendaşilor şi a servitorilor, aşa că nu putem vorbi nestingheriți decât după masă, când vine în odăile mele. Doamnele mele cos alături de mine şi una citeşte din Biblie când el intră şi se aşază fără s-o întrerupă, ascultând cu capul plecat până când ea ajunge la capătul pasajului. Aşadar, e un om pios sau, cel puțin, nădăjduieşte să pară astfel. Le fac doamnelor semn să se retragă mai într-o parte şi mă aşez împreună cu el lângă foc. El alege jilțul pe care obişnuia să şadă seara soțul meu Henry, înşirând nimicuri, spărgând nuci şi aruncând cojile în cămin, şi preț de o clipă încerc din nou un uimitor sentiment de pierdere a acelui bărbat plăcut care a avut darul nevinovaților: de-a fi fericit cu o viață măruntă.

— Nădăjduiesc că te voi mulțumi ca soție, spun încet. M-am gândit că va fi o învoială pe placul amândurora.

— Mă bucur că te-ai gândit la asta, spune el politicos.

După oarecare şovăială, urmez:

— Cred că sfătuitorii mei te-au lămurit limpede că nu vreau să am vreun prunc din căsnicia noastră.

El nu ridică ochii spre mine; poate că l-am stânjenit vorbind atât de deschis.

— Am înțeles că această căsnicie ne va uni potrivit legii, dar nu va fi consumată. Că vom împărți patul diseară, pentru a împlini contractul, dar că te socoteşti tot atât de celibatară ca o călugăriță.

— Nădăjduiesc că te poți învoi la acest lucru, spun trăgând uşor aer în piept.

— Negreşit, răspunde el cu răceală.

Preț de o clipă, privindu-i fața cu trăsăturile lăsate, mă întreb dacă chiar vreau ca el să se învoiască cu atâta uşurință să-mi fie soț, dar niciodată iubit. Regina Elizabeth, o femeie cu şase ani mai în vârstă decât mine, este iubită în pat cu pasiune de soțul ei, care-şi dovedeşte dorința pentru ea printr-un prunc aproape în fiecare an. Am fost nerodnică cu Henry

Stafford când i-am răbdat rarele intimități, dar poate că aş avea o nouă şansă cu acest soț, el însuşi tată, dacă n-aş fi înlăturat posibilitatea înainte chiar de-a ne cunoaşte.

— Cred că am fost aleasă de Dumnezeu pentru un țel mai înalt, îl lămuresc, aproape poftindu-l să se împotrivească. Şi că e voia Lui să fiu pregătită pentru asta. Nu pot fi iubita unui bărbat şi slujitoarea Domnului.

— Cum doreşti, răspunde el, cu aerul că nu-i pasă câtuşi de puțin.

Vreau să înțeleagă că e vorba de o chemare. Bănuiesc că într-un fel, din cine ştie de motiv, vreau să încerce să mă hotărască să-i fiu cu adevărat soție. Îi şoptesc:

— Cred că Dumnezeu m-a ales ca să-l port în pântec pe următorul rege Lancaster al Angliei. Mi-am dedicat viața siguranței fiului meu şi am făcut un jurământ sfânt că-l voi aşeza pe tron, oricât mă va costa. Am doar un fiu, sunt devotată reuşitei lui şi atât.

Ridică în sfârşit privirea, ca pentru a se încredința că fața îmi străluceşte de o hotărâre sfântă.

— Cred că le-am arătat limpede sfătuitorilor tăi că ți se va cere să slujeşti Casa de York: pe regele Edward şi pe regina Elizabeth.

— Da. Şi eu le-am arătat alor tăi că vreau să mă aflu la curte. Doar prin favoarea regelui îmi pot aduce fiul acasă.

— Ți se va cere să vii cu mine la curte, să ocupi un loc în odăile reginei, să mă sprijini în munca mea de însemnat curtean şi sfetnic al lor şi să fii, în toate aparențele, o slujitoare loială şi credincioasă a Casei de York.

Încuviințez pe tăcute, fără să-mi dezlipesc privirea de pe fața lui.

— Asta şi vreau.

— Trebuie să nu existe nicio umbră de îndoială sau de nelinişte în mintea lor, din prima până-n ultima zi, mă previne el. Trebuie să-i faci să aibă încredere în dumneata.

— Va fi o onoare, mint cu îndrăzneală şi văd, după sclipirea amuzată din ochii lui căprui, că ştie că m-am oțelit ca să ajung aici.

— Eşti înțeleaptă, spune el atât de încet încât abia-l aud. Cred că în clipa asta el e de neînvins. Va trebui să ne întindem doar cât ni-e plapuma, să aşteptăm şi să vedem.

— Mă va primi cu adevărat la curtea lui? întreb, gândindu-mă la lunga luptă pe care a dus-o Jasper împotriva acestui rege şi la faptul că Țara Galilor e şi acum frământată sub domnia Casei de York, iar Jasper aşteaptă în Bretania să vină vremuri bune, păzindu-l pe băiatul meu, care ar trebui să fie rege.

— Sunt dornici să vindece rănile trecutului. Au nevoie disperată de prieteni şi aliați. El vrea să creadă că te-ai alăturat casei mele şi taberei lui. Te va primi ca pe soția mea, răspunde lordul Stanley. I-am vorbit despre această căsătorie, fireşte, şi ne doreşte binele. La fel şi regina.

— Regina? Chiar?

El încuviințează.

— Fără bunăvoința ei nu se întâmplă nimic în Anglia.

Mă silesc să zâmbesc.

— Atunci bănuiesc că va trebui să învăț să-i fiu pe plac.

— Vei învăța. Se poate să fim nevoiți să trăim şi să murim sub domnia Casei de York. Trebuie să ajungem la înțelegere cu ei şi, chiar mai bine, să le câştigăm cât mai mult favorurile.

— Mă vor lăsa să-mi aduc fiul acasă?

— Ăsta e planul meu, spune el dând din cap. Încă nu le-am cerut-o şi nici nu le-o voi cere o vreme – până te obişnuieşti la curte şi încep să aibă încredere în tine. Vei vedea că sunt dornici să se încreadă în oameni şi să-i placă. Sunt cu adevărat fermecători. Vei vedea că te vor primi cu brațele deschise. Pe urmă ne vom gândi ce putem face pentru fiul dumitale şi ce răsplată îmi poate oferi el. Câți ani are acum?

— Doar cincisprezece, răspund şi-mi pot auzi dorul din glas când mă gândesc la băiatul meu care devine bărbat fără să-l văd. Unchiul lui, Jasper, are grijă de el în Bretania.

— Va trebui să plece de lângă Jasper, mă previne lordul Stanley. Edward nu se va împăca niciodată cu Jasper Tudor. Dar aş crede că-l vor lăsa pe fiul tău să vină acasă, dacă el e gata să le jure credință şi noi ne dăm cuvântul că nu va pricinui necazuri şi renunțăm la pretențiile lui.

— George, ducele de Clarence, i-a luat fiului meu titlul de conte de Richmond, îi atrag luarea-aminte plină de pizmă. Fiul meu trebuie să-şi recapete drepturile când se întoarce acasă! Trebuie să-şi recapete titlul şi pământurile când se întoarce acasă. Trebuie să vină acasă cu titlul de conte, cum i se

cuvine.

— Bunăvoința lui George trebuie întreținută, spune fără înconjur lordul Stanley. Dar cred că am putea să-l mituim în vreun fel sau să facem vreo înțelegere. E tot atât de lacom ca un băiat în prăvălia de cofeturi. E dezgustător de venal! Şi la fel de demn de încredere ca o pisică. Putem să-l mituim, fără îndoială, cu ceva din averea noastră comună. La urma urmei, împreună suntem nişte moşieri foarte mari.

— Dar Richard, celălalt frate?

— Credincios ca un câine, răspunde lordul Stanley. Credincios ca un porc. Credincios precum porcul de pe blazonul lui. Omul lui Edward cu trup şi suflet. O urăşte pe regină, aşa că există o singură mică fisură la curte, dacă ar vrea cineva să găsească vreun cusur. Dar ți-ar fi foarte greu să strecori în ea chiar şi vârful celui mai ascuțit pumnal. Richard îşi iubeşte fratele şi o dispreţuieşte pe regină. William Hastings, marele prieten al regelui, la fel. Dar la ce ajută să căutăm fisuri într-o casă atât de solidă? Edward are un băiat chipeş şi puternic în leagăn şi motive întemeiate să aibă şi alți fii. Elizabeth Woodville e o soție rodnică. Neamul York s-a urcat pe tron cu gând să rămână, iar eu îmi dau silința să fiu cel mai de încredere supus al lor. Fiind soția mea, trebuie să înveți să-i iubeşti aşa cum îi iubesc eu.

— Din convingere? întreb cu un glas la fel de scăzut ca al lui.

— Deocamdată sunt convins, răspunde el abia auzit, ca un şarpe.

1482

Pe măsură ce trec anii, deprind un nou ritm de viață cu acest soț nou şi, cu toate că mă învață să fiu pentru această familie regală o curteană la fel de bună cum am fost, eu şi ai mei, pentru adevărata casă regală, nu mă schimb: îi disprețuiesc fără încetare. Avem o reşedință impunătoare la Londra şi el hotărăşte că vom petrece cea mai mare parte a lunilor de iarnă la curte, unde îl slujeşte zilnic pe rege. Face parte din Consiliul Coroanei şi sfaturile pe care i le dă regelui sunt întotdeauna prudente şi înțelepte. E foarte respectat pentru chibzuință sa şi pentru cunoaşterea lumii. Are o grijă deosebită să se țină mereu de cuvânt. După ce-a schimbat tabăra o dată, vrea să fie sigur că cei din Casa de York cred că n-o va mai face niciodată. Vrea să fie de neînlocuit: demn de încredere ca o stâncă. E poreclit „vulpoiul”, în semn de recunoaştere a prudenței sale, dar nimeni nu se îndoieşte de loialitatea lui.

Prima oară când m-a dus la curte ca să mă prezinte ca soția lui am descoperit cu uimire că sunt mai emoționată decât când am mers la curte ca să cunosc un monarh adevărat. Deşi o simplă văduvă a unui cavaler de țară, această regină uzurpatoare mi-a dominat viața şi norocul ei a urcat, cu neputință de oprit, în vreme ce al meu s-a poticnit. Ne-am aflat în locuri potrivnice ale roții norocului, iar ea s-a ridicat întruna, în vreme ce eu am coborât. M-a dominat; a trăit în palate care ar fi trebuit să-mi fie mie cămin, a purtat o coroană care ar fi trebuit să fie a mea. A fost înfăşurată în hermină pentru simplul motiv că e frumoasă şi ispititoare, pe când mie acele blănuri îmi aparțin prin naştere. E cu şase ani mai în vârstă decât mine şi a fost mereu înaintea mea. A stat la marginea drumului când regele York a trecut pe acolo călare. Anul în care el a văzut-o, s-a îndrăgostit de ea, s-a însurat cu ea şi a făcut-o regină a fost chiar anul în care eu a trebuit să-mi las fiul în grija duşmanului meu şi să trăiesc cu un soț despre care ştiam că nu vrea să-i fie tată fiului meu şi să lupte pentru regele meu. În vreme ce ea purta bonete tot mai înalte, le drapa cu cea mai fină dantelă, punea să i se facă rochii garnisite cu hermină, asculta cântece dedicate frumuseții ei,

răsplătea învingătorii turnirurilor şi zămislea un copil în fiecare an, eu mergeam în capela mea, îngenuncheam şi mă rugam ca fiul meu, deşi crescut în casa duşmanului, să nu-mi devină duşman. Mă rugam ca soțul meu, deşi era un laş, să nu devină trădător. Mă rugam ca puterea Ioanei să nu mă părăsească şi să găsesc tăria de-a fi statornică pentru familia mea, pentru Dumnezeu şi pentru mine însămi. Toți acei ani lungi în care fiul meu Henry a fost crescut de soții Herbert şi eu n-am avut puterea să fac nimic în afară de a-i fi soție bună lui Stafford, femeia asta şi i-a petrecut punând la cale căsătorii pentru rudele ei, uneltind împotriva rivalilor ei, întărindu-şi puterea asupra soțului ei şi uluind Anglia.

Chiar şi în lunile ei de eclipsă, când se afla în sanctuar şi regele meu urcase din nou pe tron şi am mers pe fluviu la curtea regelui, iar el l-a recunoscut pe băiatul meu drept conte de Richmond, chiar şi în acel întuneric, ea a reuşit să-şi înşface clipa de triumf, căci a dat naştere întâiului ei băiat, pruncului pe care acum trebuie să-l numim prințul de Wales, prințul Edward, şi prin asta a dat taberei York speranță.

În toate, chiar şi-n clipele ei de aparentă înfrângere, a triumfat asupra mea, şi m-am rugat vreme de aproape douăzeci de ani să ajungă să învețe adevărata smerenie a Sfintei Fecioare, la care ajung doar cei ce suferă, şi totuşi n-am văzut ca greutățile s-o facă mai bună.

Acum stă în fața mea – femeia despre care se spune că e cea mai frumoasă din Anglia, femeia care a câştigat un tron prin înfățişare, femeia care stăpâneşte adorația soțului ei şi admirația unui popor. Îmi plec privirea, cu aerul că sunt copleşită. Dumnezeu mi-e martor că pe mine nu mă stăpâneşte.

— Lady Stanley, rosteşte ea politicos când îi fac o reverență şi mă ridic.

— Alteță, răspund.

Simt că zâmbetul de pe fața mea e atât de silit încât mi se usucă gura din pricina strădaniei.

— Lady Stanley, fii bine-venită la curte atât în numele tău, cât şi în numele soțului tău, care ne e prieten atât de bun, rosteşte ea.

În acest timp, ochii ei îmi cercetează rochia bogată, boneta ca o legătoare de călugăriță, ținuta modestă. Încearcă să vadă

până în adâncul inimii mele, iar eu, în picioare dinaintea ei, încerc cu fiecare fărâmă a ființei mele să-mi ascund ura îndreptățită față de ea, față de frumusețea ei şi față de poziția ei. Încerc să par plăcută, cu toate că simt cum pântecu-mi mândru se întoarce pe dos de gelozie.

— Soțul meu e fericit să-şi slujească regele şi casa acestuia, spun înghițind în sec cu gâtlejul uscat. La fel şi eu.

Se apleacă înainte şi, văzând cât e de dornică să mă audă, înțeleg dintr-odată că vrea să creadă că am schimbat tabăra şi sunt pregătită să le fiu loială. Îi văd dorința de-a se împrieteni cu mine şi, în spatele acestei dorințe, teama că nu va fi niciodată în deplină siguranță. Numai dacă are prieteni în fiecare casă din Anglia poate fi sigură că aceste case nu se vor mai ridica împotriva ei. Dacă reuşeşte să mă învețe s-o iubesc, Casa de Lancaster pierde un mare conducător: pe mine, moştenitoarea ei. Pesemne că i s-a frânt inima şi şi-a pierdut judecata în sanctuar. Pesemne că, atunci când soțul ei a trebuit să fugă ca să scape cu viață şi regele meu se afla pe tron, a fost atât de înspăimântată încât acum tânjeşte după orice prietenie – chiar şi a mea, mai ales a mea.

— Mă voi bucura să te afli printre doamnele şi prietenele mele, spune ea cu grație.

Oricine ar crede că s-a născut să fie regină, nu o văduvă fără un sfanț; are tot atâta stil ca Margareta de Anjou şi mult mai mult farmec.

— Mă bucur să-ți ofer un loc la curte, ca doamnă de companie a mea.

Mi-o închipui ca văduvă tânără, stând pe marginea drumului şi aşteptând să treacă pe-acolo un rege desfrânat, şi preț de o clipă mă tem că mi se va citi disprețul pe chip.

— Vă mulțumesc!

Plec capul, fac încă o reverență foarte adâncă şi mă retrag de lângă ea.

E ciudat să-i zâmbesc duşmanului şi să mă înclin în fața lui fără să-mi las duşmănia să se oglindească în ochi, dar de-a lungul a zece ani în slujba lui învăț s-o fac atât de bine încât nimeni nu ştie că-i şoptesc lui Dumnezeu că nu trebuie să mă uite în casa duşmanilor mei. Învăț să trec drept o curteană loială. Mai mult chiar, regina ajunge să țină la mine şi are

încredere în mine ca într-una din doamnele de companie cele mai apropiate, cele care îi țin tovărăşie pe timpul zilei, cinează seara la masa doamnelor ei, dansează în fața curții şi o însoțesc în odăile-i splendid mobilate. George, fratele lui Edward, unelteşte împotriva perechii regale, iar ea se agață de noi, doamnele sale, când rudele ei sunt dezbinate. Trece prin clipe urâte când e acuzată de vrăjitorie şi jumătate din curteni râd pe înfundate, iar ceilalți îşi fac cruce când umbra ei cade asupra lor. Mă aflu alături de ea când George e dus în Turn ca să moară şi simt cum curtea se cutremură de frica unei case regale în sânul căreia sălăşluieşte dezbinarea. O țin de mână când i se aduce vestea morții lui şi-şi spune că nu mai are a se teme de duşmănia lui. Îmi şopteşte: „Slavă Domnului că s-a dus”, iar eu nu mă pot gândi decât la un lucru: da, s-a dus şi acum titlul lui, care a fost cândva al fiului meu, e iarăşi liber. Poate reuşesc s-o hotărăsc să i-l înapoieze…

Când s-a născut prințesa Cecily nu mi-am văzut capul de treabă tot intrând şi ieşind din odaia de naştere şi rugându-mă pentru siguranța reginei şi a pruncului; şi apoi eu am fost cea căreia i-a cerut să-i fie naşă noii prințese şi eu am fost cea care a dus fetița în brațe la baptisteriu. Eu, preferata între toate doamnele nobile din jurul ei.

Desigur, sarcinile neîntrerupte ale reginei, aproape an de an, îmi aduc aminte de copilul pe care l-am avut, dar pe care nu mi s-a îngăduit să-l cresc. Şi de-a lungul celor zece ani nesfârşiți primesc, o dată pe lună, o scrisoare de la acel fiu, mai întâi tânăr, apoi tânăr bărbat şi apoi, îmi dau seama, bărbat aproape în toată firea: un bărbat îndeajuns de vârstnic ca să-şi poată folosi dreptul de-a fi rege.

Jasper îmi scrie că s-a îngrijit mai departe de învățătura lui Henry; tânărul ține încă rânduielile sfinte, aşa cum am poruncit. Luptă în turnir, vânează, călăreşte, practică tirul cu arcul, tenisul, înotul – toate sporturile care-i vor ține trupul sănătos, puternic şi gata de bătălie. Jasper l-a pus să citească istorisiri despre războaie şi nu există veteran care să-i viziteze şi pe care Jasper să nu-l pună să vorbească cu Henry despre bătălia pe care a văzut-o şi despre cum ar fi putut fi câştigată sau purtată altfel. Are preceptori care-l învață geografia Angliei, ca să cunoască ținutul unde vor trage la mal corăbiile lui; învață legile şi obiceiurile țării sale, ca să fie un rege drept

când îi va veni vremea. Jasper nu spune niciodată că educarea unui bărbat tânăr, exilat din țara pe care s-ar putea să n-o mai vadă niciodată, pregătirea lui pentru o bătălie care se poate să nu fie purtată niciodată e o muncă obositoare; dar când regele Edward al Angliei sărbătoreşte al douăzeci şi unulea an de domnie cu un Crăciun glorios la Palatul Westminster, la care participă fiul lui cel chipeş şi puternic, prințul Edward de Wales, simțim amândoi că e o muncă fără rost, o muncă fără sorți de izbândă, o muncă fără viitor.

Cumva, de-a lungul celor zece ani de căsnicie cu Thomas Stanley, cauza fiului meu a devenit chiar şi pentru mine o speranță deşartă. Dar departe, în Bretania, Jasper îşi păstrează credința; nu poate face nimic altceva. Îmi păstrez şi eu credința, căci mă arde pe dinăuntru gândul că pe tronul Angliei ar trebui să se afle un Lancaster, iar băiatul meu e singurul moştenitor Lancaster care ne-a rămas, lăsându-l la o parte pe nepotul meu, ducele de Buckingham. Ducele e însurat cu o femeie din familia Woodville şi astfel, prins în jugul York, în vreme ce Henry, fiul meu, îşi păstrează credința – căci deşi are douăzeci şi cinci de ani, a fost crescut cu speranță, oricât de slabă, şi deşi e bărbat în toată firea, încă nu are gândirea atât de liberă încât să-i spună lui Jasper, tutorele lui iubit, sau mie că ne va refuza visul, care l-a costat copilăria şi încă-l mai ține sub vraja lui.

Apoi, chiar înaintea ospățului de Crăciun, Thomas Stanley, soțul meu, vine în odaia mea din apartamentele reginei şi-mi spune:

— Am o veste bună. Am făcut o înțelegere pentru întoarcerea fiului tău.

Scap sfânta Biblie din mâini şi o prind înainte să-mi alunece din poală.

— Doar nu s-a învoit regele?!

— S-a învoit.

Bucuria şi uşurarea mă fac să mă bâlbâi.

— N-am crezut vreodată că o va face…

— E hotărât să declare război Franței. Nu vrea ca fiul tău să cutreiere pe la graniță ca rege rival sau ca ostatic sau altceva. Îl va lăsa să vină acasă şi chiar îşi va recăpăta titlul. Va fi conte de Richmond.

Abia mai pot să respir.

— Domnul fie lăudat! spun încet, dorindu-mi să îngenunchez şi să-i mulţumesc lui Dumnezeu pentru că i-a dat regelui puţină judecată şi îndurare. Dar pământurile lui?

— Nu-l va lăsa să stăpânească Ţara Galilor ca Tudor, asta-i sigur, răspunde cu brutalitate Stanley. Dar va trebui să-i dea ceva pământ. Ai putea să-i dai tu, din pământurile tale de zestre.

— Ar trebui să le aibă pe ale lui! spun, dintr-odată înciudată. N-ar trebui să fiu nevoită să-mi împart pământurile. Regele ar trebui să-i dea pământul lui.

— Va trebui să se însoare cu o fată aleasă de regină, mă previne soţul meu.

— Nu se va căsători cu o fată York, o greutate de cântar! spun mânioasă.

— Va trebui să se însoare cu cine hotărăşte ea, îmi atrage el luarea-amintea. Dar ea ţine la tine. Ce-ar fi să-i vorbeşti, să-i spui cine ţi-ar plăcea ca noră? Băiatul trebuie să se însoare, însă nu-l vor lăsa să se însoare cu cineva care să-i întărească descendenţa Lancaster. Va trebui să fie din tabăra York. Dacă ţi-ai pune în minte, ar putea s-o ia pe una dintre prinţesele York. Dumnezeu ştie că sunt destule!

— Poate veni neîntârziat? întreb cu răsuflarea întretăiată.

— După ospăţul de Crăciun, răspunde soţul meu. Vor avea nevoie de asigurări, însă grosul muncii e făcut. Au încredere în tine, au încredere în mine şi cred că n-am strecura un duşman în regatul lor.

A trecut atâta timp de când am vorbit despre aceste lucruri, încât nu sunt sigură că el îmi împărtăşeşte şi acum dorinţa tăcută.

— Au uitat că ar putea fi un rege rival? întreb.

Suntem în odaia mea, însă chiar şi aşa cobor glasul până la şoaptă.

— Fireşte că e un rege rival, spune el fără îndoială. Dar cât trăieşte regele Edward, pentru el nu există nicio şansă la tron. Niciun englez nu l-ar urma pe un străin împotriva lui. Când moare regele Edward, îi urmează la tron prinţul Edward, iar dacă lui i s-ar întâmpla ceva, prinţul Richard – băieţii iubiţi ai unei case domnitoare puternice. E greu de închipuit cum ar putea să urce Henry al tău pe un tron liber. Ar trebui să treacă pe lângă trei coşciuge. Ar trebui să vadă moartea unui mare

rege şi a doi prinți de viță regească. Ar fi un şir nefericit de nenorociri. Sau ar avea tăria să pună în faptă aşa ceva? Dar tu ai avea-o?

Aprilie 1483, Westminster

Trebuie să aştept până la Paşte să vină Henry acasă, cu toate că le scriu, lui şi lui Jasper, neîntârziat. Încep să se pregătească pentru întoarcerea sa, împrăştiind micuța curte de oportunişti şi oameni disperați din tabăra York care s-a adunat în jurul lor, pregătindu-se să se despartă pentru întâia oară din copilăria lui Henry. Jasper îmi scrie că nu-i vine în minte ce va face fără Henry lângă el pe care să-l călăuzească, să-l sfătuiască şi să-l conducă.

Poate că voi pleca în pelerinaj. Poate a sosit timpul să mă gândesc la mine, la sufletul meu. Am trăit doar pentru băiatul nostru şi, aşa departe de Anglia cum am fost, ajunsesem să cred că nu ne vom mai înapoia niciodată acasă. Acum el se va întoarce, cum şi trebuie, însă eu nu pot. Mi-am pierdut fratele, căminul, pe tine şi acum pe el. Mă bucur că poate să se întoarcă la tine şi să-şi ocupe locul în lume. Dar voi fi foarte singur în exil. Drept să-ți spun, nu-mi dă prin minte ce voi face fără el.

Îi duc scrisoarea aceasta soțului meu Stanley, în camera lui de zi, unde lucrează înconjurat de mormane de hârtii ce zac lângă masă, aşteptându-i acordul.

— Cred că Jasper Tudor s-ar bucura să vină acasă împreună cu Henry, spun prevăzătoare.

— Poate să vină acasă la butucul călăului, răspunde fără înconjur soțul meu. Tudor a ales tabăra nepotrivită, s-a agățat de ea la victorie şi s-a ținut de ea până la înfrângere. Ar fi trebuit să ceară să fie iertat după Tewkesbury, cum au făcut toți, dar s-a încăpățânat ca un ponei galic. Nu-mi voi folosi niciun strop de înrâurire ca să-l repun în drepturi şi nici tu n-o vei face. De altminteri, cred că ai pentru el o afecțiune pe care n-o împărtăşesc şi nici n-o admir la tine.

Mă uit la el cu totul uluită.

— E cumnatul meu!

— Îmi dau seama. Asta nu face decât să înrăutățească lucrurile.

— Doar nu te gândeşti că am fost îndrăgostită de el în toți

anii în care a lipsit?!

— Nu mă gândesc la nimic, răspunde el cu răceală. Nu vreau să mă gândesc. Nu vreau să te gândeşti nici tu. Nu vreau să se gândească nici el şi mai ales nu vreau ca regele şi bârfitoarea aia de nevastă-sa să se gândească. Aşa că Jasper poate să rămână acolo unde e, nu vom face nimic pentru el, iar tu nu vei mai avea de ce să-i scrii. Nu mai ai nici măcar de ce să te gândeşti la el. Poate fi mort pentru noi.

Îmi dau seama că tremur de indignare.

— Doar n-ai îndoieli cu privire la onoarea mea!

— Nu, nu vreau să mă gândesc nici la onoarea ta, repetă el.

— De vreme ce nu simți pic de dorință pentru mine, nu văd de ce ți-ar păsa! îi arunc în față.

Nu reuşesc să-l mânii; zâmbetul lui e rece.

— După cum nădăjduiesc că-ți aminteşti, lipsa dorinței a fost înscrisă în contractul nostru de căsătorie. Cerută de tine. Nu simt pic de dorință pentru tine, doamna mea, dar am o întrebuințare pentru tine, cum ai şi tu una pentru mine. Hai să rămânem la această înțelegere şi să n-o încurcăm cu vorbe de iubire pe care nici tu, nici eu nu le-am putea rosti sincer. Întâmplarea face să nu fii pe gustul meu ca femeie, şi Dumnezeu ştie ce fel de bărbat ar putea trezi dorința în tine. Dacă există vreunul. Mă îndoiesc că până şi bietul Jasper a stârnit mai mult decât o pâlpâire înghețată.

Pornesc ca o furtună spre uşă, dar mă opresc cu mâna pe zăvor, mă întorc şi-i vorbesc cu asprime:

— Suntem căsătoriți de zece ani şi ți-am fost nevastă bună. N-ai motive să te plângi. N-ai niciun dram de afecțiune pentru mine?

Aşezat la masă, ridică privirea, ținând pana deasupra călimării de argint, şi-mi aminteşte:

— Când ne-am căsătorit, mi-ai spus că te-ai dăruit lui Dumnezeu şi cauzei tale. Eu ți-am spus că m-am dăruit propăşirii mele şi a familiei din care fac parte. Mi-ai spus că vrei să duci o viață de celibat şi m-am învoit cu asta căci îmi aduceai o mare avere, un nume foarte bun şi un fiu cu drept la tronul Angliei. Nu e nevoie de afecțiune aici; avem un acelaşi țel. Îmi eşti mai credincioasă de dragul cauzei noastre decât mi-ai fi vreodată din afecțiune, ştiu bine. Dacă ai fi soiul de femeie care să se lase stăpânită de afecțiune, ai fi plecat la

Jasper şi la fiul tău acum doisprezece ani. Afecțiunea n-are însemnătate nici pentru tine, nici pentru mine. Vrei putere, Margaret, putere şi bogăție; la fel şi eu. Nimic nu contează la fel de mult nici pentru tine, nici pentru mine şi vom sacrifica orice pentru asta.

— Pe mine mă călăuzeşte Dumnezeu! mă împotrivesc.

— Da, pentru că crezi că Dumnezeu vrea ca fiul tău să fie regele Angliei. Nu cred că Dumnezeu te-a sfătuit vreodată altfel. Auzi doar ceea ce vrei. El îți porunceşte numai ceea ce se potriveşte cu dorințele tale.

Mă clatin de parcă m-ar fi lovit.

— Cum îndrăzneşti?! Mi-am trăit viața slujindu-L!

— Îți spune mereu să lupți pentru putere şi avuție. Eşti pe deplin încredințată că nu e chiar glasul tău cel pe care îl auzi vorbindu-ți peste cutremure, vijelii şi foc?

Îmi dezvelesc dinții.

— Îți spun că Dumnezeu vrea ca fiul meu Henry să urce pe tronul Angliei, iar cei care râd acum de viziunile mele şi se îndoiesc de chemarea mea mi vor adresa cu „milady mama regelui” şi mă voi semna Margaret Regina: *Margaret R…*

Se aude o bătaie puternică în uşă şi clanța e zgâlțâită.

— Milord!

— Intră! strigă Thomas, recunoscând vocea secretarului său personal.

Mă dau la o parte, iar James Peers deschide uşa, se strecoară înăuntru, îmi face o plecăciune şi se apropie de masa de scris a soțului meu.

— E vorba de rege. Se spune că-i e rău.

— Îi era rău încă de-aseară; a mâncat prea mult, atâta tot.

— Azi se simte mai rău, au fost chemați alți doctori şi i se lasă sânge.

— E grav?

— Aşa se pare.

— Sosesc neîntârziat!

Soțul meu aruncă pana şi se apropie cu paşi mari de mine, care stau lângă uşa pe jumătate deschisă. Se apleacă întocmai ca un iubit şi-mi pune mâna pe umăr ca să-mi şoptească tainic la ureche:

— Dacă ar fi să fie bolnav, dacă ar fi să moară şi ar exista o regență, băiatul tău s-ar întoarce acasă şi ar sluji Consiliul de

Regență, s-ar afla la doar două bătăi de inimă de tron şi ar sta chiar lângă el. Dacă ar fi un slujitor bun şi credincios şi le-ar atrage oamenilor luarea-aminte, aceştia ar putea să prefere un bărbat tânăr şi Casa de Lancaster în locul unui băiat al mamei fără fir de păr pe bărbie şi al Casei de York. Vrei să stai aici şi să vorbeşti despre chemarea ta şi despre faptul că doreşti sau nu afecțiune sau vrei să vii cu mine şi să vezi dacă regele York e pe moarte?

Nici măcar nu-i răspund. Îmi strecor mâna în îndoitura brațului său şi ieşim zoriți, cu chipurile palide de îngrijorare pentru regele pe care toți ştiu că-l iubim.

El rezistă zile întregi. Durerea cumplită a reginei e o privelişte remarcabilă. În ciuda tuturor infidelităților lui şi a nesăbuințelor săvârşite împreună cu prietenii, acest bărbat a inspirat o iubire pătimaşă. Regina stă încuiată în odaia lui zi şi noapte; doctorii intră şi ies cu leacuri peste leacuri. Zvonurile dau ocol curții precum ciorile seara, în căutarea unui copac. Se spune că l-au luat frigurile din cauza unui vânt rece de pe fluviu când a stăruit să pescuiască de Paşte. Se spune că e stricat la burtă din pricină că a mâncat şi a băut mereu prea mult. Unii şoptesc că multele lui târfe l-au molipsit de vărsat şi că asta îl roade pe dinăuntru. Câțiva cred ca mine, că e voia Domnului şi pedeapsa pentru trădarea Casei de Lancaster. Eu sunt încredințată că Dumnezeu pregăteşte calea pentru venirea fiului meu.

Stanley nu se dezlipeşte de odăile regelui, unde bărbații se adună prin colțuri ca să-şi murmure temerile că în cele din urmă norocul l-a părăsit pe Edward, care a fost toată viața de neînvins. Eu îmi petrec timpul în odăile reginei, aşteptând-o să vină ca să-şi schimbe boneta şi să se pieptene. Îi privesc chipul tras în oglindă pe când o lasă pe cameristă să-i prindă părul în ace cum are chef. Îi văd buzele albe murmurând fără încetare rugăciuni. Dacă ar fi soția oricărui alt bărbat, m-aş ruga şi eu pentru ea din milă. Elizabeth e înnebunită de spaimă că-l va pierde pe bărbatul pe care-l iubeşte şi care s-a aflat deasupra noastră, a tuturor, fără doar şi poate cel mai măreț bărbat din Anglia.

— Ce spune ea? mă întreabă soțul meu când ne întâlnim la cină în sala cea mare, potoliți şi tăcuți de parcă deasupra

noastră ar fi aşternut deja baldachinul funerar.

— Nimic, îi răspund. Nu spune nimic. Gândul că-l va pierde a amuțit-o. Sunt sigură că el se prăpădeşte.

În după-amiaza aceea, Consiliul Coroanei e chemat la patul regelui. Noi, femeile, aşteptăm în marea sală de primire, afară din odăile personale, disperate să aflăm veşti. După un ceas, soțul meu iese cu un aer mohorât.

— Ne-a pus să jurăm o alianță la patul lui. Hastings şi regina: cel mai bun prieten şi soția. Ne-a implorat să lucrăm laolaltă pentru siguranța fiului său. L-a numit pe fiul lui Edward drept următorul rege, a unit mâinile lui William Hastings cu ale reginei peste patul lui. A spus că ne va conduce fratele lui, Richard, ca regent până când băiatul ajunge la vârsta potrivită. Apoi a intrat preotul să-i dea ultima împărtăşanie. Moare până diseară.

— Ai jurat credință?

Zâmbetul lui strâmb îmi spune că asta nu înseamnă nimic.

— Dumnezeule, fireşte că da! Am jurat cu toții. Am jurat cu toții să lucrăm paşnic laolaltă, am jurat prietenie veşnică, aşadar cred că acum regina se înarmează şi trimite după fiul ei, să vină pe dată de la castelul lui din Țara Galilor cu cât de multă oştire poate aduna, pregătit pentru război. Cred că Hastings trimite după Richard, prevenindu-l în legătură cu neamul Rivers, spunându-i să aducă oamenii din York. Curtea se va nărui. Nimeni nu înghite dominația familiei Rivers. Aceasta va cârmui fără îndoială Anglia prin băiatul lor. Va fi ca şi cum s-ar fi întors Margareta de Anjou: o curte condusă de femei. Toți îi vor cere lui Richard s-o oprească. Tu şi cu mine trebuie să dezbinăm şi să lucrăm. Eu îi voi scrie lui Richard şi-i voi jura credință, în vreme ce tu o vei asigura pe regină de loialitatea noastră față de ea şi față de familia Rivers.

— Cu un picior în ambele tabere în acelaşi timp, şoptesc.

E stilul lui Stanley. De asta m-am măritat cu el; asta e însăşi clipa pentru care m-am măritat cu el.

— Eu aş zice că Richard va nădăjdui să cârmuiască Anglia până ajunge prințul Edward la vârsta potrivită, spune el. Iar pe urmă, să cârmuiască Anglia prin băiat, dacă-l va putea domina. Va fi un nou Warwick. Un „făcător de regi”.

— Sau un rege rival? şoptesc, gândindu-mă la băiatul meu, ca întotdeauna.

— Un rege rival, încuviințează el. Ducele Richard e un Plantagenet de York, bărbat în toată firea deja, cu un drept de netăgăduit la tron, care n-are nevoie de o regență şi nici de o alianță a lorzilor să domnească în locul lui. Cei mai mulți oameni îl vor socoti o alegere mai sigură, ca rege, decât un băiat neîncercat. Unii îl vor vedea drept următorul moştenitor. Trebuie să trimiți pe dată un mesager la Jasper şi să-i spui să-l țină pe Henry în siguranță până aflăm ce se întâmplă mai departe. Să nu vină în Anglia până nu aflăm cine revendică tronul.

E gata să plece, dar îi pun mâna pe braț.

— Tu ce crezi că se va întâmpla mai departe?

Nu mă priveşte în ochi, ci se uită într-o parte.

— Cred că regina şi ducele Richard se vor bate precum câinii pe osul care e micul prinț. Cred că-l vor face bucăți.

Mai 1483, Londra

La doar patru săptămâni după această discuție grăbită, îi scriu lui Jasper ca să-i dau nişte veşti uluitoare.

Richard, ducele de Gloucester, fratele regelui, care i-a jurat credință absolută nepotului său, prințul Edward, l-a adus pe băiat la Londra şi l-a aşezat în odăile regelui din Turn, cu toată cinstea, pentru încoronarea sa, care va avea loc luna viitoare. A existat o dispută cu tutorii tânărului prinț, iar Anthony Rivers, unchiul lui, şi Richard Grey, fratele lui vitreg, sunt reținuți de duce. Regina Elizabeth s-a retras în sanctuar cu ceilalți copii ai ei, jurând că Richard îi e prieten prefăcut şi duşmanul ei şi al familiei sale şi cerând să-i fie eliberat şi înapoiat fiul, viitorul rege.

Oraşul e cuprins de frământări, oamenii neştiind cui să dea crezare şi în cine să aibă încredere. Cei mai mulți gândesc că regina încearcă să fure comorile regale (a luat atât cât a putut duce cu ea) ca să-şi apere puterea şi familia. Fratele ei a plecat cu toate corăbiile, a furat restul comorilor regatului şi pesemne va ataca Londra de pe fluviu. Peste noapte, ea a devenit duşmanca regatului şi chiar a propriului ei fiu, căci totul s-a pus în mişcare pentru încoronarea tânărului prinț şi dă el însuşi decrete cu pecetea lui, ca moştenitor, şi a unchiului său, ca protector. Oare fratele reginei îl va ataca pe fiul ei, viitorul rege, în Turn? Oare ea se va lupta cu el dacă e pupilul ducelui? Se va ascunde oare la încoronarea lui?

Îți voi scrie din nou de îndată ce voi afla mai multe. Stanley spune să aşteptăm şi să veghem, căci se poate ca vremea noastră să fie cea de-acum.

Margaret Stanley

Iunie 1483, Londra

Soțul meu, lordul Stanley, e acum sfetnicul de încredere al ducelui Richard, aşa cum a fost înainte al regelui Edward. Aşa şi trebuie să fie; îl slujeşte pe rege, iar Richard e acum lordul lui protector în aceste câteva săptămâni care au rămas până la încoronarea micului Edward. Apoi Richard va trebui să renunțe la toate, tron şi putere, iar băiatul va cârmui țara ca rege al Angliei. Atunci vom vedea cine poate supraviețui domniei unui copil al familiei Rivers, cu cea mai măreață coroană a lumii pe cap, condus în toate de maică-sa – o vrăjitoare fără credință care stă în ascunzătoarea ei. Puțini sunt dispuşi să aibă încredere în băiat, iar în maică-sa n-are nimeni.

Dar oricum, care fiu al Casei de York ar putea să renunțe la putere? Care vlăstar al Casei de York s-ar putea sili să predea altcuiva tronul? De bună seamă, Richard nu va înmâna coroana şi sceptrul fiului unei femei care-l urăşte, nu-i aşa? Dar oricâte îndoieli aş avea, ni se iau tuturor măsurile pentru mantiile de încoronare şi la Abația Westminster se ridică estrada pentru procesiunea regală – regina văduvă Elizabeth aude fără îndoială zgomotul ciocanelor şi al ferăstraielor deasupra ei, cum stă ascunsă în sanctuar, în odăile scunde de lângă abație. Consiliul Coroanei a mers la ea în vizită oficială şi i-a cerut să-l trimită pe Richard, băiatul ei de nouă ani, să se alăture în Turn fratelui său de doisprezece ani. N-a putut să refuze şi nici nu existau temeiuri de-a refuza, în afară de ura ei față de ducele Richard, aşa că a trebuit să cedeze. Acum cei doi băieți de viță regească aşteaptă în apartamentele regale ziua încoronării.

Eu răspund de garderoba pentru încoronare, aşa că mă întâlnesc cu mai-marea peste garderobă şi cu servitoarele ei, ca să vedem ce mantii vor fi pregătite pentru regina văduvă Elizabeth, pentru prințese şi pentru celelalte doamne de la curte. Trebuie să pregătim rochiile presupunând că regina va ieşi din sanctuar pentru încoronare şi că va vrea să fie îmbrăcată desăvârşit, ca de obicei. Veghem la perierea mantiei de hermină a reginei de către o servitoare a garderobei şi o privim pe cusătoreasă cum prinde un nasture din sidef, când

mai-marea peste garderobă bagă de seamă că ducesa de Gloucester, Anne Neville, soția lui Richard, nu şi-a comandat rochia de la garderobă.

— Pesemne că s-a rătăcit comanda ei, răspund. Căci nu poate să aibă la castelul de la Sheriff Hutton o ținută potrivită pentru o încoronare. Şi nu poate comanda să i se coasă o rochie – nu va fi gata la vreme.

Femeia ridică din umeri, scoate o mantie garnisită cu catifea, trage de pe ea învelitoarea de pânză şi o întinde ca s-o văd.

— Nu ştiu ce să zic, dar n-am primit comandă de rochie de la ea. Ce să fac?

— Pregăteşte-i una pe măsură, spun cu aerul că nu-mi pasă prea tare, apoi schimb vorba.

Mă grăbesc să ajung acasă şi-l caut pe soțul meu. Îl găsesc scriind ordinele care-i vor chema la Londra pe toți conducătorii ținuturilor din Anglia ca să-l vadă pe tânărul rege încoronat.

— Am treabă, ce vrei? mă întreabă cu grosolănie când deschid uşa.

— Anne Neville n-a comandat o rochie pentru încoronare. Ce zici de asta?

Se gândeşte la ce m-am gândit şi eu, tot atât de iute. Lasă jos pana şi-mi face semn să intru. Închid uşa în urma mea, încercând un mic fior de bucurie pentru că uneltesc împreună cu el.

— Ea nu face nimic de capul ei. Pesemne că i-a poruncit soțul ei să nu vină, spune el. De ce să facă una ca asta?

Nu răspund. Ştiu că el gândeşte cu repeziciune.

— Nu are rochie, aşadar nu poate să vină la încoronare. Pesemne că i-a poruncit el să nu vină, căci trebuie să fi hotărât că nu va exista nicio încoronare, rosteşte el încet. Şi toate astea… face semn spre mormanele de hârtii… toate astea au doar menirea de-a ne ține ocupați şi de-a ne prosti să credem că încoronarea va avea loc.

— Poate a prevenit-o să nu vină fiindcă crede că Londra s-ar putea răscula. Poate vrea ca ea să rămână în siguranță acasă.

— Cine să se răscoale? Toți îl vor pe prințul de York încoronat. Există un singur om care l-ar împiedica să devină rege, aşa cum există un singur om care ar avea de câştigat de pe urma acestui lucru.

— Ducele Richard de Gloucester însuşi?

Soțul meu încuviințează, apoi întreabă:

— Ce putem face cu ştirea asta prețioasă? Cum s-o folosim?

— Îi voi spune reginei văduve, hotărăsc. Dacă are de gând să-şi adune oştirea, ar trebui s-o facă acum. Ar face bine să-şi scoată fiii din mâinile lui Richard. Iar dacă reuşesc s-o conving pe regina York să lupte cu regentul York, există o nădejde pentru Lancaster.

— Spune-i că ducele de Buckingham ar putea fi hotărât să schimbe tabăra, îmi şopteşte el când sunt în pragul uşii.

Mă opresc pe dată şi repet, nevenindu-mi să cred:

— Stafford?!

E vorba despre nepotul celui de-al doilea soț al meu – băiețelul care a moştenit titlul când a murit bunicul lui şi care a fost silit să se însoare cu sora reginei. Urăşte neamul Rivers încă de când a fost obligat să se înrudească cu el prin căsătorie. Nu-i poate suferi, aşa că a fost primul care l-a sprijinit pe Richard, primul care i s-a alăturat. Era de față când Richard l-a întemnițat pe Anthony Rivers şi ştiu că a savurat din plin umilirea bărbatului pe care era silit să-l numească cumnat.

— Dar Henry Stafford n-o poate suferi pe regină! O urăşte, la fel şi pe sora ei Katherine, nevastă-sa. Ştiu bine! Îmi aduc aminte cum a fost când l-au căsătorit. Nu se va întoarce niciodată împotriva lui Richard de dragul lor!

— Are ambițiile lui, îmi atrage atenția mohorât soțul meu. Îi curge prin vene sânge regesc. Se gândeşte pesemne că, dacă prințului Edward îi poate fi luat tronul, îi poate fi luat şi lui Richard. Se va alia cu regina, prefăcându-se că-i apără fiul, şi apoi, după ce înving, va lua tronul pentru sine.

Gândesc cu iuțeală. În afară de Henry, fostul meu soț cel slab şi modest, familia Stafford a avut mereu o mândrie nemăsurată. Stafford l-a sprijinit pe Richard din duşmănie față de familia Rivers, dar acum ar putea într-adevăr să ridice propriile pretenții.

— Îi voi spune reginei, dacă asta doreşti, dar îl socotesc absolut nedemn de încredere. Ar fi o neghioabă să-l ia drept aliat.

Soțul meu zâmbeşte, mai degrabă ca un lup decât ca un vulpoi, cum i se spune.

— N-are prea mulți prieteni dintre care să aleagă. Cred că se va bucura să-l aibă de partea ei.

O săptămână mai târziu, la revărsatul zorilor, soțul meu bate cu pumnul în uşa odăii mele de culcare şi intră, făcându-mi servitoarea să țipe şi să sară din pat.

— Lasă-ne singuri! îi spune el cu brutalitate.

Femeia se furişează iute afară din odaie, iar eu mă ridic în capul oaselor şi-mi strâng halatul pe lângă trup.

— Ce s-a întâmplat?

Prima mea temere e că mi s-a îmbolnăvit fiul, însă apoi văd că Thomas e alb ca varul, de parcă ar fi văzut o stafie, şi mâinile îi tremură.

— Ce-ai pățit?

— Am avut un vis.

Se aşază greoi pe pat.

— Dumnezeule mare, ce vis am avut! Margaret, nici nu-ți poți închipui…

— A fost o viziune?

— De unde să ştiu? Parcă aş fi fost închis în iad.

— Ce-ai visat?

— Că eram într-un loc întunecos, friguros şi stâncos, ca un ținut sălbatic, dar nu într-un loc cunoscut. M-am uitat în jur: nu era nimeni cu mine, eram singur – nimeni din tabăra mea, niciunul dintre soldații mei, nici măcar flamura mea, nimic! Eram cu desăvârşire singur, fără fiul meu, fără fratele meu, chiar şi fără tine.

Aştept să spună mai departe. Patul se zguduie de tremurul lui.

— A venit spre mine un monstru, urmează el cu un glas foarte scăzut. O fiară îngrozitoare, îngrozitoare a venit spre mine, cu gura deschisă ca să mă înghită, cu răsuflarea duhnind ca iadul, cu ochii porcini şi roşii uitându-se în dreapta şi-n stânga, un monstru care se apropia prin ținutul acela sălbatic, venea către mine.

— Ce fel de monstru? Un şarpe?

— Un mistreț, răspunde el încet. Un mistreț cu sânge pe colți şi pe nări, cu bale la gură, cu capul plecat, pe urmele mele. Îl auzeam cum pufneşte, adaugă el cutremurându-se.

Mistrețul e emblema lui Richard, ducele de Gloucester. Ştim

amândoi lucrul ăsta. Mă dau jos din pat şi deschid uşa, ca să mă încredințez că servitoarea a plecat şi că nimeni nu ascultă afară. O închid bine şi răscolesc jarul micului foc din odaia de culcare, de parcă am avea nevoie de foc în seara asta caldă de iunie. Aprind lumânări, ca pentru a alunga întunecimea mistrețului pornit la vânătoare. Ating cu degetul crucea pe care o port la gât. Fac asupră-mi semnul crucii. Stanley şi-a adus spaimele nopții cu el, în odaia mea; e ca şi cum răsuflarea mistrețului ar fi pătruns înăuntru odată cu şoaptele lui, ca şi cum ne va simți mirosul şi ne va găsi, chiar şi acum, chiar şi aici.

— Crezi că Richard te bănuieşte?

Se uită la mine.

— N-am făcut decât să-i arăt că-l sprijin. Dar a fost aşa un vis… Nu-l pot alunga. Margaret, m-am trezit copleşit de groază ca un copil! M-am trezit din pricina propriului strigăt de ajutor!

— Dacă te bănuieşte pe tine, mă va bănui şi pe mine, spun – spaima lui Stanley e atât de puternică încât m-a cuprins şi pe mine. Şi i-am trimis mesaje reginei, aşa cum ne-am înțeles. Ar putea să afle că-i sunt duşmancă?

— E posibil ca mesajele tale să se fi rătăcit?

— Sunt sigură de omul meu de legătură. Nu e deloc prost. Atunci ce altceva l-ar putea face să se îndoiască de tine?

El clatină din cap.

— N-am făcut nimic în afară de faptul că am discutat cu Hastings, care e loial până-n măduva oaselor. E disperat să asigure succesiunea prințului. E ultima lui dovadă de iubire față de regele Edward. Se teme grozav că Richard ar putea să-l trădeze pe prințul Edward. Se teme că ceva o să meargă prost încă de când Richard l-a dus pe prinț în Turn. M-a întrebat dacă mă alătur lui la o întrunire a Consiliului Coroanei ca să stăruim ca prințul să iasă printre oameni, să-şi viziteze mama, să arate că e liber în toate privințele. Cred că i-a trimis reginei un mesager ca s-o asigure că se află în siguranță şi s-o roage să iasă din ascunzătoare.

— Hastings ştie că Richard i-a poruncit soției lui să rămână acasă? Crede că Richard ar putea să întârzie încoronarea? Să-şi lungească regența?

— I-am spus că Anne Neville n-are rochie pentru încoronare şi a jurat pe dată că nu se poate ca Richard să vrea cu

adevărat să-şi încoroneze nepotul. Asta începem să credem cu toţii. De asta începem să ne temem cu toţii. Dar nu-mi pot închipui nimic mai rău decât ca Richard să întârzie încoronarea, poate cu anii, poate până când băiatul face douăzeci şi unu de ani. S-o întârzie, ca să poată domni ca regent. (Sare în picioare şi se plimbă desculţ prin odaie, cu paşi mari.) Pentru Dumnezeu, Richard a fost cel mai credincios frate din câţi ar fi putut avea Edward! N-a spus nimic, doar şi-a întărit loialitatea faţă de prinţ. Propriul lui nepot! Şi-a îndreptat toată duşmănia împotriva reginei văduve, nu împotriva fiului lui Edward! Iar băiatul se află acum cu totul în puterea lui. Încoronat sau nu, prinţul Edward nu poate fi decât un rege de paie dacă Richard îl poate ţine departe de mama şi de rudele lui.

— Dar visul…

— Visul a fost despre un mistreţ însetat de putere şi de moarte. E un avertisment; trebuie să fie un avertisment.

Tăcem amândoi. Un buştean se mişcă în cămin şi zgomotul ne face să tresărim.

— Ce vei face? îl întreb.

El clatină din cap.

— Tu ce-ai face? Tu crezi că Dumnezeu îţi vorbeşte şi te previne în vise. Ce-ai face dacă ai visa că mistreţul vine după tine?

După oarecare şovăială, îl întreb:

— Doar nu te gândeşti să fugi?

— Nu, sigur că nu.

— Mă voi ruga să fim călăuziţi.

— Şi ce va spune Dumnezeul tău? întreabă el cu o pâlpâire din batjocura-i obişnuită. De cele mai multe ori te poţi bizui pe el că te va sfătui să cauţi putere şi siguranţă.

Mă aşez pe taburetul de lângă foc, privind flăcările de parcă aş fi o femeie săracă, o ghicitoare, de parcă aş fi regina Elizabeth cu puterile-i vrăjitoreşti.

— Dacă Richard s-ar întoarce împotriva nepotului său, a celor doi nepoţi, şi i-ar împiedica într-un fel să moştenească, ar urca pe tron în locul lor… Mă opresc, apoi urmez: Ei nu mai au acum niciun apărător puternic. Oamenii de pe corăbii s-au răsculat împotriva unchiului lor, mama lor e în sanctuar, unchiul lor Anthony e întemniţat…

— Şi atunci?

— Dacă Richard ar lua tronul şi şi-ar lăsa nepoții încuiați în Turn, crezi că țara s-ar ridica împotriva lui şi s-ar stârni un nou război?

— York împotriva lui York. Se poate.

— Şi în aceste împrejurări ar exista o mare şansă pentru Casa de Lancaster.

— Pentru fiul tău Henry.

— Pentru ca Henry să fie ultimul care rămâne în picioare după ce ei se sfâşie unul pe altul într-o luptă pe viață şi pe moarte.

În odaia mea se lasă tăcerea. Îi arunc soțului meu o privire, temându-mă că am mers prea departe.

— Între Henry şi tron se află patru vieți, răspunde el. Cei doi prinți York, Edward şi Richard, apoi ducele Richard însuşi şi fiul lui.

— Dar se poate să se lupte toți între ei.

El încuviințează.

— Dacă aleg să se nimicească singuri, nu e niciun păcat ca Henry să ocupe tronul gol, spun cu hotărâre. Şi casa de drept va lua în sfârşit tronul Angliei, după cum e voia Domnului.

Siguranța mea îl face să zâmbească, însă de astă dată nu mă simt jignită. Lucrul cel mai însemnat e că ne putem vedea calea şi câtă vreme ştiu că lumina lui Dumnezeu mă călăuzeşte, nu contează dacă el crede că asta e flacăra unei ambiții păcătoase.

— Aşadar, mergi azi la întrunirea Consiliului Coroanei?

— Da, se ține în Turn. Dar îi voi trimite lui Hastings un mesaj ca să-l înştiințez despre temerile mele. Dacă vrea să ia măsuri împotriva lui Richard, ar face bine s-o facă acum. Îl poate sili pe Richard să-şi dea cărțile pe față. Poate cere să-l vadă pe prinț. Iubirea pentru răposatul rege va face din el susținătorul neclintit al prințului. Eu pot să mă dau la o parte şi să-l las să iuțească ritmul. Consiliul e hotărât ca prințul să fie încoronat. Hastings poate să ceară stăruitor acest lucru. Poate să suporte urmările faptului de a-i arăta lui Richard că-l bănuieşte. Pot să-l întărât pe Hastings împotriva lui Richard şi apoi să mă retrag, ca să văd ce se întâmplă. Mă pot socoti prevenit şi pot să-l previn pe Hastings şi să-l las să înfrunte primejdia.

— Dar tu de ce parte eşti?
— Margaret, eu îi sunt loial celui cu sorții cei mai mari de izbândă, oricine ar fi el, şi în clipa asta, bărbatul cu armata din miazănoapte în spate, cu Turnul în puterea sa şi cu regele de drept în grija lui şi supus lui e Richard.

Aştept să mi se întoarcă soțul de la întrunirea Consiliului Coroanei îngenuncheată în fața pupitrului de rugăciune. Discuția noastră din zori m-a tulburat şi m-a înfricoşat; aşa că mă rog şi mă gândesc la Ioana, care trebuie să se fi ştiut în pericol de atâtea ori, şi totuşi a pornit la luptă pe calul ei alb, cu flamura ei cu crini, şi n-a trebuit să-şi poarte luptele în taină şi-n tăcere.
Mi se pare că face parte şi asta din rugăciunea mea când aud zgomotul mai multor paşi pe stradă şi zăngănitul metalului pe pavaj în clipa în care o sută de lăncieri îşi lasă lăncile la pământ, după care se aude o bătaie puternică în uşa mare, dinspre stradă, a reşedinței noastre din Londra.
Am ajuns deja la jumătatea scărilor când băiatul portarului urcă în fugă să le spună servitoarelor să mă cheme. Îl înşfac de braț.
— Cine-i?
— Oamenii ducelui Richard, bâiguie el. În livreaua lui, cu stăpânul, l-au prins pe lord, pe soțul vostru! Lovit la față, cu sânge pe haină, sângerează ca un porc…
Îl împing la o parte, căci spusele lui n-au nicio noimă, şi dau fuga la intrarea pietruită, unde portarii deschid larg porțile şi soldații ducelui Richard intră în marş, iar în mijlocul lor e soțul meu, care se clatină pe picioare, cu sângele curgând şiroaie dintr-o rană la cap. Se uită la mine cu fața albă ca varul şi cu ochii goi din pricina uluielii.
— Lady Margaret Stanley? întreabă comandantul gărzii.
Abia îmi pot desprinde ochii de la mistrețul de pe livreaua lui. Un mistreț cu colți mari, ca fiara pe care a visat-o soțul meu că venea după el.
— Eu sunt lady Margaret.
— Soțul vostru e arestat şi nu puteți părăsi casa, nici el, nici voi. Vor fi puse gărzi la toate uşile şi în casă, precum şi la uşile şi ferestrele odăilor lui. Servitorii voştri din gospodărie pot să-şi vadă de treburi, însă vor fi opriți şi cercetați la cererea mea.

Înțelegeți?

— Da, şoptesc eu.

— Voi cerceta casa în căutare de scrisori şi documente, spune omul. Înțelegeți şi acest lucru?

În odăile mele nu există nimic care să poată arunca vreo vină asupra noastră. Ard orice document periculos de îndată ce-l citesc şi nu păstrez niciodată o copie a scrisorilor pe care le trimit. Toată munca mea pentru Henry e între Dumnezeu şi mine.

— Înțeleg. Pot să-mi duc soțul în odaia mea de garderobă? E rănit.

El zâmbeşte posomorât.

— Când am intrat să-l arestăm pe lordul Hastings, soțul vostru s-a aruncat sub masă şi a fost cât pe ce să-şi reteze singur capul într-o lamă de suliță. Pare mai grav decât e.

— L-ați arestat pe lordul Hastings?! întreb, nevenindu-mi să cred. Sub ce învinuire?

— Doamnă, l-am decapitat, spune el scurt.

Trece pe lângă mine, intrând chiar în odăile mele, soldații lui se răsfiră în curtea mea şi-şi ocupă locurile, iar noi suntem prizonieri în propria noastră reşedință măreață.

Stanley şi cu mine intrăm în odaia mea de garderobă, înconjurați de lăncieri. Abia când văd că fereastra e prea mică pentru a fugi pe-acolo, aceştia se retrag, închid uşa şi rămânem singuri.

Stanley îşi aruncă pe podea vesta pătată de sânge şi cămaşa murdară, cutremurându-se, şi se aşază pe un taburet, gol până la brâu. Torn în lighean un urcior de apă şi mă apuc să-i spăl tăietura. E lungă şi deloc adâncă – o lovitură piezişă, nu una menită să ucidă, dar dacă-l nimerea cu un deget mai jos, şi-ar fi pierdut un ochi.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb în şoaptă.

— Richard a venit la începutul întrunirii la care urma să hotărâm desfăşurarea încoronării, tot numai zâmbet, i-a cerut episcopului Morton să trimită după căpşuni din grădina lui, foarte prietenos. Ne-am apucat să vorbim despre rânduielile pentru încoronare – aşezarea, întâietatea, lucrurile obişnuite. A ieşit iar şi pesemne că în timp ce era afară i-a adus cineva o veste sau un mesaj, căci s-a întors schimbat, cu fața întunecată de furie. Soldații au intrat în urma lui de parcă ar fi

cucerit un fort, bătând în uşă cu putere, cu armele pregătite. M-au atacat, eu m-am lăsat jos, Morton a sărit în spate, Rotherham s-a ferit îndărătul jilțului; l-au luat pe Hastings înainte să se poată apăra.

— Dar de ce? Ce s-a spus?

— Nimic! Nu s-a spus nimic. Era ca şi cum Richard şi-ar fi dezlănțuit puterea şi atât. L-au înşfăcat pur şi simplu pe Hastings şi l-au dus cu ei.

— Unde l-au dus? Sub ce învinuire? Ce-au spus?

— N-au spus nimic. N-a fost o arestare, ci un atac, nu înțelegi? Richard striga ca un nebun că i s-au făcut vrăji, că brațul îi şovăie, că Hastings şi regina îl distrug prin vrăjitorie…

— Cum?!

— Şi-a suflecat mâneca şi ne-a arătat brațul. Cel care ține spada – ştii cât de puternic e brațul lui drept. Spune că-i şovăie, spune că i se usucă.

— Dumnezeule mare, a înnebunit?!

Mă opresc din ştersul sângelui; nu-mi vine să cred ce aud.

— L-au scos pe Hastings târâş. Fără să se mai rostească un cuvânt. L-au scos afară, cu toate că zvârlea din picioare, ocăra şi se proptea în călcâie. Era acolo nişte lemn vechi de la lucrările de construcție, iar soldații au doborât o bârnă la pământ, l-au silit să se aplece peste ea şi i-au zburat capul dintr-o lovitură.

— Un preot?

— N-a fost niciun preot! N-auzi ce-ți spun?! A fost o răpire şi o crimă! N-a avut vreme nici măcar să-şi facă rugăciunile. (Stanley începe să tremure cumplit.) Dumnezeule mare, credeam că vin după mine! Credeam că eu urmez. Era ca în vis. Mirosul sângelui şi nimeni care să mă salveze!

— L-au decapitat în fața Turnului?

— Cum spuneam, cum spuneam!

— Aşadar, dacă prințul, auzind zgomotul, s-ar fi uitat pe fereastră, l-ar fi văzut pe cel mai iubit prieten al tatălui său decapitat pe un buştean? Pe bărbatul căruia îi spunea „unchiul William”?

Stanley se uită tăcut la mine. Un firişor de sânge i se prelinge pe față şi îl întinde cu dosul palmei, înroşindu-şi obrazul.

— Nimeni nu i-ar fi putut opri.

— Prințul va vedea în Richard un duşman, spun. După asta nu-l mai poate numi lord protector. Îl va socoti un monstru.

Stanley clatină din cap.

— Ce se va alege de noi?

Încep să-i clănțănească dinții, aşa că las ligheanul jos şi-i pun o pătură pe umeri.

— Dumnezeu ştie, Dumnezeu ştie! Suntem arestați pentru trădare; suntem bănuiți că am uneltit cu regina, cu Hastings şi cu prietenul tău Morton. L-au luat şi pe Rotherham. Nu ştiu pe câți alții. Pesemne că Richard vrea să pună mâna pe tron şi i-a ridicat pe toți cei care se gândeşte că se vor împotrivi.

— Dar prinții?

Uluiala îl face să se bâlbâie.

— Nu ştiu. Richard s-ar putea să-i omoare pur şi simplu, cum l-a omorât pe Hastings. S-ar putea să intre în sanctuar şi să ucidă întreaga familie regală: pe regină, pe fetițe, pe toți! Azi ne-a arătat că e în stare de orice. Poate că sunt deja morți, cine ştie?

Veştile ajung la noi în frânturi din lumea de-afară, aduse de slujnice drept bârfe de la piață. Richard declară că mariajul reginei Elizabeth Woodville cu regele Edward n-a fost valabil niciodată, întrucât Edward a fost făgăduit cu contract altei doamne înainte să se însoare în taină cu ea. Îi declară bastarzi pe toți copiii lor şi se declară unicul moştenitor York. Laşii din Consiliul Coroanei, care privesc cum trupul fără cap al lui Hastings e aşezat la odihnă veşnică alături de regele pe care l-a iubit, nu fac nimic ca să-şi apere regina şi prinții; dimpotrivă, toată lumea adevereşte în grabă că există un singur rege, iar acela e Richard.

Richard şi Henry Stafford, ducele de Buckingham, ruda mea, încep să împrăştie zvonul că regele Edward însuşi a fost bastard – fiul ducesei Cecily cu un arcaş englez, zămislit pe când se afla în Franța cu ducele de York. Poporul aude aceste învinuiri – Dumnezeu ştie ce înțelege din ele –, însă nimeni nu se poate înşela asupra tâlcului sosirii unei oştiri din ținuturile de miazănoapte, loială lui Richard şi numai lui şi dornică de răsplăți; nu se poate tăgădui că toți cei care i-ar fi putut fi credincioşi prințului Edward sunt arestați sau morți. Fiecare tremură pentru siguranța lui. Nimeni nu spune cu glas tare ce

gândeşte.

Pentru prima oară în viață mă pot gândi cu bunătate la femeia pe care am slujit-o aproape zece ani, Elizabeth Woodville, care a fost regina Angliei, una dintre cele mai frumoase şi mai iubite regine din câte a avut țara vreodată. Niciodată frumoasă pentru mine sau iubită de mine, decât acum, trecător, în această clipă a înfrângerii ei depline. Mi-o închipui în întunericul jilav al sanctuarului de la Abația Westminster şi mă gândesc că nu va mai triumfa niciodată şi, pentru întâia oară în viață, pot să îngenunchez şi să mă rog cu adevărat pentru ea. Acum i-au mai rămas în grijă doar fiicele ei; viața de care s-a bucurat atât a pierit, iar cei doi fii nevârstnici sunt în mâinile duşmanului ei. Mă gândesc la ea, înfrântă şi speriată, văduvă şi temându-se pentru soarta fiilor ei, şi pentru întâia oară în viață îmi simt inima încălzindu-se față de ea: o regină nenorocită, doborâtă fără vreo vină. Mă pot ruga Sfintei Fecioare, împărăteasa cerurilor, să-şi mângâie şi să-şi aline fiica pierdută şi nefericită în această vreme de umilință.

Cea mai vârstnică fată York, prințesa Elizabeth, e de vârsta măritişului şi e nemăritată la vârsta înaintată de şaptesprezece ani doar din pricina norocului schimbător al casei sale. Pe când mă rog în genunchi pentru sănătatea şi siguranța reginei, mă gândesc la frumuşica Elizabeth şi la ce fel de soție i-ar fi fiului meu Henry. Fiul Lancaster şi fiica York ar vindeca împreună rănile Angliei şi ar pune capăt luptei ce ține de două generații. Dacă Richard ar muri după urcarea pe tron, moştenitorul lui ar fi un copil, şi încă un copil Neville bolnăvicios, la fel de lipsit de putere să-şi apere dreptul ca prinții de York şi la fel de uşor de înlăturat ca ei. Dacă fiul meu ar lua atunci tronul şi s-ar însura cu prințesa de York, oamenii i-ar fi credincioşi ca moştenitor Lancaster şi soțul moştenitoarei York.

Trimit după doctorul meu, doctorul Lewis de Caerleon, un om la fel de pasionat de uneltiri ca şi de medicină. Regina ştie că e medicul meu şi-l va primi, ştiind că vine de la mine. Îl rog să-i făgăduiască sprijinul nostru, să-i spună că Buckingham e gata de-a se lăsa hotărât să se întoarcă împotriva ducelui Richard, că fiul meu Henry ar putea strânge o armată în

Bretania. Îl rog ca, înainte de orice altceva, să încerce să descopere ce gânduri are ea, ce-i făgăduiesc susținătorii. Soțul meu crede că n-are nicio speranță, dar eu am mai văzut-o o dată pe Elizabeth Woodville ieşind din sanctuar şi luându-şi din nou în stăpânire tronul cu o bucurie senină, uitând cu totul ruşinea pe care Domnul i-a trimis-o pe drept. Îl rog pe Lewis să nu-i dezvăluie faptul că soțul meu e arestat, ci să-i spună, ca un prieten binevoitor, despre uciderea lui Hastings, despre vădirea neaşteptată a ambiției lui Richard, despre faptul că fiii ei au fost declarați bastarzi şi că numele ei e distrus. Să-i spună cu blândețe că, dacă nu trece la fapte, cauza ei e pierdută. Trebuie s-o hotărăsc să-şi cheme alături prietenii pe care-i are, să strângă câtă oştire îşi poate îngădui şi să-şi mâne trupele la luptă împotriva lui Richard. Dacă o pot încuraja să intre într-o bătălie lungă şi sângeroasă, fiul meu poate să tragă la țărm cu trupe odihnite şi să se înfrunte cu învingătorul istovit.

Lewis merge la ea într-o zi în care îşi va dori cu disperare să aibă un prieten alături: ziua ce a fost hotărâtă pentru încoronarea fiului ei. Mă îndoiesc că a prevenit-o cineva că nu va mai fi încoronat. Lewis se strecoară pe străzi cu uşi închise şi ferestre oblonite, la colțurile cărora oamenii nu zăbovesc să stea de vorbă, şi se întoarce la mine aproape îndată. Poartă masca împotriva molimei – o mască lungă, conică, umplută cu ierburi de leac şi parfumată cu uleiuri, care-i face chipul înspăimântător, neomenesc, alb ca de stafie. O scoate doar când ajunge în odaia mea, închizând bine uşa în urma lui şi se înclină adânc, după care începe fără nicio pregătire:

— E foarte dornică de ajutor. E o femeie disperată; aş zice că e pe jumătate nebună de disperare. (Se opreşte o clipă.) Am văzut-o şi pe tânăra prințesă York…

— Şi?

— Era tulburată. Era într-o stare profetică. (Se cutremură uşor.) M-a înfricoşat, şi doar un medic ca mine le-a văzut pe toate!

Nu-i iau în seamă lăudăroşenia.

— Cu ce te-a înfricoşat?

— S-a apropiat de mine din întuneric, cu rochia îmbibată de apa fluviului, întinsă în urma ei ca o coadă, de parcă ar fi fost pe jumătate peşte. Mi-a zis că fluviul i-a dat deja vestea pe care

mă pregătesc să i-o dau mamei sale – că ducele Richard a revendicat tronul în virtutea legitimității sale şi că tinerii prinți sunt declarați bastarzi.

— Ştia deja?! Au iscoade afară? Nu mi-a trecut prin minte că ar putea avea ştiință despre toate lucrurile.

— Nu regina, ea nu ştia. Fata ştia şi a zis că i-a spus fluviul. A zis că fluviul i-a vorbit despre o moarte în familie, iar maică-sa a ştiut pe dată că e vorba de fratele ei Anthony şi de fiul ei Grey. Au deschis larg ferestrele ca să asculte curgerea fluviului. Erau ca două vâlve ale apelor! Oricui i-ar fi fost frică.

— Spune că Anthony Rivers e mort?

— Păreau amândouă încredințate de asta.

Îmi fac cruce. Elizabeth Woodville a mai fost acuzată şi înainte că lucrează cu forțele întunericului, dar să rostească adevărul din sanctuarul pământului sfințit e fără doar şi poate lucrătura diavolului.

— Pesemne că are iscoade în slujba ei, pesemne că e mai bine pregătită şi înarmată decât ne dăm seama. Dar cum a putut să primească veşti din Țara Galilor înaintea mea?

— A mai zis ceva.

— Regina?

— Prințesa. A zis că e blestemată să fie următoarea regină a Angliei şi să ocupe tronul fratelui ei.

Ne uităm unul la altul uluiți, neizbutind să înțelegem.

— Eşti sigur?

— Era înfricoşătoare! S-a plâns de ambiția maică-sii şi a zis că e un blestem aruncat asupra familiei şi că va fi silită să ocupe tronul fratelui ei... şi că asta o va mulțumi în sfârşit pe maică-sa, cu toate că va însemna dezmoştenirea fratelui ei.

— Oare ce-o fi vrut să spună?

Doctorul ridică din umeri.

— N-a spus. S-a făcut fată frumoasă, însă e înfricoşătoare. Am crezut-o. Trebuie să recunosc că i-am crezut fiecare cuvânt. Era ca un profet care rosteşte adevărul! Cred că, într-un fel sau altul, va ajunge regina Angliei.

Trag uşor aer în piept. Lucrul ăsta se potriveşte atât de bine cu rugăciunile mele, încât trebuie să fie cuvântul Domnului rostit de o gură cum nu se poate mai păcătoasă. Dacă ar fi ca Henry să ocupe tronul şi ea să se mărite cu el, ar ajunge într-adevăr regină. Cum altfel s-ar putea întâmpla asta?

— Şi a mai fost ceva, adaugă prevăzător Lewis. Când am întrebat-o pe regină ce planuri are pentru prinții din Turn, Edward şi Richard, a spus: „Nu e Richard”.

— Ce-a spus?!

— A spus: „Nu e Richard”.

— Ce voia să zică?

— În clipa aceea a intrat prințesa, cu rochia muiată de apele fluviului, şi ştia totul: uralele cu care a fost întâmpinat ducele, dezmoştenirea familiei. Pe urmă a spus că va fi regină.

— Dar ai întrebat-o pe regină ce voia să zică cu „Nu e Richard”?

El clatină din cap, omul care le-a văzut pe toate, dar n-a avut minte să pună singura întrebare care putea dezlega taina.

— Nu te-ai gândit că ar putea fi ceva însemnat?! mă răstesc la el.

— Îmi pare rău. Intrarea prințesei a fost atât de… era ca de pe altă lume. Şi apoi maică-sa a spus că acum trec printr-o vreme secetoasă, dar că apele li se vor umfla din nou şi vor ieşi din albie. Erau înfricoşătoare! Ştiți ce se zice despre strămoşii lor, că se trag dintr-o zeiță a apei. Dacă ați fi fost acolo, ați fi crezut că zeița apei e gata să se înalțe chiar din Tamisa.

— Bine, bine, răspund fără milă. Înțeleg că erau înfricoşătoare, dar regina a mai zis ceva? A vorbit despre frații ei care au reuşit să fugă? A zis unde se află sau ce fac? Cei doi au puterea de-a ridica la arme jumătate din regat!

El clatină din cap.

— N-a zis nimic. Dar a auzit foarte bine când i-am spus că i-ați ajuta pe tinerii prinți să evadeze. Pune la cale ceva, sunt sigur! Punea la cale ceva chiar dinainte să-şi dea seama că Richard va lua tronul. Acum e disperată.

Încuviințez şi-i fac semn să plece. Merg îndată în mica noastră capelă ca să îngenunchez. Am nevoie de pacea Domnului ca să-mi limpezesc mintea de acest vârtej de gânduri. Faptul că prințesa Elizabeth îşi cunoaşte ursita nu face decât să-mi întărească credința că va fi soția lui Henry şi că el va urca pe tron. Faptul că maică-sa a spus: „Nu e Richard”, mă umple de o nelinişte adâncă.

Ce vrea să zică oare cu „Nu e Richard”? Că nu e Richard, fiul ei, în Turn? Sau doar că nu e Richard, ducele de Gloucester, cel de care se teme? Nu-mi dau seama, neghiobul

ăla ar fi trebuit s-o întrebe! Dar am bănuit aşa ceva. M-am frământat pentru aşa ceva. Nu m-am gândit nicio clipă că va fi atât de proastă încât să-i cedeze al doilea fiu unui duşman care i l-a răpit pe primul. Am cunoscut-o vreme de zece ani; nu e femeia care să nu prevadă tot ce-i mai rău. Lorzii din Consiliul Coroanei au mers în păr la ea, s-au înşiruit dinaintea ei ca să-i spună că n-are de ales şi apoi au plecat cu micul prinț Richard ținându-l pe arhiepiscop de mână. Însă m-am gândit mereu că s-a pregătit pentru ei. Am ştiut mereu că va face ceva ca să-şi trimită ultimul fiu liber undeva, departe, în siguranță. Orice femeie ar face asta, iar ea e hotărâtă şi iscusită şi-şi iubeşte mult băieții. Nu i-ar trimite în ruptul capului în ghearele primejdiei. Nu şi-ar fi lăsat fiul mezin să plece acolo unde cel mare se află în pericol.

Dar ce-a făcut? Dacă al doilea prinț din Turn nu e Richard, atunci cine-i? A trimis un copil sărman, deghizat? Un pupil fără nicio însemnătate care ar face orice pentru ea? Şi mai rău, dacă prințul Richard, moştenitorul legitim al tronului Angliei, nu e încuiat în Turnul Londrei, atunci unde e? Dacă l-a ascuns undeva, atunci el e moştenitorul tronului York, un alt obstacol în calea succesiunii fiului meu. Îmi dă de ştire lucrul ăsta? Sau se preface? Mă chinuie? Triumfă în fața mea spunându-i mesagerului meu greu de cap o ghicitoare pe care să mi-o repete? A rostit numele fiului ei dinadins, ca să râdă de mine cu puterea ei de-a vedea viitorul? Sau doar i-a scăpat? Îmi spune despre Richard ca să mă prevină că, orice s-ar întâmpla cu Edward, tot are un moştenitor?

Stau ore întregi în genunchi, aşteptând ca Sfânta Fecioară, împărăteasa cerurilor, să-mi şoptească ce face această regină cât se poate de pământească: îşi joacă jocurile, îşi țese vrăjile, iarăşi, la fel ca de fiecare dată, în fața mea, triumfând asupra mea chiar şi în aceste clipe de mare groază şi înfrângere pentru ea. Dar Sfânta Fecioară nu vine la mine. Ioana nu mă sfătuieşte. Dumnezeu e tăcut pentru mine, fecioara aleasă de El. Niciunul din ei nu-mi spune ce face Elizabeth Woodville în sanctuarul ascuns de sub abație, dar ştiu şi fără ajutorul lor că ea va ieşi din nou de acolo ca să triumfe.

Doar o zi mai târziu, doamna mea de companie vine cu ochii înroşiți de plâns şi spune că Anthony, contele Rivers, sclipitorul şi cavalerul frate al reginei, e mort, ucis din porunca

lui Richard la Castelul Pontefract. Îmi aduce vestea în clipa când aceasta ajunge la Londra. Nimeni n-ar fi putut afla mai iute; înştiinţarea oficială e primită de Consiliul Coroanei la doar un ceas după ce aflu. Se pare că regina şi fiica ei i-au spus doctorului Lewis chiar în seara când s-a întâmplat, poate chiar în clipa morţii lui. Cum se poate una ca asta?

Dimineaţă mă întâlnesc cu soţul meu la micul dejun.

— Sunt chemat să iau parte la o întrunire a Consiliului Coroanei, îmi spune el arătându-mi o hârtie pe care e pusă pecetea cu mistreţul.

Nici el, nici eu nu-l privim făţiş; scrisoarea şade între noi pe masă ca un pumnal.

— Iar ţie ţi se porunceşte să te duci la garderoba regală şi să pregăteşti mantiile de încoronare pentru Anne Neville. Mantiile pentru o regină. Îi vei fi doamnă de companie reginei Anne. Suntem eliberaţi din arest fără o vorbă. Ne aflăm iarăşi în slujba casei regale, fără să se fi rostit un cuvânt.

Încuviinţez. Voi face pentru regele Richard munca pe care o făceam pentru regele Edward. Noi vom purta aceleaşi veşminte, iar rochia din ţesătură de aur şi hermină care era pregătită pentru regina văduvă Elizabeth va fi strâmtată pentru cumnata ei, noua regină Anne.

Doamnele mele de companie şi soldaţii din garda Stanley stau la masă pretutindeni în jurul nostru, aşa că soţul meu şi cu mine schimbăm doar o privire rapidă de triumf pentru că am ieşit cu bine din toate necazurile. Asta va fi a treia casă regală pe care-o slujesc şi de fiecare dată m-am înclinat adânc şi m-am gândit la fiul meu ca moştenitor.

— Voi fi onorată s-o slujesc pe regina Anne, spun senină.

E ursita mea să zâmbesc în faţa prefacerilor lumii şi să-mi aştept răsplata în rai, dar până şi eu mă opresc o clipă în pragul odăilor reginei când o văd pe mica Anne Neville – fiica lui Warwick, „făcătorul de regi”, născută într-o familie bună, căsătorită în familia regală, rămasă văduvă şi fără nimic al ei, iar acum ridicată din nou la mare cinste, tocmai pe tronul Angliei – stând lângă căminul mare, îmbrăcată cu mantia de călătorie şi înconjurată de doamnele ei din ţinuturile de la miazănoapte, ca o şatră de ţigănci din mlaştini. Mă văd în prag; uşierul odăilor ei răcneşte: „Lady Margaret Stanley!” într-

o engleză pe care nicio făptură de la miazăzi de Hull n-ar putea-o înțelege, femeile se dau la o parte ca să pot ajunge la ea, iar eu intru, mă las în genunchi, înjosindu-mă în fața încă unei uzurpatoare, şi ridic mâinile împreunate într-un jurământ de credință.

— Alteță, îi spun femeii pe care tânărul duce Richard a scos-o din dizgrație şi sărăcie pentru că ştia că poate avea pretenții la averea lui Warwick prin această mireasă nespus de nenorocoasă, care va fi acum regina Angliei şi în fața căreia trebuie să îngenunchez. Mă bucur nespus să vă ofer serviciile mele!

Ea îmi zâmbeşte. E albă la față ca marmura, cu buzele albe, cu pleoapele colorate în cel mai şters trandafiriu. De bună seamă, nu e sănătoasă – îşi lasă mâna pe piatra căminului şi se sprijină de el de parcă ar fi ostenită.

— Îți mulțumesc pentru servicii. Aş vrea să fii cea mai de seamă dintre doamnele mele de companie, rosteşte ea cu răsuflarea puțin întretăiată. Îmi vei duce trena la încoronare.

Plec capul, ca să-mi ascund străfulgerarea de bucurie. Asta înseamnă cinstirea familiei mele, asta înseamnă aflarea Casei de Lancaster la doar un pas de coroana ținută deasupra unui cap miruit. Voi fi la doar un pas în spatele reginei Angliei şi – Dumnezeu ştie – gata să păşesc înainte.

— Primesc cu bucurie.

— Soțul meu laudă mult înțelepciunea lordului Thomas Stanley, spune ea.

Atât de mult încât lăncierii au fost cât pe ce să-i reteze capul şi l-au ținut o săptămână zăvorât în casă!

— Ne aflăm de multă vreme în slujba Casei de York, răspund. Vi s-a simțit grozav lipsa, vouă şi ducelui, câtă vreme ați stat departe de curte, în ținuturile de la miazănoapte. Mă bucur să vă urez bun venit în oraşul vostru de reşedință!

Ea face un semn uşor cu mâna şi pajul îi aduce un taburet, ca să se poată aşeza în fața focului. Rămân în picioare dinaintea ei şi mă uit cum tusea îi zguduie umerii. E o femeie ale cărei oase nu vor apuca să-mbătrânească. E o femeie care nu va zămisli o liotă de moştenitori pentru Casa de York, nu ca rodnica regină Elizabeth. E o femeie bolnavă şi slabă. Mă îndoiesc că va mai trăi cinci ani. Şi pe urmă? Şi pe urmă?!

— Fiul vostru, prințul Edward, vine la încoronare? întreb cu

o smerenie prefăcută. Să-i poruncesc şambelanului vostru să-i pregătească odăile?

Ea clatină din cap.

— Alteța Sa nu se simte bine. Va rămâne deocamdată în ținuturile de la miazănoapte.

Nu se simte bine? mă întreb în sinea mea. Nu se simte îndeajuns de bine ca să vină la încoronarea tatălui său? Asta înseamnă că nu-i e deloc bine. A fost dintotdeauna un băiat gălbejit, cu un trup firav ca al mamei lui, şi rareori a fost văzut la curte; l-au ținut mereu departe de Londra, de teama molimei. Oare să nu fi trecut peste slăbiciunea din copilărie şi să se preschimbe dintr-un băiat fragil într-un bărbat bolnăvicios? Oare ducele Richard n-a izbutit să zămislească un moştenitor care să trăiască mai mult decât el? Oare există acum o singură bătaie puternică de inimă între fiul meu şi tron?

Duminică, 6 iulie 1483

Ne aflăm acolo unde am vrut să fim: la un pas de coroană. Soțul meu îl urmează pe rege, cu sceptrul de comandant al tuturor oştirilor Angliei în mână, iar eu o urmez pe noua regină Anne, ducându-i trena. În spatele meu vine ducesa de Suffolk, iar după ea, ducesa de Norfolk. Însă eu sunt cea care calcă pe urmele reginei, iar când e miruită, mă aflu îndeajuns de aproape ca să simt mirosul amețitor, ca de mosc.

Nu s-a cruțat nicio cheltuială pentru această ceremonie. Regele poartă o mantie din catifea violetă, iar deasupra capului său e purtat un baldachin din țesătură de aur. Henry Stafford, ruda mea, tânărul duce de Buckingham, e îmbrăcat în albastru, cu emblema roții cusută pe mantie cu fir trainic de aur scânteietor. Într-o mână duce mantia regelui, iar în cealaltă, sceptrul de mare intendent al Angliei, răsplata lui pentru că l-a sprijinit şi l-a călăuzit pe ducele Richard până la tron. Locul soției lui, Katherine Woodville, sora reginei văduve, e gol. Ducesa n-a venit să sărbătorească uzurparea tronului familiei sale. Nu se află alături de soțul ei cel trădător. Acesta o urăşte din pricina familiei sale, din pricină că a triumfat asupra lui când era tânăr şi ea era cumnata regelui. Asta e doar prima dintr-un lung şir de ocazii în care se poate aştepta să fie umilită.

Păşesc în spatele reginei toată ziua. Când merge să cineze la Westminster Hall, stau la masa doamnelor în timp ce i se serveşte o cină splendidă. Însuşi luptătorul regelui se înclină în fața mesei noastre şi în fața mea după ce-a strigat din rărunchi provocarea la duel pe care a făcut-o în numele regelui Richard. E o cină la fel de măreață şi de semeață ca la oricare din marile ocazii de la curtea lui Edward. Ospățul şi dansul nu contenesc până la miezul nopții şi chiar mai târziu. Stanley şi cu mine plecăm abia la revărsatul zorilor şi barja personală ne duce în susul fluviului, către reşedința noastră. Când mă aşez la pupa barjei, înfăşurată bine în blănuri, văd o lumină slabă strălucind la o fereastră joasă de pe malul apei, lângă clădirea mare şi întunecată a abației. Ştiu sigur că e regina Elizabeth, care nu mai e regină, a fost declarată târfă, şi nici măcar nu e recunoscută ca văduvă, cu lumânarea strălucind deasupra

apelor întunecate, ascultând triumful duşmanului ei. Mă gândesc că mă priveşte cum trec în barja mea frumoasă, plecând de la curtea regelui, aşa cum, cu ani în urmă, m-a privit ducându-mi fiul spre curtea regelui. Şi atunci se afla tot în sanctuar.

Ar trebui să mă îmbăt de triumful asupra ei, dar mă înfior şi-mi strâng blănurile mai bine în jurul trupului, de parcă mica pată de lumină ar fi un ochi răuvoitor care se ațintește asupra mea peste apele întunecate. S-a mai întâmplat o dată ca ea să iasă din sanctuar direct în brațele victoriei. Ştiu că plănuieşte căderea lui Richard; unelteşte ca să iasă din nou în brațele victoriei.

Cumnatului meu, Jasper Tudor, şi lui Henry Tudor, fiul meu.

Vă dau binețe. Am multe veşti. Richard a fost încoronat regele Angliei, iar soția lui e regina Anne. Ne bucurăm de multă bunăvoință şi încredere din partea lor. Fosta regină Elizabeth şi-a chemat aliații şi aceştia urmează să atace Turnul Londrei şi să-i elibereze pe prinți îndată ce noua pereche regală pleacă în procesiune, la scurtă vreme după încoronare. I-am făgăduit sprijinul nostru şi regina Elizabeth mi-a încredințat planurile ei tainice.

Începeți să vă strângeți oştenii. Dacă îşi scoate băieții din Turn, regina îşi va aduna oamenii şi va porni împotriva lui Richard. Oricine ar ieşi victorios, ea sau Richard, învingătorul trebuie să descopere că ați debarcat în forță, că tabăra Lancaster se ridică la luptă şi că-l aşteaptă o nouă bătălie, cu trupele voastre odihnite.

Cred că vremea noastră se apropie; cred că vremea noastră a sosit.

Margaret Stanley

Chiar în ziua în care îi trimit fiului meu scrisoarea, primesc o misivă lungă, adusă în taină, de la vechiul meu prieten, episcopul John Morton, eliberat din Turn şi dat în grija ducelui de Buckingham, la reşedința acestuia de la Brecknock.

Fiica mea întru Cristos,

Mă lupt de o vreme cu conştiinţa tânărului duce, în mâinile căruia mă aflu captiv, dar care şi-a dat seama că el e prizonierul meu, căci l-am făcut să se lepede de prietenia cu Richard, căruia acum i se spune rege. Tânărul duce se luptă cu conştiinţa sa pentru că l-a ridicat pe Richard pe tron cu temeiuri slabe şi pentru că şi-ar fi slujit mai bine Dumnezeul, ţara şi pe el însuşi fie dacă i-ar fi sprijinit pe prinţii York şi ar fi devenit protectorul lor, fie dacă ar fi revendicat tronul pentru el însuşi.

Acum e gata să se întoarcă împotriva lui Richard şi se va alătura unei revolte împotriva lui. Ca dovadă de bună-credinţă, te poţi folosi de oamenii lui ca să ataci Turnul şi să-i scoţi pe prinţi de-acolo. Îţi voi trimite cuvântul lui de ordine sub pecetea mea. Cred că ar trebui să te întâlneşti cu el şi să vezi ce alianţă puteţi face în aceste vremuri tulburi. El se va îndrepta spre Brecon după ce-l va lăsa pe Richard la Worcester şi i-am făgăduit că te vei întâlni cu el ca din întâmplare pe drumul mare.

Rămân prietenul tău,
John Morton, episcop de Ely.

Ridic privirea şi văd că una dintre doamnele mele de companie mă priveşte.

— Vă simţiţi bine, milady? întreabă ea. V-aţi făcut foarte palidă şi acum v-aţi înroşit.

— Nu, nu mă simt deloc bine. Adu-mi-l pe doctorul Lewis!

În seara de după încoronare, soţul meu vine şi mă caută în capelă.

— Mă pregătesc să-i aleg pe cei care se vor alătura oamenilor reginei în atacul asupra Turnului, înainte să plec din Londra cu procesiunea regală, spune el trântindu-se fără ceremonie într-o strană, dând grăbit din cap către altarul unde arde o singură lumânare învăluită în întuneric şi făcându-şi cruce fără nicio urmă de respect. Îşi scot chiar acum armurile şi armele din sala armelor. Trebuie să ştiu care ţi-e voia.

— Voia mea? întreb şi, fără să mă ridic în picioare, întorc capul să-l privesc, cu mâinile încă împreunate. Voia mea e întotdeauna voia Domnului.

— Dacă oamenii mei dărâmă uşa Turnului, cum am de

gând, dacă intră cei dintâi, cum le voi porunci, dacă deschid uşa prinților şi-i găsesc doar cu doi-trei însoțitori, e voia ta – sau, mai mult, voia Domnului – să-i prindă ca pe nişte mieluşei rătăciți şi să-i înapoieze mamei lor? Sau să le reteze căpşoarele pe loc, să măcelărească servitorii şi apoi să dea toată vina pe ei?

Îl privesc lung. Nu credeam că-mi va vorbi vreodată atât de fără înconjur.

— Sunt ordinele tale pentru oamenii tăi, spun trăgând de timp. Nu le pot porunci oamenilor tăi. Tu trebuie s-o faci. Şi oricum, ar putea să intre altcineva înaintea lor şi s-o facă.

— Vorbim despre planul tău de a-ți aşeza fiul pe tron, răspunde el încordat. Dacă prinții sunt morți, înseamnă că au dispărut doi pretendenți rivali şi fiul tău e cu doi paşi mai aproape. Dacă se întorc la mama lor, ea va putea să ridice toată partea de miazăzi a Angliei ca s-o apere. Oamenii care vor lupta pentru moştenitorii ei ar sta acasă dacă aceştia ar fi morți. Să lupte pentru Elizabeth Woodville n-are niciun rost, dar cauza tânărului rege Edward şi a fratelui său, prințul Richard, e una glorioasă. Cei doi băieți o fac pe ea de două ori mai puternică împotriva lui Richard – de două ori mai puternică împotriva lui Henry.

— Fireşte, nu li se poate îngădui prinților York să revendice tronul.

— Fireşte, răspunde soțul meu. Dar vrei şi să înceteze a mai respira?

Bag de seamă că mâinile împreunate a rugăciune îmi sunt strâns încleştate.

— Cum o fi voia Domnului, şoptesc.

Aş vrea să simt siguranța pe care o încerca Ioana când pornea la luptă ca să omoare sau să fie omorâtă, când ştia că voia Domnului e un drum greu şi sângeros. Dar Ioana n-a luptat cu băieți mici, cu băieți nevinovați. Ioana n-a trimis niciodată ucigaşi într-o cameră a copiilor.

Soțul meu se ridică de pe locul lui.

— Trebuie să merg să cercetez trupele adunate. Care ți-e voia? Trebuie să le dau ordine căpitanilor. Nu le pot spune să aştepte până se hotărăşte Dumnezeu.

Mă ridic şi eu.

— Cel mic are doar nouă ani!

El încuviințează.

— Dar e prinț. Războiul e dur, doamna mea. Ce poruncești?

— E o aventură cât se poate de serioasă, cât se poate de serioasă, șoptesc.

Mă apropii și-mi las mâna pe brațul lui, ca și cum căldura trupului său prin haina elegant croită m-ar putea alina.

— Să poruncești moartea a doi băieți, unul de numai nouă ani, celălalt de doisprezece, și încă prinți de sânge... Doi băieți nevinovați...

El îmi aruncă rânjetul lui de lup.

— Ah, dă porunca și-i vom salva de afurisitul lor unchi și de întemnițare și o vom salva și pe mama lor! Vrei să vezi familia York repusă în drepturi, cu prințul lor Edward urcat pe tron ca rege? Căci e cu putință să înfăptuim acest lucru astă-seară. Asta ți-e voia? Trebuie să-l așezăm pe prințul Edward pe tron? Plecăm într-o misiune a milei?

Îmi frâng mâinile.

— Firește că nu!

— Ei bine, va trebui să alegi. Când oamenii noștri intră în Turn, fie îi vor salva pe băieți, fie îi vor sacrifica. Alegerea e a ta.

Nu văd ce altceva aș putea face. Ioana și-a scos sabia din teacă și a pornit la luptă fără frică, fără șovăială. Trebuie să-mi scot și eu sabia.

— Vor trebui să-i omoare, spun. Am buzele înghețate, dar trebuie să rostesc cuvintele: Vădit lucru, băieții trebuie să moară.

Stau la mica poartă ce dă din reședința noastră în strada londoneză și-i văd pe oamenii lui Stanley strecurându-se prin beznă. Soțul meu a plecat din Londra în procesiunea triumfală de încoronare, cu proaspătul rege Richard și proaspăta regină Anne. Sunt singură. Soldații nu poartă torțe; aleargă în tăcere, luminați doar de lună. Nu poartă livreaua noastră; și-au lăsat deoparte însemnele de la pălărie și centurile gravate. Nu poartă nimic după care să poată fi recunoscuți ca aparținând casei noastre și fiecare din ei a jurat să spună că au fost adunați de regină și o slujesc doar pe ea. De îndată ce pleacă, sir William Stanley, fratele soțului meu, îi scrie o scrisoare de avertizare comandantului Turnului, sir Robert Brackenbury, ca să-l

prevină în legătură cu pericolul atacului. Îi va fi înmânată la doar câteva clipe de la pornirea atacului.

— Să te afli mereu de ambele părți, Margaret, îmi spune vesel William pe când pecetluieşte scrisoarea cu blazonul casei noastre, pentru ca oricine să ne poată vedea loialitatea. Sau cel puțin să pari mereu că te afli de ambele părți!

Pe urmă trebuie să aştept.

Mă prefac că petrec o seară obişnuită. După cină rămân ceva vreme în sala cea mare, în fața oamenilor din gospodăria Stanley, iar apoi mă retrag în odăile mele. Servitoarele mă dezbracă pentru culcare şi le dau drumul, chiar şi fetei care doarme în odaia mea, spunând că s-ar putea să mă rog toată noaptea. E un lucru firesc pentru mine şi nu stârneşte nicio împotrivire; mă rog într-adevăr o vreme, apoi mă înfăşor în halatul gros şi călduros, îmi trag jilțul lângă foc şi stau şi aştept.

Mă gândesc la Turnul Londrei cel ca un stâlp îndrumător înalt, arătând în sus, spre Dumnezeu. Oamenii reginei vor pătrunde înăuntru printr-o mică poartă care a fost lăsată deschisă; oamenii mei îi vor urma. Ducele de Buckingham a trimis o mică ceată de soldați căliți în luptă; aceştia vor încerca uşa Turnului Alb, pe care servitorii de acolo au fost mituiți s-o lase descuiată. Oamenii noştri se vor strecura înăuntru – s-ar putea să urce scările înainte de-a fi zăriți – şi apoi vor lupta corp la corp ca să ajungă la apartamentele prinților, se vor năpusti înăuntru şi, când băieții vor face un salt spre libertate, îşi vor înfige pumnalele în pântecele lor. Prințul Edward e un tânăr curajos şi deprins de unchiul lui Anthony cu mânuirea armelor; ar putea foarte bine să se împotrivească. Richard are doar nouă ani, dar ar putea să strige, ar putea chiar să se pună în fața fratelui său, ca să încaseze lovitura – e un prinț York, îşi cunoaşte datoria. Dar trebuie să existe un scurt moment de măcel hotărât, după care Casa de York va fi nimicită, în afara ducelui Richard, şi fiul meu se va afla cu doi paşi mai aproape de tron. Trebuie să mă bucur de asta. Trebuie să sper asta.

La revărsatul zorilor, când cerul abia începe să pălească, se aude la uşă o zgârietură care-mi face inima să bubuie şi mă grăbesc să deschid. Afară se află căpitanul gărzii, cu vesta neagră sfâşiată, cu o vânătaie întunecată pe obraz. Îl las să

intre fără vorbă şi-i ofer un pahar cu bere slabă. Îi fac semn că se poate aşeza lângă foc, dar eu rămân în picioare lângă jilțul meu, cu mâinile încleştate pe lemnul sculptat, ca să le împiedic să tremure. Sunt înspăimântată ca un copil de ceea ce am făcut.

— Am dat greş, spune el pe un ton aspru. Băieții erau mai bine păziți decât credeam. Omul care ar fi trebuit să ne lase să intrăm a fost doborât în timp ce bâjbâia cu zăvorul. L-am auzit țipând. Aşa că a trebuit să ne izbim în uşă şi, pe când încercam s-o scoatem din țâțâni, din curtea din spatele nostru au apărut gărzile Turnului şi am fost siliți să ne întoarcem şi să luptăm. Eram prinşi între Turn şi gărzi şi a trebuit să ne luptăm ca să scăpăm de-acolo. Nici măcar n-am ajuns în Turnul Alb. Am auzit cum se trântesc nişte uşi înăuntru şi nişte strigăte când prinții au fost duşi mai adânc în inima Turnului. După ce s-a dat alarma, n-am avut nicio şansă de-a ajunge la ei.

— Au fost preveniți? Regele ştia că va avea loc un atac?

Iar dacă da, ştie regele cine a uneltit? mă întreb. Se va întoarce din nou mistrețul împotriva noastră?

— Nu, n-a fost o capcană. Gărzile au ieşit repede şi au apucat să încuie uşa, iar iscoada dinăuntru a reginei n-a izbutit s-o deschidă. Dar la început i-am prins nepregătiți. Îmi pare rău, milady!

— A fost capturat cineva?

— Noi ne-am scos de-acolo toți oamenii. Dintre ai noştri a fost rănit doar unul; e îngrijit chiar acum, are o rană uşoară. Şi au fost doborâți doi soldați York, dar i-am lăsat acolo unde au căzut.

— Cei din tabăra York au fost toți acolo?

— L-am văzut pe Richard, fratele reginei, şi pe fratele ei Lionel, şi pe fiul ei Thomas, care era dat dispărut, şi aveau o gardă bună, bine înarmată. Cred că se aflau printre ei şi oameni de-ai lui Buckingham. Erau mulți şi au luptat bine. Dar Turnul a fost construit de normanzi ca fortăreață a Londrei. Dacă închizi uşa, îl poți apăra împotriva unei oştiri întregi vreme de jumătate de an. În clipa când gărzile s-au dezmeticit din uluială, am fost învinşi.

— Şi nu v-a recunoscut nimeni?

— Am spus toți că suntem din tabăra York, purtam

trandafiri albi şi sunt încredinţat că am trecut drept oameni ai Casei de York.

Mă duc la caseta mea, cântăresc în mână o pungă cu bani şi i-o dau căpitanului.

— Împarte-o oamenilor şi încredinţează-te că nu vorbesc despre seara asta, nici măcar între ei. I-ar costa viaţa. A fost o trădare, de vreme ce n-a izbutit. Cine s-ar lăuda că a fost acolo s-ar osândi la moarte. Şi n-a venit niciun ordin de la soţul meu sau de la mine.

Căpitanul se ridică.

— Da, milady.

— Rudele reginei au scăpat tefere?

— Da. Dar fratele ei a jurat că se vor întoarce. A strigat tare, ca să-l audă băieţii, că trebuie să fie curajoşi şi să aştepte, căci va ridica întreaga Anglie la luptă ca să-i elibereze.

— Aşa? Ei bine, ai făcut tot ce-ai putut! Poţi pleca.

Tânărul se înclină şi iese din odaie. Eu îngenunchez în faţa focului.

— Sfântă Fecioară, dacă e voia Ta ca băieţii să fie cruţaţi, trimite-i roabei Tale un semn. Că au fost în siguranţă astă-seară nu poate fi un semn. De bună seamă, nu poate fi voia Ta să trăiască, nu-i aşa? Nu poate fi voia Ta să moştenească tronul, nu-i aşa? Îţi sunt fiică supusă în toate, dar nu pot să cred că ai vrea mai degrabă să fie ei pe tron în locul adevăratului moştenitor Lancaster, fiul meu Henry!

Aştept. Aştept vreme îndelungată. Nu primesc niciun semn. Pun la inimă faptul că nu primesc niciun semn: aşadar, băieţii York nu trebuie cruţaţi.

Plec din Londra a doua zi. E mai bine să nu fiu văzută prin oraş câtă vreme se dublează paza Turnului şi se pun întrebări despre cine l-a atacat. Hotărăsc să fac o vizită la Catedrala Worcester. Îmi doresc de mult s-o vizitez; e o catedrală benedictină, un centru al învăţăturii. Regina Elizabeth trimite un mesaj care mi-e adus chiar pe când urcăm în şa, pentru a-mi spune că bărbaţii din neamul ei s-au retras în ascunzători, prin Londra şi prin ţinuturile învecinate, şi că pun la cale o răscoală. Îi răspund, jurându-i că o voi sprijini şi spunându-i că plec spre ducele de Buckingham, ca să-l hotărăsc să ni se alăture, împreună cu toţi susţinătorii lui, într-o revoltă făţişă.

Vremea e prea caldă pentru călătorie, însă drumurile sunt uscate şi înaintăm repede. Soțul meu vine călare de la curte la Worcester ca să petrecem o seară împreună pe drum. Noul rege Richard, fericit şi încrezător în el însuşi, întâmpinat cu bucurie pretutindeni, îi îngăduie lordului Stanley să lipsească o seară, închipuindu-şi că vrem să fim împreună ca soț şi soție. Dar stăpânul meu e oricum, numai iubitor nu, când intră în odăile de oaspeți ale abației. Nu pierde vremea cu urări blajine.

— Deci au feştelit-o! zice el.

— Căpitanul tău mi-a spus că era un lucru aproape cu neputință de înfăptuit. Dar m-a încredințat că Turnul n-a fost prevenit.

— Nu, regele a fost îngrozit; vestea l-a uluit. A auzit de scrisoarea de avertizare a fratelui meu, iar asta ne va prinde bine. Dar prinții vor fi duşi în încăperile din inima Turnului, mai uşor de păzit decât odăile regale, şi nu vor mai fi lăsați să iasă până nu se întoarce el. Iar atunci îi va duce departe de Londra. Va întemeia o curte pentru tinerii veri de viță regească. Copiii ducelui de Clarence, propriul lui fiu, toți copiii York vor fi duşi în ținuturile de la miazănoapte, la Castelul Sheriff Hutton, şi ținuți acolo, departe de orice loc în care Elizabeth Woodville are o înrâurire cât de mică. Ea nu va reuşi niciodată să-i salveze de pe pământurile Neville şi probabil că el o va mărita cu un lord de la miazănoapte, care o va duce şi pe ea departe.

— Oare ar fi în stare să pună pe cineva să-i otrăvească? întreb. Ca să-i înlăture din cale?

Soțul meu clatină din cap.

— I-a declarat bastarzi, astfel că nu pot moşteni tronul. Propriul lui fiu va fi investit prinț de Wales de îndată ce ajungem în York. Cei din neamul Rivers sunt înfrânți; Richard vrea doar să se încredințeze că nu devin emblema unei speranțe deznădăjduite. Pe deasupra, ar fi mai periculoşi pentru el ca martiri morți decât sunt ca pretendenți cu şanse slabe. Singurii pe care vrea cu adevărat să-i vadă morți sunt cei din tribul Rivers: familia Woodville şi toate rubedeniile lor, care s-ar strânge în spatele prinților. Dar cel mai bun dintre ei e mort, iar ceilalți vor fi vânați şi doborâți. Întreaga țară îl recunoaşte pe Richard ca rege şi adevăratul moştenitor York.

Ar trebui să vezi cu ochii tăi ca să crezi, Margaret, dar în fiecare oraş în care intrăm, locuitorii se revarsă pe străzi ca să-i sărbătorească încoronarea. Toți vor mai degrabă să aibă pe tron un uzurpator puternic în locul unui băiat slab; toți vor mai degrabă să-l aibă pe fratele regelui, decât să pornească iarăşi la război pentru un fiu de rege. Iar Richard făgăduieşte să fie un rege bun – e leit tatăl său, e un York şi e iubit.

— Şi totuşi, sunt mulți care s-ar ridica împotriva lui! Ştiu ce spun, căci eu îi chem la arme.

El ridică din umeri.

— Da, tu ştii mai bine decât mine. Dar oriunde am fost, i-am văzut pe oameni întâmpinându-l pe regele Richard cu brațele deschise, ca pe marele moştenitor şi fratele loial al unui mare rege.

— Familia Rivers încă-l mai poate înfrânge! Frații reginei şi fiul ei Grey au căpătat sprijinul comitatelor Kent şi Sussex; Hampshire e în stăpânirea lor. Toți cei care au slujit vreodată în casa regală vor porni la luptă pentru ei. În Cornwall există oricând sprijin pentru casa mea, iar numele Tudor va ridica la luptă Țara Galilor. Buckingham are pământuri întinse şi mii de arendaşi, iar fiului meu Henry i-a făgăduit ducele de Bretania o armată de cinci mii de oameni.

El încuviințează din cap.

— Da, treaba poate fi înfăptuită. Dar numai dacă poți fi sigură pe Buckingham. Fără el nu eşti îndeajuns de puternică.

— Morton spune că l-a întors cu totul pe Buckingham împotriva lui Richard. Intendentul meu, Reginald Bray, a vorbit cu amândoi. Voi afla mai multe când mă voi vedea cu el.

— Unde vă întâlniți?

— Pe drum, întâmplător.

— Va urmări să te păcălească, mă previne soțul meu. Aşa cum l-a păcălit şi pe Richard. Sărmanul neghiob crede şi acum că Buckingham îl iubeşte ca un frate, dar se dovedeşte că, până la urmă, propria lui ambiție e cea care contează de fiecare dată. Se va învoi să sprijine dreptul la tron al fiului tău, dar se va gândi să-i lase pe Tudori să lupte în locul lui. Va nădăjdui că Tudorii şi regina îl vor înfrânge pe Richard şi-i vor lăsa astfel calea deschisă.

— Oricum sunt doar vorbe goale pentru noi toți. Fiecare din noi luptă numai pentru cauza lui, chiar dacă făgăduim toți

loialitate prinților.

— Da, numai că băieții sunt cu totul nevinovați, îmi atrage el luarea-aminte. Iar Buckingham le va pune la cale moartea. Niciun englez nu-i va sprijini pretenția la tron dacă ei sunt în viață. Şi fireşte, ca mare intendent al Angliei, având Turnul sub ordinele sale, e mai bine plasat decât oricare dintre noi ca să pună pe cineva să-i ucidă. Servitorii lui se află deja în Turn.

Tac câteva clipe, înțelegând limpede unde bate.

— Crezi că o va face?

— Într-o clipită, răspunde el zâmbind. Iar când o va face, poate să dea ordinul în numele regelui. Poate face în aşa fel încât să pară că au fost ordinele lui Richard. Va face în aşa fel încât să pară că e mâna lui Richard.

— Pune la cale asta?

— Nu ştiu nici măcar dacă i-a trecut prin minte. Negreşit, cineva ar trebui să se îngrijească să-i treacă prin minte. De bună seamă, cineva care ar vrea ca băieții să moară n-ar putea găsi cale mai bună de-a înfăptui lucrarea decât să lase sarcina în seama lui Buckingham.

Se aude o bătaie în uşă şi gărzile soțului meu îi dau voie intendentului abației să intre.

— Cina este servită, milady, milord.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, soțul meu! spun ceremonios. Învăț atât de multe vorbind cu tine!

— Dumnezeu să te binecuvânteze şi pe tine, răspunde el. Şi să-ți binecuvânteze întâlnirea cu Alteța Sa ducele; fie ca din ea să iasă mult bine.

Îl aud pe ducele de Buckingham apropiindu-se pe drumul şerpuitor de pământ bătătorit înainte să-l pot vedea. E însoțit de o suită la fel de măreață ca a regelui, cu înaintaşi care merg în fața lui şi suflă din trâmbițe ca să-i înştiințeze pe toți să lase drumul liber pentru marele duce. Chiar şi atunci când nu se zăreşte țipenie de om cât vezi cu ochii, ci doar un băiețel cu o turmă de oi sub un copac şi un cătun în depărtare, trâmbițaşii dau semnalul şi caii, peste o sută, vin din urmă în ropot tunător de copite, ridicând pe drumul văratic un fuior de praf ca un nor în urma flamurilor care flutură.

Ducele merge în fruntea călăreților, pe un cal de luptă mare, murg, gătit cu şa din piele roşie bătută în ținte de aur, cu

flamura în fața lui şi cu trei oşteni în jur. E îmbrăcat de vânătoare, dar cizmele lui, din piele roşie şi ele, sunt atât de fine încât un om de rang mai puțin înalt le-ar fi păstrat pentru dans. Mantia ce-i flutură pe umeri e prinsă cu o broşă mare de aur; însemnul de la pălărie e făcut din aur şi rubine. Nestematele cu care-i sunt bătute vesta şi jiletca valorează o avere; pantalonii lui sunt făcuți din cel mai neted postav arămiu, cu şireturi din piele roşie. Era un băiat vanitos şi furios când Elizabeth Woodville l-a luat drept pupil şi l-a umilit însurându-l cu sora ei, iar acum e un bărbat vanitos şi furios, de aproape treizeci de ani, şi se răzbună pe o lume care, în mintea lui, nu i-a arătat niciodată destulă cinstire.

L-am întâlnit prima oară când m-am măritat cu Henry Stafford, iar la vremea aceea era un băiețel răzgâiat de îngăduitorul duce, bunicul lui. Moartea tatălui şi apoi a bunicului său i-au adus titlul de duce când era copil şi l-au învățat să se socotească măreț prin naştere. Trei dintre bunicii lui se trag din Edward al III-lea, aşa că se crede de viță mai regească decât însăşi familia regală. Iar acum se crede moştenitorul Lancaster. I se pare că dreptul lui la tron e întemeiat, nu acela al fiului meu.

Se preface uimit când îmi vede pe neaşteptate suita, mai modestă – deşi trebuie spus că întotdeauna călătoresc cu cincizeci de gărzi bune şi am în față propria flamură şi culorile Stanley. Ridică mâna ca să-şi oprească oamenii. Ne apropiem unul de altul încet, ca pentru a trage de timp, iar zâmbetul lui tânăr şi fermecător mă învăluie, strălucitor ca un soare ce se ridică pe cer.

— Mă bucur să te văd, verişoara mea! strigă el şi toate flamurile din suita lui sunt coborâte o clipă în semn de cinstire. Nu credeam că te voi întâlni atât de departe de casa ta!

— Trebuie să mă duc la casa mea din Bridgenorth, rostesc desluşit, pentru iscoadele care ar putea să asculte. Dar credeam că eşti cu regele!

— Chiar acum mă întorc la el de la reşedința mea din Brecon, răspunde Buckingham. Dar ce-ai zice să-ți întrerupi călătoria? Chiar în fața noastră e Tenbury. Îmi faci cinstea de-a lua cina cu mine? (Flutură din mână spre oamenii săi.) Am cu mine bucătari şi provizii. Am putea cina împreună.

— Sunt onorată, răspund încet.

Întorc calul şi pornesc alături de el, pe când gărzile mele, depăşite ca număr, se dau la o parte şi apoi urmează trupele lui Buckingham spre Tenbury.

Micul han are o odaie strâmtă, cu o masă şi câteva scaune fără spetează, potrivite nevoilor noastre. Soldații îşi lasă caii să se odihnească în şiruri pe câmpul din apropiere şi aprind focuri de tabără ca să frigă carne. Bucătarul lui Buckingham pune îndată stăpânire pe bucătăria săracă a hanului şi servitorii încep să alerge de colo-colo la poruncile lui, ca să taie câțiva pui şi să-i aducă din căruță mirodeniile. Valetul lui Buckingham ne aduce vin din căruța cu vinuri, servit în paharele ducelui, care au gravată pe buză pecetea lui. Privesc toată această lipsă de măsură şi nebunie lumească şi-mi spun: „Bărbatul ăsta tânăr îşi închipuie că mă va trage pe sfoară”.

Aştept. Dumnezeul pe care-l slujesc e un Dumnezeu răbdător şi m-a învățat că uneori cel mai bine e să aştepți şi să vezi ce se întâmplă. Buckingham a fost întotdeauna un băiat nerăbdător; abia aşteaptă ca uşa să se închidă în urma valetului ca să înceapă să vorbească.

— Richard e de nesuferit! Am vrut doar să ne apere de ambiția neamului Rivers şi l-am prevenit în legătură cu ei din această pricină, dar acum a mers prea departe! Trebuie dat jos.

— Acum e rege, îi atrag luarea-aminte. L-ai prevenit din vreme şi l-ai slujit atât de bine încât a devenit tiranul care te temeai că va deveni familia Rivers. Iar soțul meu şi cu mine am jurat să-l slujim, la fel ca Domnia Ta.

El flutură din mână şi varsă puțin vin.

— Jurământul de credință față de un uzurpator nu e câtuşi de puțin un jurământ! Richard nu e regele de drept.

— Şi atunci cine e?

— Prințul Edward, bănuiesc, răspunde el repede, de parcă nu asta ar fi singura întrebare însemnată. Lady Stanley, eşti mai vârstnică şi mai înțeleaptă decât mine şi m-am încrezut toată viața în judecata-ți sfântă. De bună seamă, socoteşti că trebuie să-i eliberăm pe prinți din Turn şi să le redăm poziția înaltă care li se cuvine, nu? Te-ai arătat atât de iubitoare față de regina Elizabeth, ca doamnă a ei de companie! De bună seamă, socoteşti că băieții ei trebuie eliberați şi prințul Edward

trebuie să ocupe tronul tatălui său, nu-i aşa?

— De bună seamă. Dacă ar fi fiu legitim. Dar Richard spune că nu e – chiar dumneata l-ai declarat bastard, ca şi pe tatăl lui.

Buckingham pare tulburat de vorbele mele, de parcă nu le-ar fi jurat chiar el tuturor că Edward a fost însurat înainte de-a făgădui că se va căsători cu Elizabeth.

— Într-adevăr, mă tem că aşa e.

— Iar dacă l-ai pune pe tron pe aşa-zisul prinț, ai putea să pierzi toată avuția şi toate onorurile pe care ți le-a dăruit Richard.

Flutură din mână, măturând astfel slujba de mare intendent al Angliei ca şi cum n-ar fi cea mai mare onoare din regat, şi răspunde cu un aer grandios:

— Darurile unui uzurpator nu sunt ce-mi doresc pentru casa mea!

— Iar eu n-aş avea de câştigat nimic, îi atrag luarea-aminte. Aş fi mai departe doamna de companie a reginei. Aş intra din nou în slujba reginei văduve Elizabeth, după ce am slujit-o pe regina Anne – aşa că voi fi mai departe în slujba cuiva. Iar dumneata vei pune totul în primejdie ca să aduci iar la putere familia Rivers. Şi doar ştim cât de hrăpăreață şi de numeroasă e familia asta! Soția ta, sora reginei, te va conduce din nou. Îți va plăti cu vârf şi îndesat faptul că ai ținut-o acasă în dizgrație. Toți vor râde iar de dumneata cum au râs când erai copil.

Ura împotriva lor i se aprinde în ochi şi întoarce iute privirea spre cămin, unde limbile subțiri ale focului ling buştenii.

— Nu sunt condus de ea! răspunde înciudat. Orice-ar fi sora ei. Nimeni nu râde de mine!

Aşteaptă. Nu îndrăzneşte să-mi spună ce vrea cu adevărat. Servitorul intră cu nişte plăcinte mici, pe care le servim împreună cu vinul, cu luare-aminte, de parcă ne-am fi întâlnit ca să cinăm şi am savura masa.

— Mă tem într-adevăr pentru viața prinților, îi zic. De la încercarea de a-i elibera, care a fost atât de aproape de izbândă, nu pot să nu mă gândesc că Richard ar putea să-i trimită undeva departe, sau mai rău. De bună seamă, nu poate suporta riscul ca ei să rămână în Londra, în mijlocul fiecărui complot, nu? Toți cred negreşit că Richard îi va distruge. Poate că-i va duce pe pământurile lui de la miazănoapte şi se vor

stinge acolo. Mă tem că prințul Richard are pieptul şubred.

— Dacă, Doamne fereşte, ar fi să-i omoare în taină, atunci spița Rivers s-ar sfârşi şi am scăpa de ei! rosteşte ducele de parcă abia acum i-ar fi trecut prin minte gândul.

Încuviințez.

— Atunci orice revoltă care l-ar distruge pe Richard ar lăsa tronul liber pentru un nou rege.

Îşi ridică fața de la lumina slabă a focului şi mă priveşte cu o speranță vie, fățişă.

— Vrei să spui, pentru fiul dumitale, Henry Tudor? Te gândeşti la el, milady? Ar primi provocarea şi ar pune din nou Casa de Lancaster pe tronul Angliei?

Nu şovăi nicio clipă.

— Ne-a mers prost cu Casa de York. Henry e moştenitorul direct al Casei de Lancaster. A aşteptat toată viața prilejul de-a se întoarce în țara lui şi de a-şi cere dreptul ce i se cuvine prin naştere.

— Are oştire?

— Poate să strângă mii de oameni, îi făgăduiesc. Ducele de Bretania i-a promis sprijinul – are peste o duzină de corăbii, peste patru mii de soldați, o armată la ordinele lui. Numai numele lui poate să ridice la luptă Țara Galilor, iar unchiul său Jasper ar fi comandantul oştirii lui. Dacă voi doi v-ați uni ca să luptați cu Richard, cred că ați fi de neînvins. Iar dacă regina văduvă şi-ar chema la luptă susținătorii, crezând că luptă pentru fiii ei, n-am avea cum să dăm greş.

— Dar dacă ar afla că fiii ei sunt morți?

— Dacă ar afla după bătălie, pentru noi n-ar avea nicio însemnătate.

El încuviințează.

— Atunci ea s-ar retrage pur şi simplu.

— Fiul meu Henry e logodit cu prințesa Elizabeth şi se va căsători cu ea, îi atrag luarea-aminte. Elizabeth Woodville ar fi oricum mama reginei; atât ar fi de-ajuns pentru ea, dacă fiii ei ar dispărea.

Înțelegându-mi dintr-odată planul, zâmbeşte încântat şi exclamă:

— Şi ea crede că te-a atras de partea ei! Că ambițiile dumitale sunt aceleaşi cu ale ei!

Da, îmi spun. Şi tu crezi că m-ai atras de partea ta şi că-l

voi aduce în țară pe fiul meu ca să-l omoare pe Richard în locul tău. Că-l voi folosi pe scumpul meu Henry ca pe o armă pentru unul ca tine, ca să-ți deschid cale liberă spre tron!

— Dar dacă, începe el cu un aer îndurerat, dacă – ferească Dumnezeu – Henry, fiul dumitale, ar cădea în luptă?

— Atunci ai deveni dumneata rege. Am doar un fiu şi el e singurul moştenitor al casei mele. Nimeni nu poate tăgădui că, dacă Henry ar fi mort, dreptul dumitale la tron ar fi cel mai mare. Iar dacă trăieşte, ai avea recunoştința lui şi toate pământurile pe care ai dori să le stăpâneşti. Pot făgădui fără doar şi poate, în numele lui, că vei primi din nou toate pământurile Bohun. Voi doi veți aduce în sfârşit pacea în Anglia şi veți scăpa țara de un tiran. Henry ar fi rege, iar dumneata ai fi cel mai mare duce. Iar dacă ar muri fără urmaşi, ai fi moştenitorul lui.

Se lasă să lunece de pe scaun şi îngenunchează dinaintea mea, ridicând mâinile împreunate spre mine în chip de jurământ de credință. Îi zâmbesc acestui bărbat tânăr şi frumos, la fel de chipeş ca un actor dintr-o piesă-mască, văzându-l cum rosteşte cuvinte pe care nu le-ar putea crede nimeni, oferindu-şi loialitatea, când urmăreşte doar binele lui.

— Îmi primeşti jurământul de credință în numele fiului dumitale? mă întreabă cu ochii lucind. Îmi primeşti jurământul şi făgăduieşti că mi se va alătura împotriva lui Richard? El şi cu mine, împreună?

Îi prind mâinile în strânsoarea-mi rece şi rostesc solemn:

— În numele fiului meu, Henry Tudor, regele de drept al Angliei, îți primesc jurământul de credință. Iar dumneata, împreună cu el şi cu Elizabeth, regina văduvă, îl veți răsturna pe Mistreț şi veți aduce iar bucuria în Anglia.

Plec de la cina cu Buckingham simțindu-mă ciudat de nefericită – nicidecum ca o femeie triumfătoare. Ar trebui să fiu în al nouălea cer: îşi închipuie că l-a ademenit pe fiul meu să se înarmeze şi să lupte în răscoala stârnită în folosul lui, când de fapt noi l-am prins pe el în capcană. Sarcina pe care mi-am hotărât-o e îndeplinită; voia Domnului s-a împlinit. Şi totuşi… şi totuşi… bănuiesc că de vină e gândul la cei doi băieți din Turn, care-şi fac rugăciunile şi se urcă în patul lor mare, nădăjduind că mâine îşi vor vedea mama, având încredere că

unchiul lor îi va elibera, fără să ştie că acum există o alianță puternică între mine, fiul meu şi ducele de Buckingham şi că aşteptăm să aflăm vestea morții lor, şi nu vom mai aştepta multă vreme.

Septembrie 1483

Am obținut în sfârşit ceea ce mi se cuvine de drept. Am moştenit regatul la care visam când mă rugam la fecioara Ioana şi voiam să fiu ca ea, singura fată care înțelege că regatul ei ar trebui să se ridice, singura femeie care ştie de la Dumnezeu însuşi ce trebuie făcut. Odăile pe care le ocup în reşedința noastră din Londra sunt focarul meu tainic al revoltei; în fiecare zi vin şi pleacă mesageri cu veşti despre înarmare, cerând bani, strângându-şi armele şi scoțându-le pe furiş din oraş. Masa de lucru, pe care stăteau cândva teancuri de cărți religioase pentru studiile mele, e acoperită acum de hărți copiate cu grijă, iar în sertarele ei stau ascunse coduri pentru mesajele secrete. Doamnele mele se duc la soții, frații sau tații lor, le cer să jure că vor păstra taina şi-i pun să se lege că ne vor susține cauza. Prietenii mei din sânul Bisericii, de la Londra şi de pe pământurile mele înnădesc legături între ei şi-şi întind firele în ținuturile de țară, alcătuind o pânză de păianjen a uneltirii. Eu judec în cine se poate avea încredere şi în cine nu şi vorbesc eu însămi cu fiecare în parte. De trei ori pe zi îngenunchez ca să mă rog, şi Dumnezeul meu e Dumnezeul bătăliilor îndreptățite.

Doctorul Lewis se plimbă între mine şi regina Elizabeth aproape în fiecare zi, căci ea îi atrage la rândul ei pe cei care încă le sunt loiali prinților de York – marii nobili şi slujitorii loiali ai vechii case regale –, iar frații şi fiul ei cutreieră în taină toate ținuturile din jurul Londrei, chemându-i la luptă pe susținătorii Casei de York, în vreme ce eu îi adun pe cei care vor să pornească la luptă pentru Lancaster. Intendentul meu, Reginald Bray, umblă peste tot, iar iubitul meu prieten John Morton e în fiecare zi în legătură cu Henry Stafford, ducele de Buckingham, ca oaspete şi prizonier al acestuia. Îi spune ducelui cum merge strângerea oştirii noastre şi mă înştiințează că miile de oameni aflați la porunca lui Buckingham se înarmează în taină. Îi încredințez pe oamenii mei că Henry se va căsători cu prințesa Elizabeth de York şi va unifica țara prin victoria lui. Asta-i face să vrea să lupte pentru mine. Dar celor din Casa de York şi oamenilor de rând nu le pasă câtuşi de puțin de Henry al meu, ei îşi doresc cu ardoare un singur

lucru: să-şi elibereze prinţii, îşi doresc cu disperare libertatea băieţilor, sunt uniţi împotriva lui Richard, s-ar alia cu oricine – chiar şi cu diavolul –, numai să-i poată elibera pe băieţii York.

Ducele de Buckingham pare credincios planului meu, deşi nu mă îndoiesc că are şi unul al lui, şi făgăduieşte că-şi va aduna oamenii şi pe toţi cei loiali familiei Tudor de la hotarele Ţării Galilor, va trece râul Severn şi va intra în Anglia dinspre apus. În acelaşi timp, fiul meu va debarca în sud şi va porni în marş cu oastea lui către nord. Oamenii reginei vor veni de peste tot din ţinuturile de la miazăzi, unde are putere, iar Richard, care se află încă în nord, va trebui să se chinuie să strângă oameni mărşăluind către sud, pentru a se întâlni nu cu o armată, ci cu trei, şi a-şi alege locul morţii.

Jasper şi Henry îşi adună soldaţii din închisorile şi de pe străzile celor mai păcătoase oraşe din nordul Europei. Aceştia vor fi luptători plătiţi şi prizonieri disperaţi, eliberaţi doar ca să meargă la război sub flamura Tudor. Nu ne aşteptăm să reziste la mai mult de un atac şi nu vor avea nicio urmă de loialitate şi niciun sentiment al cauzei adevărate, dar numărul lor va câştiga bătălia. Jasper a strâns cinci mii, cu adevărat cinci mii, şi-i instruieşte ca să-i preschimbe într-o forţă care să bage groaza în orice ţară.

Richard, cu totul neştiutor, aflat departe în York şi încântat de loialitatea oraşului faţă de fiul său iubit, habar n-are de planurile pe care le ţesem chiar în inima Londrei, dar e îndeajuns de deştept ca să ştie că Henry este o ameninţare. Încearcă să-l convingă pe regele Ludovic al Franţei să încheie o alianţă în care să fie prevăzută şi predarea băiatului meu. Nădăjduieşte să ajungă la o înţelegere cu Scoţia; ştie că Henry al meu va strânge trupe; ştie că fiul meu s-a logodit şi are o alianţă cu regina Elizabeth şi ştie că va veni fie cu vânturile de toamnă din acest an, fie va aştepta până la primăvară. Ştie toate astea şi cu siguranţă se teme. Nu ştie în ce ape mă scald eu – dacă sunt soţia loială a unui supus loial, pe care l-a cumpărat cu bani şi onoruri, sau dacă sunt mama unui fiu cu drept la tron. Negreşit veghează, negreşit aşteaptă, negreşit e măcinat de întrebări.

Ceea ce nu ştie deocamdată e că asupra nădejdilor şi siguranţei lui s-a abătut o umbră foarte mare; ceea ce nu ştie e că tovarăşul lui cel mai apropiat şi întâiul lui prieten, ducele de

Buckingham, care l-a aşezat pe tron, care i-a jurat credință, care ar fi trebuit să fie trup din trupul lui şi sânge din sângele lui, un alt frate, la fel de demn de încredere ca aceia din neamul York, s-a întors împotriva lui şi a jurat să-l nimicească. Bietul Richard, neştiutor şi nevinovat, sărbătoreşte în York, se scaldă în mândria şi dragostea prietenilor săi din ținuturile de la miazănoapte. Ce nu ştie e că prietenul lui cel mai apropiat dintre toți, omul pe care-l iubeşte ca pe un frate a devenit într-adevăr ca un frate: la fel de necredincios față de el ca orice frate rival plin de pizmă din Casa de York.

Soțul meu, lordul Thomas Stanley, având îngăduința lui Richard de-a lipsi trei zile de la îndatoririle sale la curtea din York, vine la mine seara, în ceasul dinaintea cinei, şi le face semn femeilor mele să iasă din odaie, fără să rostească o vorbă politicoasă către ele sau către mine. Ridic dintr-o sprânceană în fața grosolăniei lui şi aştept.

— N-am vreme pentru nimic altceva în afară de o întrebare! se răsteşte el. Regele m-a trimis cu această treabă particulară, deşi Dumnezeu mi-e martor că nu dă multe semne că ar avea încredere în mine. Trebuie să mă întorc la el poimâine şi se uită la mine de parcă ar vrea să mă aresteze din nou. Ştie că se pune la cale o revoltă; te bănuieşte şi, prin urmare, mă bănuieşte şi pe mine, dar nu ştie în cine poate avea încredere. Spune-mi un lucru: ai poruncit moartea prinților? Şi s-a înfăptuit?

Arunc o privire spre uşa închisă şi mă ridic în picioare.

— De ce întrebi, soțul meu?

— Pentru că azi, vechilul m-a întrebat dacă sunt morți. Mai-marele meu peste grajduri m-a întrebat dacă am aflat vestea. Iar negustorul meu de vinuri mi-a spus că jumătate din țară crede asta. Jumătate din țară crede că au murit şi cei mai mulți socotesc că Richard e făptaşul.

Îmi ascund încântarea.

— Zău, cum să fac una ca asta?

Vârându-mi sub bărbie pumnul încleştat şi pocnind din degete, spune cu brutalitate:

— Trezeşte-te! Vorbeşti cu mine, nu cu unul dintre uneltitorii tăi! Ai zeci de iscoade, o avere uriaşă la îndemână şi,

mai nou, îi ai pe oamenii ducelui de Buckingham, pe lângă propria ta gardă. Dacă vrei ca lucrul ăsta să se înfăptuiască, se poate înfăptui! Aşadar, spune-mi: s-a înfăptuit? S-a isprăvit?

— Da, răspund încet. S-a înfăptuit. S-a isprăvit. Băieții sunt morți.

El tace câteva clipe, aproape ca şi cum ar rosti o rugăciune pentru sufletele lor micuțe, apoi întreabă:

— Ai văzut trupurile?

— Nu, fireşte că nu! răspund uluită.

— Şi atunci de unde ştii că sunt morți?

Mă apropii şi mai mult de el.

— Ducele şi cu mine am căzut la înțelegere că lucrul trebuie înfăptuit, iar omul lui a venit la mine într-o seară târziu şi mi-a spus că s-a înfăptuit.

— Cum au făcut?

Nu-l pot privi în ochi.

— A spus că el şi alți doi oameni i-au prins dormind şi i-au țintuit de pat, i-au sufocat cu saltelele.

— Doar trei oameni!

— Trei, zic apărându-mă. Bănuiesc că e nevoie de trei…

Mă întrerup, căci văd că se închipuie, întocmai ca mine, ținând un băiat de zece ani şi pe fratele lui de doisprezece ani cu fețele lipite de pat şi strivindu-i sub apăsarea unei saltele.

— Oamenii lui Buckingham, îi amintesc. Nu ai mei.

— La ordinele tale şi cu trei martori! Unde sunt leşurile?

— Ascunse sub o scară din Turn. Când Henry va fi recunoscut drept rege, va putea să le descopere acolo şi să spună că băieții au fost omorâți de Richard. Va putea să țină o slujbă, să le facă o înmormântare.

— Şi de unde ştii că Buckingham nu te-a păcălit? De unde ştii că nu i-a scos de-acolo şi că nu sunt vii pe undeva?

Şovăi. Simt că se poate să fi greşit cerându-le altora să facă treaba murdară. Dar am vrut ca aceştia să fie oamenii lui Buckingham şi toată vina să cadă asupra lui.

— De ce să facă aşa ceva? Are de câştigat tot atât de mult de pe urma morții lor ca şi noi. Tu însuți ai spus-o! Şi în cel mai rău caz, dacă m-a păcălit şi băieții sunt vii în Turn, poate să-i omoare cineva mai târziu.

— Văd că ai foarte mare încredere în aliații tăi, răspunde cu grosolănie soțul meu. Ai grijă să rămâi cu mâinile curate. Dar

dacă nu aplici chiar tu lovitura, nu ştii dacă şi-a nimerit ținta. Nădăjduiesc doar că ai făcut treaba bine. Fiul tău nu va fi niciodată în siguranță pe tron dacă există ascuns pe undeva vreun prinț de York. Îşi va petrece viața uitându-se peste umăr. Va exista mereu un rege rival care-l va pândi din Bretania, întocmai cum l-a pândit el pe Edward. Întocmai cum îl tortureză el acum pe Richard. Scumpul tău fiu va fi chinuit de frica de un rival, întocmai cum îl chinuie el pe Richard. Tudor nu va avea nicio clipă de linişte. Dacă ai dat greş cu asta, i-ai hărăzit fiului tău să fie chinuit de un spirit neîmpăcat şi coroana nu-i va sta niciodată neclintită pe cap.

— Fac voia Domnului! spun cu patimă. Şi lucrul a fost înfăptuit. Şi nu îngădui să mi se ceară socoteală. Henry va fi în siguranță pe tronul lui de drept. Nu va fi bântuit. Prinții sunt morți, iar eu nu sunt vinovată cu nimic. Buckingham a făcut-o!

— La îndemnul tău.

— Buckingham a făcut-o.

— Eşti încredințată că au fost omorâți amândoi?

Şovăi o clipă, gândindu-mă la vorbele ciudate ale lui Elizabeth Woodville: „Nu e Richard”. Dacă a trimis în Turn alt copil ca să-l omor?

— Amândoi, răspund hotărât.

Soțul meu îmi aruncă cel mai rece zâmbet de care e în stare.

— Mă voi bucura să fiu sigur.

— Când fiul meu va intra triumfător în Londra şi le va găsi leşurile, va da vina pe Buckingham sau pe Richard şi le va face o înmormântare creştinească, vei vedea că mi-am îndeplinit sarcina.

Merg la culcare plină de nelinişte, iar a doua zi, chiar după rugăciunile de dimineață, doctorul Lewis vine în odăile mele, cu un aer încordat şi tulburat. Spun îndată că nu mă simt bine şi-mi trimit de acolo toate femeile. Rămânem singuri în odaia mea personală şi îi îngădui să-şi tragă un taburet şi să se aşeze în fața mea, aproape ca un egal.

— Regina Elizabeth m-a chemat aseară în sanctuar şi era foarte zbuciumată, rosteşte el încet.

— Da?

— I s-a dat vestea că prinții au murit şi mă implora să-i

spun că nu e adevărat.

— Ce i-ai răspuns?

— Nu ştiam ce aţi vrea să-i spun, aşa că i-am zis ce zic toţi în oraş: că au murit. Că Richard a pus să fie omorâţi fie în ziua încoronării sale, fie când a plecat din Londra.

— Şi ea?

— A fost profund uluită, nu-i venea să creadă. Dar, lady Margaret, a zis un lucru îngrozitor…

Se opreşte, ca şi cum n-ar îndrăzni să-l rostească.

— Spune mai departe, îl îndemn.

Dar simt cum îmi urcă pe şira spinării un fior rece de groază. Mă tem că am fost trădată. Mă tem că treaba asta a mers prost.

— La început a scos un ţipăt, dar apoi a zis: „Măcar Richard e în siguranţă”.

— Se referea la prinţul Richard? La băiatul mai mic?

— Cel pe care l-au dus în Turn ca să-i ţină tovărăşie fratelui său.

— Asta ştiu! Dar ce voia să spună?

— Asta am întrebat-o şi eu. Am întrebat-o imediat ce vrea să zică, iar ea mi-a zâmbit în cel mai înfricoşător fel şi a zis: „Doctore, dacă ai avea numai două nestemate rare şi te-ai teme de hoţi, ţi-ai pune amândouă comorile în aceeaşi casetă?”.

Văzându-mi faţa înspăimântată, încuviinţează din cap.

— Ce înseamnă asta? repet.

— N-a vrut să mai spună altceva. Am întrebat-o dacă prinţul Richard nu se afla în Turn când cei doi băieţi au fost omorâţi. A zis doar să vă cer să strecuraţi în Turn gărzile voastre, ca să-l ferească de primejdie pe fiul ei. Altceva n-a mai adăugat. M-a trimis de-acolo.

Mă ridic de pe scaun. Femeia asta blestemată, vrăjitoarea asta, mi-a stat în cale încă de când eram copilă, iar acum, chiar în clipa asta, când mă folosesc de ea, când mă folosesc de familia ei adorată şi de susţinătorii ei loiali ca să-i smulg tronul şi să-i nimicesc fiii, ar putea totuşi să învingă, se poate să fi făcut un lucru care-mi va da totul peste cap! Cum izbuteşte de fiecare dată? Cum se face că, atunci când e doborâtă atât de rău încât până şi eu găsesc inimă să mă rog pentru ea, izbuteşte să-şi întoarcă soarta? Pesemne că prin vrăjitorie; nu poate face asta decât prin vrăjitorie. Fericirea şi

izbânzile ei mi-au bântuit viața. Ştiu sigur că e în cârdăşie cu diavolul. Aş vrea s-o ia cu el în iad!

— Va trebui să te întorci la ea, îi spun doctorului Lewis răsucindu-mă spre el.

Pare că ar vrea să mă refuze.

— Ce-i?! mă răstesc.

— Lady Margaret, jur, mi-e groază să merg la ea! E ca o vrăjitoare întemnițată în despicătura unui pin, ca un spirit prins în capcană, ca o zeiță a apei pe un lac înghețat, aşteptând primăvara. Trăieşte în aerul mohorât al sanctuarului, cu fluviul curgând mereu pe lângă odăile lor, şi-i ascultă susurul ca pe un sfetnic! Ştie lucruri pe care n-are cum să le afle prin mijloace pământeşti! Mă umple de groază. Şi fiica ei e la fel de cumplită!

— Trebuie să-ți aduni curajul, îi spun cu hotărâre. Fii neînfricat, căci faci munca Domnului! Trebuie să te întorci la ea şi să-i spui să fie tare. Spune-i că sunt încredințată că prinții trăiesc. Adu-i aminte că atunci când am atacat Turnul am auzit cum gărzile îi trag de lângă uşă. Atunci trăiau, de ce să-i omoare Richard acum? Richard a pus mâna pe tron fără să-i ucidă, de ce să-i trimită la moarte acum? Richard e omul care-şi face singur treaba, iar acum e la sute de mile de ei. Spune-i că-mi voi dubla numărul oamenilor din Turn şi că-i jur pe onoarea mea că-i voi proteja. Adu-i aminte că revolta va începe luna viitoare. De îndată ce-l învingem pe regele Richard, îi vom elibera pe băieți. Iar pe urmă, după ce o linişteşti, când se află în primele clipe de uşurare, când vezi că îi revine culoarea în obraji şi că începe să te creadă, în clipa aceea întreab-o iute dacă l-a trimis deja pe fiul ei Richard într-un loc sigur. Dacă l-a ascuns undeva.

El încuviințează, însă e alb ca varul de frică.

— Băieții chiar sunt în siguranță? mă întreabă. Pot s-o încredințez că sărmanii băieți sunt teferi şi că-i vom salva? Că zvonurile, chiar şi cele din casa voastră, nu sunt demne de crezare? Ştiți dacă trăiesc sau sunt morți, lady Margaret? Pot să-i spun mamei lor că trăiesc şi să rostesc adevărul?

— Băieții sunt în mâinile Domnului, răspund fără şovăială. La fel ca noi toți. La fel ca şi fiul meu. Trăim vremuri primejdioase şi prinții sunt în mâinile Domnului.

În seara aceea primim vestea primei revolte. Momentul e nepotrivit – vine prea devreme. Oamenii din Kent au pornit în marş spre Londra, chemându-l pe ducele de Buckingham să preia tronul. Ținutul Sussex pune mâna pe arme, socotind că nu mai poate aştepta nicio clipă, iar oamenii din vecinătate, din Hampshire, se ridică şi ei la luptă, aşa cum focul se întinde de la o pădure uscată la următoarea. Cel mai loial comandant al lui Richard, Thomas Howard, proaspătul duce de Norfolk, porneşte în marş pe drumul de vest dinspre Londra şi pune stăpânire pe oraşul Guildford, purtând mici lupte la apus şi la răsărit, dar oprindu-i pe rebeli în ținuturile lor, şi-i trimite regelui un avertisment disperat: ținuturile de la miazăzi s-au ridicat la luptă în numele fostei regine şi al prinților întemnițați, fiii ei.

Richard, conducătorul înăsprit de lupte al taberei York, porneşte în marş spre sud cu iuțeala unei oştiri York, îşi stabileşte tabăra la Lincoln şi strânge trupe în toate ținuturile, mai cu seamă în cele care i-au întâmpinat cu atâta bucurie procesiunea. Află de trădarea ducelui de Buckingham când vin oameni din Țara Galilor să-i spună că ducele a pornit deja în marş spre miazănoapte, prin ținuturile de hotar ale Țării Galilor, adunând soldați şi plănuind să treacă râul Severn la Gloucester sau poate la Tewkesbury, ca să pătrundă în inima Angliei cu proprii oşteni şi cu cei gali strânşi pe drum. Iubitul lui prieten, Henry Stafford, a pornit la luptă sub flamura proprie, cu tot atâta mândrie şi neînfricare cum a pornit cândva pentru Richard; numai că acum porneşte la luptă împotriva lui.

Richard se face alb ca varul de furie şi-şi apucă strâns cu mâna stângă brațul drept, cel cu care ține spada, mai sus de cot, ca şi cum ar tremura de furie, ca şi cum ar vrea să-l țină nemişcat.

— Omul cu cele mai bune temeiuri de-a fi loial! exclamă el. Cea mai mincinoasă creatură din câte trăiesc! Omul care avea tot ce voia. Niciodată n-a existat vreun trădător prefăcut care să fie mai bine tratat decât el! Un trădător, un trădător!

Trimite pe dată ordine de luptă în toate ținuturile Angliei, cerându-le loialitatea, cerându-le armele şi oamenii. E prima şi cea mai mare zguduitură a proaspetei sale domnii. Îi cheamă să sprijine un rege York; le cere loialitatea pe care i-au dăruit-o

fratelui său şi pe care i-au făgăduit-o toți. Îi previne pe cei care s-au bucurat când a luat coroana, cu nici şaisprezece săptămâni în urmă, că trebuie să-şi susțină hotărârea de atunci, căci altminteri Anglia va ajunge în stăpânirea unei alianțe păgâne între prefăcutul duce de Buckingham, regina vrăjitoare şi pretendentul Tudor.

Plouă cu găleata şi bate un vânt puternic dinspre miazănoapte. E o vreme nefirească, o vreme vrăjitorească. Fiul meu trebuie să ridice ancora chiar acum ca să poată sosi cât timp susținătorii reginei țin încă armele în mâini şi Buckingham e în marş. Dar dacă vremea e atât de rea aici, în sudul Angliei, mă tem de cea din Bretania. Henry trebuie să sosească exact în clipa potrivită ca să-l prindă pe învingătorul ostenit al primei bătălii şi să-l facă să lupte din nou, când e sătul de luptă. Dar stând la fereastră şi privind cum ploaia se revarsă şiroaie şi vântul biciuieşte copacii din grădina noastră, ştiu că nu poate porni pe mare pe vremea asta, cu vântul care suflă vuind spre miazăzi. Nu cred că ar reuşi nici măcar să iasă din port.

A doua zi, ploile sunt şi mai puternice, iar fluviul începe să se umfle. A înghițit treptele noastre de debarcare de la poalele grădinii şi barcagiii târăsc barja Stanley prin grădină, până-n livadă, scoțând-o din calea potopului năvalnic, de teamă să n-o smulgă curentul din odgoanele cu care e priponită. Nu pot să cred că Henry izbuteşte să ridice ancora pe vremea asta şi, chiar dacă ar ieşi din port, nu pot să cred că ar izbuti să treacă în siguranță Canalul Mânecii, până pe coasta de miazăzi.

Pânza mea de turnători, iscoade şi uneltitori e uluită de sălbăticia ploii, care e ca o armă împotriva noastră. Pe drumurile către Londra nu se poate umbla; nimeni nu poate trimite mesaje. Unui călăreț i-ar fi cu neputință să ajungă de la Londra la Guildford şi, pe măsură ce fluviul se umflă tot mai tare, sosesc veşti despre potopuri şi înecuri în susul şi în josul apei. Mareea e nefiresc de înaltă şi în fiecare zi şi noapte apele ieşite din matcă ale fluviului se întâlnesc cu aceasta şi se iscă un val clocotitor de apă care ne mătură casele, cheiurile, debarcaderele şi docurile de pe malul fluviului. Nimeni nu-şi poate aminti o astfel de vreme, o furtună care să dureze cu zilele, şi pretutindeni în Anglia râurile se revarsă din albii.

N-am cu cine să vorbesc, în afară de Dumnezeu, şi nu reuşesc întotdeauna să-I aud vocea, de parcă ploaia ar şterge până şi chipul Lui, iar vântul i-ar împrăştia vorbele. Aşa ştiu fără umbră de îndoială că e un vânt al vrăjitoarelor. Îmi petrec zilele la fereastra ce dă spre grădină, privind cum fluviul clocoteşte, se revarsă peste zidul grădinii şi urcă prin livadă, val cu val, până când copacii înşişi par să se înalțe spre norii grei cerând ajutor. Ori de câte ori vine lângă mine una dintre doamnele mele sau doctorul Lewis îmi bate la uşă sau vreunul dintre uneltitorii din Londra cere să fie primit, toți vor să ştie ce se petrece – de parcă aş şti mai multe decât ei, când singurul lucru pe care-l pot auzi e ploaia, de parcă aş putea citi viitorul pe cerul sfâşiat de furtună. Dar nu ştiu nimic, în lumea de-afară ar putea să se întâmple orice; un masacru muiat de apă ar putea să aibă loc la doar o milă depărtare şi niciunul dintre noi n-ar şti – n-am auzi glasuri prin zgomotul furtunii, n-am zări nicio lumină prin perdeaua ploii.

Îmi petrec nopțile în capelă, rugându-mă pentru siguranța fiului meu şi pentru reuşita planului nostru, fără să aud niciun răspuns de la Dumnezeu, ci doar răpăiala necontenită a apei pe acoperiş şi geamătul vântului săltând plăcile de ardezie deasupra mea, până când ajung să cred că însuşi Dumnezeu a fost măturat din cerurile Angliei de vântul vrăjitoarelor şi că nu-L voi mai auzi niciodată.

Într-un târziu, primesc o scrisoare de la soțul meu, aflat la Coventry.

Regele mi-a poruncit să mă înfățişez aici şi mă tem că se îndoieşte de mine. A trimis şi după fiul meu, lordul Strange, şi s-a întunecat foarte tare când a aflat că a plecat de acasă în marş, cu o oştire de zece mii de oameni, dar fiul meu n-a spus nimănui unde merge, iar slujitorii lui jură doar că a zis că-şi strânge oamenii pentru adevărata cauză. Îl încredințez pe rege că fiul meu a pornit ca să ni se alăture, loial tronului; dar încă n-a sosit aici, în tabăra noastră de la Castelul Coventry.

Buckingham e izolat în Țara Galilor de umflarea râului Severn. Cred că pe fiul tău îl ține în port furtuna de pe mare. Oamenii reginei nu vor putea să pornească la luptă pe drumurile desfundate şi ducele de Norfolk îi aşteaptă.

Cred că revolta ta s-a încheiat; ai fost învinsă de ploaie şi de ieşirea din matcă a apelor. Li se spune „Apele ducelui de Buckingham”, pentru că l-au luat şi l-au măturat, trimiţându-l în iad cu tot cu ambiţia lui, precum şi cu nădejdile tale. Nimeni n-a mai pomenit aşa o furtună de când regina Elizabeth a chemat o negură ca să ascundă oştirea soţului ei, în bătălia de la Barnet, sau când a chemat vântul să-l poarte în siguranţă spre casă. Nimeni nu se îndoieşte că e în stare să facă aşa ceva şi cei mai mulţi dintre noi nădăjduim doar că se va opri înainte ca apele să ne mături pe toţi. Dar de ce? Oare lucrează acum împotriva ta? Şi, dacă da, de ce? Ştie oare, cu vederea ei lăuntrică, ce soartă s-a abătut asupra băieţilor ei şi a cui a fost mâna? Crede că a fost mâna ta? Îţi îneacă fiul drept răzbunare?

Distruge ce hârtii ai păstrat şi tăgăduieşte orice ai fi făcut. Richard va sosi la Londra şi pe pajiştea Turnului se va construi un eşafod. Dacă crede măcar jumătate din ceea ce-a auzit, te va urca pe acel eşafod şi eu nu te voi putea salva.

Stanley

Octombrie 1483

Mi-am petrecut toată noaptea în genunchi, dar nu ştiu dacă Dumnezeu mă aude prin zgomotul de iad al ploii. Fiul meu ridică ancora din Bretania cu cincisprezece corăbii preţioase şi o armată de cinci mii de oameni şi pierde totul în furtuna de pe mare. Doar două corăbii reuşesc, cu chiu, cu vai, să tragă pe coasta de la miazăzi şi oamenii de pe ele află pe dată că Buckingham a fost înfrânt de umflarea râului, rebeliunea lui a fost măturată de ape, iar Richard aşteaptă, cu picioarele uscate, să-i ucidă pe cei care au rămas în viaţă.

Fiul meu întoarce spatele ţării care ar fi trebuit să fie a lui şi ridică iarăşi ancora spre Bretania, fugind ca un copil slab de înger, lăsându-mă aici fără apărare şi vădit vinovată de a-i fi plănuit revolta. Suntem despărţiţi din nou, moştenitorul meu şi cu mine, de astă dată fără să ne vedem măcar, şi acum îmi pare a fi pentru totdeauna. El şi Jasper mă lasă să-l înfrunt pe rege, care se apropie de Londra în marş, răzbunător, ca un năvălitor duşman, turbat de furie. Doctorul Lewis se face nevăzut în Ţara Galilor; episcopul Morton se îmbarcă pe prima corabie care poate ridica ancora după furtună şi pleacă în Franţa; oamenii lui Buckingham se strecoară afară din Londra în tăcere, sub cerul acoperit de nori joşi; rudele reginei se îndreaptă spre Bretania şi spre rămăşiţele jalnice ale curţii încropite în grabă a fiului meu; iar soţul meu soseşte în Londra în suita regelui Richard, al cărui chip frumos e întunecat de mânia mohorâtă a trădătorului trădat.

— Ştie, îmi spune scurt şi fără prea multă compătimire soţul meu când intră în odaia mea, cu mantia de călătorie pe umeri. Ştie că ai uneltit împreună cu regina şi te va supune judecăţii. Are dovezi de la jumătate de duzină de martori. Din Devon şi până-n Anglia de Răsărit, rebelii îţi ştiu numele şi au scrisori de la tine.

— Nu se poate s-o facă, soţul meu!

— E limpede că eşti vinovată de trădare, iar fapta asta se pedepseşte cu moartea.

— Dar dacă pe tine te crede loial…

— *Sunt* loial, îmi îndreaptă el greşeala. Nu e vorba de o părere, ci de o realitate. Nu e vorba de ce crede regele, ci de ce

vede el. Când Buckingham a pornit la luptă, când tu îți chemai fiul ca să năvălească asupra Angliei şi plăteai rebeli, când regina ridica la arme ținuturile din miazăzi, eu mă aflam lângă el, sfătuindu-l, împrumutându-i bani, chemându-mi susținătorii ca să-l apere, credincios ca orice nordic. Acum are mai mare încredere în mine ca oricând. Fiul meu a strâns o întreagă oştire pentru el.

— Oştirea fiului tău era pentru mine! îl întrerup.

— Fiul meu va tăgădui lucrul ăsta, îl voi tăgădui şi eu, te vom face mincinoasă şi nimeni nu poate dovedi nimic, nici într-un fel, nici în celălalt.

După câteva clipe de tăcere îl întreb:

— Vei pune o vorbă bună pentru mine, soțul meu?

Se uită la mine îngândurat, ca şi cum răspunsul ar putea să fie nu.

— Păi, trebuie să chibzuiesc adânc, lady Margaret. Richard, regele meu, e înverşunat; nu-i vine să creadă că ducele de Buckingham, cel mai bun prieten al lui, singurul lui prieten, l-a trădat. Iar tu? E uluit de necredința ta. Ai purtat trena soției lui la încoronare, ai fost prietena ei, i-ai urat bun venit la Londra! Simte că l-ai trădat. E ceva de neiertat! Te socoteşte tot atât de necredincioasă ca Buckingham, ruda ta, iar Buckingham a fost ucis pe loc.

— Buckingham e mort?

— A fost decapitat în piața din Salisbury. Regele nici măcar n-a vrut să-l vadă. Era prea furios pe el şi e plin de ură față de tine. Ai spus că regina Anne e bine-venită în oraşul ei de reşedință, că i s-a simțit lipsa. Te-ai plecat în fața lui şi i-ai urat toate cele bune. Iar pe urmă ai trimis mesaje tuturor familiilor nemulțumite din Casa de Lancaster ca să le spui că războiul între veri a început iar şi că de data asta vei învinge!

Strâng din dinți.

— Să fug? Să plec şi eu în Bretania?

— Dar, draga mea, cum ai ajunge acolo?

— Am cufărul meu cu bani, am garda mea. Aş putea mitui o corabie să mă ducă. Dacă aş coborî la docurile Londrei acum, aş putea fugi. Sau la Greenwich. Sau aş putea să merg călare până la Dover ori Southampton…

El îmi zâmbeşte şi-mi aduc aminte că i se spune „vulpoiul” pentru talentul lui de-a rămâne de fiecare dată în viață, de-a

întoarce lucrurile în favoarea lui, de-a scăpa de ogari.

— Da, într-adevăr, toate astea ar fi putut fi cu putință, dar te vestesc cu părere de rău că am fost numit temnicerul tău şi nu te pot lăsa să scapi din mâinile mele. Regele Richard a hotărât că toate pământurile şi toată averea ta vor fi ale mele, îmi vor fi încredințate, în ciuda contractului nostru de căsătorie. Tot ce ai avut ca fată e al meu, tot ce ai avut ca Tudor e al meu, tot ce ai căpătat prin căsătoria cu Stafford e al meu, tot ce ai moştenit de la mama ta e al meu. Oamenii mei sunt în clipa asta în odăile tale şi-ți adună bijuteriile, hârtiile şi cufărul cu bani. Soldații tăi sunt deja arestați, iar femeile sunt încuiate în odăile lor. Arendaşii şi susținătorii tăi vor afla că nu le mai poți porunci; toți se află în stăpânirea mea.

Icnesc şi preț de câteva clipe nu izbutesc să vorbesc, ci doar mă uit la el.

— M-ai jefuit? Te-ai folosit de prilejul ăsta ca să mă trădezi?!

— Vei locui în casa din Woking, care e acum a mea; nu vei avea voie să pleci de-acolo. Vei fi slujită de oamenii mei, iar servitorii tăi vor fi alungați. Nu-ți vei vedea nici doamnele de companie, nici servitorii, nici pe preotul tău confesor. Nu te vei întâlni cu nimeni şi nu vei trimite niciun mesaj.

Nu reuşesc să cuprind cu mintea adâncimea şi întinderea trădării lui. Mi-a luat totul!

— Tu m-ai trădat lui Richard! îi trântesc în față. Tu ai trădat întregul complot! Tu, cu ochii pe averea mea, m-ai îndemnat să fac asta şi acum tragi foloasele de pe urma distrugerii mele! Tu i-ai spus ducelui de Norfolk să meargă la Guildford şi să înăbuşe revolta din Hampshire. Tu i-ai spus lui Richard să se ferească de ducele de Buckingham! Tu i-ai spus că regina se ridică împotriva lui, şi eu alături de ea!

El clatină din cap.

— Nu. Nu-ți sunt duşman, Margaret, te-am slujit bine ca soț. Nimeni altcineva nu te-ar fi putut salva de la moartea de trădătoare pe care o meriți. Asta e cea mai bună soartă pe care am putut-o obține pentru tine. Te-am scăpat de Turn, de eşafod. Ți-am salvat pământurile de la sechestrare – Richard ar fi putut să le ia pur şi simplu. Te-am salvat ca să trăieşti în casa mea, ca soția mea, în siguranță. Şi sunt mai departe în miezul lucrurilor, de unde putem afla ce se pune la cale împotriva fiului tău. Richard va urmări acum moartea

neamului Tudor, va trimite iscoade cu porunca de a-l ucide pe Henry. Când ai dat greş, ai semnat condamnarea la moarte a fiului tău. Numai eu pot să-l salvez. Ar trebui să-mi fii recunoscătoare!

Nu sunt în stare să gândesc – nu pot gândi în acest amestec de ameninţări şi promisiuni.

— Henry?

— Richard nu se va opri până nu-l va vedea mort. Numai eu pot să-l salvez.

— Voi fi prizoniera ta?

El încuviinţează.

— Iar eu voi avea averea ta. Toate astea nu sunt între noi doi, Margaret. Gândeşte-te la siguranţa fiului tău!

— Mă vei lăsa să-l previn pe Henry de primejdie?

El se ridică în picioare.

— Fireşte. Poţi să-i scrii după placul inimii. Dar toate scrisorile tale vor trece pe la mine, vor fi duse de oamenii mei. Trebuie să par că te controlez întru totul.

— Să pari?! repet. Dacă te cunosc cât de cât, vei părea că te afli de partea ambelor tabere.

— Întotdeauna, replică el zâmbind, sincer amuzat.

Iarna 1483–1484

Mă aşteaptă o iarnă lungă şi întunecată, singură la Woking. Doamnele de companie au fost luate de lângă mine, fiind învinuite că au uneltit pentru trădare, iar toţi prietenii şi mesagerii mei de încredere au fost alungaţi. N-am voie nici măcar să-i văd. Servitorii mi-au fost aleşi de soţul meu – temnicerul meu – şi sunt numai bărbaţi şi femei credincioşi lui. Aceştia se uită la mine strâmb, ca la o femeie care l-a trădat şi i-a trădat interesele, ca la o soţie necredincioasă. Trăiesc iarăşi printre străini, departe de tumultul vieţii de la curte, izolată de prieteni şi departe, o, atât de departe de fiul meu cel înfrânt! Uneori mă tem că nu-l voi mai vedea niciodată. Uneori mă tem că va renunţa la cauza lui cea măreaţă, se va aşeza în Bretania, se va însura cu o fată obişnuită şi va deveni un tânăr bărbat obişnuit – nu un băiat ales de Dumnezeu pentru măreţie şi adus pe lume prin chinurile mamei lui. E fiul unei femei chemate la măreţie de însăşi Ioana d'Arc. Oare va ajunge un pierde-vară? Un beţiv? Un om care povesteşte prin cârciumi că ar fi putut să fie regele Angliei, dacă n-ar fi fost ghinionul şi un vânt vrăjitoresc?

Găsesc o cale de a-i trimite o singură scrisoare, înainte de Crăciun. Nu e o scrisoare prietenoasă sau plină cu urări vesele de Crăciun – vremurile sunt prea întunecate ca să facem schimb de daruri. A fost un an prost pentru Casa de Lancaster. N-am de urat bucurie nimănui. Avem de muncit îndelung şi trudnic dacă e ca Henry să ajungă pe tronul lui, iar ziua Crăciunului e cea mai potrivită pentru a începe munca de la capăt.

Cumnatul meu Jasper şi fiul meu Henry,

Vă dau bineţe.

Înţeleg că Elizabeth, falsa regină, şi Richard, uzurpatorul, vorbesc despre condiţiile eliberării ei din sanctuar.

Dorinţa mea este ca fiul meu Henry să dea de ştire tuturor despre logodna lui cu prinţesa Elizabeth de York. Lucrul ăsta ar trebui să împiedice orice altă căsătorie

pentru ea, să le amintească susținătorilor ei şi alor mei de dreptul lui la tron, să demonstreze sprijinul pe care i l-au dat în trecut şi să-i adeverească dreptul la tronul Angliei.

Trebuie să facă lucrul ăsta în ziua de Crăciun, în Catedrala din Rennes, aşa cum Ioana d'Arc l-a recunoscut pe regele Franței în Catedrala din Reims. Asta e porunca mea, ca mamă şi cap al casei lui.

Cu urările cuvenite de sărbători,
Margaret Stanley.

Am destulă vreme să cuget la deşertăciunea ambiției şi la păcatul de-a răsturna un rege uns în nopțile lungi de iarnă ale unui Crăciun foarte nefericit şi ale unui An Nou lipsit de voioşie, pe când bezna de nepătruns lasă încet locul dimineților cenuşii şi reci. Îngenunchez în fața Domnului meu şi-L întreb de ce n-a fost binecuvântată încercarea fiului meu de a-şi câştiga locul care i se cuvine de drept în lume; de ce ploaia i-a stat împotrivă; de ce vântul i-a împrăştiat corăbiile; de ce Dumnezeul cutremurelor, al vântului şi al focului n-a putut potoli furtuna pentru Henry aşa cum a potolit-o pentru El însuşi în Galileea. Îl întreb: dacă Elizabeth Woodville, regina văduvă a Angliei, e vrăjitoare, aşa cum ştiu toți, de ce să i se îngăduie să iasă din sanctuar şi să facă o înțelegere cu un rege uzurpator? Cum se poate ca ea să obțină ceea ce vrea, când drumul meu e închis şi împotmolit? Mă lungesc pe lespezile reci ale treptelor capelei şi mă las în voia suferinței sfinte şi pline de remuşcări.

Şi atunci înțeleg. În cele din urmă, după multe nopți lungi de post şi rugăciune, aud un răspuns. Descopăr că ştiu de ce. Ajung să pricep.

Recunosc în sfârşit că păcatul ambiției şi al lăcomiei ne-a întunecat demersul, că planurile noastre au fost umbrite de dorința de răzbunare a unei femei păcătoase. Planurile au fost alcătuite de o femeie care se credea mama unui rege, care nu s-a putut mulțumi să fie o femeie de rând. Greşeala întreprinderii a stat în deşertăciunea unei femei care voia să fie regină şi era gata să distrugă pacea țării pentru propria-i dorință egoistă. Cunoaşterea de sine înseamnă cunoaşterea tuturor lucrurilor; îmi voi mărturisi păcatul şi rolul jucat de el în neizbânda noastră.

Mă fac vinovată de nimic mai mult decât de o ambiție îndreptățită şi o dorință de a-mi ocupa locul ce mi se cuvine de drept. E o mânie îndreptățită. Elizabeth Woodville poartă vina pentru toate. A abătut războiul asupra Angliei din vanitate şi răzbunare; ea a fost cea care a venit la noi plină de dorințe pentru fiul ei, plină de mândrie față de casa ei, împăunându-se cu frumusețea ei; iar eu ar fi trebuit să refuz să mă aliez cu ea în ambiția-i păcătoasă. Dorința lui Elizabeth de a-şi vedea fiul triumfând a fost cea care ne-a împins dincolo de hotarele răbdării lui Dumnezeu. Ar fi trebuit să-i văd deşertăciunea şi să-i întorc spatele.

Acum înțeleg că am greşit foarte mult şi mă rog la Dumnezeu să mă ierte. Greşeala mea a fost că m-am aliat cu Buckingham, a cărui ambiție deşartă şi sete diabolică de putere a abătut ploaia asupra noastră, şi cu regina Elizabeth, a cărei vanitate şi dorință a fost urâtă privirii lui Dumnezeu. Pe deasupra, cine ştie ce-a făcut ca să cheme ploaia?

Ar fi trebuit, la fel ca Ioana, să plec la luptă singură, călăuzită de viziunea mea. Aliindu-mă cu nişte păcătoşi – şi ce păcătoşi: o femeie care e văduva lui sir John Gray, un băiat însurat cu Katherine Woodville! –, am primit pedeapsa pentru păcatele lor. Eu însămi n-am fost păcătoasă – şi Dumnezeu, care le ştie pe toate, ştie lucrul ăsta –, însă m-am lăsat să mă alătur lor şi am primit eu, sfânta, pedeapsa păcătoşilor.

Mă chinuie cumplit gândul că greşeala lor – ea, o vrăjitoare dovedită şi fiica unei vrăjitoare, iar el, un păun toată scurta-i viață – va nimici dreptatea cauzei mele. N-ar fi trebuit să mă cobor la a mă alia cu ei; ar fi trebuit să mă călăuzesc singură şi să-i las să-şi stârnească propria lor revoltă şi să săvârşească propriile lor crime, să rămân neatinsă de toate astea. Dar aşa cum stau lucrurile, neizbânda lor m-a doborât, ploaia lor mi-a măturat nădejdile, păcatul lor e pus în seama mea şi iată-mă pedepsită cu cruzime pentru crimele lor.

Primăvara anului 1484

Cuget toată iarna şi toată primăvara la fărădelegea lor şi descopăr că mă bucur fiindcă regina e tot încuiată în sanctuar. Întemnițată în propria-mi casă, mă gândesc la ea, prinsă ca-ntr-o capcană în cripta mohorâtă de pe malul fluviului, înfruntându-şi înfrângerea pe întuneric. Dar în primăvară primesc o scrisoare de la soțul meu.

Regele Richard şi Elizabeth Woodville au ajuns la o înțelegere. Ea va încuviința decretul parlamentului, că n-a fost niciodată căsătorită cu răposatul rege, iar Richard a jurat că ea şi fiicele ei vor putea să iasă din sanctuar în siguranță. Ea va fi dată în grija lui John Nesfield şi va locui la conacul lui de la Heytesbury, în Wiltshire, iar fetele vor merge la curte şi-i vor fi doamne de companie reginei Anne până li se găsesc soți. Richard ştie că fiul tău a dat de ştire tuturor că e logodit cu prințesa Elizabeth, însă tu şi fiul tău nu sunteți luați în seamă. Elizabeth Woodville pare să-şi fi acceptat înfrângerea şi să se fi împăcat cu moartea celor doi fii ai ei. Nu vorbeşte niciodată despre aceste două lucruri.

Şi – în această vreme a reconcilierii – am poruncit să se scotocească prin Turn, ca să poată fi găsite trupurile prinților şi să se dea vina pe ducele de Buckingham (şi nu pe tine) pentru moartea lor, dar scara sub care spuneai că au fost îngropați n-a fost deranjată şi nu e nici urmă de ei. Am lăsat să se răspândească zvonul că trupurile lor au fost îngropate şi apoi luate de un preot cuprins de căință şi cufundate spre odihna veşnică în cele mai adânci ape ale Tamisei – lucru potrivit, m-am gândit, pentru fiii Casei Rivers. Acesta pare să încheie povestea la fel de bine ca oricare alt sfârşit şi nimeni nu l-a dezmințit adăugând cu alte amănunte stânjenitoare. Cei trei ucigaşi ai tăi păstrează tăcerea – asta dacă au săvârşit fapta.

Voi veni să te văd curând – curtea triumfătoare e veselă pe vremea asta frumoasă, iar proaspăt eliberata prințesă Elizabeth de York e mica ei regină. E o fată deosebit de fermecătoare, la fel de frumoasă cum era mama ei;

jumătate din bărbații de la curte sunt îndrăgostiți nebuneşte de ea şi cu siguranță că în niciun an va încheia o căsătorie foarte bună. Nu va fi greu să i se găsească un soț unei fete atât de desăvârşite.

Scrisoarea asta mă supără atât de tare, încât în restul zilei nici măcar nu reuşesc să mă rog. Mă văd silită să încalec pe calul meu şi să mă plimb până la capătul parcului şi de-a lungul marginilor sale – limita libertății mele –, fără să văd căpşoarele galbene şi tremurătoare ale narciselor sau mieii tineri de pe câmpuri, până îmi vin din nou în fire. Insinuarea că prinții nu sunt morți şi îngropați – deşi n-am nicio îndoială că sunt – şi straturile de minciuni adăugate de el, cu povestea dezgropării şi a cufundării lor în apa Tamisei, care nu face decât să dea naştere la noi întrebări, ar fi de-ajuns ca să mă înfurie, dar pe lângă ea mai e şi vestea libertății reginei Elizabeth şi a triumfului fiicei sale la curtea bărbatului care ar trebui să le fie duşman până la moarte – asta mă răneşte până-n adâncul sufletului.

Cum e în stare regina să cadă la învoială cu omul pe care ar trebui să-l învinuiască de moartea fiilor ei? E ceva dincolo de puterea mea de înțelegere, un lucru cu totul respingător! Şi cum poate fata aceea să danseze la curtea unchiului ei, ca şi cum el n-ar fi ucigaşul fraților ei şi temnicerul copilăriei sale? Nu pot să pricep. Ca întotdeauna, regina e plină de vanitate şi trăieşte doar pentru propria bunăstare şi plăcere. Nu mă miră deloc că se mulțumeşte cu un conac frumos şi, fără îndoială, cu o pensie bună şi o viață plăcută. E cu neputință să-şi jelească băieții, dacă primeşte libertatea oferită de mâinile ucigaşului lor!

Da, conacul Heytesbury, cred şi eu! Cunosc reşedința aceea şi ştiu că va trăi acolo în bunăstare, chiar în lux, şi nu mă îndoiesc că John Nesfield îi va îngădui să poruncească orice va vrea. Bărbații se dau întotdeauna peste cap ca să-i facă pe plac lui Elizabeth Woodville, pentru că un chip frumos îi prosteşte, cu toate că ea a condus o revoltă în care au murit oameni de treabă şi care m-a costat totul; se pare că va ieşi din toate astea fără a trebui să plătească niciun preț.

Iar fiica ei trebuie să fie de o mie de ori mai rea, dacă acceptă libertatea în împrejurările astea şi se învoieşte să

meargă la curte, să-şi comande rochii alese şi să slujească, drept doamnă de companie, o regină uzurpatoare, aşezată pe tronul care a fost al maică-sii! Nu-mi mai găsesc cuvintele, nu-mi mai găsesc rugăciunile, amuțesc năucită de prefăcătoria şi vanitatea reginei de York şi a prințesei de York, şi singurul lucru la care mă pot gândi e: cum le-aş putea pedepsi pentru că s-au eliberat, când eu sunt ruinată şi întemnițată?! După toate prin câte am trecut, nu e drept ca regina de York să iasă iarăşi din ghearele primejdiei şi din sanctuar, să trăiască într-o casă frumoasă, în inima Angliei, să-şi crească fiicele şi să le vadă măritate bine cu prieteni şi vecini de-ai ei! Nu e drept ca prințesa de York să fie favorită la curte, odorul unchiului ei, adorata oamenilor, iar eu să fiu doborâtă! Nu se poate ca Dumnezeu să vrea cu adevărat ca aceste femei să ducă o viață paşnică şi fericită câtă vreme fiul meu se află în exil! Nu se poate să fie voia Lui! Negreşit că El vrea dreptate, vrea să le vadă pedepsite, vrea să le vadă ruinate! Negreşit că vrea focul înfierării! Negreşit că-şi doreşte mirosul de fum al sacrificării lor! Şi Dumnezeu mi-e martor că voi fi bucuroasă unealta Lui, dacă va pune arma potrivită în mâna mea supusă.

Aprilie 1484

Soțul meu vine să mă vadă în vreme ce regele se află în procesiunea de primăvară, îndreptându-se spre Nottingham, unde-şi va stabili tabăra anul acesta, pregătindu-se pentru năvălirea fiului meu, despre care ştie că va veni negreşit în acest an, sau în următorul, sau în următorul. Thomas Stanley iese călare în fiecare zi pe pământurile mele, lacom să vâneze, de parcă vânatul ar fi al lui ca să-l omoare – dar îmi aduc aminte că e într-adevăr al lui. Totul e al lui acum. Seara mănâncă bine şi bea cu sete din vinurile rare aşezate în pivniță de Henry Stafford pentru mine şi pentru fiul meu, care sunt acum ale lui. Îi mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt legată de bunurile lumeşti, ca alte femei – altminteri aş privi cu o ranchiună adâncă marşul sticlelor de-a lungul mesei. Dar, mulțumesc Sfintei Fecioare, mintea mi-e la voia Domnului şi la izbânda fiului meu.

— Richard cunoaşte planurile lui Henry? îl întreb într-o seară, înainte să se îmbete de tot cu vinul pe care pivnițele mele sunt silite să i-l cedeze.

— Fireşte, are iscoade peste tot la curtea mică a lui Henry, răspunde Stanley. Şi o mulțime de iscoade care duc ştirile de la un capăt al țării la celălalt. Nicio barcă de pescuit n-ar putea să tragă la mal acum în Penzance fără ca Richard să afle mâine. Dar fiul tău a devenit un tânăr prevăzător şi iscusit. Din câte ştiu, nu se lasă sfătuit de nimeni şi țese planuri doar cu unchiul lui Jasper. Nu îşi dezvăluie gândurile nimănui altcuiva; Richard nu vorbeşte niciodată despre veşti din Bretania care să nu fie ştiute de toți. E limpede că vor înzestra corăbii şi vor veni din nou, de îndată ce vor putea. Dar neizbânda de anul trecut i-a tras înapoi. Din pricina asta susținătorul lor a pierdut o mică avere; poate că nu va vrea să le mai dea alte corăbii. Cei mai mulți oameni se gândesc că ducele de Bretania va trebui să renunțe la ei şi să-i predea Franței. Odată aflați în puterea regelui francez ar putea fi pierduți, ar putea fi oameni făcuți. Mai mult de atât, Richard nu ştie.

Încuviințez.

— Ai auzit că Thomas Grey, fiul lui Elizabeth Woodville, a

fugit de la curtea fiului tău şi a încercat să ajungă acasă, în Anglia?

— Nu! strig uluită. De ce să facă una ca asta? De ce să vrea să-l părăsească pe Henry?

Soțul meu îmi zâmbeşte pe deasupra paharului cu vin.

— Se pare că maică-sa i-a poruncit să vină acasă şi să facă pace cu Richard, aşa cum au făcut ea şi fetele. Nu s-ar zice că crede că Richard i-a omorât pe băieți, nu? Pe cât se pare, nu mai crede că Henry e un cal ce merită să fie susținut. Altminteri, de ce ar spera la o împăcare deplină cu regele? S-ar zice că vrea să rupă orice legături cu Henry Tudor.

— Cine ştie ce gândeşte ea? spun supărată. E o femeie schimbătoare, căreia nu-i pasă decât de câştigul ei şi de nimeni altcineva. Şi fără pic de judecată.

— Fiul tău, Henry Tudor, l-a prins pe Thomas Grey pe drum şi l-a târât înapoi, spune soțul meu. Aşa că acum e ținut prizonier. E mai degrabă ostatic decât susținător al curții lor. Însă asta nu prevesteşte nimic bun pentru logodna fiului tău cu prințesa, nu-i aşa? Bănuiesc că ea va respinge logodna, întocmai cum fratele ei vitreg s-a lepădat de jurământul de credință. Pesemne că asta va da o lovitură cauzei tale – şi, pe deasupra, îl va umili pe Henry. S-ar zice că de-acum Casa de York s-a întors împotriva ta.

— Nu poate să respingă logodna! mă răstesc. Maică-sa a jurat că sunt logodiți, la fel şi eu. Iar Henry a jurat în fața lui Dumnezeu, în Catedrala din Rennes. Fata va trebui să capete o dispensă de la papă dacă vrea să se elibereze de logodnă. Dar, la urma urmei, de ce să vrea să se elibereze?

Zâmbetul soțului meu se lățeşte.

— Are un pețitor, spune el încet.

— N-are dreptul să aibă niciun pețitor, e logodită cu fiul meu!

— Da, dar îl are chiar şi aşa.

— Vreun paj nespălat, pesemne.

Chicoteşte, ca la o glumă ştiută doar de el.

— A, nu! Nu chiar.

— Niciun nobil nu s-ar coborî la o căsătorie cu ea. E declarată bastardă, e logodită public cu fiul meu şi unchiul ei i-a promis doar o zestre modestă. De ce ar vrea-o cineva? E de trei ori făcută de ruşine!

— Pentru frumusețea ei, ce zici? E strălucitoare, să ştii! Şi pentru farmecul ei – are cel mai încântător zâmbet, zău că nu-ți poți lua ochii de la ea. Şi are o inimă voioasă şi un suflet curat. E o fată adorabilă, o adevărată prințesă în toate privințele! E ca şi cum ar fi ieşit din sanctuar şi pur şi simplu ar fi prins viață în lume. Cred că el e de-a dreptul îndrăgostit de ea.
— Cine-i nătărăul?
Soțul meu străluceşte de amuzament.
— Pețitorul ei, cel de care-ți povestesc.
— Şi cine-i neghiobul ăsta lovit de dragoste?
— Însuşi regele Richard.
Preț de câteva clipe amuțesc. Nu-mi pot închipui o asemenea stricăciune, o asemenea dominație a poftei trupeşti.
— E unchiul ei!
— Ar putea să obțină o dispensă papală.
— E însurat!
— Ai spus chiar tu că regina Anne e stearpă şi n-are mari şanse să ajungă la bătrânețe. El ar putea să-i ceară să se dea la o parte; n-ar fi un lucru nesocotit. Are nevoie de încă un moştenitor – fiul lui e din nou bolnav. Are nevoie de încă un băiat ca să-şi asigure spița, iar femeile din familia Rivers sunt faimos de roditoare. Gândeşte-te la roadele pe care le-a dat regina Elizabeth în patul conjugal al Angliei!
Fața mea acră îi spune că mă gândesc într-adevăr la asta.
— E de-ajuns de tânără ca să-i fie fiică!
— După cum ştii, asta nu e nici pe departe o piedică, dar oricum, nu-i adevărat. Între ei sunt doar paisprezece ani diferență.
— E ucigaşul fraților ei şi distrugătorul casei sale!
— Tu, dintre toți oamenii, ştii cel mai bine că nu-i adevărat. Nici măcar oamenii de rând nu cred că Richard i-a omorât pe băieți, acum că regina s-a împăcat cu el şi trăieşte la țară, iar prințesele se află la curtea lui.
Mă ridic de la masă; sunt atât de tulburată încât uit chiar să rostesc rugăciunea de mulțumire.
— Nu se poate să aibă de gând să se însoare cu ea; negreşit urmăreşte doar s-o seducă şi s-o facă de ruşine, ca să fie nedemnă de Henry!
— Nedemnă de Henry! repetă el râzând tare. De parcă Henry

ar fi în măsură să aleagă! De parcă ar fi cine ştie ce partidă! De parcă nu l-ai fi legat de prinţesă întocmai cum spui că e ea legată de el!

— Richard o va face târfa lui, ca s-o dea de ruşine împreună cu toată familia ei!

— Mă-ndoiesc. Cred că o iubeşte sincer. Cred că regele Richard e îndrăgostit de prinţesa Elizabeth şi e întâia oară în viaţa lui când se îndrăgosteşte. Îl vezi că o priveşte şi pare pur şi simplu plin de mirare. E un lucru nemaipomenit de văzut – ca şi cum ar fi descoperit în ea rostul vieţii. Adevărat, e ca şi cum ea ar fi trandafirul lui alb.

— Dar ea? mârâi printre dinţi. Cunoaşte distanţa cuvenită? E o prinţesă cu respect de sine? Ar trebui să se gândească numai la puritatea şi la virtutea ei, dacă e prinţesă şi nădăjduieşte să ajungă regină.

— Îl adoră, răspunde el simplu. Se vede. Se luminează la faţă când el intră în încăpere, iar când dansează, îi aruncă un surâs uşor, numai pentru el, iar Richard nu-şi poate lua ochii de la ea. Sunt îndrăgostiţi şi orice neghiob şi-ar da seama că pur şi simplu asta e între ei, nimic mai mult – şi cu siguranţă nimic mai puţin.

— Atunci nu e mai bună decât o târfă! spun ieşind din odaie, de parcă n-aş putea îndura să mai aud un cuvânt. Îi voi scrie mamei sale ca să-mi exprim compasiunea şi să-i spun că mă rog pentru fiica ei, asupra căreia s-a abătut ruşinea. Dar femeile astea două n-au cum să mă mai uimească. Mama e o târfă şi se dovedeşte că fata nu-i cu nimic mai bună!

Închid uşa, în vreme ce el râde batjocoritor, şi bag de seamă, spre mirarea mea, că tremur şi am lacrimi pe obraji.

A doua zi soseşte de la curte un mesager pentru soţul meu, iar acesta n-are politeţea de a-l trimite apoi la mine, aşa că trebuie să cobor în curtea grajdurilor, ca o doamnă de companie; îl găsesc chemându-şi oamenii şi poruncindu-le să încalece.

— Ce se întâmplă?

— Plec la curte. Am primit un mesaj.

— Aşteptam să-l trimiţi pe mesager şi la mine.

— Era treaba mea, nu a ta.

Strâng din buze, ca să nu-i dau un răspuns deloc

îndatoritor. De când i-au fost dăruite pământurile şi averea mea, nu şovăie să se poarte de parcă mi-ar fi stăpân. Îi rabd grosolănia cu graţia trimisă de Sfânta Fecioară şi ştiu că Ea va băga de seamă lucrul ăsta.

— Soţul meu, spune-mi te rog dacă sunt primejdii sau necazuri în regat. Trebuie să mi se îngăduie să primesc un răspuns.

— Este o pierdere, spune el scurt. Este o pierdere în regat. Fiul regelui Richard, micul prinţ Edward, a murit.

— Dumnezeu să-l odihnească! rostesc cu pioşenie, deşi mi se învârte capul de încântare.

— Amin. Aşa că trebuie să mă întorc la curte. Vom intra în doliu. Va fi o lovitură grea pentru Richard, nu mă îndoiesc. Era singurul copil al lui şi al reginei, iar acum s-a prăpădit.

Încuviinţez. Acum, între băiatul meu şi tron se află doar Richard însuşi; nu există alt moştenitor în afară de fiul meu. Am vorbit despre bătăile de inimă care stăteau în calea fiului meu spre tron, iar acum toţi băieţii York sunt morţi. A sosit vremea băiatului Lancaster!

— Aşadar, Richard nu mai are moştenitor, rostesc abia auzit. Slujim un rege fără copii.

Ochii întunecaţi ai soţului meu îmi cercetează chipul; zâmbeşte, ca şi cum ambiţia mea l-ar amuza.

— Asta, dacă nu se însoară cu prinţesa de York, râde el de mine cu blândeţe. Ea se trage dintr-o stirpe rodnică, nu uita. Mama ei năştea aproape în fiecare an. Să zicem că Elizabeth de York îi dăruieşte o puzderie de copii, sprijinul familiei Rivers şi dragostea aliaţilor Casei de York – ce zici? El n-are un fiu de la Anne, ce l-ar putea opri acum s-o înlăture? Ea ar putea să-i acorde divorţul pe dată şi să se retragă la o mănăstire.

— Ce-ar fi să te întorci la curte? întreb, prea furioasă ca să-mi ţin limba în frâu. Du-te înapoi la stăpânul tău cel necredincios şi la târfa lui York!

— Mă voi întoarce, răspunde el urcând în şa. Dar te las cu Ned Parton, cel de colo. (Face semn spre un bărbat tânăr, care stă în picioare lângă un cal negru mare.) E mesagerul meu. Vorbeşte trei limbi, printre care şi bretona, dacă vei vrea să-l trimiţi în Bretania. Are drept de liberă trecere prin ţara asta, prin Franţa şi prin Flandra, semnat de mine ca şi comandant al tuturor oştirilor Angliei. Poţi avea încredere în el ca să trimiţi

mesaje oricui vrei, nimeni n-are dreptul să-l oprească sau să i le ia. Regele Richard pare a fi stăpânul meu, da, însă nu uit de fiul tău şi de ambiţiile lui, iar în dimineaţa asta el se află doar la un pas de tron – şi e iubitul meu fiu vitreg, la fel ca întotdeauna.

— Dar de partea cui eşti? îl întreb nedumerită în vreme ce oamenii lui încalecă şi-i înalţă flamura.

— De partea învingătorului, răspunde el cu un râs scurt.

Îşi loveşte uşor pieptul cu pumnul într-un salut ostăşesc şi apoi pleacă.

Vara anului 1484

Aştept. Nu pot face decât să aştept. Trimit scrisori prin Ned Parton, iar Jasper îmi răspunde, politicos, ca unei femei neputincioase, care se află departe şi care nu înțelege nimic. Văd că revolta neizbutită, care i-a costat pe el şi pe Henry oştirea şi corăbiile, le-a distrus încrederea în mine ca tovarăşă de uneltiri, ca femeie cu putere în țara pe care nădăjduiau s-o ia în stăpânire. În zilele calde de vară, în vreme ce grânele se pârguiesc pe câmpuri şi țăranii ies cu coasele şi cosesc fânul, văd că am ajuns la fel de neroadă ca iepurii ce fug din fața tăişurilor drept în capcane, pentru că nu înțeleg nimic.

Scriu, trimit mesaje. O cert pe Elizabeth Woodville, cea care a fost cândva regină, pentru purtarea fiicelor ei, care mi-e povestită tot mai amănunțit: hainele lor frumoase, însemnătatea lor la curte, frumusețea lor, bucuria lor senină, farmecul grațios de femei din neamul Rivers cu care trec de la o distracție la alta. Au fost mulți care au spus că bunica lor, Jacquetta, era vrăjitoare, urmaşă a Melusinei, zeița apei, iar acum sunt mulți care spun că şi aceste fete îşi țes vraja. Cea mai aleasă dintre ele e fata făgăduită lui Henry, însă se poartă ca şi cum ar fi uitat cu totul de el. Îi scriu lui Elizabeth Woodville ca să-i cer socoteală; îi scriu fetei celei vanitoase, Elizabeth de York, ca s-o dojenesc; îi scriu lui Henry ca să-i aduc aminte de datoria lui – şi nimeni, chiar nimeni, nu se oboseşte să-mi răspundă.

Sunt singură în casa mea şi, cu toate că am tânjit întreaga viață după o rânduială solitară de rugăciune, sunt cumplit de singură şi cumplit de însingurată. Încep să cred că nimic nu se va schimba vreodată, că-mi voi duce tot restul zilelor aici, vizitată când şi când de un soț batjocoritor, care va bea vin din pivnița mea şi va mânca vânat de pe pământurile mele cu încântarea deosebită a unui tâlhar. Voi afla veşti de la curte, care-mi vor arăta că nimeni nu-şi aminteşte de mine sau de marea însemnătate pe care am avut-o cândva. Voi primi veşti de la fiul meu, aflat departe; îmi va trimite politicos urări de bine şi, de ziua lui de naştere, recunoaşterea sacrificiului pe care l-am făcut pentru el, dar nu-mi va transmite niciodată iubirea lui şi nici nu-mi va spune când îl voi putea căuta.

Mă gândesc, în singurătatea mea, că am fost despărțiți când el era foarte mic şi de atunci n-am fost niciodată apropiați – nu aşa cum pot fi o mamă şi copilul ei, nu aşa cum a fost mereu Elizabeth Woodville față de copiii ei, pe care i-a crescut singură, pe care i-a iubit atât de fățiş. Acum, că nu-i mai pot fi de niciun folos, mă va uita cu totul. Şi adevărul, adevărul amar, e că dacă n-ar fi moştenitorul casei mele şi culmea tuturor ambițiilor mele, l-aş fi uitat deja cu totul.

Iată la ce se mărgineşte viața mea: o curte care m-a uitat, un soț care mă ia în batjocură, un fiu căruia nu-i sunt de niciun folos şi un Dumnezeu care a amuțit. Nu mă alină cu nimic faptul că dispreţuiesc curtea, că nu mi-am iubit niciodată soțul şi că fiul meu s-a născut doar ca să-mi împlinească ursita, iar dacă nu poate face acest lucru, nu ştiu ce folos am avea unul pentru celălalt. Mă rog mai departe. Nu ştiu ce altceva să fac. Mă rog mai departe.

Pontefract,
iunie 1484

Milady,

Îți scriu ca să te previn în legătură cu un tratat încheiat de regele Richard şi de cârmuitorul de-acum al Bretaniei, care e trezorierul şi conducătorul oştilor (ducele având în clipa de față mințile rătăcite). Regele Richard şi Bretania au făcut o înțelegere. Anglia va sprijini Bretania cu arcaşi în lupta ducatului împotriva Franței, iar Bretania îl va captura în schimb pe Henry Tudor şi-l va trimite acasă, să fie decapitat. M-am gândit că ai vrea să ştii.

Rămân soțul tău credincios,
Stanley

N-am pe nimeni în care să mă încred ca mesager, în afară de Ned Parton, dar trebuie să-mi iau inima-n dinți. Îi trimit lui Jasper un singur rând.

Stanley îmi spune că Richard a făcut o înțelegere cu Bretania pentru arestarea lui Henry. Fii prevenit.

Apoi merg în capelă şi îngenunchez dinaintea balustradei altarului, cu fața întoarsă spre crucifixul cu Cristos chinuit.

— Apără-l de primejdie! şoptesc iar şi iar. Apără-mi fiul de primejdie şi condu-l către victorie!

După nicio lună primesc un răspuns. E scris de Jasper şi e scurt şi direct, ca de obicei.

Franța,
iulie 1484

Îți mulțumesc pentru avertismentul întărit de prietenul tău, episcopul Morton, care a auzit vestea în Franța. Am luat o parte din oamenii noştri şi am trecut călare hotarul spre Anjou, ca să atrag cât mai mult luarea-aminte, în vreme ce Henry a pornit pe drumul spre Vannes, cu o gardă de numai cinci oameni. Îmbrăcat în servitor, s-a îndreptat spre hotar, trecându-l doar cu o zi înainte de garda bretonă. A fost pe muchie de cuțit, dar fiul tău s-a arătat foarte liniştit în mijlocul pericolului, şi am râs de cele întâmplate când am fost din nou în siguranță.

Curtea franceză ne-a primit cu brațele deschise şi promite să ne sprijine cu o armată şi cu bani. Vor deschide pentru noi porțile închisorilor, ca să strângem o armată de ticăloşi, şi am un plan de a-i instrui. Am speranțe, Margaret.

J.T.

Iarna anului 1484

Curtea petrece sărbătorile Crăciunului la Palatul Westminster şi din bârfele servitorilor înţeleg că Richard a pregătit un spectacol la fel de fastuos ca acelea din vremea fratelui său. Veştile despre muzica de la curte, despre piesele de teatru, despre veşminte şi despre ospeţe fac înconjurul regatului, iar grandoarea festivităţilor sporeşte de fiecare dată când sunt repetate. Servitorii mei aduc în casă buturuga de Crăciun, vâsc şi ilice şi se veselesc fără mine în bucătărie şi-n sala cea mare.

Pardoseala de marmură a capelei îmi pare foarte rece sub genunchi. N-am alinare, nu-mi găsesc locul, n-am prea multă nădejde. La Palatul Westminster, Richard, în slava puterii York, e mândru şi de neînvins faţă de băiatul şi de cumnatul meu, săraci întreţinuţi de Franţa, duşmanca Angliei. Îi văd cum se adâncesc în exil; îi văd umiliţi şi neluaţi în seamă. Mă tem că vor rămâne la curtea Franţei tot restul vieţii lui Henry şi că el va ajunge să fie cunoscut ca un pretendent de mâna a doua: o carte care merită jucată în jocul tratatelor, dar fără nicio valoare în sine.

Soţul meu îmi trimite de la Westminster una din rarele sale scrisori; mă arunc asupra ei aşa cum s-ar arunca un cerşetor asupra unei coji de pâine. Sunt prea săracă în veşti ca să fiu mândră.

Prinţesa de York îşi joacă jocul cu cea mai mare măiestrie; frumuseţea ei face curtea să-i asculte porunca, iar regele o urmăreşte ca un căţel. Regina o îmbracă în propriile-i rochii – se îmbracă la fel. Femeia Neville cea sfrijită şi trecută şi fata cea strălucitoare şi trandafirie vin la cină gătite în rochii cu aceeaşi croială bogată şi de aceeaşi culoare, de parcă ar vrea să încurajeze lumea să bage de seamă deosebirile.

Pesemne că reginei i-a poruncit regele să fie atât de binevoitoare; face totul în afară de a-şi băga nepoata în pat cu soţul. Unii îţi împărtăşesc părerea, că Richard urmăreşte să-şi seducă nepoata doar ca să-ţi insulte fiul, să-l arate ca pe un încornorat neajutorat. Dacă-i aşa,

reuşeşte de minune. Henry Tudor e subiect de haz la curtea asta cu sânge fierbinte. Dar alții cred, mai simplu, că îndrăgostiții sunt doar nepăsători la aparențe, uitând totul în afară de celălalt şi gândindu-se doar la dorințele lor şi la nimic altceva.

Curtea e minunată de sărbătorile acestea; îmi pare foarte rău că nu eşti aici. N-am mai văzut atâta avuție şi strălucire din vremea lui Edward, şi în mijlocul tuturor se află fiica lui Edward, arătând de parcă ar fi redobândit ceea ce i se cuvine de drept. Fireşte că locul ei e aici! Casa de York e într-adevăr soarele splendid, iar a o vedea pe Elizabeth de York înseamnă a fi orbit.

Ai veşti despre fiul tău? Iscoadele lui Richard îi aduc ştirile la cunoştință în taină, nu ştiu ce-i spun; ştiu însă că regele a încetat să se mai teamă de Henry şi de sărmanul lui aliat, ducele de Bretania cel nebun. A fost cât pe ce să-l prindă în iunie, ştii doar, şi mulți spun că Henry nu va găsi un port sigur în Franța. Regele francez îl va ține pur şi simplu ca pe un atu în negocieri, până când îşi va pierde cu totul valoarea. Poate că ultima ta înfrângere a fost şi ultima şansă, ce crezi? Iar dacă e aşa, vrei să renunți la speranța pentru Henry şi să-i ceri iertare lui Richard? Poate că aş izbuti să pun o vorbă bună pentru tine, dacă aş făgădui că eşti smerită, cu fruntea în țărână.

Îți trimit urările de sărbători şi această cărticică în dar. A fost tipărită de un oarecare Thomas Caxton, cu o tiparniță născocită de el, adusă în Anglia de răposatul şi foarte regretatul Anthony Rivers, fratele reginei. M-am gândit că ți se va părea mai interesantă o carte tipărită decât un manuscris copiat de mână. Toți spun că Rivers era un om cu vederi foarte înaintate, dacă a sprijinit aşa ceva. Însăşi sora lui, regina Elizabeth, a corectat primul text ieşit din tiparniță; fireşte, nu e doar o mare frumusețe, ci şi o învățată.

Ce s-ar întâmpla dacă toți ar şti să citească şi toți ar putea să cumpere aceste cărți? Oare ar renunța cu totul la dascăli şi la regi? Ar ajunge să nu le mai pese deloc de Casa de Lancaster şi de cea de York? Şi-ar alege loialitatea studiind? Ar chema molima asupra ambelor case? E amuzant să faci presupuneri, nu-i aşa?

Scap pe jos cartea trimisă de el, cuprinsă de o enervare grozavă la gândul că Elizabeth de York şi iubitul-unchiul ei incestuos dansează împreună la ospăţul de Crăciun, în vreme ce sărmana Anne Neville le zâmbeşte de parcă ar face parte dintr-o familie fericită pusă pe joacă. Atunci când Stanley mă necăjeşte în legătură cu tăcerea lui Henry, n-am cum să răspund. Adevărul e că nu ştiu ce face; n-am mai aflat nimic de la fuga lor în Franţa, când Jasper mi-a scris că are speranţe, dar nu mi-a spus care erau acelea. Cred că îl socotesc pe Ned Parton, mesagerul lui Stanley, nedemn de încredere; socotesc că-i aduce totul la cunoştinţă soţului meu. Sunt înconjuraţi de iscoade şi trebuie să fie bănuitori, însă mă tem că acum se îndoiesc şi de mine. Asta a fost cândva bătălia noastră, revolta noastră: noi, Tudorii, împotriva Casei de York. Acum ei nu mai au încredere în nimeni, nici măcar în mine. Eu trăiesc departe de toţi şi de toate. Ştiu doar ce-mi scrie soţul meu, iar el îmi scrie aşa cum un bărbat triumfător şi-ar râde de un duşman înfrânt.

Martie 1485

Încă o zi în care mă trezesc pentru slujba de dimineață, mă rog ca întotdeauna să am răbdare ca să-mi îndur întemnițarea şi tăcerea silită, mă rog pentru izbânda fiului meu şi pentru căderea duşmanilor lui, bag de seamă că gândurile încep să-mi rătăcească, chibzuiesc cum s-ar putea pricinui căderea lui Richard, mă trezesc visând la umilirea prințesei de York şi a maică-sii, vrăjitoarea, mă silesc să revin la realitate cu o tresărire bruscă şi văd că lumânările au ars de tot pe altar, că stau în genunchi de două ore şi că însoțitoarele mele se foiesc în spatele meu, scoțând oftaturile prefăcute ale unor femei care-şi închipuie că sunt prost tratate.

Mă ridic, merg la micul dejun şi văd pofta cu care se aruncă doamnele mele asupra mâncării, de parcă ar fi lihnite de foame pentru că au trebuit să aştepte cu un ceas mai mult. Sunt nişte făpturi venale fără nicio speranță, zău! Dacă aş fi putut trăi într-o mănăstire în această perioadă de întemnițare, cel puțin aş fi trăit alături de femei sfinte, nu de adunătura asta de neghioabe. Merg în odaia mea ca să mă ocup de treburile pământurilor mele şi de strângerea arendelor, dar n-am aproape nimic de făcut. Totul merge acum la intendentul soțului meu şi sunt chiriaşă în casa care a fost cândva doar a mea.

Mă forțez să mă plimb prin grădină dimineața, vreme de un ceas, pentru sănătatea mea, dar mugurii graşi ai merilor şi capetele galbene, tremurătoare, ale narciselor galbene nu-mi fac nicio plăcere. Soarele începe să prindă iarăşi putere, pentru încă un an al captivității mele, şi mi-e greu să găsesc bucurie în acest lucru. Pesemne că acum începe vremea bună pentru campanii – negreşit că fiul meu strânge soldați şi tocmeşte corăbii, dar eu nu ştiu aproape nimic despre asta. E ca şi cum aş fi captivă într-o iarnă a singurătății şi tăcerii, pe când restul lumii se trezeşte la viață, la prilejuri favorabile, la păcatul însuşi.

Mă gândesc chiar că e un ecou al stării mele sufleteşti când lumea pare dintr-odată ciudat de umbrită; lumina soarelui, atât de strălucitoare şi de caldă doar cu o clipă înainte, începe să fie rece, începe aproape să semene cu lumina lumânărilor,

lumina lumânărilor în livadă, şi pe neaşteptate toate păsările care-şi cântau unele altora în copaci amuțesc, iar găinile din fundul livezii dau fuga în coteț, căci în jur se face tot mai întuneric, ca şi cum s-ar lăsa noaptea, deşi încă nu e ceasul amiezii.

Încremenesc în loc: în sfârşit mi-a venit chemarea! S-a întâmplat în sfârşit! Mi-a apărut o viziune, o viziune deplină la vreme de zi, şi voi vedea în sfârşit un înger sau poate pe însăşi Fecioara Maria cea binecuvântată, iar Ea îmi va spune când va năvăli fiul meu asupra țării şi că va triumfa. Mă las în genunchi, pregătită pentru vizita pe care am aşteptat-o toată viața. Voi vedea în sfârşit ceea ce a văzut fecioara Ioana. Voi auzi în sfârşit glasurile îngerilor în clopotele bisericii.

— Lady Margaret! Lady Margaret!

O femeie iese din casă alergând, cu un soldat din gardă lângă ea.

— Intrați în casă! Intrați în casă! Se întâmplă ceva cumplit!

Deschid ochii cu o tresărire şi mă uit în spate la proasta care țipă, alergând de zor prin livadă, cu fustele fluturând şi boneta strâmbă. Nu poate fi o viziune sfântă, dacă aşa o idioată o poate vedea! Mă ridic în picioare. Nu-mi e hărăzită o viziune azi; toți văd ce văd eu şi nu e un miracol, ci un lucru pământesc şi foarte straniu.

— Lady Margaret! Intrați în casă! Pesemne că vine furtună sau ceva mai rău!

E o neghioabă, dar de data asta are dreptate: se întâmplă ceva cumplit, însă nu pricep ce. Ridic privirea spre cer şi văd cea mai stranie şi mai rău prevestitoare privelişte: soarele-i devorat de un disc mare, întunecat, ca un talger trecut prin fața unei lumânări. Ducându-mi palmele la ochi şi privind printre degete, mă uit încet cum talgerul trece prin fața soarelui, îl acoperă cu totul şi lumea se întunecă.

— Intrați în casă! scânceşte femeia. Lady Margaret, pentru numele lui Dumnezeu, intrați în casă!

— Intră tu, îi răspund.

Sunt fermecată. E ca şi cum întunecimea şi disperarea suferinței mele ar fi acoperit chiar soarele, aşa că s-a făcut dintr-odată beznă ca noaptea. Poate că de-acum va fi mereu noapte; va fi mereu întuneric câtă vreme Richard se va afla pe tronul Angliei şi fiul meu va rămâne ascuns lumii aşa cum

soarele a fost ascuns în cer. Viața mea a fost întunecată ca noaptea de când a dat greş campania lui, iar acum toți pot împărtăşi cu mine această întunecime, fiindcă nu s-au ridicat la luptă pentru fiul meu. Putem fi cufundați cu toții în întuneric în acest regat părăsit, fără un rege adevărat, pentru totdeauna. E doar ceea ce merită toți ceilalți.

Femeia fuge tremurând înapoi în casă. Soldatul rămâne locului, aproape în poziție de drepți, la oarecare depărtare de mine, sfâşiat între datoria de-a mă păzi şi propria frică, şi aşteptăm amândoi în negura stranie ca să vedem ce se va întâmpla mai departe – dacă se va mai întâmpla ceva. Mă întreb dacă vine sfârşitul lumii şi dacă vor răsuna în sfârşit cu putere trâmbițele îngerilor şi Dumnezeu mă va chema la el – pe mine, cea care l-a slujit atâta amar de vreme, cu atâta trudă şi atât de puțină răsplată, în această vale a plângerii.

Mă las iar în genunchi şi-mi caut în buzunar rozariul. Sunt gata să fiu chemată. Nu mă tem – sunt o femeie curajoasă, aleasă de Domnul. Sunt pregătită să se deschidă cerurile şi Dumnezeu să mă cheme. Sunt roaba Lui credincioasă; poate că mă va chema pe mine prima, arătându-le tuturor celor care s-au îndoit vreodată de vocația mea că El şi cu mine avem o înțelegere aparte. Dar în schimb se iveşte iarăşi o lumină nepământeană; deschid ochii, privesc în jur şi văd că lumea se face încet ca înainte, lumina capătă putere, discul se depărtează de soare, soarele devine iarăşi prea luminos ca să-l pot privi, iar păsările încep să cânte ca şi cum s-ar revărsa zorii.

S-a isprăvit. Umbra diavolească a dispărut. Negreşit că e un semn – dar ce prevesteşte? Ce trebuie să învăț din el? Soldatul, tremurând de frică, mă priveşte şi uită cu totul care-i e locul, încât mi se adresează direct:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce-a fost asta?!

— E un semn, răspund fără să-l dojenesc, de data asta, că a vorbit. E un semn de la Dumnezeu. Domnia unui rege se sfârşeşte şi noul soare răsare. Soarele York se va stinge, iar noul soare va veni ca un dragon.

El înghite în sec.

— Sunteți sigură, milady?

— Ai văzut cu ochii tăi.

— Am văzut întunericul...

— Ai văzut cum a ieşit dragonul din soare?

— Aşa cred…

— Era dragonul Tudorilor, venind dinspre apus. Aşa cum va veni fiul meu.

Se lasă în genunchi şi ridică mâinile împreunate spre mine, în chip de jurământ de credință, spunând:

— Îmi veți porunci în numele fiului vostru. Sunt vasalul vostru supus. Am văzut cerul întunecându-se, aşa cum spuneți, şi dragonul venind dinspre apus.

Îi iau mâinile într-ale mele şi zâmbesc în sinea mea. Aşa se nasc baladele: va spune că a văzut dragonul Tudorilor, dragonul de Țara Galilor, apărând dinspre apus şi întunecând soarele York.

— Soarele nu mai e splendid, îi spun. L-am văzut cu toții întunecat şi învins. Întregul regat a văzut soarele întunecându-se. Acesta va fi anul în care soarele York se va stinge pentru totdeauna!

Martie 1485

Soției mele, lady Margaret Stanley

Îți scriu pentru a te înştiința că regina a murit. Sănătatea ei a fost şubredă încă de la ospățul de Crăciun şi a murit aproape fără nimeni care s-o îngrijească, din pricina slăbiciunii la plămâni, în aceeaşi zi în care soarele s-a întunecat deasupra castelului.

Vei vrea să afli că Richard va dezminți în fața tuturor orice gând de-a se căsători cu nepoata lui. Zvonurile au ajuns atât de scandaloase, încât lorzii de la miazănoapte i-au spus clar că o astfel de jignire adusă memoriei reginei – care a fost de-a lor – nu va fi îngăduită. Adevărul e că pe mulți îi îngrozeşte gândul că Elizabeth Woodville ar putea fi pusă din nou în drepturi ca milady mama reginei, de vreme ce au îngăduit uciderea fratelui ei şi a fiului ei Grey şi i-au întemnițat prinții. Poate că ar fi fost mai bine dacă rezistai ispitei de-a o mustra. Dacă ai fi îndemnat la căsătoria fetei York cu Richard, asta ar fi putut face ca Richard să fie răsturnat de pe tron! Dar mândria față de fiul tău te-a împiedicat să te gândeşti la lucrul ăsta – pe bună dreptate, sunt sigur.

Ca să-şi dovedească nepăsarea față de prințesa de York, regele a hotărât s-o dea în grija unei doamne de o moralitate mai presus de orice bănuială, aşa încât lumea să vadă că e castă – şi nu, cum am crezut toți, îndrăgostită nebuneşte de el, culcându-se cu el în vreme ce soția lui trăgea să moară.

Te va mira poate să afli că însoțitoarea… dădaca… şi – pot să spun aşa? – mama… aleasă de el… eşti tu, ca fiind doamna cea mai nimerită să păzească bunul nume al fetei, de vreme ce-i logodită cu fiul tău.

Ridic capul plecat asupra scrisorii lui; aproape că-i aud râsul batjocoritor şi-i văd zâmbetul rece. Descopăr că zâmbesc şi eu. Întoarcerea roții norocului e cu neputință de prevăzut, iar acum voi fi păzitoarea fetei unei femei pe care o urăsc. O urăsc şi pe fată.

Prințesa va sosi să locuiască împreună cu tine într-o săptămână. Sunt sigur că veți fi foarte încântate una de tovărăşia celeilalte. Eu, unul, nu-mi pot închipui o alăturare mai nepotrivită, dar fără îndoială că pe tine te va susține credința, iar ea, fireşte, nu are deloc de ales.

Stanley

Aprilie 1485

Cu un aer mohorât, le poruncesc servitorilor să pregătească o odaie de culcare pentru prinţesă şi le adeveresc doamnelor mele, care se frământă toate, că prinţesa de York, sau mai bine zis lady Elizabeth, cum o numesc cu înţeles – nu-i atribui niciun nume de familie, din moment ce nu are unul, fiind declarată bastardă –, va sosi peste câteva zile. Servitoarele se îngrijesc grozav de fineţea albiturilor şi mai ales de urciorul şi ligheanul din odaie, pe care le-am folosit eu, dar ele le socotesc prea sărăcăcioase pentru o tânără lady atât de aleasă. Legat de acest lucru, spun scurt că, de vreme ce şi-a petrecut jumătate din viaţă ascunzându-se de un rege uns, iar cealaltă jumătate folosind bunuri de împrumut la care n-avea niciun drept, nu contează foarte mult dacă urciorul ei e din cositor sau nu şi nici faptul că e îndoit n-are însemnătate.

Fac însă efortul de-a mă încredinţa că are în odaie un pupitru de rugăciune bun, un crucifix simplu, dar mare, care să-i îndrepte mintea asupra păcatelor ei, şi o colecţie de texte religioase, ca să se poată gândi la viaţa ei trecută şi să nădăjduiască la mai bine pe viitor. Adaug şi o copie a arborelui nostru genealogic şi al descendenţei, ca să vadă cu ochii ei că dreptul din naştere al fiului meu e la fel de solid ca al ei, ba chiar mai solid. Pe când îi aştept sosirea, primesc o scrisoare foarte scurtă de la Jasper.

> *În mare grabă – regele Franţei ne-a oferit ajutor –, vom ridica ancora de îndată ce vom avea vânt prielnic. Trebuie să pui mâna pe prinţesa de York dacă poţi, căci tabăra York ne va sprijini numai dac-o avem, iar tabăra Lancaster se codeşte să ne facă făgăduieli. Roagă-te pentru noi! Vom porni de îndată ce se schimbă vântul.*
>
> *J.*

Arunc scrisoarea în foc, cu răsuflarea tăiată din pricina uluielii, şi chiar în clipa aceea aud tropotul copitelor de cai. Pare a fi o gardă de vreo cincizeci de oameni. Merg la fereastra cu ochiuri mici de geam a sălii mari şi mă uit afară. Văd flamura soţului meu şi pe oamenii care-i poartă livreaua. El

vine în fruntea tuturor, călare pe calul lui mare, iar lângă el, pe un murg voinic de povară bine țesălat, cu părul castaniu lucind, căpitanul gărzii merge într-o şa dublă şi, în spatele lui, aşezată pe-o parte şi zâmbind de parcă jumătate din Anglia ar fi a ei, se află o tânără femeie în costum de călărie din catifea roşie ca o vâlvătaie.

Culoarea aceea mă face să scuip ca o pisică şi să mă trag un pas înapoi, ca să nu-mi vadă fața albă şi uluită privind de la fereastră în vreme ce ea îmi cercetează dezaprobator casa, de parcă ar prețălui-o ca s-o cumpere. Roşul aprins al rochiei sale mă uluieşte. Nici măcar nu-i văd fața deocamdată, deşi îi zăresc în treacăt părul blond strâns sub boneta de catifea roşie. Culoarea aceea mă face să tremur de enervare înainte ca ea să-i dea voie soțului meu – soțul meu care zâmbeşte cum nu l-am mai văzut niciodată – s-o coboare din şa.

Şi atunci amintirea îmi răsare năvalnic în minte. Anul în care am mers la curte întâia oară a fost anul în care Margareta de Anjou, regina lui Henric al VI-lea, a arătat lumii noua nuanță de roşu: acelaşi roşu aprins ca para focului. Mi-o amintesc pe regina Margareta privind spre sala cea mare a curții şi nebăgându-mă în seamă, ca şi cum n-aş fi meritat atenția ei. Îmi amintesc înălțimea dominatoare a bonetei sale şi roşul aprins al rochiei. Îmi amintesc că am simțit atunci, aşa cum descopăr că simt şi acum, ranchiuna clocotitoare a omului care merită cea mai neabătută grijă, cea mai mare cinstire, şi totuşi e neglijat. Lady Elizabeth nici n-a păşit măcar peste pragul casei mele, şi totuşi poartă culoarea unei femei care vrea să le atragă luarea-aminte tuturor. Chiar înainte să pună piciorul în casa mea, mă simt încredințată că va abate de la mine toate privirile. Dar sunt hotărâtă s-o învăț ce înseamnă respectul. Va afla cine-i mai presus de ea, jur! Puterea Domnului îmi aparține; mi-am petrecut viața în rugăciuni şi studiu. Ea şi-a petrecut viața în frivolități şi ambiție, iar maică-sa nu e mai mult decât o vrăjitoare norocoasă. Pentru Dumnezeu, fata asta mă va cinsti! Voi avea grijă de asta.

Soțul meu îi deschide el însuşi uşa larg şi se dă la o parte pentru a o lăsa să intre înaintea lui în sala cea mare. Ies din umbră şi ea tresare pe dată, de parcă aş fi o stafie.

— O! Milady Margaret! M-ați speriat! Nu v-am văzut acolo! strigă ea.

Se pleacă într-o reverență bine cumpănită – nu la fel de adâncă precum în fața unei regine, îndeajuns de adâncă pentru soția unui mare lord al regatului, îndeajuns de adâncă pentru femeia care ar putea să-i fie soacră, dar puțin înălțată, ca pentru a-mi aminti că mă aflu în dizgrația unchiului ei şi sunt arestată din porunca lui, că ea e favorita lui şi el e regele.

Răspund cu cea mai vagă mişcare a capului şi apoi mă apropii de soțul meu şi schimbăm obişnuitul sărut glacial de întâmpinare.

— Bine ai venit, soțul meu! mint politicos.

— Mă bucur să te văd, soția mea! îmi răspunde.

De astă dată zâmbetul lui e vesel; îl amuză cât se poate de mult aducerea acestei flori în pustiul rece al casei mele.

— Mă bucur să-ți aduc o astfel de tovarăşă pentru a-ți înveseli singurătatea, urmează el.

— Sunt fericită cu propria-mi tovărăşie, cu studiile şi rugăciunile mele, răspund pe dată, însă apoi, văzându-l că ridică din sprânceană, trebuie să mă întorc spre ea: Dar fireşte că vizita ta mă bucură foarte mult.

— Nu vă voi deranja multă vreme, sunt sigură, spune ea roşind puțin de nepolitețea întâmpinării mele glaciale. Îmi pare rău că o fac, dar aşa a poruncit regele.

— N-am făcut noi alegerea, dar e una fericită, spune împăciuitor soțul meu. Mergem în odaia personală? Şi servim nişte vin?

Îi fac semn majordomului meu. Acesta ştie să aducă sticlele cele mai bune; soțul meu cunoaşte deja pivnița mea şi e servit întotdeauna cu tot ce-i mai ales, acum că e stăpânul locului. Pornesc înainte şi aud în urma mea paşii ei uşori, tocurile înalte răsunând pe lespezile de piatră – ritmul vanității înseşi. Când ajungem în odaia mea, îi fac semn că poate să se aşeze pe un taburet, iar eu ocup jilțul şi o privesc de sus în jos.

E frumoasă, măcar lucrul ăsta nu poate fi tăgăduit. Are fața în formă de inimă şi o piele albă ca smântână, sprâncene cafenii îi sunt drepte şi ochii mari, cenuşii. Are părul deschis la culoare, blond în față şi cârlionțat, judecând după singura şuviță care i-a ieşit de sub bonetă şi-i atinge inelată umărul. E înaltă şi are grația mamei sale, dar are pe deasupra un farmec mişcător pe care maică-sa nu l-a avut niciodată. Elizabeth Woodville făcea capetele să se întoarcă în orice mulțime, însă

fata asta încălzeşte inimi. Înțeleg ce voia să spună soțul meu când îmi scria că e strălucitoare: e grozav de frumoasă. Chiar şi acum, când îşi scoate mănuşile şi-şi întinde mâinile spre căldura focului, fără să-şi dea seama că o cercetez ca pe un cal pe care poate că-l voi cumpăra, are un fel de farmec fragil. E ca un animal tânăr pe care nu-l poți vedea fără să vrei să-l mângâi: ca un pui de căprioară orfan sau un mânz cu picioare lungi.

Îmi simte ochii asupra ei şi ridică privirea.

— Îmi pare rău că vă deranjez de la studii, lady Margaret, repetă ea. I-am scris mamei mele. S-ar putea să mi se îngăduie să merg să stau cu ea.

— Dar, la urma urmei, de ce-ai fost trimisă de la curte? întreb încercând să zâmbesc, ca s-o încurajez să mi se destăinuiască. Ai intrat în vreun necaz prostesc? Eu mă aflu în dizgrație pentru că mi-am sprijinit fiul, ştii bine.

Ea clatină din cap şi peste chip îi trece o umbră uşoară.

— Cred că regele a vrut să mă trimită într-o casă unde să nu poată exista îndoieli în privința bunului meu nume. Au umblat nişte bârfe – poate le-ați auzit?

Scutur din cap, ca pentru a da de-nțeles că trăiesc atât de liniştită şi de izolată încât nu aflu şi nu ştiu nimic.

— Regele e foarte bun cu mine şi mă favorizează între toate doamnele curții, spune ea mințind curgător, aşa cum se pricep numai fetele frumoase. S-a bârfit – ştiți cât de mult iubeşte curtea bârfele şi cum Alteța Sa regina a murit atât de trist, el a vrut să arate limpede că nu există nicio pricină de bârfă. Aşa că m-a trimis la voi. Vă sunt foarte recunoscătoare că ați vrut să mă primiți, mulțumesc!

— Şi ce spuneau bârfele? întreb privind-o cum se foieşte stânjenită pe taburetul mic.

— Ah, lady Margaret, ştiți cum îi place lumii să şoptească…

— Şi ce şoptea? stărui eu. Dacă e să-ți dreg bunul nume, ar trebui să ştiu cel puțin ce s-a spus despre el.

Fata ridică spre mine o privire sinceră, de parcă ar vrea să-i fiu prietenă şi aliată, dacă s-ar putea.

— Se spune că regele m-ar fi luat de soție.

— Şi ți-ar fi plăcut lucrul ăsta? întreb fără şovăială, dar îmi simt în urechi bubuitul inimii, din pricina mâniei trezite de insulta adusă fiului meu şi casei noastre.

Ea se îmbujorează la față, făcându-se tot atât de roşie ca boneta, şi răspunde încet:

— N-am căderea să hotărăsc. Mama trebuie să-mi aranjeze căsătoria. Şi, de altfel, sunt logodită deja cu fiul vostru. Lucrurile acestea trebuie să fie hotărâte de mama şi de tutorele meu.

— Supunerea feciorelnică îți face cinste, sunt încredințată! răspund.

Bag de seamă că nu-mi pot împiedica disprețul rece să mi se strecoare în voce, iar ea îl aude, tresare şi mă priveşte din nou. Îmi vede mânia întipărită pe chip, culoarea din obraji îi dispare şi se albeşte la față, de parcă ar fi gata să leşine.

Chiar în clipa aceea soțul meu intră în odaie, urmat de majordom care aduce vinul şi trei pahare, înțelege îndată cum stau lucrurile şi rosteşte binevoitor:

— Începeți să vă cunoaşteți? Minunat!

După ce fata îşi bea paharul cu vin, o trimite în odăile ei personale şi-i spune să se odihnească după efortul călătoriei. Apoi îşi mai toarnă nişte vin, se aşază pe un jilț la fel cu al meu, îşi întinde cizmele spre foc şi spune:

— Ai face bine să nu te porți aspru cu ea! Dacă-l va învinge pe fiul tău, Richard se va însura cu ea. Nordul nu se va răscula împotriva lui după ce va obține o victorie hotărâtoare, iar atunci ea va fi regină şi tu nu vei mai ieşi niciodată din fundul ăsta de lume.

— Nu e câtuşi de puțin un fund de lume şi nu mă port aspru cu ea, îi răspund. N-am făcut decât s-o întreb de ce a fost trimisă la mine, iar ea a ales să-mi spună o parte de adevăr şi o parte de minciună, cum ar face oricare fată care nu cunoaşte diferența dintre ele.

— Poate o fi mincinoasă şi, după cum spui tu, poate o fi într-adevăr târfă, dar va fi următoarea regină a Angliei. Dacă fiul tău intră în țară ca un dragon din Țara Galilor – ştiai că a început să circule o nouă baladă despre dragonul din Țara Galilor? –, atunci va trebui să se însoare cu ea, pentru a-i atrage de partea lui pe cei din tabăra York, oricare ar fi trecutul fetei. Dacă Richard îl învinge pe fiul tău, lucru care pare foarte probabil, atunci el se va însura cu ea din dragoste. Şi într-un fel, şi în celălalt, va fi regina Angliei şi n-ar fi deloc

înțelept să-ți faci din ea un duşman.

— O voi trata cu o politețe perfectă, răspund.

— Aşa să faci, mă sfătuieşte el. Dar ascultă la mine şi fă ceva mai mult…

Aştept.

— Nu te folosi de prilejul ăsta ca s-o călăreşti cu sălbăticie, ca nu cumva să te călărească şi ea când se vor schimba vremurile. Trebuie să pari că eşti de partea ei, Margaret. Nu te purta ca o Beaufort plină de mândrie rănită, poartă-te ca o Stanley: treci de partea învingătorului!

Mai 1485

Nu iau în seamă sfatul soțului meu şi o supraveghez pe lady Elizabeth, iar ea mă supraveghează pe mine. Conviețuim într-o stare de tăcere înarmată, ca două oştiri gata de luptă ce se opresc puțin înainte de bătălie.

— Ca două pisici pe acoperişul unui grajd, spune grozav de amuzat soțul meu.

Ea îmi cere uneori veşti despre fiul meu – de parcă aş avea încredere să-i vorbesc despre umilința pe care a trebuit s-o îndure la curtea franceză ca să strângă bani şi susținători pentru atacul asupra Angliei! Uneori o întreb dacă a primit veşti de la surorile ei, care se află încă la curte, iar ea îmi spune că întreaga curte urmează să se mute la Nottingham, castelul cel întunecos din inima Angliei, unde a ales Richard să aştepte atacul despre care ştie că va veni. Fetele York mai tinere vor fi trimise la Sheriff Hutton pentru siguranță şi ştiu că Elizabeth tânjeşte să fie alături de ele. Se supune fără să crâcnească regulilor casei mele şi când se roagă e tot atât de mută şi de nemişcată ca mine. Am ținut-o ceasuri întregi în capelă, fără să fi luat micul dejun, şi n-a murmurat nici măcar o vorbă de împotrivire. Doar că devine tot mai palidă şi mai obosită în tăcerea cucernică a odăilor mele personale şi-mi închipui că zilele i se par foarte lungi. Trandafirul care era când a intrat pe poarta mea în rochia roşie de călărie şi-a pierdut culoarea, ajungând cu adevărat un trandafir alb. E tot frumoasă, dar a redevenit fata tăcută crescută de maică-sa în sanctuarul plin de umbre. A trăit doar o clipă de glorie trecătoare, biata de ea: vremea scurtă cât a fost regina neoficială a unei curți vesele. Acum trăieşte din nou în umbră şi în tăcere.

— Pesemne că mama ta trăieşte aşa cum trăiesc şi eu, îi spun într-o zi. Locuieşte şi ea singură la țară şi nu are pământuri pe care să le conducă, nici oameni de supravegheat. E jefuită de pământurile ei şi singură, întocmai ca mine. Pesemne că e pocăită, tristă şi tăcută.

Spre mirarea mea, fata izbucneşte în râs, apoi duce îndată mâna la gură şi îşi cere iertare – dar râsul îi licăreşte mai departe în ochi.

— O, nu, mama e o femeie foarte veselă, răspunde ea. Are parte de muzică şi dans în fiecare seară, apoi vin mimi şi menestreli, iar arendaşii au sărbătorile lor şi mama celebrează zilele sfinților. În cele mai multe dimineți iese cu câte un grup la vânătoare şi adesea fac picnic în pădure. În casa ei se întâmplă mereu ceva şi are mulți oaspeți.

— Pare să aibă o micuță curte.

Îmi aud pizma din glas şi încerc să zâmbesc pentru a o ascunde.

— Chiar este o micuță curte. Mulți oameni care au iubit-o îşi amintesc şi acum de vremurile dinainte şi se bucură s-o viziteze şi s-o vadă din nou într-o casă frumoasă, în siguranță.

— Dar nu e casa ei, stărui eu. Şi pe vremuri a stăpânit palate!

Elizabeth ridică din umeri.

— Asta n-o deranjează. Cea mai mare pierdere pe care a suferit-o a fost cea a tatălui şi a fraților mei. (Se uită în altă parte când vorbeşte despre ei, ca să-şi ascundă durerea.) Cât despre tot restul – palatele, hainele şi nestematele contează mai puțin pentru ea.

— Mama ta a fost cea mai venală femeie din câte am cunoscut vreodată! spun cu grosolănie. Oricum s-ar preface că ar sta lucrurile, asta e prăbuşirea ei, sărăcia ei, înfrângerea ei! E exilată de la curtea regală şi a ajuns o nimeni!

Fata zâmbeşte, dar nu rosteşte nicio vorbă de împotrivire. Tăcerea ei zâmbitoare are ceva atât de sfidător încât mă văd nevoită să-mi încleştez mâinile pe brațele jilțului – mi-ar plăcea grozav să-i pălmuiesc chipul acela drăguț!

— Nu crezi la fel ca mine? întreb enervată. Vorbeşte, fetițo!

— Mama ar fi putut să vină la curte oricând ar fi dorit, ca oaspetele cel mai cinstit al cumnatului ei, regele Richard al Angliei, răspunde ea încet. El a invitat-o şi i-a făgăduit că va fi a doua doamnă din regat, după regină. Dar ea n-a vrut. Cred că a depăşit deşertăciunea lumească.

— Nu, eu sunt cea care a depăşit deşertăciunea lumească! îi atrag luarea-aminte. Trebuie să dai o luptă ca să-ți stăpâneşti lăcomia şi dorința de faimă, un țel ce poate fi atins numai prin ani de studiu şi rugăciune. Mama ta n-a făcut niciodată aşa ceva. Nu e în stare! N-a renunțat la deşertăciunea lumească; n-a vrut s-o vadă pe Anne Neville în locul ei, atâta tot!

Fata râde iar, de astă dată zâmbindu-mi.

— Aveți foarte mare dreptate! exclamă ea. Şi mama a zis aproape acelaşi lucru! A zis că nu suportă să-şi vadă frumoasele rochii strâmtate şi scurtate ca să-i vină lui Anne Neville! Cred sincer că oricum n-ar vrea să se întoarcă la curte, dar aveți dreptate în privința rochiilor. Biata regină Anne!

— Dumnezeu s-o odihnească, rostesc cu pioşenie.

Iar fata are obrazul să răspundă:

— Amin.

Iunie 1485

Fiul meu trebuie să sosească în curând. Din castelul de la Nottingham, Richard trimite un ordin în toate comitatele din Anglia ca să le amintească datoria pe care o au faţă de el şi să le prevină despre ameninţarea pe care o constituie Henry Tudor. Le porunceşte să lase deoparte toate neînţelegerile din ţinut şi să fie gata să se strângă în slujba cauzei lui.

Îi porunceşte lui Elizabeth să plece de la mine şi să meargă la Sheriff Hutton împreună cu surorile ei, să li se alăture copiilor orfani ai lui George, ducele de Clarence, într-un loc ferit de primejdii. Îi adună pe toţi copiii York în cel mai ferit loc pe care-l poate găsi, în castelul lui de la miazănoapte, în vreme ce el se luptă cu fiul meu pentru moştenirea lor. Încerc s-o ţin pe fată lângă mine – cei din tabăra York îl vor sprijini pe fiul meu doar dacă-l cred logodit cu ea –, dar ea îşi adună îndată lucrurile, se îmbracă cu rochia roşie de călărie într-o clipită, e gata să plece de la mine în niciun ceas, iar când îi soseşte escorta, iese în curte aproape dansând.

— Bănuiesc că ne vom vedea din nou după ce se sfârşesc toate astea, spun când vine să-mi facă reverenţa de rămas-bun.

O las să vină la mine în sala cea mare şi rămân aşezată pe jilţ, silind-o să stea în picioare în faţa mea, ca o servitoare căreia i se dă drumul. Ea nu spune nimic, ci doar mă priveşte cu ochii ei cenuşii şi frumoşi, de parcă ar aştepta să-mi isprăvesc predica şi s-o las să plece.

— Dacă fiul meu soseşte ca un dragon din Ţara Galilor şi-l înfrânge pe regele Richard, va deveni regele Angliei. Te va lua de soţie şi vei fi regină. Va sta în puterea lui s-o facă. Acum n-ai nume de familie, însă el îţi poate dărui unul dacă vrea. N-ai niciun titlu, însă el te poate face regina Angliei. Va fi salvatorul tău – te va salva de la ruşine şi de la soarta tristă de-a fi o nimeni.

Ea încuviinţează în tăcere, de parcă ruşinea n-ar fi un blestem pentru o femeie.

— Dar dacă Richard îl învinge pe fiul meu Henry, atunci te va lua – pe tine, târfa lui – şi-ţi va spăla reputaţia cu o căsătorie întârziată. Vei fi regină, dar vei fi cununată cu omul

care ți-a omorât unchiul şi frații şi a trădat ultima dorință a tatălui tău, vei fi cununată cu duşmanul tău. O soartă ruşinoasă! Era mai bine dacă ai fi murit împreună cu frații tăi.

Preț de o clipă mi se pare că nu m-a auzit, căci stă cu ochii în pământ şi lucrul acesta n-o face să tresară. Amenințarea de-a se mărita cu un tânăr care negreşit o urăşte sau cu un bărbat învinuit de uciderea rudelor ei n-o tulbură. Dar apoi ridică încet privirea spre mine şi văd că zâmbeşte, zâmbeşte încântător, de parcă ar fi fericită.

— Şi într-un caz, şi în celălalt, vei fi acoperită de ruşine, spun cu asprime. Ar trebui să-ți dai seama de asta. Acoperită de ruşine în ochii tuturor!

Dar fericirea luminoasă de pe chipul ei nu pâlpâie.

— Da, dar şi într-un caz, şi în celălalt, acoperită de ruşine sau nu, voi fi regina Angliei şi asta e ultima oară când stați jos în fața mea! răspunde ea uluindu-mă.

Încrederea ei în sine e nemaipomenită, obrăznicia ei – de neiertat, vorbele ei – cumplit de adevărate.

Îmi face apoi o reverență, îmi întoarce spatele cu un dispreț desăvârşit şi iese din sala cea mare în curte, unde soldații aşteaptă în lumina soarelui ca s-o ducă departe, la loc sigur.

Trebuie să spun că mă lasă mută de uluială.

Soțul meu vine acasă cu un aer mohorât.

— Nu pot să stau. Am venit să-mi adun oştirea. Îmi chem arendaşii şi-i duc la război.

Abia dacă mai pot respira; izbutesc să-l întreb doar:

— De partea cui?

El îmi aruncă o privire şi răspunde:

— Ce să vezi, tocmai întrebarea asta mi-a pus-o şi regele Richard! Se îndoieşte de mine atât de tare încât mi-a luat fiul ostatic. M-a lăsat să plec să-mi strâng armata doar păstrându-l pe George în locul meu drept chezăşie. A trebuit să primesc. Trebuie să-mi scot aliații pe câmpul de luptă. Bătălia asta va hotărî cine va fi următorul rege al Angliei, aşa că flamura Stanley trebuie să fie acolo!

— Dar de partea cui?

El îmi zâmbeşte, ca pentru a mă linişti după o aşteptare atât de lungă.

— Ah, Margaret! Ce bărbat ar rezista ispitei de a-şi vedea

fiul vitreg devenind regele Angliei? De ce crezi că m-am însurat cu tine, cu atâția ani în urmă, dacă nu ca să ajung astăzi aici? Îmi înarmez miile de oameni ca să-l pun pe tron pe fiul tău.

Simt cum mi se îmbujorează obrajii încinşi.

— Îți vei duce armata la luptă pentru Henry?

Oştirea Stanley va cuprinde multe mii de oameni, de-ajuns pentru a hotărî sorții unei bătălii. Dacă Stanley va lupta de partea lui, Henry va învinge cu siguranță.

— Fireşte. Se poate să te fi îndoit vreodată de mine?

— Credeam că alegi numai tabăra învingătoare!

Pentru prima oară de când suntem căsătoriți îşi desface brațele spre mine şi mă apropii de el de bunăvoie. Mă îmbrățişează cu căldură câteva clipe, apoi mă priveşte zâmbind.

— Dacă lupt pentru el, Henry va fi tabăra învingătoare. Nu asta ți-e dorința, doamna mea?

— Dorința mea şi voia Domnului.

— Atunci voia Domnului va fi împlinită, adevereşte el.

Iulie 1485

Pânza de iscoade şi vestitori pe care am avut-o în jurul meu în timpul revoltei se reface treptat şi soțul meu îmi trimite vorbă că mă pot întâlni cu oricine vreau, pe riscul meu. Doctorul Lewis se întoarce din Țara Galilor cu făgăduința că galii vor fi credincioşi numelui Tudor; Castelul Pembroke îşi va deschide larg porțile pentru fostul lui stăpân, Jasper Tudor. Rhys ap Thomas, cea mai mare căpetenie din Țara Galilor, şi-a dat cuvântul lui Richard, dar îl va trage pe sfoară; Rhys ap Thomas va porni la luptă pentru Henry. Omul meu, Reginald Bray, colindă fără zarvă pe la marile case din Anglia, promițând că Henry Tudor va aduce o armată de neînvins şi că va urca pe tron, va face în sfârşit dreptate Casei de Lancaster şi va aduce împăcarea cu Casa de York.

Primesc o scrisoare de la Jasper:

Lui lady Margaret Stanley:

Va fi la sfârşitul acestei luni sau la începutul celei viitoare. Vom avea cincisprezece corăbii şi vreo două mii de oameni. Cred că asta va fi ultima noastră şansă. De astă dată trebuie să învingem, Margaret! De dragul fiului tău, trebuie să-ți hotărăşti soțul să lupte de partea noastră. Nu putem face asta fără el. Henry şi cu mine ne bizuim pe tine că vei scoate la luptă tabăra Stanley. Mă rog la Dumnezeu să te văd la încoronarea băiatului nostru, căci altfel nu te voi mai vedea niciodată. Oricum ar fi, Dumnezeu să te binecuvânteze! A fost o cauză bună, pentru care am luptat îndelung şi sunt mândru că v-am slujit pe fiul tău şi pe tine.

Jasper

August 1485

Cele cincisprezece corăbii ridică ancora din Harfleur, plătite de francezi pentru distrugerea Angliei, încărcate cu cei mai nemernici oameni din Europa, instruiți de căpitani elvețieni ca să formeze cât de cât o armată, comandată de Jasper şi condusă de Henry, care e mai înspăimântat decât a fost în toată viața lui.

A mai ajuns şi înainte pe țărmul Angliei şi a dat bir cu fugiții, prea speriat ca să-şi înfrunte duşmanul, sigur că va fi înfrânt. Acum mai are o şansă şi ştie că va fi ultima. Bretonii l-au sprijinit atunci, dar el nici măcar n-a debarcat. Francezii îl susțin acum, dar n-o vor face şi a doua oară. Dacă dă greş acum, nu i se va mai alătura nimeni. Dacă nu izbuteşte acum, îşi va petrece tot restul vieții în exil, ca un jalnic pretendent la tron care cerşeşte ca să-şi ducă traiul.

Navighează pe marea liniştită pe timpul verii, împinşi de un vânt cald; nopțile sunt scurte, iar zorii limpezi. Cum ținuturile din miazăzi sunt stăpânite de Richard, nu îndrăznesc să debarce acolo. Trag aşadar corăbiile la mal cât de departe spre apus reuşesc, la Dale, în vestul Țării Galilor, nădăjduind că nu vor fi văzuți de iscoadele lui Richard, nădăjduind să strângă o grămadă de oşteni dornici să plece la luptă împotriva tiranului chiar înainte ca acesta să afle că au pus piciorul în țara lui.

Dar nu se întâmplă aşa. Sunt întâmpinați de cele mai multe ori cu nepăsare. Oamenii care au luptat alături de ducele de Buckingham şi au fost înfrânți de ploi nu vor să mai pornească la luptă. Mulți dintre ei îi sunt loiali lui Richard, unii chiar ar putea să-l prevină. Henry, străin în țara pe care o revendică, nu înțelege graiul aspru al galilor. Mai rău chiar, vorbeşte stricat engleza, întocmai ca un breton – a stat prea mult în străinătate. E străin, şi galilor nu le plac străinii.

Pornesc cu prudență spre miazănoapte. Fostele oraşe ale lui Jasper îşi deschid porțile, dintr-o veche dragoste şi loialitate. Henry îi cheamă pe gali să sprijine un prinț din Țara Galilor. Dar galii nu sunt mişcați de această chemare venită din partea unui tânăr care şi-a petrecut cea mai mare parte din viață în Bretania şi care mărşăluieşte cu o armată de puşcăriaşi francezi.

Trec râul Severn la Shrewsbury. Henry recunoaşte că se temea că râul va fi umflat – aşa cum s-a întâmplat când a împiedicat o altă revoltă împotriva lui Richard –, dar apele sunt puţin adânci în vad şi seara e blândă; se află în sfârşit în Anglia – o armată pestriţă, alcătuită din deţinuţi francezi, mercenari germani şi o mână de aventurieri gali. Şi nici măcar nu se pot hotărî încotro să pornească mai departe.

Pornesc spre Londra. Va fi un marş lung, de-a curmezişul vestului ţării şi apoi pe valea Tamisei, dar Jasper şi Henry cred că, dacă reuşesc să cucerească Londra, inima Angliei le va aparţine, şi ştiu că Richard se află la nord de ei, adunându-şi oştirea la Nottingham.

Lui Jasper Tudor şi fiului meu, Henry Tudor

Vă dau bineţe.

Soţul meu şi fratele lui, sir William Stanley, au adunat două puternice oştiri separate şi sunt gata să se întâlnească cu voi în apropiere de Tamworth, în a treia săptămână din august. Ţin legătura cu contele de Northumberland, care cred că se va dovedi şi el loial nouă.

Trimiteţi-mi veşti. Răspundeţi-mi la această scrisoare.

Lady Margaret

În Nottingham, regele Richard îi porunceşte lordului Stanley să se întoarcă numaidecât la curte şi să-şi aducă armata. Aşteaptă răspunsul, dar când îl primeşte, lasă scrisoarea pe masă în faţa lui şi se uită la hârtia împăturită şi la pecetea roşie cu blazonul Stanley. O deschide cu aerul că ştie ce va citi.

Stanley scrie că îşi păstrează neştirbite iubirea şi credinţa faţă de rege. Scrie despre datoria sa faţă de rege şi despre dorinţa sa de a-l sluji neîntârziat. Scrie că e bolnav, grozav de bolnav, dar că îndată ce se va simţi îndeajuns de bine ca să încalece, va veni la Nottingham, gata să-şi facă datoria.

Richard ridică ochii de pe scrisoare, întâlneşte privirea împietrită a lui sir William Catesby, prietenul său, şi-i spune doar atât:

— Adu-l pe fiul lui Stanley!

George, lordul Strange, e adus la rege, deşi se zbate ca un

prizonier. Când vede mutra lui Richard şi scrisoarea de pe masă, cu pecetea tatălui său, începe să tremure în văzul tuturor.

— Pe onoarea mea… îngaimă el.

— Nu pe onoarea ta, ci pe-a tatălui tău, îl întrerupe Richard. Onoarea tatălui tău e cea care ne preocupă pe noi. Pe tine mai ales, căci s-ar putea să mori pentru greşeala lui. Scrie că e bolnav. Se întâlneşte cu Henry Tudor? A căzut la învoială cu soția lui, lady Margaret, că-mi vor răsplăti bunătatea prin trădare?

— Nu! Niciodată! Nu! spune tânărul. Tatăl meu vă e credincios, Alteță! V-a fost mereu, de la bun început, din primele zile! Ştiți bine. Mi-a vorbit întotdeauna despre voi cu devotamentul cel mai…

— Dar unchiul tău, sir William?

Tânărului i se opresc vorbele în gât.

— Despre unchiul meu nu ştiu. Ar putea… dar nu ştiu. Suntem cu toții credincioşi… deviza noastră e *Sans changer*…

— Vechiul joc al familiei Stanley? întreabă Richard cu blândețe. Unul într-o tabără, altul în cealaltă. Îmi aduc aminte cum se povestea că Margareta de Anjou a aşteptat ca tatăl tău să vină să lupte pentru ea. Îmi aduc aminte că, aşteptând, a pierdut bătălia.

— Tatăl meu va sosi la vreme lângă voi, Alteță! făgăduieşte nefericitul tânăr. Dacă aş putea să-i scriu şi să-l chem să vină, în numele vostru…

— Poți să-i scrii şi să-i spui că vei fi omorât fără condamnare şi fără ceremonie dacă nu e aici poimâine, răspunde iute Richard. Cheamă un preot şi spovedeşte-te! Eşti un om mort dacă tatăl tău nu e aici poimâine.

Tânărul e dus în odaia lui şi încuiat; i se aduc hârtie şi pană, dar abia izbuteşte să scrie, atât de tare tremură. Pe urmă aşteaptă să vină tatăl lui. Negreşit, tatăl lui va veni să-l salveze, nu? Negreşit, un om ca tatăl lui va veni să-şi salveze fiul şi moştenitorul, nu?

Henry Tudor şi armata lui mărşăluiesc spre răsărit, către Londra. Fânul e cosit şi fânețele se acoperă de o iarbă nouă. Lanurile de grâu, orz şi secară sunt aurii. Francezii trebuie struniți să țină pasul în şiruri ordonate: văd satele bogate şi se

gândesc la jaf şi la hoţie. Se află în marş de trei săptămâni şi-i ajunge oboseala, dar căpitanii îi ţin laolaltă şi dezertările sunt puţine. Jasper chibzuieşte că avantajul soldaţilor mercenari străini e acela că n-au o casă la care să fugă – singura lor cale de-a ajunge acasă e alături de comandanţii lor. Dar e un gând amar. Se bizuise că oamenii lui se vor aduna în număr mare în jurul flamurii Tudor; crezuse că cei ai căror taţi au murit pentru Casa de Lancaster vor ieşi la luptă ca să se răzbune, dar se pare că nu-i aşa. Se pare că a lipsit prea multă vreme şi oamenii s-au obişnuit cu pacea lui Richard al III-lea. Nimeni nu vrea un nou război, în afară de Jasper, de Henry şi de armata lor de străini. Stând greoi în şa, Jasper se gândeşte că Anglia din faţa lui e o Anglie pe care n-o cunoaşte. Au trecut mulţi ani de când a fost comandantul unei armate engleze. Poate că lumea s-a schimbat. Poate că – se sileşte să se gândească la asta –, poate că oamenii îl slujesc pe Richard ca pe regele de drept şi-l văd pe băiatul lui, băiatul Lancaster, băiatul Tudor, ca pe un simplu pretendent.

Făgăduiala întâlnirii cu fraţii Stanley, primii mari lorzi care se alătură cauzei lor, îi face să-şi oprească marşul către răsărit, înspre Londra, şi să se îndrepte către miazănoapte. Sir William Stanley se înfăţişează la întâlnirea cu ei când ajung în oraşul Stafford, însoţit doar de o mică gardă de corp.

— Alteţă! îi spune el lui Henry, ducând pumnul la piept într-un salut soldăţesc.

Henry aruncă iute o privire către Jasper. Stanley e primul nobil englez, pe pământ englezesc, care-l salută aşa cum i se cuvine unui rege. Bine educat, Henry nu zâmbeşte cu gura până la urechi, ci răspunde la salut cu căldură.

— Unde vă e oştirea, sir William? întreabă el.

— La doar o zi depărtare, în aşteptarea ordinelor voastre, Sire.

— Aduceţi-o să ni se alăture; ne îndreptăm spre Londra.

— Voi fi onorat, spune Stanley.

— Dar fratele vostru, lordul Thomas Stanley? întreabă Jasper.

— Îşi strânge oamenii şi ni se va alătura mai târziu, răspunde sir William. Se află la Lichfield, puţin mai la sud de aici. Avea de gând să-şi aducă oştirea la Tamworth. Credeam că veţi porni spre Nottingham şi vă veţi înfrunta cu Richard

neîntârziat.

— Nu la Londra? întreabă Jasper.

— Toată Londra e de partea lui Richard, îi previne sir William. Vor închide porțile şi veți avea de susținut un asediu greu; sunt bine înarmați şi Richard i-a pregătit. Dacă vă opriți dinaintea Londrei, Richard va veni din spatele vostru.

Chipul tânăr al lui Henry e neclintit – nu arată niciun strop de frică, deşi mâinile i se încleştează mai tare pe hățuri.

— Haideți să vorbim, spune Jasper, făcându-i semn lui Henry să descalece.

Cei trei bărbați ies de pe drum, intrând într-un lan de grâu; soldații armatei rup rândurile şi se aşază pe iarba de pe marginea drumului, bând bere slabă din ploşti, scuipând şi suduind căldura.

— Ne veți însoți în marşul spre Londra? Dar lordul Stanley?

— O, nici el, nici eu nu v-am sfătui la acest lucru, spune sir William.

Henry bagă de seamă că vorbele sale nu răspund la întrebarea pusă.

— Unde vă veți alătura nouă? întreabă el.

— Trebuie să merg la Tamworth, am făgăduit să mă întâlnesc acolo cu fratele meu. Nu vă pot însoți îndată.

Jasper încuviințează din cap.

— Vom veni din urmă, îl încredințează sir William. Vom fi ariergarda voastră în marşul spre Londra, dacă sunteți hotărâți în privința Londrei. Dar armata lui Richard va veni din urma noastră…

— Ne vom sfătui cu lordul Stanley şi cu voi la Tamworth, spune Jasper. Vom hotărî atunci ce vom face. Dar vom merge fie toți laolaltă, fie deloc.

Sir William încuviințează.

— Şi oamenii voştri? întreabă el cu tact, făcând semn spre grămada pestriță a celor două mii de oşteni împrăştiați pe drum.

— „Aventura englezească”, aşa numesc ei campania, răspunde Jasper cu un zâmbet aspru. Nu sunt aici din dragoste, ci pentru bani. Dar sunt bine instruiți şi n-au nimic de pierdut. Veți vedea că rămân în picioare în fața unui atac şi înaintează când li se porunceşte. Sunt cu siguranță tot atât de puternici ca un grup de arendaşi chemați de pe câmpurile

voastre. Dacă învingem, vor fi liberi şi bogaţi. Vor lupta pentru acest lucru.

Sir William dă din cap, cu aerul că n-are o părere prea bună despre o armată de deţinuţi, apoi se înclină în faţa lui Henry, zicând:

— Lângă Tamworth atunci.

Henry încuviinţează şi întinde mâna. Sir William se înclină ca să-i sărute mănuşa fără o clipă de şovăială. Se întorc pe drum şi sir William le face semn gărzilor sale să-i aducă marele cal de luptă. Pajul lui îngenunchează în noroi, iar el păşeşte cu un aer regesc pe spinarea flăcăului ca să ajungă la scară şi să se salte în şa. Odată încălecat, se întoarce spre Henry, îl priveşte de sus în jos şi spune:

— Nepotul meu, lordul Strange, moştenitorul familiei noastre, e ţinut ostatic de către Richard. Nu putem să fim văzuţi cu voi înainte de bătălie. Richard l-ar omorî. Voi trimite un servitor să vă călăuzească seara până la noi.

— Ce-i asta? întreabă Jasper. Lucrături ascunse?

— Vă va arăta inelul meu, spune sir William.

Le arată inelul de pe mănuşa lui, apoi îşi întoarce calul şi pleacă, cu garda aliniindu-se în spatele lui.

— Pentru Dumnezeu! exclamă Jasper.

El şi Henry se privesc nedumeriţi.

— N-avem de ales, spune Henry mohorât. Trebuie să-i avem pe fraţii Stanley alături de noi. Fără ei nu vom izbuti; pur şi simplu n-avem destui oameni.

— Refuză să se declare de partea noastră, rosteşte Jasper cu glas scăzut, privind gărzile din jurul lui – oricine ar putea fi iscoadă şi nu voluntar. Găsesc căi de-a amâna.

— Dacă vor fi acolo când începe bătălia…

Jasper clatină din cap.

— Asta e doar o jumătate a poveştii. Dacă toţi ştiu că fraţii Stanley sunt de partea ta, toţi ştiu că noi suntem tabăra învingătoare. Dacă se întâlnesc cu tine în beznă sau aici, pe jumătate ascunşi într-un afurisit de lan de grâu, înseamnă că nu s-au declarat de partea ta. Încă mai pot trece de partea lui Richard şi toţi ştiu asta! Blestemată treabă! Blestemată! Nădăjduiam că mama ta şi-a hotărât soţul să fie de partea noastră, dar dacă Richard îl ţine captiv pe fiul lui, ar putea să stea pe margine tot timpul bătăliei, fără să facă nimic pentru

noi, şi să i se alăture lui Richard pentru atacul final. Blestemată treabă!

Henry îşi prinde unchiul de braţ şi-l trage departe de soldaţii care ascultă.

— Ce să facem? Trebuie să mergem mai departe.

— Da, nu ne putem retrage acum, fără să ne fi înfruntat cu Richard, dar suntem într-o stare mai proastă decât nădăjduiam, băiatul meu!

— Să pornim asupra Londrei?

— Nu, au cu siguranţă dreptate că Londra e de partea lui Richard, pe deasupra acum îi vom avea pe urmele noastre, fără să ştim dacă ne sunt duşmani sau prieteni, iar Richard va veni chiar în spatele lor. După câte ştim, ar putea foarte bine să nu fie ariergarda noastră, ci avangarda lui! Şi acum le-am spus că ne îndreptăm spre Londra. Blestemată treabă!

— Atunci ce facem? stăruie Henry.

E palid şi pe faţa lui tânără au apărut zbârcituri de îngrijorare.

— Ne îndreptăm către miazănoapte şi mergem la întâlnirea cu ei; facem tot ce ne stă în puteri ca să-i încredinţăm că putem câştiga. Facem tot ce ne stă în puteri ca să smulgem de la ei o făgăduială. Iar pe urmă mergem mai departe spre miazăzi şi alegem cel mai bun câmp de luptă, căci Richard, în Nottingham, va şti cel târziu mâine unde ne aflăm, cât de numeroasă e armata noastră şi cum e rânduită. Nu mă îndoiesc că Stanley îi va spune lui Richard toate aceste lucruri astă-seară, înainte de miezul nopţii.

— Primim să ne întâlnim în taină cu fraţii Stanley? Dacă e o capcană? Dacă-l vor sluji pe Richard dându-mă pe mâinile lui?

— Trebuie să încercăm. Vom face orice ca să-i atragem de partea noastră, spune Jasper. Nu cred că-l putem învinge pe Richard fără ei. Îmi pare rău, băiatul meu!

— Alteţă, îi aminteşte Henry cu o umbră de zâmbet.

Jasper cuprinde cu braţul umerii tânărului.

— Alteţă, Alteţă – Anglia n-a avut niciodată un rege mai viteaz.

De la lady Margaret Stanley

Soţul meu, îţi dau bineţe.

Ned Parton îmi spune că te poate găsi şi că ştie unde te afli. Asta înseamnă că ştie mai multe decât soția ta şi decât cel căruia i-ai jurat să-i fii aliat, fiul meu.

Soțul meu, te implor din adâncul inimii să-ți aminteşti că într-o săptămână ai putea fi tatăl vitreg al regelui Angliei. Richard te-a făcut comandantul oştirilor Angliei, dar asta va fi nimic pe lângă viitorul pe care l-am putea avea. Vom fi familia regală şi nepotul nostru va fi rege. Nimic nu poate fi mai măreț decât asta – merită cu siguranță orice risc.

Am auzit că lordul Strange, fiul tău, e în mâinile lui Richard, prizonierul lui, drept chezăşie a loialității tale. Soțul meu, porunceşte-i spre binele nostru, al tuturor, să fugă, ca să poți fi liber să-l susții pe adevăratul rege şi să ne putem apropia de destinul nostru de cârmuitori ai Angliei.

Află că contele de Northumberland nu a chemat la luptă nordul pentru Richard, ci îl va sluji pe fiul meu. Nobilii Angliei vin la luptă pentru fiul meu. Nu vrei să fii cel mai de seamă dintre ei?

Te conjur să-ți slujeşti propriile interese!

Soția ta,
Lady Margaret Stanley

Marşul îl duce pe Henry la Lichfield, unde armata lordului Stanley a ocupat oraşul. Nădăjduieşte că tatăl său vitreg îi va deschide porțile oraşului şi va ieşi cu oştirea ca să i se alăture în marş, dar nu se întâmplă aşa. De îndată ce cercetaşii îi aduc vestea că armata lui Henry Tudor e în drum spre oraş, Stanley se retrage pur şi simplu şi-i sfătuieşte pe locuitori să deschidă porțile, ca să împiedice vărsarea de sânge. Richard, la Nottingham, la fel ca Henry la porțile oraşului, nu poate fi sigur dacă e un gest de revoltă sau de loialitate. Armata lordului Stanley se depărtează şi-şi face tabără la Atherstone, fratele lui aflându-se puțin mai la nord. Arată ca două oştiri ce aleg un câmp de luptă. Lordul Stanley îi trimite în fiecare zi mesaje lui Richard, spunându-i încotro se îndreaptă armata Tudor, cât e de numeroasă, cât e de disciplinată. Nu i se înfățişează el însuşi, cum ar trebui, dar pare loial.

Richard porunceşte oştirii sale să iasă din Castelul

Nottingham şi să pornească pe drumul spre miazăzi. Porunceşte să se aşeze ca pentru luptă, cum ar fi făcut şi fratele său Edward, cu soldații în rânduri strânse şi cavaleria călărind de-a lungul lor, în gardă. Regele însuşi şi garda lui personală se află în frunte: oricine poate vedea stindardul regal dinaintea lor; toți ştiu că Richard e hotărât să zdrobească o dată pentru totdeauna această amenințare a păcii lui. Asta va fi ultima revoltă din timpul domniei sale, sfârşitul lungului război între veri.

Înainte să plece din Nottingham, Catesby îl reține pe rege cu o întrebare:

— Ce facem cu băiatul lui Stanley?

— Poate să vină cu noi. Sub pază.

— Să nu-l omorâm acum?

Richard clatină din cap.

— Nu pot să mi-l fac pe Stanley duşman chiar în ajunul bătăliei. Dacă-i omorâm fiul, garantăm că va trece de partea lui Tudor drept răzbunare. Adu-l pe lordul Strange cu noi, în suita mea, şi dacă Stanley se porneşte împotriva noastră, îl decapităm pe loc.

Armata regală şi armata Tudor nu sunt singurele două forțe aflate în marş pentru a se întâlni. Cele două oştiri Stanley stau pe loc şi aşteaptă; contele de Northumberland aduce în spatele lui Richard o mulțime de trupe de cavalerie, făgăduite cu credință şi lui, şi lui Margaret Stanley. Cea mai mare armată pornită la luptă e fără îndoială cea a regelui. Dar forțele fraților Stanley şi ale lui Northumberland vor face balanța să se încline.

19 august 1485

Mergând la trap pe calul lui mare de luptă, alături de nepotul său, Jasper se apleacă spre el şi-i prinde mâna înmănuşată, ce ține frâul, în mâinile lui.

— Curaj, băiatul meu!

Henry îi aruncă un zâmbet slab, încordat.

— Lasă-i s-o ia înainte, spune Jasper făcând semn din cap spre propria lor oştire, care se mişcă încet. Lasă-i să înainteze până nu ne mai văd, iar atunci fă cale întoarsă. Eu îi voi pregăti pentru noapte şi apoi voi veni după tine. Fă tot ce poți cu frații Stanley. Eu nu mă voi arăta decât dacă dai de necaz.

— Nu crezi că mă vor omorî? întreabă Henry, ca şi cum ar fi o chestiune de tactică.

Jasper oftează.

— Nu cred. Mai curând îți vor spune care sunt condițiile lor. Pesemne cred că ai şanse mari; dacă nu s-ar gândi să te susțină, nici nu s-ar întâlni cu noi. Nu-mi place că te întâlneşti cu ei singur, dar cum fiul lui e ostatic, Stanley trebuie să fie prevăzător. Ai cuțitul în cizmă?

— Sigur că da.

— Iar eu nu mă voi afla prea departe în urma ta. Mult noroc, Alteță! Voi fi chiar în spatele tău. Te voi putea auzi în cea mai mare parte a timpului.

— Dumnezeu să ne ajute pe toți! rosteşte mohorât Henry.

Cercetează drumul din față, ca să se încredințeze că toți codaşii armatei lui au cotit şi nu-l mai pot vedea, apoi îşi întoarce calul şi porneşte la întâlnirea cu servitorul lui Stanley, care aşteaptă călare, înfăşurat în mantie, în umbra gardului viu.

Călăresc în tăcere, Henry scrutând cu privirea câmpurile tot mai întunecate, ca să fie sigur că-şi va găsi drumul de întoarcere la oştirea lui. Servitorul face semn spre un mic han de la marginea drumului, cu un mănunchi de ilice prins deasupra uşii în semn că e deschis pentru săraci, şi Henry descalecă. Servitorul îi duce calul în spatele hanului, iar Henry pleacă puțin capul, trage adânc aer în piept şi împinge uşa.

Clipeşte. Odaia e plină de fumul făcliilor de pipirig murdare şi al focului întețit cu lemne verzi, dar îi zăreşte pe sir William

şi pe alți trei bărbați. Nu vede pe nimeni altcineva: n-are de unde să ştie dacă trebuie să se aştepte la o capcană sau la o primire cu brațele deschise. Cu o ridicare din umeri bretonă, Henry Tudor păşeşte în încăperea întunecoasă.

— Mă bucur să vă văd, Alteță, fiul meu!

Un străin înalt se ridică în picioare şi se lasă în genunchi în fața lui Henry. Acesta întinde o mână care tremură doar foarte puțin. Bărbatul îi sărută mănuşa, apoi ceilalți doi şi sir William îngenunchează la rândul lor, scoțându-şi pălăriile. Henry descoperă că, de uşurare, zâmbeşte cu gura până la urechi.

— Lordul Stanley?

— Da, Alteță, şi fratele meu William, pe care-l cunoaşteți, iar aceştia sunt oameni din gospodăria mea, pentru siguranța noastră.

Henry îi întinde mâna lui sir William şi-i salută din cap pe ceilalți. Simte că a căzut de la o înălțime foarte mare şi cumva, printr-un noroc, a nimerit în picioare.

— Sunteți singur?

— Da, minte Henry.

Stanley încuviințează.

— Vă aduc salutări din partea mamei voastre, care v-a susținut cauza în fața mea cu o mare pasiune şi hotărâre încă din ziua când mi-a făcut cinstea de a-mi deveni soție.

Henry zâmbeşte.

— Nu mă îndoiesc. Mi-a cunoscut destinul încă de la naştere.

Frații Stanley se ridică în picioare, iar servitorul fără nume toarnă vin pentru Henry şi apoi pentru stăpânul lui. Henry ia paharul aflat cât mai departe de cel care i se oferă şi se aşază pe o bancă lângă foc.

— Câți oameni aveți sub comanda voastră? îl întreabă el pe Stanley fără înconjur.

Bărbatul mai vârstnic ia un pahar cu vin şi răspunde:

— Cam trei mii sub comanda mea; fratele meu are încă o mie.

Chipul lui Henry rămâne netulburat la vestea că au o armată de două ori cât a lui.

— Şi când vă veți alătura forțelor mele?

— Când vă veți întâlni cu regele?

— Se îndreaptă spre miazăzi? răspunde Henry la întrebare

cu o întrebare a lui.

— A plecat astăzi de la Nottingham. M-a chemat să mă alătur lui. Fiul meu mi-a scris că va plăti cu viața dacă nu mă duc.

Henry încuviințează.

— Aşadar, va ajunge la noi în… cât? O săptămână?

Frații Stanley nu zic nimic văzând lipsa de cunoştințe a lui Henry despre propria-i țară.

— Poate peste două zile, spune sir William.

— Atunci ați face bine să vă uniți trupele cu ale mele, ca să putem alege câmpul de luptă.

— Am face negreşit lucrul ăsta, dacă n-ar fi piedica siguranței fiului meu, spune lordul Stanley.

Henry îl aşteaptă să vorbească mai departe.

— Richard îl ține ostatic pentru a se încredința de sprijinul nostru, urmează Stanley. Fireşte, i-am poruncit să fugă şi, de îndată ce se află în siguranță, ne vom aduce armata lângă a voastră.

— Şi dacă fuge fără să vă dea de veste? Întârzierea ar putea fi însemnată…

— Nu va face asta. Înțelege. Îmi va da de veste.

— Şi dacă nu poate fugi?

— Atunci va trebui să ne alăturăm vouă, iar eu va trebui să-mi jelesc fiul ca pe un bărbat curajos şi primul din familia noastră care îşi dă viața în slujba voastră, răspunde Stanley cu chipul grav.

— Voi avea grijă să fie cinstit. Voi avea grijă să fiți răsplătit, spune Henry repede.

Stanley se înclină, rostind încet:

— E fiul şi moştenitorul meu.

În mica încăpere se lasă tăcerea. Un buştean se mişcă în foc şi în răbufnirea neaşteptată a flăcărilor, Henry îşi priveşte tatăl vitreg în față şi spune cu sinceritate:

— Oştirea voastră e de două ori cât a mea. Cu sprijinul vostru nu încape îndoială că pot învinge. Împreună, forțele noastre vor fi mai numeroase decât ale lui Richard. În mâna voastră se află pentru mine cheia Angliei.

— Ştiu, răspunde Stanley cu blândețe.

— V-aş fi veşnic recunoscător.

Stanley încuviințează.

— Trebuie să-mi dați cuvântul vostru că, atunci când mă voi afla pe câmpul de luptă, în fața lui Richard, voi putea conta pe forțele voastre.

— Fireşte, răspunde Stanley politicos. Mi-am dat cuvântul în fața mamei voastre şi acum mi-l dau în fața voastră. Când vă veți afla pe câmpul de luptă, puteți fi sigur că armata mea e la ordinele voastre.

— Şi mă veți însoți până pe câmpul de luptă?

Stanley clatină din cap cu părere de rău.

— De îndată ce fiul meu e liber. Vă dau cuvântul meu! Iar dacă bătălia începe înainte ca George să reuşească să fugă, mă voi alătura vouă şi voi face cel mai mare sacrificiu pe care-l poate face un om pentru regele său de drept.

Henry trebuie să se mulțumească cu atât.

— A ieşit ceva? întreabă Jasper când Henry iese din han şi-şi scoate calul din adăpostul sărăcăcios în drum, ca să încalece.

Henry se strâmbă.

— Spune că va fi alături de mine în bătălie, dar că nu ni se poate alătura câtă vreme Richard îl ține captiv pe fiul lui. Spune că, în clipa în care lordul Strange va fi liber, va veni la noi.

Jasper dă din cap, de parcă s-ar fi aşteptat la asta, şi cei doi merg mai departe în tăcere. Cerul începe să se lumineze; se ivesc zorii grăbiți ai verii.

— O iau înainte, hotărăşte Jasper. Să vedem dacă izbutim să te strecurăm în tabără fără să bage nimeni de seamă.

Henry îşi trage calul la marginea drumului şi aşteaptă în vreme ce Jasper intră la trap în tabără. Se stârneşte îndată o mare frământare; vădit lucru, lipsa lui Henry a fost deja observată şi pe oameni i-a cuprins spaima, gândindu-se că a fugit. Henry îl vede pe Jasper cum descalecă şi dă din mâini, ca pentru a-i lămuri că s-a plimbat călare. Contele de Oxford iese din cortul lui ca să se alăture discuției. Henry dă pinteni calului şi porneşte spre tabără. Jasper se întoarce.

— Slavă Domnului că sunteți aici, Alteță! Eram neliniştiți cu toții. Pajul vostru spune că patul v-a rămas neatins. Am fost să vă caut. Dar tocmai îi spuneam lui milord De Vere că v-ați întâlnit fără îndoială cu nişte susținători care vin să se alăture

cauzei noastre.

Privirea stăruitoare a ochilor albaştri ai lui Jasper îl îndeamnă pe Henry să-i adeverească povestea.

— Chiar m-am întâlnit, răspunde Henry. Nu vă pot dezvălui deocamdată numele lor, dar fiți siguri că tot mai mulți se alătură cauzei noastre. Şi acest nou susținător va aduce oaste mare.

— Sute? întreabă contele de Oxford, privind în jur la mica lor armată cu o încruntare îngrijorată.

— Mii, Domnul fie lăudat! răspunde tânărul Henry Tudor zâmbind încrezător.

20 august 1485

Mai târziu în ziua aceea, pe când soldații se află iarăşi în mişcare, târşâindu-şi picioarele prin praful drumurilor uscate şi plângându-se de arşiță, Jasper îşi mână calul de luptă lângă al lui Henry.

— Alteță, îngăduie-mi să plec, spune el.

— Ce-ai zis?!

Henry tresare, deşteptându-se dintr-un vis cu ochii deschişi. E palid, cu mâinile încleştate strâns pe hățuri. Jasper vede încordarea de pe chipul lui tânăr şi se întreabă, nu pentru prima oară, dacă acest băiat e îndeajuns de puternic ca să preschimbe în realitate destinul închipuit de maică-sa pentru el.

— Vreau să mă întorc pe drumul pe care am venit şi să aleg nişte case sigure, să pregătesc cai care să ne aştepte în grajduri. S-ar putea să merg chiar până pe coastă, să tocmesc o corabie să ne aştepte...

Henry se întoarce spre îndrumătorul lui.

— Doar nu mă părăseşti?

— Fiule, mai uşor mi-aş putea părăsi sufletul! Dar vreau să ai o cale de scăpare.

— Pentru când vom pierde.

— Dacă vom pierde.

E o clipă amară pentru tânărul bărbat.

— N-ai încredere în Stanley?

— Nici măcar cât de departe aş arunca o piatră.

— Şi dacă nu ni se alătură vom pierde?

— E vorba doar de numărul de soldați, spune încet Jasper. Regele Richard are o armată poate de două ori cât a noastră, iar noi avem acum vreo două mii. Dacă Stanley ni se alătură, vom avea o oştire de şase mii. Atunci sunt şanse mari să învingem. Dar dacă Stanley i se alătură regelui şi frate-său face la fel, vom avea o armată de două mii de oameni, iar regele – una de şapte mii. Ai putea să fii cel mai viteaz cavaler din toată lumea cavalerească şi cel mai adevărat rege din câți s-au născut vreodată, dar dacă pleci la luptă cu două mii de oameni şi înfrunți o armată de şapte mii, sunt şanse mari să pierzi.

Henry încuviințează.

— Ştiu. Sunt încredinţat că Stanley se va dovedi loial. Mama jură că va fi aşa, iar ea nu s-a înşelat niciodată.

— N-am nicio îndoială. Dar m-aş simţi mai bine dacă aş şti că putem fugi, dacă lucrurile chiar merg prost.

Henry încuviinţează.

— Te întorci cât de curând poţi?

— N-aş pierde lupta pentru nimic în lume! răspunde Jasper cu zâmbetul lui reţinut. Mult noroc, Alteţă!

Henry dă din cap şi încearcă să-şi alunge sentimentul de pierdere cumplită când omul care n-a plecat de lângă el aproape niciodată în cei douăzeci şi opt de ani ai vieţii sale tinere îşi întoarce calul şi porneşte în galop uşor spre apus, către Ţara Galilor.

A doua zi, când armata lui porneşte la drum, Henry merge în frunte, zâmbind în dreapta şi-n stânga, spunând că Jasper a plecat pentru a se întâlni cu noi susţinători, o armată de noi susţinători, şi a-i aduce la Atherstone. Volintirii gali şi englezi sunt înveseliţi de veste, crezându-l pe tânărul lord pe care au jurat să-l urmeze. Căpitanii elveţieni sunt netulburaţi – i-au instruit pe soldaţii care fac acum parte din armată şi e prea târziu ca să mai instruiască alţii; numărul mai mare de oşteni va ajuta, dar ei sunt oricum plătiţi să lupte, şi soldaţii mai numeroşi vor face ca prada să fie împărţită în porţii mai mici. Deţinuţii francezi, care luptă doar pentru a-şi câştiga libertatea şi pentru şansa de a prăda, sunt nepăsători. Henry îşi priveşte trupele, cu zâmbetul lui curajos, şi le simte cumplita nepăsare.

20 august 1485, Leicester

Henry Percy, contele de Northumberland, intră în tabăra de la Leicester a lui Richard cu oştirea lui de trei mii de luptători. E adus în fața lui Richard în vreme ce regele cinează sub baldachinul nobiliar, aşezat în jilțul lui mare.

— Poți să te aşezi, ia cina cu mine, spune încet Richard făcând semn spre un jilț aflat mai departe.

Cu chipul strălucind de bucuria acestui favor, Henry Percy se aşază.

— Eşti gata să porneşti la luptă mâine?

Contele pare uimit.

— Mâine?

— De ce nu?

— Într-o duminică?

— Fratele meu a pornit la luptă într-o duminică a Paştelui şi Dumnezeu i-a zâmbit bătăliei lui! Da, mâine.

Contele întinde mâinile pentru ca slujitorul să-i toarne apă peste ele şi să i le usuce cu un ştergar, apoi rupe o bucată de pâine albă şi trage de miezul moale de sub coaja rumenă.

— Îmi pare rău, stăpâne, dar mi-a luat prea mult timp să-mi aduc oamenii! Nu vor fi gata să pornească la luptă mâine. Am fost silit să-i mân iute, pe drumuri grele, sunt istoviți şi deloc în stare să lupte pentru voi.

Richard îl priveşte lung, pe îndelete, pe sub sprâncenele negre.

— Ai bătut atâta cale doar ca să stai deoparte şi să priveşti?

— Nu, stăpâne! Am jurat să vă fiu alături când porniți la luptă. Dar dacă trebuie să fie atât de devreme, voi fi nevoit să-mi ofer oamenii pentru ariergardă. Nu pot să conducă, sunt istoviți.

Richard zâmbeşte, de parcă ar şti sigur că Henry Percy i-a făgăduit deja lui Henry Tudor că va sta în urma regelui şi nu va face nimic.

— Atunci vei lua ariergarda, spune Richard. Mă voi şti în siguranță având-te acolo. Aşa deci, urmează regele adresându-se întregii încăperi şi făcând capetele să se ridice. Pe mâine-dimineață, domnii mei! spune el, cu glasul şi cu mâinile neşovăielnice. Mâine-dimineață vom porni la luptă şi-l

vom zdrobi pe acest băiat.

Duminică, 21 august 1485

Henry aşteaptă cât de mult îndrăzneşte – aşteaptă să se întoarcă Jasper. În vreme ce aşteaptă, le porunceşte lăncierilor să facă instrucție. Repetă o tactică nouă, folosită de elvețieni împotriva formidabilei cavalerii burgunde cu doar nouă ani înainte şi arătată de căpitanii elvețieni oştenilor francezi fără pic de disciplină – dar care, repetând-o temeinic, au îmbunătățit-o.

Henry şi câțiva călăreți ai lui joacă rolul cavaleriei duşmane în atac.

— Ai grijă! îi spune el contelui de Oxford, aflat în dreapta lui pe calul său mare. Depăşeşte-i şi te vor pune la proțap!

De Vere râde.

— Asta ar însemna că şi-au învățat bine sarcina.

Cei şase bărbați călare se învârt pe loc şi aşteaptă, apoi, la comanda „La atac!”, se avântă înainte, mai întâi la trap, după aceea la galop uşor şi în cele din urmă la înspăimântătorul galop iute al cavaleriei.

Ceea ce se întâmplă mai departe nu s-a mai văzut niciodată în Anglia. Înainte, în fața unei şarje de cavalerie, un lăncier proptea întotdeauna coada suliței în pământ, cu vârful în sus, sperând să înjunghie un cal un burtă, sau izbea nebuneşte înspre călăreț sau împungea disperat în sus şi-n acelaşi timp se arunca la pământ, cu capul acoperit cu brațele, dintr-o singură mişcare îngrozită. De obicei, cei mai mulți oşteni aruncau pur şi simplu armele şi fugeau. Un atac de cavalerie bine condus făcea de fiecare dată o spărtură în linia soldaților potrivnici. Puțini oameni puteau înfrunta aşa o teroare; nu îndurau să-i țină piept.

De astă dată, lăncierii se depărtează unii de alții, ca de obicei, văd cum atacatorii prind viteză spre ei şi, ascultând de un răcnet puternic al căpitanilor lor, dau fuga înapoi şi alcătuiesc un pătrat – câte zece oameni pe o latură din afară, câte zece oameni pe o latură în spatele lor, şi alți patruzeci înghesuiți între ei, abia având loc să se mişte, darămite să lupte. Primul rând se lasă în genunchi, proptind în pământ coada lăncilor în fața lor, cu vârful îndreptat în sus şi puțin în afară. Cei de pe rândul din mijloc îi sprijină, aplecați peste

umerii lor, cu lăncile îndreptate în faţă, iar soldaţii din al treilea rând stau în picioare, înghesuiţi unii într-alţii, cu lăncile ţinute bine la înălţimea umărului. Pătratul e ca o armă cu patru laturi, o barieră înţesată de suliţe, soldaţii fiind înghesuiţi unii într-alţii, ţinându-se unii de alţii, alcătuind un zid de nepătruns.

Intră iute în rânduri şi sunt toţi la locul lor înainte ca grupul de cavalerie să ajungă la ei, iar Henry abate atacul într-o parte, ferindu-l de zidul mortal plini de ţepi, într-o grindină de noroi şi bucăţi de pământ zburate de pe copitele cailor, îşi opreşte bidiviul, după care se întoarce la trap.

— Bine lucrat, le spune căpitanilor elveţieni. Bine lucrat! Dar vor rezista şi atunci când caii vor veni drept spre ei? Vor rămâne pe loc în lupta reală?

Comandantul elveţian zâmbeşte posomorât.

— Tocmai în asta e frumuseţea, spune el încet, ca să nu-l audă oamenii. Nu pot să fugă. Un şir îl ţine pe celălalt în loc şi, chiar dacă mor cu toţii, lăncile tot rămân pe loc. I-am preschimbat într-o adevărată armă; nu mai sunt lăncieri care să poată alege dacă să se bată sau să fugă.

— Pornim la luptă acum? întreabă Oxford bătând uşurel grumazul calului său. Richard s-a pus în mişcare; ar trebui să fim pe Watling Street înaintea lui.

Henry simte o greaţă în pântec la gândul de-a da ordinul fără Jasper lângă el.

— Da! spune el cu putere. Daţi ordin oamenilor să intre în rânduri: pornim la luptă!

Lui Richard i se aduce vestea că mica oştire a lui Henry Tudor a pornit în marş pe Watling Street, poate în căutarea unui câmp de luptă, poate nădăjduind să înainteze cu iuţeală pe drum şi să ajungă la Londra. Armata lui sir William Stanley şi cea a lordului Thomas Stanley vin în urma oştirii Tudor – gata s-o hărţuiască? gata să i se alăture? Richard n-are de unde să ştie.

Dă ordinul ca trupele lui să se încoloneze pentru a ieşi din Leicester. Femeile deschid ferestrele de la etaj ale caselor ca să vadă trecerea armatei regale, de parcă ar fi o paradă de vară. În frunte merge cavaleria, fiecare cavaler precedat de pajul lui, care-i poartă flamura ce flutură vesel, ca la un turnir, şi urmat

de soldații lui. Tropotul copitelor cailor pe pavaj e asurzitor. Fetele strigă şi aruncă flori. Vin apoi ostaşii, mărşăluind în cadență, cu armele pe umăr. Îi urmează arcaşii, cu arcul lung pe umăr şi cu tolba cu săgeți prinsă la piept. Fetele le trimit bezele – arcaşii au reputația unor iubiți generoşi. Izbucneşte apoi un val de strigăte şi urale, căci trece însuşi regele, în armura lui frumos gravată, strălucitoare ca argintul de atâta lustruit, pe un cal alb, cu coroana de luptă prinsă de coif. Flamura lui cu mistrețul alb e purtată cu mândrie şi în fața, şi în spatele lui, iar crucea roşie a Sfântului Gheorghe îi stă alături, căci acesta e un alt rege uns al Angliei care pleacă la război ca să-şi apere țara. Toboşarii țin acelaşi ritm, trâmbițaşii slobod o melodie – e ca la Crăciun, e mai frumos decât la Crăciun! Oraşul Leicester n-a mai văzut niciodată aşa ceva.

Alături de rege merg ducele de Norfolk, prietenul lui de încredere, şi îndoielnicul conte de Northumberland, unul la dreapta, celălalt la stânga, ca şi cum s-ar putea bizui pe amândoi pentru apărare. Oamenii din Leicester, necunoscând îndoielile regelui, strigă urale pentru amândoi nobilii şi pentru armata ce vine în urmă: oameni de pe tot cuprinsul Angliei, supuşi lorzilor lor, urmându-l pe regele pornit la luptă ca să-şi apere regatul. După ei vine în neorânduială un convoi lung de căruțe cu arme, armuri, corturi, sobe de gătit, cai de rezervă, ca un oraş în mişcare; iar în urma acestuia, cu pas mai încet, ca pentru a-şi dovedi istoveala sau lipsa tragerii de inimă, vine armata cu picioare ostenite a contelui de Northumberland.

Merg în marş toată ziua, oprindu-se la amiază ca să mănânce, iscoadele şi cercetaşii pornind înainte ca să afle pe unde au ajuns Tudor şi cele două oştiri Stanley; seara, Richard porunceşte armatei să se oprească, chiar în dreptul satului Atherstone. Richard e un comandant încercat şi încrezător în sine. Sorții acestei bătălii ar putea să încline în oricare parte. Depinde dacă cele două oştiri Stanley îl sprijină sau sunt împotriva lui; depinde dacă Northumberland va înainta când i se va cere. Dar toate bătăliile pe care le-a purtat Richard în viața lui au fost pe muchie de cuțit din cauza loialităților nesigure. E un comandant călit în focul războiului verilor; n-a ştiut fără umbră de-ndoială în nicio bătălie cine-i e prieten şi cine duşman. L-a văzut pe fratele lui, George, schimbând

tabăra. L-a văzut pe fratele lui, regele Edward, învingând prin vrăjitorie. Îşi aşază armata cu grijă, răspândită pe un deal, ca să poată veghea Watling Street, vechiul drum roman spre Londra, şi să aibă în stăpânirea lui câmpia. Dacă Henry Tudor nădăjduieşte să treacă iute pe lângă ei în zori şi să meargă către Londra, Richard va coborî năprasnic dealul şi-l va ataca. Dacă Tudor se trage pe margine ca să lupte, Richard e bine aşezat. A sosit primul şi a ales locul.

N-are mult de aşteptat. Când începe să se întunece, oamenii lui zăresc armata Tudor ieşind de pe drum şi apucându-se să-şi ridice tabăra. Văd cum încep să pâlpâie focurile de tabără. Nu există nicio încercare de-a se ascunde; Henry Tudor zăreşte armata regală pe dealul din dreapta lui, iar aceasta îl poate vedea în vale. Richard descoperă că simte o nostalgie ciudată după vremurile când se afla sub comanda fratelui său – o dată au mărşăluit la adăpostul întunericului şi au aprins focuri de tabără la o jumătate de milă în spatele propriilor lor trupe tăcute şi l-au nedumerit pe duşman atât de tare, încât dimineața s-au abătut asupra lui în câteva clipe. Sau, altă dată, s-au apropiat sub acoperirea ceții şi a negurii şi nimeni nu ştia unde se află ai lui sau ceilalți. Dar acelea au fost bătălii sub comanda lui Edward, care se bucura de ajutorul unei soții în stare să cheme vremea rea. Împrejurările de-acum sunt cu totul obişnuite şi Tudor îşi scoate armata de pe drum prin lanurile de grâu înalte, la vedere, şi-i porunceşte să aprindă mici focuri de tabără şi să fie pregătită pentru dimineață.

Richard îi trimite vorbă lui Stanley, poruncindu-i să-şi aducă armata ca s-o aşeze în rând cu cea regală, dar mesagerul se întoarce doar cu făgăduiala că vor sosi mai târziu, mult înaintea zorilor. Lordul Strange aruncă o privire neliniştită spre ducele de Norfolk, care l-ar decapita la un singur cuvânt din partea regelui, şi spune că e încredințat că tatăl lui va veni la prima geană de lumină. Richard încuviințează tăcut.

Cinează bine. Richard dă ordin ca soldații să fie hrăniți şi cailor să li se ducă fân şi apă. Nu se teme de un atac-surpriză din partea tânărului Tudor, dar pune oricum oameni de pază. Se retrage în cortul lui ca să doarmă. Nu visează; îşi trage pătura peste cap şi doarme bine, ca de fiecare dată înaintea unei bătălii. A-şi îngădui să facă orice altceva ar fi o prostie.

Richard nu e prost şi s-a aflat în locuri mai rele, pe câmpuri de luptă mai rele, în fața unui duşman mai de temut decât acest începător cu armata lui pestriță.

De cealaltă parte a câmpiei Redmore, Henry Tudor se plimbă prin tabăra sa, neliniştit ca un leu tânăr, până se întunecă prea tare şi nu mai vede pe unde calcă. Îl aşteaptă pe Jasper; ştie fără pic de îndoială că Jasper goneşte călare prin beznă ca să ajungă la el, plescăind prin pâraie negre precum catranul, străbătând mlaştini întunecoase, grăbindu-se cât poate. Nu se îndoieşte nicio clipă de loialitatea şi iubirea unchiului său. Dar nu poate înfrunta gândul că dimineață va trebui să poarte bătălia fără Jasper alături.

Aşteaptă o veste de la lordul Stanley. Contele spusese că va sosi cu marea-i armată de îndată ce se stabilesc liniile de luptă, însă acum vine un mesager care îl înştiințează că Stanley nu va veni decât în zori – şi-a făcut tabăra lui, oamenii lui s-au instalat pentru noapte şi ar fi o neghiobie să-i mute prin beznă. Va veni dimineață, la prima geană de lumină; Henry poate fi sigur că va fi acolo când va începe bătălia.

Henry nu poate fi sigur, dar n-are ce să facă. Fără tragere de inimă, se mai uită o dată spre apus, doar-doar o zări, pâlpâind prin noapte, făclia săltăreață a lui Jasper, iar pe urmă intră în cortul lui. E tânăr şi asta e prima lui bătălie pe cont propriu. Nu doarme aproape deloc.

Îl chinuie coşmaruri cumplite. Visează că maică-sa vine la el şi-i spune că a făcut o greşeală, că Richard e adevăratul rege şi că năvala asupra țării, liniile de luptă, tabăra, totul e un păcat împotriva ordinii regatului şi a voinței Domnului. Chipul ei palid e sever; îl ocărăşte, spunându-i că e un pretendent care încearcă să doboare un rege adevărat, că e un răsculat față de ordinea firească a lucrurilor, un eretic față de legile divine ale lui Dumnezeu. Richard e un rege uns, a fost miruit pe piept, cum poate Tudor să ridice sabia asupra lui?! Se răsuceşte pe partea cealaltă, se trezeşte, apoi ațipeşte iar şi visează că Jasper se întoarce pe mare în Franța fără el, jelindu-i moartea pe câmpul de luptă. Pe urmă visează că Elizabeth, prințesa de York, tânăra femeie care a făgăduit să se mărite cu el, un bărbat pe care nu l-a văzut niciodată, vine la el şi-i spune că iubeşte pe altul, că nu-i va deveni niciodată soție de bunăvoie, că va arăta ca un neghiob în ochii tuturor. Îl priveşte cu ochii

ei frumoşi, cenuşii, plini de un regret rece şi-i spune că toți vor şti că l-a luat de iubit pe un alt bărbat şi încă mai tânjeşte doar după el. Îi spune că iubitul ei e un bărbat puternic şi chipeş şi că-l dispreţuieşte pe el, Henry, ca pe un băiat fugar. Visează că bătălia a început şi el a dormit prea mult, sare din pat îngrozit, se izbeşte cu capul de stâlpul cortului şi se trezeşte dezbrăcat şi tremurând, deşteptat de propria-i frică – dar încă mai sunt câteva ceasuri bune până-n zori.

Îşi scoală oricum pajul cu o lovitură de picior şi-l trimite după apă caldă şi un preot care să țină slujba. Dar e prea devreme: focurile de tabără încă n-au fost aprinse, nu există apă caldă, pâinea încă n-a fost coaptă, nu e carne pregătită. Preotul nu poate fi găsit la început, iar când îl găsesc, acesta doarme încă şi trebuie să se pregătească – nu poate veni neîntârziat să se roage cu Henry Tudor. N-are anafura gata, iar crucifixul va fi ridicat în zori, nu acum, în beznă. Odăjdiile sunt în convoiul de căruțe; se află de atâta timp pe drum încât va trebui să le caute. Henry e silit să se ghemuiască în veşmintele sale, simțind mirosul sudorii ce-i scaldă trupul, şi să aştepte să se ivească zorii şi restul lumii să se scoale alene, de parcă n-ar fi aceea ziua în care se va hotărî totul, de parcă n-ar fi aceea ziua în care ar putea să moară.

În tabăra lui, regele Richard ține o ceremonie ca să le vorbească oamenilor săi despre însemnătatea bătăliei şi să-şi reînnoiască jurămintele de credință de la încoronare. Acest lucru se întâmplă numai în clipele de mare cumpănă, când un rege are nevoie să-şi reînnoiască jurămintele dinaintea poporului său. Nimeni dintre cei de față n-a mai făcut aşa ceva şi chipurile tuturor sunt luminate de solemnitatea ocaziei. Mai întâi vin preoții şi un cor de cântăreți, la o depărtare măsurată înaintea armatei; apoi vin lorzii şi bărbații cei mai de seamă din regat, îmbrăcați de luptă, cu flamurile în fața lor; apoi urmează regele, cu armura lui de bătălie gravată şi grozav de grea, cu capul descoperit în lumina caldă a zorilor. În clipele acestea în care-şi revendică iar tronul arată mult mai tânăr decât cei treizeci şi doi de ani ai săi. Pare plin de nădejde, ca şi cum victoria din ziua asta va aduce pacea în regatul lui şi îi va da şansa de-a se căsători din nou, de-a zămisli un moştenitor, de-a pune Casa de York pe tronul Angliei pe vecie. E un nou început, pentru Richard şi pentru Anglia.

Îngenunchează dinaintea preotului, care ridică coroana sfântă a lui Edward Confesorul şi o aşază cu blândeţe pe capul brun al regelui. El îi simte greutatea tot atât de împovărătoare ca vinovăţia, dar apoi simte cum greutatea dispare: e mântuit de toate păcatele. Se ridică în picioare şi se întoarce cu faţa spre oamenii lui.

— Dumnezeu să-l apere pe rege! strigă o mie de glasuri. Dumnezeu să-l apere pe rege!

Richard zâmbeşte la aceste cuvinte pe care le-a auzit strigate mai întâi pentru fratele lui şi apoi pentru el însuşi. Ce se întâmplă e mai mult decât o reînnoire a jurământului de la încoronare de a-şi sluji supuşii şi regatul: e o nouă consfinţire a sa. Tot ce s-a făcut pentru a ajunge cu toţii aici a fost iertat. Cele ce vor urma vor fi temeiul judecării sale. Iar acum ştie că are dreptate, ştie că e rege uns şi încoronat şi că porneşte la luptă împotriva unui oportunist, a unui pretendent a cărui cauză a fost pierdută în timpul ultimei domnii, ai cărui susţinători au rămas acasă, care se bizuie pe sprijinul deţinuţilor şi al mercenarilor străini şi care i-a atras de partea lui doar pe cei mai neloiali şi mai schimbători lorzi, ba poate nici măcar pe ei.

Richard ridică mâna către oştirea sa şi zâmbeşte la ropotul tunător de bătăi din palme. Se întoarce într-o parte, îşi scoate uşurel coroana sfântă şi le arată oamenilor coiful lui de bătălie, cu coroana de luptă prinsă uşor în creştet. Va merge la bătălie cu coroana pe cap; va lupta sub stindardul regal. Dacă Henry Tudor va avea curajul să-l provoace la luptă personal, nu va trebui să-l caute. Richard va fi tot atât de vizibil pe câmpul de bătălie ca atunci când cei trei sori York au fost emblema celor trei fraţi York. Va ieşi el însuşi pe câmpul de bătaie şi-l va omorî pe băiatul Tudor în luptă dreaptă. Acesta e un rege luptător, acesta e ocrotitorul păcii Angliei.

Trâmbiţaşii dau semnalul de chemare la arme şi toţi soldaţii se înarmează, iau o ultimă înghiţitură de bere slabă, îşi cercetează securile, săbiile, lăncile, trag uşor de corzile arcurilor, făcându-le să vibreze. A sosit clipa. Regelui i s-au iertat toate păcatele. S-a consfinţit din nou în rolul sacru de rege. E încoronat şi înarmat. A sosit clipa!

În tabăra Tudor se aud trâmbiţele şi oamenii îşi înşeuează deja caii şi-şi strâng chingile platoşelor. Henry Tudor e

pretutindeni: printre căpitani, cerându-le să fie pregătiți, adeverind că au planul lor de luptă. Nu se uită după Jasper; nu vrea să-şi îngăduie nici măcar o clipă de nelinişte sau de îndoială. Acum trebuie să se gândească doar la bătălia care va începe. Îi trimite lordului Stanley un mesaj: *Veniți acum?* Nu i se aduce niciun răspuns.

Primeşte o scrisoare de la mama lui, pe care i-o pune în mână mesagerul ei în timp ce stă cu brațele întinse ca să i se prindă platoşa.

Fiul meu,

Dumnezeu e cu tine, n-ai cum să dai greş. Nu mă voi gândi la nimic şi la nimeni în afară de tine în rugăciunile mele. Sfânta Fecioară mă va auzi când mă voi ruga pentru băiatul meu.

Cunosc voia Domnului, şi e de partea ta.

Mama ta,
Margaret Stanley.

Citeşte scrisul cunoscut, apoi împătureşte scrisoarea şi o strecoară sub platoşă, în dreptul inimii, ca şi cum ar putea să oprească împunsătura unei săbii. Viziunea maică-sii despre viitorul lui i-a dominat viața; credința ei în propriile-i drepturi l-a adus aici. Încă de când, copil fiind, şi-a văzut tutorele York, pe care ea îl ura, târât de pe câmpul de luptă şi dus la o moarte ruşinoasă, nu s-a îndoit nicio clipă de viziunea ei. Nu s-a îndoit nicio clipă de Casa ei de Lancaster. Acum, credința ei în el şi convingerea ei că va învinge sunt singurele lui certitudini. Cere să-i fie adus calul, care îi e adus înşeuat şi pregătit.

Cele două oştiri formează linii şi pornesc încet spre punctul de ciocnire. Tunurile lui Richard, aşezate la înălțime, sunt îndreptate asupra flancului drept al oştirii lui Henry, iar căpitanii lui Henry le ordonă soldaților să se mute puțin spre stânga, ca să poată ocoli armata lui Richard şi să se poată feri de bătaia focului. Soarele dimineții le încinge spinările; vântul bate şi el din spatele lor, ca pentru a-i împinge înainte. Se

apropie de oştirea lui Richard, cu lăncile ridicate sclipind ameţitor, lucru care-i face să pară mai numeroşi decât sunt. Oamenii lui Henry pornesc într-o fugă împiedicată şi Tudor îşi struneşte calul pentru a vedea câmpul. Se uită îndărăt: nici urmă de Jasper.

Se uită la stânga. Armata Stanley, de două ori mai numeroasă decât a lui, e aşezată în şiruri de luptă, chiar la jumătatea distanţei dintre rege şi potrivnicul său. Stanley ar putea să coboare vijelios între ei şi, dacă s-ar întoarce spre stânga l-ar ataca pe Richard şi s-ar afla în fruntea oamenilor lui Henry. Dacă s-ar întoarce spre dreapta, ar distruge armata lui Henry. Îi spune aspru pajului său:

— Du-te la lordul Stanley şi zi-i că dacă nu vine acum, voi şti ce să cred!

Apoi se uită din nou la oamenii lui. Ascultând strigătele căpitanilor, au pornit la fugă, înaintează cu repeziciune spre armata regală şi se produce o ciocnire grozavă când cele două tabere se întâlnesc. Se înstăpâneşte îndată haosul bătăliei, zarva grozavă a măcelului şi zăpăceala deplină a luptei. Un cavalerist din armata regală înaintează rotindu-şi securea de luptă ca şi cum ar cosi urzici, lăsând în urma lui un val de oameni care se împleticesc sau cad morţi. Apoi un lăncier din armata Tudor se avântă înainte şi, cu o lovitură norocoasă, îşi ridică lancea ascuţită şi o înfige la subsuoara călăreţului, azvârlindu-l jos de pe cal, între soldaţii care se abat asupra lui ca nişte câini cu colţii dezveliţi şi-l fac bucăţi.

Tunurile regale îi seceră pe mercenarii Tudor, care se retrag, se regrupează şi se mută iar spre stânga; căpitanii lor nu-i pot hotărî să înainteze în bătaia focului. Ghiulelele vin spre ei şuierând şi se cufundă în şirurile de soldaţi precum pietrele într-un pârâu, numai că în locul plescăiturii se aud ţipetele oamenilor şi nechezatul înnebunit al cailor. Richard, cu coroana strălucind pe cap ca o aură, se află în mijlocul luptei, pe calul său alb, cu flamura în faţa lui, cu cavalerii în jur. Aruncă o privire spre dealul domol din spatele lui şi îi vede pe oamenii lui Northumberland, la fel de nemişcaţi ca ai lui Stanley la stânga. Îi scapă un hohot de râs amar la gândul că sunt mai mulţi soldaţii care stau şi privesc decât cei care luptă şi se porneşte să secere totul în jur cu buzduganul lui mare, zburând capete, zdrobind umeri, gâturi, spinări, de parcă în

preajma lui s-ar afla numai păpuşi.

Oprirea vine firesc, când oamenii sunt prea istoviţi ca să lupte mai departe. Se clatină şi se sprijină de arme; răsuflă anevoie. Se uită neliniştiţi la şirurile neclintite ale oştirilor lui Stanley şi Northumberland, iar unii se căznesc să tragă aer în piept sau scuipă sânge.

Richard cercetează câmpul dincolo de linia apropiată a bătăliei, îşi struneşte calul şi-l bate uşurel pe grumazul năduşit. Priveşte oştirea Tudor şi bagă de seamă că dincolo de linia de luptă, puţin îndepărtată de soldaţi, se zăreşte flamura cu dragonul roşu şi blazonul Beaufort, bariera-ghilotină. Henry a ajuns să fie despărţit de armata lui; stă deoparte, cu gărzile personale în jur; armata lui a înaintat, depărtându-se de el. Neîncercat pe câmpul de luptă, s-a lăsat despărţit de trupele sale.

Preţ de o clipă, lui Richard nu-i vine să creadă ce prilej favorabil are în faţa ochilor, apoi râde aspru. Îşi vede şansa, norocul pe câmpul de bătălie, pe care i-o oferă oprirea de-o clipă a lui Henry, care l-a despărţit de armata lui şi l-a lăsat cumplit de vulnerabil. Richard se ridică în scări şi-şi scoate sabia.

— York! răcneşte el cât îl ţin puterile, de parcă şi-ar chema fratele şi tatăl din mormânt. York! La mine!

Cavaleriştii din garda regală sar la auzul chemării. Pornesc în rânduri strânse, caii izbesc pământul cu zgomot tunător, sărind uneori peste cadavre, alteori călcând de-a dreptul pe ele. Un înaintaş e doborât, dar grupul principal, strâns unit, ţâşneşte ca o săgeată prin spatele soldaţilor Tudor, care văd primejdia, se clatină şi dau să se întoarcă, dar nu pot face altceva decât să privească atacul în galop asupra conducătorului lor. Caii York zboară spre Henry Tudor, de neoprit; în şeile lor, călăreţii cu săbiile scoase din teacă, cu lăncile îndreptate în jos, fără chip sub coifurile cu vârful ascuţit, sunt înspăimântători în goana lor tunătoare. Lăncierii Tudor, văzând atacul, rup rândurile şi se retrag în fugă, iar Richard, văzându-i că fug, crede că părăsesc lupta şi răcneşte din nou:

— York! Şi Anglia!

Tudor descalecă într-o clipă – „De ce să facă asta?!”, se întreabă Richard răsuflând iute, aplecat peste grumazul

calului. „De ce să descalece?” – şi aleargă spre lăncierii lui, care se retrag repede ca să-l ajungă. Are sabia scoasă şi pe purtătorul de stindard lângă el. Henry nu mai e în stare să gândească, nu mai e în stare nici să se teamă în această bătălie, întâia din viața lui de bărbat. Simte cum se cutremură pământul în timp ce caii vin spre el, vin ca un val înalt – e ca un copil care înfruntă furtuna pe plajă. Îl vede pe Richard aplecându-se mult în şa, cu lancea înainte, vede lucirea cercului de aur pe coiful de argint. Răsuflând iute din pricina fricii şi a emoției, Henry le strigă lăncierilor francezi:

— Acum! *À moi! À moi!*

Ei țâşnesc spre Henry, apoi se întorc pe loc, se lasă în genunchi şi-şi îndreaptă lăncile în sus. Cei din al doilea rând îşi sprijină lăncile de umerii tovarăşilor lor, iar cei din al treilea rând, blocați în mijloc, ca o pavăză omenească pentru Henry Tudor, îşi îndreaptă lăncile înainte, ca un zid de pumnale ațintite spre caii ce se apropie.

Cavaleria lui Richard n-a mai văzut aşa ceva niciodată. Nimeni n-a mai văzut aşa ceva în Anglia. Nu pot să oprească şarja, nu pot nici să-o abată în vreo parte. Unul sau doi călăreți din mijloc îşi întorc caii, dar nu fac decât să împiedice înaintarea nebunească a celor de lângă ei şi sunt doborâți într-un haos de țipete, căzături şi oase frânte sub copitele propriilor cai. Ceilalți țâşnesc, gonind prea iute ca să se poată opri, şi se aruncă în lamele nemiloase; lăncierii se clatină sub forța izbiturii, dar sunt strânşi zdravăn unii într-alții şi rămân în picioare.

Calul lui Richard se împiedică de un mort şi se prăbuşeşte în genunchi. Richard e aruncat peste capul animalului; se ridică în picioare clătinându-se, îşi scoate sabia. Ceilalți cavaleri se aruncă din şa ca să-i atace pe lăncieri, şi izbiturile săbiilor asupra mânerelor din lemn, ale lamelor împinse cu forță şi ale lăncilor rupte sunt ca bubuitul ciocanului pe o nicovală. Oamenii de încredere ai lui Richard se adună în jurul lui gata de luptă, țintind mijlocul pătratului, şi treptat încep să câştige teren. Lăncierii din primul şir nu izbutesc să se ridice în picioare, țintuiți sub greutatea celorlalți; sunt doborâți acolo unde stau îngenuncheați. Rândul din mijloc se retrage sub atacul sălbatic, nu poate să nu cedeze teren şi, în mijloc, Henry Tudor e tot mai descoperit.

Richard, cu sabia înroşită de sânge, se apropie tot mai mult, ştiind că bătălia se va încheia odată cu moartea lui Tudor. Cele două flamuri se află la doar câțiva yarzi una de alta şi Richard câştigă teren, înaintând printr-un zid de soldați spre însuşi Tudor. Zăreşte cu coada ochiului dragonul roşu şi, furios, spintecă şi stindardul, şi pe William Brandon, purtătorul lui, dintr-o singură lovitură teribilă. Flamura pare cât pe ce să cadă şi un soldat din garda de corp a lui Henry se repede înainte, înşfacă iute coada ruptă şi o ține ridicată. Sir John Cheney, un adevărat uriaş, se aruncă între Henry şi Richard, însă regele îşi abate sabia asupra lui, făcându-i o rană grozavă la gât, şi cavalerul Tudor cade, ştiind că sunt înfrânți, strigându-i lui Henry: „Fugiți, Sire! Fugiți la loc sigur!", dar ultimele sale cuvinte sunt înecate în propriu-i sânge.

Henry aude avertismentul şi ştie că trebuie să se întoarcă şi să fugă. Totul s-a sfârşit pentru el. Însă atunci îl aud: Richard şi Henry ridică amândoi capetele la auzul huruitului puternic, înspăimântător al unei oştiri în plin galop – armatele Stanley se îndreaptă spre ei gata de atac, cu lăncile în jos, cu sulițele pregătite, cu săbiile scoase, caii odihniți avântându-se într-acolo de parcă ar fi şi ei dornici de sânge; iar când lovesc, purtătorul de stindard al lui Richard se trezeşte cu picioarele retezate de o secure de luptă; Richard se răsuceşte în loc, însă brațul cu sabia îl trădează, cuprins dintr-odată de o slăbiciune fatală, şi regele se prăbuşeşte sub un potop de lovituri venite din toate părțile.

— Trădare! strigă el. Trădare!

— Un cal! zbiară cineva disperat în numele lui. Un cal! Un cal! Aduceți-i regelui un cal!

Dar regele s-a stins deja.

Sir William Stanley trage coiful de pe capul fără viață al lui Richard, bagă de seamă că părul negru al regelui e încă muiat de sudoare caldă şi lasă jefuirea restului armurii sale fine în seama altora. Desprinde cu vârful unei sulițe cercul de aur al regalității şi se îndreaptă cu paşi mari către Henry Tudor, îngenunchează în noroi şi-i oferă coroana Angliei.

Henry Tudor, clătinându-se din pricina uluielii, o ia cu mâinile însângerate şi şi-o aşază pe cap.

— Dumnezeu să-l apere pe rege! răcneşte Stanley către

oştirea lui, care se apropie odihnită şi neatinsă, unii dintre soldați râzând de bătălia pe care au câştigat-o cu o glorie atât de hotărâtoare, fără să-şi fi murdărit săbiile.

E primul englez care-i spune lucrul ăsta lui Henry Tudor cel încoronat şi va avea grijă ca regele să țină minte. Lordul Thomas Stanley descalecă de pe calul care gâfâie, în fruntea armatei sale, care a schimbat sorții bătăliei în ultima, chiar ultima clipă, şi-i zâmbeşte fiului său vitreg.

— Am spus că voi veni.

— Veți fi răsplătit, răspunde Henry.

E pământiu din pricina uluielii, cu chipul scăldat în sudoare rece şi stropit de sângele altcuiva. Se uită fără să vadă cum soldații îl despoaie pe regele Richard de armura aleasă şi apoi chiar şi de albituri şi-i aruncă trupul gol în spinarea calului său şchiop, care lasă capul în jos, parcă ruşinat.

— Veți fi răsplătiți din belşug toți cei care ați luptat alături de mine azi!

Mi se aduce vestea în capelă, unde mă rog în genunchi. Aud uşa izbindu-se de perete şi paşii pe pardoseala de piatră, dar nu întorc capul. Deschid ochii şi-i țin ațintiți asupra statuii lui Cristos răstignit, întrebându-mă dacă propriile-mi chinuri cumplite sunt gata să înceapă.

— Ce veşti sunt? întreb.

Cristos se uită la mine; eu mă uit la El.

— Dă-mi veşti bune, le cer deopotrivă Lui şi doamnei din spatele meu.

— Fiul vostru a câştigat o mare bătălie, răspunde cu glas tremurat doamna mea de companie. E regele Angliei, aclamat pe câmpul de luptă.

Rămân fără aer.

— Şi Richard, uzurpatorul?

— E mort.

Mă uit în ochii Domnului Cristos şi sunt gata să-I fac cu ochiul.

— Slavă Domnului! spun, ca pentru a da din cap spre un tovarăş de uneltiri.

El şi-a îndeplinit partea lui de sarcină. Acum mi-o voi îndeplini şi eu pe-a mea. Mă ridic în picioare, iar ea îmi întinde o scrisoare, un petic de hârtie, de la Jasper.

Băiatul nostru şi-a câştigat tronul; putem intra în regatul nostru. Vom veni la tine neîntârziat.

Citesc din nou. Am sentimentul ciudat că am obținut ce-şi dorea mai fierbinte inima mea şi că de-acum totul va fi altfel. Totul va fi condus de mine.

— Trebuie să pregătim odăi pentru fiul meu; va veni neîntârziat să mă vadă, spun liniştită.

Doamna de companie e îmbujorată toată; nădăjduia că vom cădea una în brațele alteia şi vom dansa de bucuria victoriei.

— Ați învins! exclamă ea.

Nădăjduieşte că voi plânge împreună cu ea.

— Am obținut ce mi se cuvine de drept, îi atrag luarea-aminte. Mi-am împlinit destinul. E voia Domnului.

— E o zi glorioasă pentru casa voastră!

— E doar ceea ce merităm pe drept.

Ea face o reverență uşoară.

— Da, milady.

— Da, Altețã, îi îndrept greşeala. Acum sunt milady mama regelui şi-mi vei face reverențe la fel de adânci ca unei regine de viță regească. Asta mi-a fost ursita: să-mi aşez fiul pe tronul Angliei, iar cei care au râs de viziunile mele şi s-au îndoit de chemarea mea mi se vor adresa cu „milady mama regelui”, şi mă voi semna Margaret Regina: *Margaret R.*

Nota autoarei

Scrierea acestei cărți, despre o femeie care a triumfat în lumea materială şi a încercat în acelaşi timp să-l slujească pe Dumnezeu, a fost deosebit de interesantă. Istoricii feminişti şi-o amintesc ca pe o „doamnă învățată”, una dintre foarte puținele care au trebuit să lupte pentru privilegiul de a studia; istoricii familiei Tudor şi-o amintesc ca pe întemeietoarea casei lor, iar memorialiştii mai puțin reverențioşi, ca pe „bătrâna cățea” care a devenit o soacră de coşmar. Încercarea de a-i crea cititorului imaginea personajului care s-a putut transforma dintr-o copilă cu sentimentul destinului sacru într-o femeie care a îndrăznit să revendice tronul Angliei pentru fiul ei a fost o provocare şi o mare plăcere. Unele porțiuni ale acestui roman sunt istorie, altele sunt speculație, iar altele – ficțiune. Nu ştim, mai ales, cine i-a omorât pe prinți în Turn şi nici măcar dacă au murit în Turn. Evident, pretendenții la tronul lor – Richard al III-lea, ducele de Buckingham, Margaret Beaufort şi fiul ei – erau oamenii care ar fi avut cel mai mult de câştigat de pe urma morții lor.

Le sunt îndatorată istoricilor care au documentat viața lui Margaret Beaufort şi epoca acesteia, în mod special Lindei Simon, pentru biografia ei, şi lui Michael K. Jones şi Malcolm G. Underwood, a căror biografie a fost punctul de plecare pentru lucrarea mea. Îi datorez lui Michael Jones multe mulțumiri pentru amabilitatea de a-mi citi manuscrisul.

Alte materiale documentare şi note se găsesc pe site-ul meu web, la adresa Philippagregory.com, şi cititorilor le-ar putea face plăcere să participe la seminariile online ocazionale de acolo.

Acestea sunt cărțile cele mai utile pe care le-am citit:

Baldwin, David, *Elizabeth Woodville: Mother of the Princes in the Tower*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002

● *The Lost Prince: The Survival of Richard of York*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2007

Bramley, Peter, *The Wars of the Roses: A Field Guide and Companion*, Stroud, Gloucestershire: The History Press, 2007

Castor, Helen, *Blood & Roses: The Paston Family in the*

Fifteenth Century, Londra: Faber & Faber, 2004

Cheetham, Anthony, *The Life and Times of Richard III*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1972

Chrimes, S.B., *Henry VII,* Londra: Eyre Methuen, 1972

● *Lancastrians, Yorkists, and Henry VII*, Londra: Macmillan, 1964

Cooper, Charles Henry, *Memoir of Margaret: Countess of Richmond and Derby,* Cambridge University Press, 1874

Crosland, Margaret, *The Mysterious Mistress: The Life and Legend of Jane Shore,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006

Fields, Bertram, *Royal Blood: Richard III and the Mystery of the Princes*, New York: Regan Books, 1998

Gairdner, James, „Did Henry VII Murder the Princes?" *English Historical Review* VI (1891): 444–64

Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: Military Activity and English Society, 1452–97*, Londra: Routledge & Kegan Paul, 1981

● *The Wars of the Roses: The Soldiers' Experience,* Londra: Tempus, 2006

Hammond, P.W. şi Anne F. Sutton, *Richard III: The Road to Bosworth Field*, Londra: Constable, 1985

Harvey, Nancy Lenz, *Elizabeth of York, Tudor Queen*, Londra: Arthur Baker, 1973

Hicks, Michael, *Anne Neville: Queen to Richard III*, Londra: Tempus, 2007

● *The Prince in the Tower: The Short Life & Mysterious Disappearance of Edward V,* Londra: Tempus, 2007

● *Richard III,* Londra: Tempus, 2003

Hughes, Jonathan, *Arthurian Myths and Alchemy: The Kingship of Edward IV,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002

Jones, Michael K. şi Malcolm G. Underwood, *The King's Mother: Lady Margaret Beaufort, Countess of Richmond and Derby,* Cambridge University Press, 1992

Kendall, Paul Murray, *Richard the Third*, New York: W.W. Norton, 1975

Macgibbon, David, *Elizabeth Woodville (1437–1492): Her Life and Times*, Londra: Arthur Baker, 1938

Mancinus, Dominicus, *The Usurpation of Richard the Third:*

Dominicus Mancinus ad Angelum Catonem de occupatione Regni Anglie per Ricardum Tercium Libellus, traducere şi prefaţă de C.A.J. Armstrong, Oxford: Clarendon Press, 1969

Markham, Clements, R., „Richard III: A Doubtful Verdict Reviewed”, *English Historical Review* VI (1891): 250–83

Neillands, Robin, *The Wars of the Roses*, Londra: Cassell, 1992

Plowden, Alison, *The House of Tudor,* Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1976

Pollard, A.J., *Richard III and the Princes in the Tower,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002

Prestwich, Michael, *Plantagenet England, 1225–1360*, Oxford: Clarendon Press, 2005

Read, Conyers, *The Tudors: Personalities and Practical Politics in Sixteenth Century England,* Oxford University Press, 1936

Ross, Charles, *Edward IV,* Londra: Eyre Methuen, 1974

● *Richard III,* Londra: Eyre Methuen, 1981

Royle, Trevor, *The Road to Bosworth Field: A New History of the Wars of the Roses,* Londra: Little Brown, 2009

Seward, Desmond, *The Hundred Years War: The English in France, 1337–1453,* Londra: Constable, 1978

● *Richard III, England’s Black Legend,* Londra: Country Life Books, 1983

Sharpe, Kevin, *Selling the Tudor Monarchy: Authority and Image in Sixteenth Century England,* New Haven, CT: Yale University Press, 2009

Simon, Linda, *Of Virtue Rare: Margaret Beaufort, Matriarch of the House of Tudor*, Boston: Houghton Mifflin, 1982

St. Aubyn, Giles, *The Year of Three Kings, 1483,* Londra: Collins, 1983

Vergil, Polydore, *Three Books of Polydore Vergil’s English History Comprising the Reigns of Henry VI, Edward IV, and Richard III,* coordonată de sir Henry Ellis, 1844. Reeditată de Whitefish, MT: Kessinger Publishing, 1977

Weir, Alison, *Lancaster and York: The Wars of the Roses,* Londra: Jonathan Cape, 1995

● *The Princes in the Tower,* Londra: Bodley Head, 1992

Williams, Neville, *The Life and Times of Henry VII*, Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1973

Willamson, Audrey, *The Mystery of the Princes: An Investigation into a Supposed Murder*, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 1978

Wilson-Smith, Timothy, *Joan of Arc: Maid, Myth and History,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006

Wroe, Ann, *Perkin: A Story of Deception,* Londra: Jonathan Cape, 2003.

BIBLIOTECA POLIROM
PROZĂ XXI

„***Regina roșie*** este un roman scris cu o mână sigură, pitoresc, convingător, presărat de conflicte, trădare și manevre politice. La fel ca Margaret Beaufort, Gregory își lasă în urmă numeroșii imitatori prin forța inegalabilă a energiei, concentrării și execuției desăvârșite."

Publishers Weekly

„Povestea are o intensitate și un suspans care, îmbinate cu cercetarea istorică minuțioasă tipică romanelor Philippei Gregory, readuc la viață secolul al XV-lea... ***Regina roșie*** este o evocare vie și captivantă a unei perioade frământate."

Daily Express

„Împletirea firească și pe deplin credibilă dintre *personal* și *istoric* este fără îndoială motivul pentru care o citim de la bun început pe Philippa Gregory. Dar coloana vertebrală a acestei cărți este manipularea personajului central, modul în care scriitoarea îl conduce de la ipostaza de eroină la cea de anti-eroină, menținându-l la fel de incitant pe parcursul întregului roman."

The Times

ISBN 978-973-46-2028-9

www.polirom.ro

POLIROM

{1} Unitate de măsură pentru lungime egală cu 30,5 cm (n.r.).